

Vol 15

พระ

สุต์ตัน์ตปิฎก สํยุต์ตนิกาย

สคาถวัค์ค

พระอหึสกัต์เถร ที่พระเมธาธรรมรส วัดพิชัยญาติการาม

ชำระแล้ว

พิมพ์เปนส่วนพระราชกุศล

ในมงคลสมัยแห่งสิริราชสมบัติได้ ๒๕ ปี บริบูรณ

รัตนโกสินทรศก ๑๑๒

จิรํ รัช์เช ปติฏ์ฐาตุ.

LIBRARY
FEB 1 8 1972
UNIVERSITY OF TORONTO

อารัมภกถา

ศุภมัสดุพระพุทธสาสนกาลเปนอดีตภาคล่วงแล้ว ๒๔๓๑ พรรษา ปัตยุบันกาล มุสิกสังวัจฉรมาฆมาศ กาฬปักษ์ปาฏิบทโสรวาร บริเฉทกาลกำหนด

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ บดินทรเทพยมหามงกุฎ บุรุษยรัตนราชรวิวงษ์ วรุตมพงษ์บริพัตร วรขัติยราชนิกโรดม จาตุรันต บรมมหาจักรพรรดิราชสังกาศ บรมธรรมิกมหาราชาธิราช บรมนารถบพิตร พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ทรงพระราชดำริห์ว่า พระพุทธสาสโนวาททั้งปวงซึ่งกุลบุตรได้ศึกษาแลปฏิบัติสืบมาจนบัดนี้ ย่อมเนื่องอยู่ในพระปริยัติไตรปิฎกทั้งสิ้น แต่กาลก่อนมา พระเจ้าแผ่นดินที่นับถือพระพุทธสาสนา ย่อมทรงพระราชศรัทธาเปนสาสนูปถัมภก ให้กำลังแก่พระสงฆ์พุทธสาวกให้ทำสังคีติชำระ

อารัมภกถา.

พระไตรปิฎกปริยัติธรรม หลายครั้งหลายคราว เปนราชประเพณีสืบมา แลจารึกเปนอักษรลงในใบลานเปนฉบับคัดลอกต่อกันไป จึ่งเปนฉบับแพร่หลายไปในประเทศที่นับถือพระพุทธสาสนาทั้งปวง แต่ก่อนมาประเทศที่นับถือพระพุทธสาสนา ยังมีอำนาจปกครองบ้านเมืองโดยลำพังตัว พระเจ้าแผ่นดินเปนผู้นับถือพระพุทธสาสนา ได้ทำนุบำรุงอุดหนุนการสาสนาอยู่หลายประเทศด้วยกัน คือ กรุงสยาม เมืองลังกา เมืองพม่า เมืองลาว เมืองเขมร เมื่อเกิดวิบัติอันตราย พระไตรปิฎกขาดสูญบกพร่องไปในเมืองใดก็ได้อาไศรยหยิบยืมกันมาลอกคัดคงฉบับบริบูรณ ถ่ายกันไปถ่ายกันมาได้ แต่ในกาลทุกวันนี้ ประเทศลังกาแลพม่า ตกอยู่ในอำนาจอังกฤษ ผู้ปกครองรักษาบ้านเมือง ไม่ได้นับถือพระพุทธสาสนา ก็ทำนุบำรุงแต่อาณาประชาราษฎรไพร่บ้านพลเมือง หาได้อุดหนุนการพระพุทธสาสนา เหมือนอย่างพระเจ้าแผ่นดินซึ่งนับถือพระพุทธสาสนาแต่ก่อนไม่ พระสงฆ์ซึ่งปฏิบัติตามพระพุทธสาสนา ก็ต่างคนต่างประพฤติตามลำพังตน คนที่ชั่วมากกว่าดีอยู่เปนธรรมดา ก็ชักพาให้พระปริยัติธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวิปริตผิดเพี้ยนไปตามอัธยาไศรย์ ส่วนเมืองเขมรนั้นเล่า ก็ตกอยู่ในอำนาจของฝรั่งเศษ ไม่มีกำลังที่จะอุดหนุนพระพุทธสาสนาให้เปนการมั่นคงถาวรไปได้ ส่วนเมืองลาวที่อยู่ในพระราชอาณาเขตรสยาม เจ้านายแลไพร่บ้านพลเมืองก็นับถือพระพุทธสาสนาวิปริตแปรปรวนไปด้วยเจือปนผีสางเทวดา จะเอาเปนหลักฐานมั่นคงก็ไม่ได้ ถ้าพระไตรปิฎกวิปริตเคลื่อนคลาศไปในเวลานี้ จะหาที่สอบสวนลอกคัดเหมือนอย่างแต่ก่อนนั้นไม่มีแล้ว การพระพุทธสาสนา

ยังเจริญมั่นคงถาวรอยู่แต่ในประเทศสยามนี้ประเทศเดียว จึ่งเปน เวลาสมควรที่จะสอบสวนพระไตรปิฎก ให้ถูกต้องบริบูรณ์แล้วสร้างขึ้นไว้ ให้มากฉบับแพร่หลาย จะได้เปนหลักฐานเชื้อสายของสาสนธรรม คำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสืบไปภายน่า ก็ธรรมอันใดที่ พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสสั่งสอน ย่อมเปนธรรมอันวิเศษอุดมยิ่ง ซึ่งจะ นำให้สัตว์พ้นจากทุกข์ภัยได้โดยจริงเปนธรรมวิเศษเที่ยงแท้ ย่อมจะ เปนที่ปราถนาของผู้ซึ่งมีปัญญา ได้เล่าเรียนตริตรองแล้วปฏิบัติตาม ได้รับผลมากน้อยตามประสงค์ ก็คงจะยังมีผู้ซึ่งจะอยากเรียนรู้เพื่อ ปฏิบัติตามสืบไปภายน่าเปนแท้ จึ่งเปนธรรมที่ควรจะสงวนไว้ให้เปน ประโยชน์แก่ชนภายน่า ก็การสร้างพระไตรปิฎกในประเทศสยาม ที่มีมา แต่โบราณนั้น จารึกเปนอักษรขอมลงในใบลานเพื่อเปนของถาวรมั่นคง แต่กาลที่ทำเปนการลำบาก กว่าจะสำเร็จแต่ละคัมภีร์ก็เปนการเนิ่นช้ามาก ยากที่จะให้ฉบับพระปริยัติธรรมแพร่หลายไปได้ อนึ่งในสยามรัฐมณฑลนี้ แต่เดิมได้เคยใช้อักษรขอมเปนแบบฉบับมา จึ่งทำให้ชนเปนอันมาก เข้าใจเสียว่าอักษรขอมเปนของรองรับเนื้อความในพระพุทธสาสนา เมื่อ จะกล่าวโดยที่จริงแท้แล้ว ตัวอักษรไม่เปนประมาณ อักษรใดใดก็ควรใช้ได้ ทั้งสิ้น ประเทศอื่นที่นับถือพระพุทธสาสนา คือ ลังกา พม่า ลาว เขมร เปนต้น ก็สร้างพระไตรปิฎกด้วยอักษรตามประเทศของตน ๆ ทุกประเทศ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชดำริห์เหนการเช่นกล่าวมา แล้วข้างต้นนี้ จึ่งมีพระราชประสงค์ที่จะให้ได้ตรวจสอบพระไตรปิฎกให้ถูก ถ้วนแล้วแลตีพิมพ์ด้วยอักษรสยาม เปนคัมภีร์ละเล่มหนึ่งบ้างสองเล่มบ้าง

เพราะทรงพระราชดำริห์เห็นว่า จะเปนประโยชน์ดีกว่าจารึกลงในใบลาน เรียงพิมพ์ครั้งหนึ่งดีได้หลายร้อยฉบับ จะหยิบยกไปมาก็ไม่เปนการลำบาก ท่านผู้ที่จะดูสอบสวนก็ง่าย เพราะหนังสือคัมภีร์หนึ่งก็รวบรวมอยู่ในเล่มเดียวกันไม่กระจัดกระจายขาดตกบกพร่อง ถึงแม้ว่ากระดาดจะไม่เปนของมั่นคงถาวรเสมอด้วยใบลานก็จริงอยู่ แต่ตีพิมพ์ครั้งหนึ่งมากกว่าจารึกในใบลานหลายสิบเท่า แลถ้าเก็บรักษาไว้ดี ๆ แล้ว ก็อยู่ทนนานได้นับด้วยร้อยปี เมื่อฉบับใดเปนประโยชน์ที่ต้องการมาก ก็ตีพิมพ์เพิ่มขึ้นได้อิกมากกว่าแลเร็วกว่าที่จะจารลงในใบลาน พระคัมภีร์พระปริยัติธรรมก็จะแพร่หลายสมบูรณในสยามรัฐมณฑลสืบไปภายน่า ทรงพระราชดำริห์เห็นเปนประโยชน์ดังนี้ จึ่งมีพระราชประสงค์ที่จะตีพิมพ์พระปริยัติธรรมขึ้นให้แพร่หลาย เปนการเกื้อกูลแก่ความตั้งมั่นของคำสอนแห่งพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสืบไปภายน่า

อิกประการหนึ่ง การซึ่งมีพระราชประสงค์จะตีพิมพ์พระปริยัติธรรมครั้งนี้ ได้มีพระราชหฤไทย์มุ่งหมายจะใคร่ให้ได้สำเร็จลง ทันกำหนดซึ่งทรงตั้งพระราชหฤไทย์ไว้ว่า ถ้าเสด็จดำรงอยู่ในศิริราชสมบัติได้ถึง ๒๕ ปี จะโปรดให้มีการมหกรรมฉลองพระไตรปิฎกนี้ ให้เปนการพระราชกุศลในมงคลสมัย ก็การซึ่งจะเสด็จดำรงอยู่ได้หรือมิได้ จนถึงกำหนดที่ว่านั้น ก็เอาเปนประมาณแน่ไม่ได้โดยธรรมดา แต่ทรงพระราชดำริห์ว่า การซึ่งทรงพระปรารภตรวจสอบพระไตรปิฎกแลสร้างขึ้นให้แพร่หลายนี้ จะเปนการมีคุณแก่ชนทั้งปวงทั่วไป นับว่าเปนการพระราชกุศลอันใหญ่ เปนไปในทางที่ชอบธรรม คงจะเปนเครื่องอุปถัมภ์ให้ได้สำเร็จดังพระบรมราชประสงค์

จึ่งมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ ดำรัสสั่ง สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ

อารัมภกถา.

เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงษ์ กรมพระภาณุพันธุวงษ์วรเดช เปนแม่กองจัดการที่จะตีพิมพ์พระไตรปิฎก แลโปรดเกล้า ฯ ให้เจ้าพนักงานอาราธนาพระบรมวงษานุวงษ์ซึ่งทรงผนวช แลพระราชาคณะถานานุกรมเปรียญผู้รู้พระปริยัติธรรม มาประชุมฟังพระราชดำริห์พระราชประสงค์แล้ว ได้แบ่งปันกันตรวจตราแก้ไขต้นฉบับส่งลงพิมพ์ แล้วสำเร็จบริบูรณตามพระบรมราชประสงค์

ทรงพระราชอุทิศส่วนพระราชกุศลในการซึ่งได้ทรงสร้างพระปริยัติธรรมครั้งนี้ แก่มหาชนนิกรทั่วไป ขอให้พระปริยัติธรรมอันตีพิมพ์ขึ้นไว้นี้ดำรงอยู่สืบไปสิ้นกาลนานเทอญ ฯะ

Transliteration of the Siamese alphabet and signs as used in the Pali text of this book.

Vowels.

Initial.	อ	or	อั	อา	อิ	อี	อุ	อู	เอ	โอ.
	a		á		i	í	u	ú	e	o.
Medial & final.			ั	า	ิ	ี	ุ	ู	เ	โ
Place.			over	after	over		under		before	consonants.

Consonants.

ก๎	ข๎	ค๎	ฆ๎	ง	จ๎	ฉ๎	ช๎	ฌ๎	ญ๎		
k	kh	g	gh	ṅ	c	ch	j	jh	ñ		
ฏ๎	ฐ๎	ฑ๎	ฒ๎	ณ๎	ต๎	ถ๎	ท๎	ธ๎	น๎		
ṭ	ṭh	ḍ	ḍh	ṇ	t	th	d	dh	n		
ป๎	ผ๎	พ๎	ภ๎	ม๎	ย๎	ร๎	ล๎	ว๎	ส๎	ห๎	ฬ๎ ํ
p	ph	b	bh	m	y	r	l	v	s	h	ḷ ṃ.

Example.

อถ	อัต๎ตา	อาสา	อิท๎ธิ	อีที	อุชุ	อูรู	เอเก	โอโฆ.
atha	attá	ásá	iddhi	ídí	uju	úrú	eke	ogho.

พุท์โธ สุสุท์โธ กรุณามหัณ์ณโว,

Buddho susuddho karuṇámahaṇṇavo,

โยจ์จัน์ตสุท์ธัพ์พรญาณโลจโน,

Yoccantasuddhabbarañáṇalocano,

โลกัส์ส ปาปูปกิเลสฆาตโก;

Lokassa pápúpakilesaghátako;

วัน์ทามิ พุท์ธํ อหมาทเรน ตํ.

Vandámi Buddhaṃ ahamádarena taṃ.

ธัม์โม ปทีโป วิย ตัส์ส สัต์ถุโน,

Dhammo padípo viya tassa satthuno,

โย มัค์คปากามตเภทภิน์นโก,

yo maggapákámatabhedabhinnako,

โลกุต์ตโร โย จ ตทัต์ถทีปโน

Lokuttaro yo ca tadatthadípano;

วัน์ทามิ ธัม์มํ อหมาทเรน ตํ.

Vandámi Dhammaṃ ahamádarena taṃ.

สังโฆ สุเขต์ตาภ์ยติเขต์ตสัญ์ญิโต,

Saṅgho sukhettábhyatikhettasaññito,

โย ทิฏ์ฐสัน์โต สุคตานุโพธโก,

Yo diṭṭhasanto sugatánubodhako,

โลลัป์ปหีโน อริโย สุเมธโส;

Lolappahíno ariyo sumedhaso;

วัน์ทามิ สังฆํ อหมาทเรน ตํ.

Vandámi Saṇghaṃ ahamádarena taṃ.

อิจ์เจวเมกัน์ตภิปูชเนย์ยกํ,

Iccevamekantabhipújaneyyakaṃ,

วัต์ถุต์ตยํ วัน์ทยตาภิสังขตํ,

Vatthuttayaṃ vandayatábhisaṇkhataṃ,

ปุญ์ญํ มยา ยํ, มม สัพ์พุปัท์ทวา,

Puññaṃ mayá yaṃ, mama sabbupaddavá,

มา โหน์ตุ เว ตัส์ส ปภาวสิท์ธิยา.

Má hontu ve tassa pabhávasiddhiyá.

กิต์ตนบั๊ต์ต.

กิต์ตนบัต์ต.

โสธนบั๊ต์ต.

อสุท์ธปาจ.	สุท์ธปาจ:	น่า	บันทัด
ธั๎มมาน่	ธั๎มมาน่	๕๖	๑๘
อัน์ตรกิริยํ	อัน์ตกิริยํ	๘๔	,,
วุจ์จตี่ติ	รุจ์จตี่ติ	๘๖	๖
ตปเตจจ	ตปเตจ	๘๙	๑๐
อาภาสิ	อภาสิ	,,	๑๔
ตณัล์ส	คณัล์ส	๙๑	๑๒
โปโส	โทโส	๙๖	๑๐
เอวทโวจ	เอตทโวจ	๑๐๒	๓
สัม์พพุลา	สัม์หหุลา	๑๐๕	๑๕
สาวัต์กิยํ	สาวัต์ถิยํ	๑๒๘	๔
เอตทโรจ	เอตทโวจ	,,	๖
รถการุกุเล	รถการกุเล	๑๒๙	๔
โอโรเขย์ย	โอโร๎เหย์ย	,,	๒๑
อัล์สรตเน	อัล์สรตเนน	๑๓๓	๘
คามวรํหํป	-ปหํ	,,	๑๑
อนตี่ตาต	อนตี่ตา	,,	๑๗
อุบ๎บั๊ช์ชัน์ติ	อุบ๎บั๊ช์ชัน์ติ	๑๓๔	๑๒
ปคคเฬสิ	บั๎ค์คเฬสิ	๑๔๙	๘
ทุท์ขมัท์ทัก์ขิ	ทุก์ขมัท์ทัก์ขิ	๑๕๘	๑๕

โสธนปัต์ต.

อสุท์ธปาฐ.	สุท์ธปาฐ.	น่า	บันทัด
สัน์ทิฏฺฐิกํ	สัน์ทิฏ์ฐิกํ	๑๖๐	๑๖
หหุปายาสา	พหุปายาสา	,,	๑๗
สพ๎รห๎มจาริโย	-จารโย,-จาริโน	๑๖๒	๕
ตัต์เถวัน์ตรธายึติ.	-วัน์ตรธายึติ.	๑๗๘	๑๙
จลา	จาลา	๑๗๙	๑๖
พลวา นาม	นาม พลวา	๑๘๙	๑๕
พกสุต์ตุํ	พกสุต์ตํ	๑๙๒	๗
พ๎รห๎มปปัต์ติ	พ๎รห๎มูปปัต์ติ	๑๙๓	๑๒
(ตกในช่องที่ ๓)	นาม	๑๙๖	๒๑
ตีล์สกสุติตํ	ติล์สกสุต์ตํ	๒๐๐	๔
วัล์สสตสหัล์สานิ	-สหัล์สานิ	๒๐๓	๑๙
-โกลิก-	-โกกาลิก-	๒๐๕	๙
อจึร-	อจิร-	๒๐๖	๗
ปฐมวัค์โค	อรหัน์ตวัค์โค	๒๒๕	๑
ยัญ์จ	ยัญ์เจ	๒๓๕	๒

สุตฺตนฺตปิฏเก สํยุตฺตนิกาโย

ปฐโม สคาถาวคฺโค.

เทวตาสํยุตฺตํ.

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

นฬวคฺโค ปฐโม.

ปฐมํ โอฆตรณสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. อถ โข อญฺญตรา เทวตา อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปํ เชตวนํ โอภาเสตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ. เอกมนฺตํ ฐิตา โข สา เทวตา ภควนฺตํ เอตทโวจ "กถนฺนุ ตฺวํ มาริส โอฆมตรีติ. อปฺปติฏฺฐํ ขฺวาหํ อาวุโส อนายูหํ โอฆมตรินฺติ. ยถากถํ ปน ตฺวํ มาริส อปฺปติฏฺฐํ อนายูหํ โอฆมตรีติ. ยทา สฺวาหํ อาวุโส สนฺติฏฺฐามิ, ตทาสฺสุ สํสีทามิ; ยทา สฺวาหํ อายูหามิ,[๑] ตทาสฺสุ นิวุยฺหามิ;[๒] เอวํ ขฺวาหํ อาวุโส อปฺปติฏฺฐํ อนายูหํ โอฆมตรินฺติ.

จิรสฺสํ วต ปสฺสามิ พฺราหฺมณํ ปรินิพฺพุตํ,

---

[๑] ยุ. ยทา สฺวาหํ อาวุโส อายูหามิ; พ. ยทาหํ อายูหามิ.

[๒] ยุ. นิพฺพุยฺหามิ.

อัป์ปติฏ์ฐํ อนายูหํ ติณ์ณํ โลเก วิสัต์ติกัน์ติ.

อิทมโวจ สา เทวตา, สมนุญ์โญ สัต์ถา อโหสิ.

อถ โข สา เทวตา “สมนุญ์โญ[1] เม สัต์ถาติ ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา ปทัก์ขิณํ กัต์วา ตัต์เถวัน์ตรธายีติ.

สาวัต์ถิยํ. ทุติยํ นิโมก์ขสุต์ตํ.

อถ โข อัญ์ญตรา เทวตา อภิก์กัน์ตาย รัต์ติยา อภิก์กัน์ตวัณ์ณา เกวลกัป์ปํ เชตวนํ โอภาเสต์วา เยน ภควา เตนุปสังกมิ, อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ อัฏ์ฐาสิ. เอกมัน์ตํ ฐิตา โข สา เทวตา ภควัน์ตํ เอตทโวจ “ชานาสิ โน ต์วํ มาริส สัต์ตานํ นิโมก์ขํ ปโมก์ขํ วิเวกัน์ติ. ชานามิ ข์วาหํ[2] อาวุโส สัต์ตานํ นิโมก์ขํ ปโมก์ขํ[3] วิเวกัน์ติ. ยถากถํ ปน ต์วํ มาริส ชานาสิ สัต์ตานํ นิโมก์ขํ ปโมก์ขํ วิเวกัน์ติ.

นัน์ทิภวปริก์ขยา สัญ์ญาวิญ์ญาณสํขยา,
เวทนานํ นิโรธา[4] อุปสมา เอวํ ข์วาหํ อาวุโส ชานามิ,
สัต์ตานํ นิโมก์ขํ[5] ปโมก์ขํ วิเวกัน์ติ.

ตติยํ อุปเนย์ยสุต์ตํ.

[6] เอกมัน์ตํ ฐิตา โข สา เทวตา ภควโต สัน์ติเก อิมํ

---

๑ สี. สมนุญ์ญาโต. ๒ พ. โขหํ. ๓ สี. ปาโมก์ขํ.

๔ สารัต์ถัป์ปกาสินีอัฏ์ฐกถาม์รัม์มโปต์ถเกสุ เวทนานิโรธาติ ปาโฐ ทิส์สติ. ๕ สี. วิโมก์ขํ. ๖ สีหฬโปต์ถเกเยว สัพ์พสุต์เตสุ นิทานวจนํ โหติ ยุโรปิยม์รัม์มโปต์ถเกสุ ปน นัต์ถิ.

คาถํ อภาสิ

" อุปนียติ ชีวิตมปฺปมายุ
ชรูปนีตสฺส น สนฺติ ตาณา,
เอตํ ภยํ มรเณ เปกฺขมาโน
ปุญฺญานิ กยิราถ สุขาวหานีติ."
อุปนียติ ชีวิตมปฺปมายุ
ชรูปนีตสฺส น สนฺติ ตาณา,
เอตํ ภยํ มรเณ เปกฺขมาโน
โลกามิสํ ปชเห สนฺติเปกฺโขติ.

จตุตฺถํ อจฺเจนฺติสุตฺตํ.

เอกมนฺตํ ฐิตา โข สา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

" อจฺเจนฺติ กาลา ตรยนฺติ รตฺติโย
วโยคุณา อนุปุพฺพํ ชหนฺติ,
เอตํ ภยํ มรเณ เปกฺขมาโน
ปุญฺญานิ กยิราถ สุขาวหานีติ.
อจฺเจนฺติ กาลา ตรยนฺติ รตฺติโย
วโยคุณา อนุปุพฺพํ ชหนฺติ,
เอตํ ภยํ มรเณ เปกฺขมาโน
โลกามิสํ ปชเห สนฺติเปกฺโขติ.

ปญฺจมํ กติฉินฺทิสุตฺตํ.

เอกมนฺตํ ฐิตา โข สา เทวตา ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

---

๑ สี. อิติสทฺโท น ทิสฺสติ.

"กติ ฉินฺเท กติ ชเห กติ วุตฺตริ ภาวเย,
กติ สงฺคาติโต[๑] ภิกฺขุ โอฆติณฺโณติ วุจฺจตีติ.
ปญฺจ ฉินฺเท ปญฺจ ชเห ปญฺจ วุตฺตริ ภาวเย,
ปญฺจ สงฺคาติโต ภิกฺขุ โอฆติณฺโณติ วุจฺจตีติ.

ฉฏฺฐํ ชาครสุตฺตํ.

เอกมนฺตํ ฐิตา โข สา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

" กติ ชาครตํ สุตฺตา กติ สุตฺเตสุ ชาครา,
กติภิ รชมาเทติ กติภิ ปริสุชฺฌตีติ.
ปญฺจ ชาครตํ สุตฺตา ปญฺจ สุตฺเตสุ ชาครา,
ปญฺจภิ รชมาเทติ ปญฺจภิ ปริสุชฺฌตีติ.

สตฺตมํ อปฺปฏิวิทิตสุตฺตํ.

เอกมนฺตํ ฐิตา โข สา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

" เยสํ ธมฺมา อปฺปฏิวิทิตา[๒] ปรวาเทสุ นิยเร,[๓]
สุตฺตา เต นปฺปพุชฺฌนฺติ กาโล เตสํ ปพุชฺฌิตุนฺติ.
เยสํ ธมฺมา สุปฺปฏิวิทิตา ปรวาเทสุ น นิยเร,
สมฺพุทฺธา สมฺมทญฺญาย[๔] จรนฺติ วิสเม สมนฺติ.

อฏฺฐมํ สุสมฺมุฏฺฐสุตฺตํ.

เอกมนฺตํ ฐิตา โข สา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ

---

๑ สี. สงฺคาติโก; ยุ. ม. สงฺคาติโค อ. สงฺคาตีโต (สงฺเค อตีโต อติกฺกนฺโต) ๒ สี. อปฺปฏิวิธิตา. ๓ สี. ม. ปรวาเทสุ นิยฺยเร. ๔ ยุ. เต สมฺพุทฺธา สมฺมทญฺญา.

คาถํ อภาสิ

" เยสํ ธมฺมา สุสมฺมุฏฺฐา ปรวาเทสุ นียเร,
สุตฺวา เต นิพฺพุชฺฌนฺติ กาโล เตสํ ปพุชฺฌิตุนฺติ.
เยสํ ธมฺมา อสมฺมุฏฺฐา ปรวาเทสุ น นียเร,
สมฺพุทฺธา สมฺมทญฺญาย จรนฺติ วิสเม สมนฺติ.

นวมํ มานกามสุตฺตํ.

เอกมนฺตํ ฐิตา โข สา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

" น มานกามสฺส ทโม อิธตฺถิ[๑]
น โมนมตฺถิ อสมาหิตสฺส,
เอโก อรญฺเญ วิหรํ ปมตฺโต
น มจฺจุเธยฺยสฺส ตเรยฺย[๒] ปารนฺติ.[๓]
มานํ ปหาย สุสมาหิตตฺโต
สุเจตโส สพฺพธิ วิปฺปมุตฺโต,[๔]
เอโก อรญฺเญ วิหรํ อปฺปมตฺโต
ส มจฺจุเธยฺยสฺส ตเรยฺย ปารนฺติ.

ทสมํ อรญฺญสุตฺตํ.

เอกมนฺตํ ฐิตา โข สา เทวตา ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

" อรญฺเญ วิหรนฺตานํ สนฺตานํ พฺรหฺมจารินํ,
เอกภตฺตํ ภุญฺชมานานํ เกน วณฺโณ ปสีทตีติ.[๕]

---

[๑] สี. มานิกามสฺส ทโม อิทตฺถิ. [๒] สี. ตรนฺติ. [๓] สี. ปาเรนฺตีติปิ ปเรสนฺตีติปิ ปาโฐ. [๔] ม. วิปฺปยุตฺโต. [๕] ม. ปสีทติ.

อตีตํ นานุโสจนฺติ นปฺปชปฺปนฺติ นาคตํ,[1]
ปจฺจุปฺปนฺเนน ยาเปนฺติ เตน วณฺโณ ปสีทติ.
อนาคตปฺปชปฺปาย อตีตสฺสานุโสจนา,
เอเตน พาลา สุสฺสนฺติ นโฬว หริโต ลุโต.

นฬวคฺโค ปฐโม.

ตสฺสุทฺทานํ

โอฆํ นิโมกฺโข อุปเนยฺยํ อจฺเจนฺติ กติฉินฺทิ จ,
ชาครํ อปฺปฏิวิทิตา สุสมฺมุฏฺฐา มานกามินา,
อรญฺเญ ทสโม วุตฺโต วคฺโค เตน ปวุจฺจติ.

นนฺทนวคฺโค ทุติโย.

ปฐมํ นนฺทนสุตฺตํ.

๓เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "ภิกฺขโวติ. "ภทนฺเตติ เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว อญฺญตรา ตาวตึสกายิกา เทวตา นนฺทนวเน อจฺฉราสงฺฆปริวุตา ทิพฺเพหิ ปญฺจหิ กามคุเณหิ สมปฺปิตา สมงฺคิภูตา ปริจาริยมานา ตายํ เวลายํ อิมํ คาถํ อภาสิ

"น เต สุขํ ปชานนฺติ เย น ปสฺสนฺติ นนฺทนํ,
อาวาสํ นรเทวานํ ติทสานํ ยสสฺสินนฺติ.

---

๑ สี. นปฺปชปฺปมนาคตํ.

๒ ยุโรปิยโปตฺถเกเยว "เอวมฺเม สุตนฺติ ปาฐสฺส อตฺถิ.

เอวํ วุตฺเต ภิกฺขเว อญฺญตรา เทวตา ตํ เทวตํ คาถาย ปจฺจภาสิ[๑]

" น ตฺวํ พาเล ปชานาสิ[๒] ยถา อรหตํ วโจ,
อนิจฺจา สพฺเพ สงฺขารา อุปฺปาทวยธมฺมิโน,
อุปฺปชฺชิตฺวา นิรุชฺฌนฺติ เตสํ วูปสโม สุโข.

ทุติยํ นนฺทิสุตฺตํ.

เอกมนฺตํ ฐิตา โข สา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

" นนฺทติ ปุตฺเตหิ ปุตฺติมา
โคมิโก[๓] โคหิ ตเถว นนฺทติ,
อุปธีหิ นรสฺส นนฺทนา
น หิ โส นนฺทติ โย นิรูปธีติ.
โสจติ ปุตฺเตหิ ปุตฺติมา
โคมิโก โคหิ ตเถว โสจติ,
อุปธีหิ นรสฺส โสจนา
น หิ โส โสจติ โย นิรูปธีติ.

ตติยํ นตฺถิปุตฺตสมสุตฺตํ.

เอกมนฺตํ ฐิตา โข สา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

" นตฺถิ ปุตฺตสมํ เปมํ นตฺถิ โคสมิกํ ธนํ,
นตฺถิ สุริยสมา อาภา สมุทฺทปรมา สราติ.
นตฺถิ อตฺตสมํ เปมํ นตฺถิ ธญฺญสมํ ธนํ,
นตฺถิ ปญฺญาสมา อาภา วุฏฺฐิ เว[๔] ปรมา สราติ.

---

๑ สี. อชฺฌภาสิ. ๒ สี. วิชานาสิ. ๓ พ. โคปิโก. ๔ สี. เจ.

จตุตฺถํ ขตฺติยสุตฺตํ.

เอกมนฺตํ ฐิตา โข สา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

ขตฺติโย ทิปทํ[๑] เสฏฺโฐ พลิพทฺโธ[๒] จตุปฺปทํ,
โกมารี[๓] เสฏฺฐา ภริยานํ โย จ ปุตฺตานํ ปุพฺพโช.
สมฺพุทฺโธ ทิปทํ เสฏฺโฐ อาชานีโย จตุปฺปทํ,
สุสฺสูสา เสฏฺฐา ภริยานํ โย จ ปุตฺตานํ อสฺสโวติ.[๔]

ปญฺจมํ สกมานสุตฺตํ.

ฐิเต มชฺฌนฺติเก กาเล สนฺนิสินฺเนสุ[๕] ปกฺขิสุ,
ปลาเตว[๖] มหารญฺญํ[๗] ตํ ภยํ ปฏิภาติ มนฺติ.
ฐิเต มชฺฌนฺติเก กาเล สนฺนิสินฺเนสุ ปกฺขิสุ,
ปลาเตว มหารญฺญํ สา รตี ปฏิภาติ มนฺติ.

ฉฏฺฐํ นิทฺทาตนฺทิสุตฺตํ.

นิทฺทา ตนฺที วิชมฺหิตา อรตี[๘] ภตฺตสมฺมโท,
เอเตน นปฺปกาสติ อริยมคฺโค อิธ ปาณินนฺติ.
นิทฺทํ ตนฺทึ วิชมฺหิตํ อรตึ ภตฺตสมฺมทํ,
วิริเยน นํ ปณาเมตฺวา อริยมคฺโค วิสุชฺฌตีติ.

---

๑ ยุ. ทฺวิปทํ. ๒ สี. ยุ. พลิวทฺโท. ๓ ยุ. กุมารี.
๔ อิติสทฺโท สีหฬโปตฺถเกเยว นตฺถิ. ๕ สี. สนฺนิสีเวสุ;
พ. สนฺนิสีเวสุ. ๖ สี. ยุ. พ. สณเตว; อ. ปลาเตว.
๗ สี. พฺรหารญฺญํ. ๘ ยุ. วิชมฺภิกา อรตี; พ. วิชมฺภิตา;
อ. วิชมฺหิตา.

สตฺตมํ ทุกฺกรสุตฺตํ.

ทุกฺกรํ ทุตฺติติกฺขญฺจ อพฺยตฺเตน จ สามญฺญํ,
พหูหิ ตตฺถ สมฺพาธา ยตฺถ พาโล วิสีทติ.
กติหํ จเรยฺย สามญฺญํ จิตฺตํ เจ น นิวารเย,
ปเท ปเท วิสีเทยฺย สงฺกปฺปานํ วสานุโค.
กุมฺโมว องฺคานิ สเก กปาเล
สโมทหํ ภิกฺขุ มโนวิตกฺเก,
อนิสฺสิโต อญฺญมเหฐยาโน
ปรินิพฺพุโต นูปวเทยฺย กญฺจีติ.

อฏฺฐมํ หิรีสุตฺตํ.

หิรีนิเสโธ ปุริโส โกจิ โลกสฺมิ วิชฺชติ,
โย นิทฺทํ อปฺปโพเธติ อสฺโส ภทฺโร กสามิวาติ.
หิรีนิเสธา ตนุยา เย จรนฺติ สทา สตา,
อนฺตํ ทุกฺขสฺส ปปฺปุยฺย จรนฺติ วิสเม สมนฺติ.

นวมํ กุฏิกาสุตฺตํ.

กจฺจิ เต กุฏิกา นตฺถิ กจฺจิ นตฺถิ กุลาวกา,
กจฺจิ สนฺตานกา นตฺถิ กจฺจิ มุตฺโตสิ พนฺธนาติ.

ตตฺถ เม กุฏิกา นตฺถิ ตตฺถ นตฺถิ กุลาวกา,
ตตฺถ สนฺตานกา นตฺถิ ตตฺถ มุตฺโตมฺหิ พนฺธนาติ.
กินฺตาหํ กุฏิกํ พฺรูมิ กินฺเต พฺรูมิ กุลาวกํ,
กินฺเต สนฺตานกํ พฺรูมิ กินฺตาหํ พฺรูมิ พนฺธนนฺติ.
มาตรํ กุฏิกํ พฺรูสิ ภริยํ พฺรูสิ กุลาวกํ,
ปุตฺเต สนฺตานเก พฺรูสิ ตณฺหํ เม พฺรูสิ พนฺธนนฺติ.
สาหุ เต กุฏิกา นตฺถิ สาหุ นตฺถิ กุลาวกา,
สาหุ สนฺตานกา นตฺถิ สาหุ มุตฺโตสิ พนฺธนาติ.

ทสมํ สมิทฺธิสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ ตโปทาราเม. อถ โข อายสฺมา สมิทฺธิ รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ[๑] ปจฺจุฏฺฐาย เยน ตโปทา เตนุปสงฺกมิ คตฺตานิ ปริสิญฺจิตุํ; ตโปเท คตฺตานิ ปริสิญฺจิตฺวา ปจฺจุตฺตริตฺวา เอกจีวโร อฏฺฐาสิ คตฺตานิ สุกฺขาปยมาโน[๒]

อถ โข อญฺญตรา เทวตา อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปํ ตโปทํ โอภาเสตฺวา เยน อายสฺมา สมิทฺธิ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เวหาสํ ฐิตา[๓] อายสฺมนฺตํ สมิทฺธึ คาถาย อชฺฌภาสิ

---

๑ ปจฺจูสสมเยติปิ ปาโฐ.

๒ ม. ปุพฺพาปยมาโน. ๓ ม. เวหสิ ฐตฺวา.

"อภุตฺวา ภิกฺขสิ ภิกฺขุ น หิ ภุตฺวาน ภิกฺขสิ,
ภุตฺวาน ภิกฺขุ ภิกฺขสฺสุ มา ตํ กาโล อุปจฺจคาติ.
กาลํ โวหํ น ชานามิ ฉนฺโน กาโล น ทิสฺสติ,
ตสฺมา อภุตฺวา ภิกฺขามิ มา มํ กาโล อุปจฺจคาติ.

อถ โข สา เทวตา ปฐวิยํ ปติฏฺฐหิตฺวา อายสฺมนฺตํ สมิทฺธึ เอตทโวจ "ทหโร ตฺวํ ภิกฺขุ ปพฺพชิโต สุสู กาฬเกโส ภทฺเรน โยพฺพเนน สมนฺนาคโต ปฐเมน วยสา อนิกฺกีฬิตาวี กาเมสุ, ภุญฺช ภิกฺขุ มานุสเก กาเม มา สนฺทิฏฺฐิกํ หิตฺวา กาลิกํ อนุธาวีติ.

น ขฺวาหํ อาวุโส สนฺทิฏฺฐิกํ หิตฺวา กาลิกํ อนุธาวามิ, กาลิกญฺจ ขฺวาหํ อาวุโส หิตฺวา สนฺทิฏฺฐิกํ อนุธาวามิ; กาลิกา หิ อาวุโส กามา วุตฺตา ภควตา พหุทุกฺขา พหุปายาสา อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโย,๑ สนฺทิฏฺฐิโก อยํ ธมฺโม อกาลิโก เอหิปสฺสิโก โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญฺญูหีติ.

กถญฺจ ภิกฺขุ กาลิกา กามา วุตฺตา ภควตา พหุทุกฺขา พหุปายาสา อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโย, กถํ สนฺทิฏฺฐิโก อยํ ธมฺโม อกาลิโก เอหิปสฺสิโก โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญฺญูหีติ.

อหํ โข อาวุโส นโว อจิรปพฺพชิโต อธุนาคโต อิมํ ธมฺมวินยํ, น ตาหํ สกฺโกมิ วิตฺถาเรน อาจิกฺขิตุํ, อยํ

---

๑ ภิยฺโยติปิ ปาโฐ.

โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ราชคเห วิหรติ ตโปทาราเม, ตํ ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตมตฺถํ ปุจฺฉ;๑ ยถา เต ภควา พฺยากโรติ, ตถา นํ ธาเรยฺยาสีติ.

น โข ภิกฺขุ สุกโร โส ภควา อมฺเหหิ อุปสงฺกมิตุํ อญฺญาหิ มเหสกฺขาหิ เทวตาหิ ปริวุโต, สเจ โข ตฺวํ ภิกฺขุ ตํ ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตมตฺถํ ปุจฺเฉยฺยาสิ, มยมฺปิ อาคจฺเฉยฺยาม ธมฺมสฺสวนายาติ.๒

เอวมาวุโสติ โข อายสฺมา สมิทฺธิ ตสฺสา เทวตาย ปฏิสฺสุณิตฺวา๓ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา สมิทฺธิ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อิธาหํ ภนฺเต รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฏฺฐาย เยน ตโปทา เตนุปสงฺกมึ คตฺตานิ ปริสิญฺจิตุํ, ตโปเท คตฺตานิ ปริสิญฺจิตฺวา ปจฺจุตฺตริตฺวา เอกจีวโร อฏฺฐาสึ คตฺตานิ สุกฺขาปยมาโน; อถ โข ภนฺเต อญฺญตรา เทวตา อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปํ ตโปทํ โอภาเสตฺวา เยนาหํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เวหาสํ ฐิตา อิมาย คาถาย อชฺฌภาสิ

"อภุตฺวา ภิกฺขสิ ภิกฺขุ น หิ ภุตฺวาน ภิกฺขสิ,

---

๑ สี. ปุจฺเฉยฺยาสิ.
๒ ธมฺมสวนายาติติปิ ปาโฐ.
๓ ยุ. ปฏิสฺสุตฺวา.

ภุตฺวาน ภิกฺขุ ภิกฺขสฺสุ มา ตํ กาโล อุปจฺจคาติ ฯ

เอวํ วุตฺเต อหํ ภนฺเต ตํ เทวตํ คาถาย อชฺฌภาสึ•

"กาลํ โวหํ น ชานามิ ฉนฺโน กาโล น ทิสฺสติ,
ตสฺมา อภุตฺวา ภิกฺขามิ มา มํ กาโล อุปจฺจคาติ ฯ

อถ โข ภนฺเต สา เทวตา ปถวิยํ ปติฏฺฐหิตฺวา มํ เอตทโวจ "ทหโร ตฺวํ ภิกฺขุ ปพฺพชิโต สุสุ กาฬเกโส ภทฺเรน โยพฺพเนน สมนฺนาคโต ปฐเมน วยสา อนิกฺกีฬิตาวี กาเมสุ, ภุญฺช ภิกฺขุ มานุสเก กาเม มา สนฺทิฏฺฐิกํ หิตฺวา กาลิกํ อนุธาวีติ ฯ

เอวํ วุตฺตาหํ ภนฺเต ตํ เทวตํ เอตทโวจํ "น ขฺวาหํ อาวุโส สนฺทิฏฺฐิกํ หิตฺวา กาลิกํ อนุธาวามิ, กาลิกญฺจ ขฺวาหํ อาวุโส หิตฺวา สนฺทิฏฺฐิกํ อนุธาวามิ; กาลิกา หิ อาวุโส กามา วุตฺตา ภควตา พหุทุกฺขา พหุปายาสา อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโย, สนฺทิฏฺฐิโก อยํ ธมฺโม อกาลิโก เอหิปสฺสิโก โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญฺญูหีติ ฯ

เอวํ วุตฺเต ภนฺเต สา เทวตา มํ เอตทโวจ "กถญฺจ ภิกฺขุ กาลิกา กามา วุตฺตา ภควตา พหุทุกฺขา พหุปายาสา อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโย, กถํ สนฺทิฏฺฐิโก อยํ ธมฺโม อกาลิโก เอหิปสฺสิโก โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ

• ยุ. ปจฺจภาสึ.

เวทิตพฺโพ วิญฺญูหีติ.

เอวํ วุตฺตาหํ ภนฺเต ตํ เทวตํ เอตทโวจํ "อหํ โข อาวุโส นโว อจิรปพฺพชิโต อธุนาคโต อิมํ ธมฺมวินยํ, น ตาหํ สกฺโกมิ วิตฺถาเรน อาจิกฺขิตุํ, อยํ โส ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ราชคเห วิหรติ ตโปทาราเม, ตํ ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตมตฺถํ ปุจฺฉ, ยถา เต ภควา พฺยากโรติ, ตถา นํ ธาเรยฺยาสีติ.

เอวํ วุตฺเต ภนฺเต สา เทวตา มํ เอตทโวจ "น โข ภิกฺขุ สุกโร โส ภควา อมฺเหหิ อุปสงฺกมิตุํ อญฺญาหิ มเหสกฺขาหิ เทวตาหิ ปริวุโต, สเจ โข ตฺวํ ภิกฺขุ ตํ ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตมตฺถํ ปุจฺเฉยฺยาสิ, มยมฺปิ อาคจฺเฉยฺยาม ธมฺมสฺสวนายาติ. สเจ ภนฺเต ตสฺสา เทวตาย สจฺจํ วจนํ, อิเธว สา เทวตา อวิทูเรติ.

เอวํ วุตฺเต สา เทวตา อายสฺมนฺตํ สมิทฺธึ เอตทโวจ "ปุจฺฉ ภิกฺขุ ปุจฺฉ ภิกฺขุ ยมหํ อนุปฺปตฺตาติ. อถ โข ภควา ตํ เทวตํ คาถาหิ อชฺฌภาสิ

"อกฺเขยฺยสญฺญิโน สตฺตา อกฺเขยฺยสฺมึ ปติฏฺฐิตา,
อกฺเขยฺยมปริญฺญาย โยคมายนฺติ มจฺจุโน.
อกฺเขยฺยญฺจ ปริญฺญาย อกฺขาตารํ น มญฺญติ,
ตญฺหิ ตสฺส น โหตีติ เยน นํ วชฺชา (น ตสฺส อตฺถิ)•

• สีหฬโปตฺถเกสุ "น ตสฺส อตฺถิ ปาจฺจตยํ น ทิสฺสติ.

สเจ วิชานาสิ วเทหิ ยกฺขาติ.

น ขฺวาหํ ภนฺเต อิมสฺส ภควตา สํขิตฺเตน ภาสิตสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ อาชานามิ, สาธุ เม ภนฺเต ภควา ตถา ภาสตุ, ยถาหํ อิมสฺส ภควตา สํขิตฺเตน ภาสิตสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ อาชาเนยฺยนฺติ.

สโม วิเสสี อุทวา[๑] นิหีโน
โย มญฺญติ โส วิวเทถ เตน,
ตีสุ วิธาสุ อวิกมฺปมาโน
สโม วิเสสีติ น ตสฺส โหติ,
สเจ วิชานาสิ วเทหิ ยกฺขาติ.

อิมสฺสปิ ขฺวาหํ ภนฺเต ภควตา สํขิตฺเตน ภาสิตสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ น อาชานามิ, สาธุ เม ภนฺเต ภควา ตถา ภาสตุ, ยถาหํ อิมสฺส ภควตา สํขิตฺเตน ภาสิตสฺส วิตฺถาเรน อตฺถํ อาชาเนยฺยนฺติ.

ปหาสิ สํขํ[๒] น วิมานมาคา[๓]
อจฺเฉชฺชิ ตณฺหํ อิธ นามรูเป,
ตํ ฉินฺนคนฺถํ อนีฆํ นิราสํ

๑ ยุ. อถ วา.

๒ ยุ. ม. อ. เอวํ; สี. สงฺคํ. ๓ ยุ. น วิมานเชฺฌคา.

ปริเยสมานา นาชฺฌคมุํ,
เทวา มนุสฺสา อิธ วา หุรํ วา
(สคฺเคสุ วา)* สพฺพนิเวสเนสุ
สเจ วิชานาสิ วเทหิ ยกฺขาติ.

อิมสฺส ขฺวาหํ ภนฺเต ภควตา สํขิตฺเตน ภาสิตสฺส เอวํ วิตฺถาเรน อตฺถํ อาชานามิ

"ปาปํ น กยิรา วจสา มนสา
กาเยน วา กิญฺจน สพฺพโลเก,
กาเม ปหาย สติมา สมฺปชาโน
ทุกฺขํ น เสเวถ อนตฺถสญฺหิตนฺติ.

นนฺทนวคฺโค ทุติโย.
ตสฺสุทฺทานํ

นนฺทนา นนฺทติ เจว นตฺถิปุตฺตสเมน จ,
ขตฺติโย สกมาโน จ นิทฺทาตนฺทิ จ ทุกฺกรํ,
หิรี กุฏิกา นวโม ทสโม วุตฺโต สมิทฺธินาติ.

* ยุ. ฉิทํ ปาฐทฺวยํ ทิสฺสติ.

สัต๎ติวัค๎โค ตติโย.

ปฐมํ สัต๎ติสุต๎ตํ.

เอกมัน๎ตํ ฐิตา โข สา เทวตา ภควโต สัน๎ติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

"สัต๎ติยา วิย โอมัฏ๎โฐ ฑัย๎หมาเนว[๑] มัต๎ถเก,
กามราคัป๎ปหานาย[๒] สโต ภิก๎ขุ ปริพ๎พเช.
สัต๎ติยา วิย โอมัฏ๎โฐ ฑัย๎หมาเนว มัต๎ถเก,
สัก๎กายทิฏ๎ฐิป๎ปหานาย สโต ภิก๎ขุ ปริพ๎พเช.

ทุติยํ ผุสติสุต๎ตํ.

นาผุสัน๎ตํ ผุสติ จ ผุสัน๎ตัญ๎จ ตโต ผุเส,
ตัส๎มา ผุสัน๎ตํ ผุสติ อัป๎ปทุฏ๎ฐปโทสินัน๎ติ.
โย อัป๎ปทุฏ๎ฐัส๎ส นรัส๎ส ทุส๎สติ
สุท๎ธัส๎ส โปสัส๎ส อนังคณัส๎ส,
ตเมว พาลํ ปัจ๎เจติ ปาปํ
สุขุโม รโช ปฏิวาตํว ขิต๎โต.

---

๑ สี. สัพ๎พัต๎ถ ฑัย๎หมาโนวาติ ปาโฐ ทิส๎สติ.
๒ สี. กามราคัป๎ปหาเนน.

ตติยํ ชฏาสุต์ตํ.

" อัน์โตชฏา พหิชฏา ชฏาย ชฏิตา ปชา,
ตํ ตํ โคตม ปุจ์ฉามิ โก อิมํ วิชฏเย ชฏัน์ติ.
สีเล ปติฏ์ฐาย นโร สปัญ์โญ จิต์ตํ ปัญ์ญัญ์จ ภาวยํ,
อาตาปี นิปโก ภิก์ขุ โส อิมํ วิชฏเย ชฏัน์ติ.
เยสํ ราโค จ โทโส จ อวิช์ชา จ วิราชิตา,
ขีณาสวา อรหัน์โต เตสํ วิชฏิตา ชฏา.
ยัต์ถ นามัญ์จ รูปัญ์จ อเสสํ อุปรุช์ฌติ,
ปฏิฆํ รูปสัญ์ญา จ เอต์ถ สา ฉิช์ชเต[๑] ชฏาติ.

จตุต์ถํ มโนนิวารณสุต์ตํ.

ยโต ยโต มโน นิวารเย น ทุก์ขเมติ นํ ตโต ตโต,
ส สัพ์พโต มโน นิวารเย ส สัพ์พโต ทุก์ขา ปมุจ์จตีติ.
น สัพ์พโต มโน นิวารเย มโน ยตัต์ตมาคตา,[๒]
ยโต ยโต จ ปาปกํ ตโต ตโต มโน นิวารเยติ.

ปัญ์จมํ อรหัน์ตสุต์ตํ.

โย โหติ ภิก์ขุ อรหํ กตาวี .

---

๑ สี. ยุ. เอวํ; พ. เอต์เถสา วิชเฏ ๒ สี. อ. เอวํ; ยุ. พ. น มโน สยตัต์ตมาคตํ.

ขีณาสโว อัน์ติมเทหธารี,[๑]
อหํ วทามีติปิ โส วเทย์ย
มมํ วทัน์ตีติปิ โส วเทย์ยาติ.
โย โหติ ภิก์ขุ อรหํ กตาวี
ขีณาสโว อัน์ติมเทหธารี,
อหํ วทามีติปิ โส วเทย์ย
มมํ วทัน์ตีติปิ โส วเทย์ย,
โลเก สมัญ์ญํ กุสโล วิทิต์วา
โวหารมัต์เตน โส โวหเรย์ยาติ.
โย โหติ ภิก์ขุ อรหํ กตาวี
ขีณาสโว อัน์ติมเทหธารี,
มานํ นุโข โส อุปาคัม์ม ภิก์ขุ
อหํ วทามีติปิ โส วเทย์ย
มมํ วทัน์ตีติปิ โส วเทย์ยาติ.
ปหีนมานัส์ส น สัน์ติ คัน์ถา
วิธูปิตา มานคัน์ถัส์ส[๒] สัพ์เพ,
ส วีติวัต์โต ยมตํ สุเมธ
อหํ วทามีติปิ โส วเทย์ย,
(มมํ วทัน์ตีติปิ โส วเทย์ย)[*]
โลเก สมัญ์ญํ กุสโล วิทิต์วา

---

๑ สี. สัพ์พัต์ถ อัน์ติมเทหธารีติ ปาโฐ ทิส์สติ.
๒ ยุ. เอวํ; สี. พ. มานคัน์ธัส์ส. * สีหฬโปต์ถเกเยวายํ นัต์ถิ.

โวหารมัต์เตน โส โวหเรย์ยาติ.

ฉัฏ์ฐํ ปัช์โชตสุต์ตํ.

กติ โลกัส์มึ ปัช์โชตา   เยหิ โลโก ปกาสติ,[1]
ภควัน์ตํ ปุฏ์ฐุมาคัม์ม   กถํ ชาเนมุ ตํ มยัน์ติ.
จัต์ตาโร โลเก ปัช์โชตา   ปัญ์จเมต์ถ น วิช์ชติ,
ทิวา ตปติ อาทิจ์โจ   รัต์ติมาภาติ จัน์ทิมา.
อถ อัค์คิ ทิวารัต์ตึ   ตัต์ถ ตัต์ถ ปกาสติ,[2]
สัม์พุท์โธ ตปตํ เสฏ์โฐ   เอสา อาภา อนุต์ตราติ.

สัต์ตมํ สรสุต์ตํ.

กุโต สรา นิวัต์ตัน์ติ   กัต์ถ วัฏ์ฏํ น วัต์ตติ,[3]
กัต์ถ นามัญ์จ รูปัญ์จ   อเสสํ อุปรุช์ฌติ.
ยัต์ถ อาโป จ ปฐวี   เตโช วาโย น คาธติ,
อโต สรา นิวัต์ตัน์ติ   เอต์ถ วัฏ์ฏํ น วัต์ตติ,
เอต์ถ นามัญ์จ รูปัญ์จ   อเสสํ อุปรุช์ฌตีติ.

อัฏ์ฐมํ มหัท์ธนสุต์ตํ.

มหัท์ธนา มหาโภคา   รัฏ์ฐวัน์โตปิ ขัต์ติยา,

---

๑ สี. ปภาสติ. ๒ ปภาสติ. ๓ ยุ. วัฏ์ฏติ.

อัญ์ญมัญ์ญาภิชัป์ปันติ ภาเมสุ ธนลังกตาติ,
เตสุ อุส์สุก์กชาเตสุ ภวโสตานุสาริสุ,
โรธตัณ์หํ[1] ปวาหึสุ เก โลกัส์มึ อนุส์สุกาติ.
หิต์วา อคารํ ปัพ์พชิตา หิต์วา ปุต์ตํ ปสุํ ปิยํ,
หิต์วา ราคัญ์จ โทสัญ์จ อวิช์ชัญ์จ วิราชิย,
ขีณาสวา อรหัน์โต เต โลกัส์มึ อนุส์สุกาติ.

นวมํ จตุจัก์กสุต์ตํ.

จตุจัก์กํ นวท์วารํ ปุณ์ณํ โลเภน สํยุตํ,
ปังกชาตํ มหาวีร กถํ ยาต์รา ภวิส์สตีติ.
เฉต์วา นัท์ธึ[2] วรัต์ตัญ์จ อิจ์ฉาโลภัญ์จ ปาปกํ,
สมูลํ ตัณ์หํ อัพ์พุย์ห[3] เอวํ ยาต์รา ภวิส์สตีติ.

ทสมํ เอณิชังฆสุต์ตํ.

เอณิชังฆํ กิสํ วีรํ อัป์ปาหารํ อโลลุป,
สีหํเวกจรํ นาคํ กาเมสุ อนเปก์ขินํ,
อุปสังกัม์ม ปุจ์ฉาม กถํ ทุก์ขา ปมุจ์จตีติ.
ปัญ์จ กามคุณา โลเก มโนฉัฏ์ฐา ปเวทิตา,
เอต์ถ ฉันทํ วิราชิต์วา เอวํ ทุก์ขา ปมุจ์จตีติ.

สัต์ติวัค์โค ตติโย.

---

๑ สี. โกธตัณ์หํ; ยุ. เคธตัณ์หํ. ๒ สี. ยุ. นัน์ทึ. ๓ อัพ์พุฬ์หาติปิ ปาโฐ.

ตตฺรุทฺทานํ

"สตฺติยา ผุสติ เจว ชฏา มโนนิวารณา,
อรหนฺเตน ปชฺโชโต สรา มหทฺธเนน จ,
จตุจกฺเกน นวมํ เอณิชงฺเฆน เตหสาติ.

สตุลฺลปกายิกวคฺโค จตุตฺโถ.

ปฐมํ สพฺภิสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. อถ โข สมฺพหุลา สตุลฺลปกายิกา เทวตาโย อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปํ เชตวนํ โอภาเสตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐํสุ.

เอกมนฺตํ ฐิตา โข เอกา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

"สพฺภิเรว สมาเสถ สพฺภิ กุพฺเพถ สนฺถวํ,
สตํ สทฺธมฺมมญฺญาย เสยฺโย โหติ น ปาปิโยติ.

อถ โข อปรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ
"สพฺภิเรว สมาเสถ สพฺภิ กุพฺเพถ สนฺถวํ,

สตํ สทฺธมฺมมญฺญาย ปญฺญํ ลภติ นาญฺญโตติ.

อถ โข อปรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ
"สพฺภิเรว สมาเสถ สพฺภิ กุพฺเพถ สนฺถวํ,
สตํ สทฺธมฺมมญฺญาย โสกมชฺเฌ น โสจตีติ.

อถ โข อปรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ
"สพฺภิเรว สมาเสถ สพฺภิ กุพฺเพถ สนฺถวํ,
สตํ สทฺธมฺมมญฺญาย ญาติมชฺเฌ วิโรจตีติ.

อถ โข อปรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ
"สพฺภิเรว สมาเสถ สพฺภิ กุพฺเพถ สนฺถวํ,
สตํ สทฺธมฺมมญฺญาย สตฺตา คจฺฉนฺติ สุคฺคตินฺติ.

อถ โข อปรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ
"สพฺภิเรว สมาเสถ สพฺภิ กุพฺเพถ สนฺถวํ,
สตํ สทฺธมฺมมญฺญาย สตฺตา ติฏฺฐนฺติ สาตตนฺติ.

อถ โข อปรา เทวตา ภควนฺตํ เอตทโวจ "กสฺส นุ โข ภควา สุภาสิตนฺติ. สพฺพาสํ โว สุภาสิตํ ปริยาเยน, อปิจ มมาปิ สุณาถ

"สพฺภิเรว สมาเสถ สพฺภิ กุพฺเพถ สนฺถวํ,

สตํ สทฺธมฺมมญฺญาย สพฺพทุกฺขา ปมุจฺจตีติ.

ทุติยํ มจฺฉริสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. อถ โข สมฺพหุลา สตุลฺลปกายิกา เทวตาโย อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปํ เชตวนํ โอภาเสตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐํสุ.

เอกมนฺตํ ฐิตา โข เอกา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

“ มจฺเฉรา จ ปมาทา จ เอวํ ทานํ น ทียติ,
ปุญฺญมากงฺขมาเนน เทยฺยํ โหติ วิชานตา.

อถ โข อปรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมา คาถาโย อภาสิ

“ ยสฺเสว ภีโต น ททาติ มจฺฉรี ตเทว อททโต ภยํ,
ชิฆจฺฉา จ ปิปาสา จ ยสฺส ภายติ มจฺฉรี,
ตเมว พาลํ ผุสติ อสฺมึ โลเก ปรมฺหิ จ.
ตสฺมา วิเนยฺย มจฺเฉรํ ทชฺชา ทานํ มลาภิภู,
ปุญฺญานิ ปรโลกสฺมึ ปติฏฺฐา โหนฺติ ปาณินนฺติ.

อถ โข อปรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมา คาถาโย อภาสิ

"เต มเตสุ น มิยฺยนฺติ อทฺธานํว* สหาวชํ,
อปฺปสฺมึ เย ปเวจฺฉนฺติ เอส ธมฺโม สนนฺตโน.
อปฺเปเกเก ปเวจฺฉนฺติ พหุเนเก น ทิจฺฉเร,
อปฺปสฺมา ทกฺขิณา ทินฺนา สหสฺเสน สมํ[๒] มิตาติ.

อถ โข อปรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมา คาถาโย อภาสิ

"ทุทฺททํ ททมานานํ ทุกฺกรํ กมฺม กุพฺพตํ,
อสนฺโต นานุกุพฺพนฺติ สตํ ธมฺโม ทุรนฺวโย,
ตสฺมา สตญฺจ อสตญฺจ นานา โหติ อิโต คติ,
อสนฺโต นิรยํ ยนฺติ สนฺโต สคฺคปรายนาติ.

อถ โข อปรา เทวตา ภควนฺตํ เอตทโวจ "กสฺส นุโข ภควา สุภาสิตนฺติ. สพฺพาสํ โว สุภาสิตํ ปริยาเยน, อปิ จ มมาปิ สุณาถ

"ธมฺมํ จเร โยปิ สมุญฺชกํ[๓] จเร
ทารํ จ โปสํ ททํ อปฺปกสฺมึ,
สตํ สหสฺสานํ สหสฺสยาคินํ
กลมฺปิ นาคฺฆนฺติ ตถาวิธสฺส เตติ.

* อ. เอวํ; สี. ยุ. ปนฺถานํว; พ. ปถานํว. ๒ สี. สมปฺปิตาติ.
๓ พ. อ. เอวํ; สี. ยุ. สมุจฺฉกํ.

อถ โข อปรา เทวตา ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

“เกเนส ยญฺโญ วิปุโล มหคฺคโต
สเมน ทินฺนสฺส น อคฺฆเมติ,
กถํ[๑] สหสฺสาน สหสฺสยาคินํ
กลมฺปิ นาคฺฆนฺติ ตถาวิธสฺส เตติ.

อถ โข ภควา ตํ เทวตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

ททนฺติ เหเก วิสเม นิวิฏฺฐา
ฆตฺวา[๒] วธิตฺวา อถ โสจยิตฺวา,
สา ทกฺขิณา อสฺสุมุขา สทณฺฑา
สเมน ทินฺนสฺส น อคฺฆเมติ,
เอวํ สหสฺสาน สหสฺสยาคินํ
กลมฺปิ นาคฺฆนฺติ ตถาวิธสฺส เตติ.

ตติยํ สาธุสุตฺตํ.

อถ โข สมฺพหุลา สตุลฺลปกายิกา เทวตาโย อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปํ เชตวนํ โอภาเสตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐํสุ.

เอกมนฺตํ ฐิตา โข เอกา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ

---

๑ พ. เอวํ; สี. ยุ. สตํ. ๒ สี. ฌตฺวา; ยุ. เฉตฺวา.

" สาธุ โข มาริส ทานํ,
มจฺเฉรา จ ปมาทา จ เอวํ ทานํ น ทียติ,
ปุญฺญมากงฺขมาเนน เทยฺยํ โหติ วิชานตาติ.

อถ โข อปรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ

" สาธุ โข มาริส ทานํ อปิ จ อปฺปกสฺมิมฺปิ สาหุ ทานํ,
อปฺเปเก ปเวจฺฉนฺติ พหุเนเก น ทิจฺฉเร,
อปฺปสฺมา ทกฺขิณา ทินฺนา สหสฺเสน สมํ มิตาติ.

อถ โข อปรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ

" สาธุ โข มาริส ทานํ อปฺปกสฺมิมฺปิ สาหุ ทานํ,
อปิ จ สทฺธายปิ สาหุ ทานํ
ทานญฺจ ยุทฺธญฺจ สมานมาหุ,
อปฺปาปิ สนฺตา พหุเก ชินนฺติ
อปฺปมฺปิ เจ สทฺทหาโน ททาติ
เตเนว โส โหติ สุขี ปรตฺถาติ.

อถ โข อปรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ

" สาธุ โข มาริส ทานํ อปฺปกสฺมิมฺปิ สาหุ ทานํ,

สทฺธายปิ สาหุ ทานํ อปิ จ ธมฺมลทฺธสฺสปิ สาหุ ทานํ.

โย ธมฺมลทฺธสฺส ททาติ ทานํ
อุฏฺฐานวิริยาธิคตสฺส ชนฺตุ,
อติกฺกมฺม เวตรณึ ยมสฺส
ทิพฺพานิ ฐานานิ อุเปติ มจฺโจติ.

อถ โข อปรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ
"สาธุ โข มาริส ทานํ อปฺปกสฺมิปิ สาหุ ทานํ,
สทฺธายปิ สาหุ ทานํ ธมฺมลทฺธสฺสปิ สาหุ ทานํ.

อปิ จ วิเจยฺยทานมฺปิ สาธุ
วิเจยฺยทานํ สุคตปฺปสตฺถํ,
เย ทกฺขิเณยฺยา อิธ ชีวโลเก
เอเตสุ ทินฺนานิ มหปฺผลานิ
วีชานิ วุตฺตานิ ยถา สุเขตฺเตติ.

อถ โข อปรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ
"สาธุ โข มาริส ทานํ อปฺปกสฺมิปิ สาหุ ทานํ,
สทฺธายปิ สาหุ ทานํ ธมฺมลทฺธสฺสปิ สาหุ ทานํ,
วิเจยฺยทานมฺปิ สาธุ อปิ จ ปาเณสุปิ สาธุ สํยโม.

โย ปาณภูตานิ[*] อเหฐยํ จรํ
ปรูปวาทา น กโรติ ปาปํ,

[*] ยุ. ปาณภูเตสุ.

ภีรุํ ปสํสนฺติ น หิ ตตฺถ สูรํ
ภยา หิ สนฺโต น กโรนฺติ ปาปนฺติ.

อถ โข อปรา เทวตา ภควนฺตํ เอตทโวจ " กสฺส นุโข ภควา สุภาสิตนฺติ. สพฺพาสํ โว สุภาสิตํ ปริยาเยน, อปิ จ มมาปิ สุณาถ

" สทฺธาหิ[๑] ทานํ พหุธา ปสตฺถํ
ทานา จ[๒] โข ธมฺมปทํว เสยฺโย,
ปุพฺเพว หิ ปุพฺพตเรว สนฺโต
นิพฺพานเมวชฺฌคมุํ สปญฺญาติ.

จตุตฺถํ นสนฺติสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. อถ โข สมฺพหุลา สตุลฺลปกายิกา เทวตาโย อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปํ เชตวนํ โอภาเสตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐํสุ. เอกมนฺตํ ฐิตา โข เอกา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

" น สนฺติ กามา มนุเชสุ นิจฺจา
สนฺตีธ กมนียานิ เยสุ พทฺโธ[๓]

---

๑ อทฺธาหีติ วา ปาโฐ. ๒ ยุ. พ. อ. เอวํ; สี. ทานญฺจ.
๓ พ. กาเมสุ พนฺโธ.

เยสุ ปมตฺโต[๑] อปุนาคมนํ
อนาคนฺตฺวา ปุริโส มจฺจุเธยฺยาติ.

ฉนฺทชํ อฆํ ฉนฺทชํ ทุกฺขํ,
ฉนฺทวินยา อฆวินโย
อฆวินยา ทุกฺขวินโยติ.

น เต กามา ยานิ จิตฺรานิ[๒] โลเก
สงฺกปฺปราโค ปุริสสฺส กาโม,
ติฏฺฐนฺติ จิตฺรานิ ตเถว โลเก
อเถตฺถ ธีรา วินยนฺติ ฉนฺทนฺติ.

โกธํ ชเห วิปฺปชเหยฺย มานํ
สํโยชนํ สพฺพมติกฺกเมยฺย,
ตํ นามรูปสฺมิมสชฺชมานํ
อกิญฺจนํ นานุปตนฺติ ทุกฺขา.

ปหาสิ สงฺขํ น วิมานมาคา
อจฺเฉชฺชิ ตณฺหํ อิธ นามรูเป,
ตํ ฉินฺนคนฺถํ อนิฆํ นิราสํ
ปริเยสมานา นาชฺฌคมุํ
เทวา มนุสฺสา อิธ วา หุรํ วา
(สคฺเคสุ วา) สพฺพนิเวสเนสูติ.

ตญฺเจ หิ นาทฺทกฺขุํ[๓] ตถา วิมุตฺตํ อิจฺจายสฺมา โมฆราชา

---

๑ สี. เยสุ จ พทฺโธ สุปมตฺโต. ๒ สี. กามานิ จิตฺรานิ.
๓ พ. ตญฺเจ นิทฺทุกฺขํ.

เทวา มนุสฺสา อิธ วา หุรํ วา,
นรุตฺตมํ อตฺถจรํ นรานํ
เย ตํ นมสฺสนฺติ ปสํสิยา เต"ติ.
ปสํสิยา เตปิ ภวนฺติ ภิกฺขุ "โมฆราชาติ ภควา
เย ตํ นมสฺสนฺติ ตถา วิมุตฺตํ,
อญฺญาย ธมฺมํ วิจิกิจฺฉํ ปหาย
สงฺคาติคา* เตปิ ภวนฺติ ภิกฺขูติ.

ปญฺจมํ อุชฺฌานสญฺญิสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. อถ โข สมฺพหุลา อุชฺฌานสญฺญิกา เทวตาโย อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปํ เชตวนํ โอภาเสตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา เวหาสํ อฏฺฐํสุ. เวหาสํ ฐิตา โข เอกา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ.

"อญฺญถา สนฺตมตฺตานํ อญฺญถา โย ปเวทเย,
นิกจฺจ กิตวสฺเสว ภุตฺตํ เถยฺเยน ตสฺส ตํ.
ยญฺหิ กยิรา ตญฺหิ วเท ยํ น กยิรา น ตํ วเท,
อกโรนฺตํ ภาสมานานํ² ปริชานนฺติ ปณฺฑิตาติ.
น ยิทํ ภาสิตมตฺเตน เอกนฺตสวเนน วา,

---

* สงฺคาติคาติ วา สงฺขาติคาติ วา ปาโฐ. ๒ พ. อกโรนฺตํ ภาสมานํ.

อนุกฺกมิตเว สกฺกา ยายํ ปฏิปทา ทฬฺหา,[๑]
ยาย ธีรา ปมุจฺจนฺติ ฌายิโน มารพนฺธนา.
น เว ธีรา ปกุพฺพนฺติ วิทิตฺวา โลกปริยายํ,
อญฺญาย นิพฺพุตา ธีรา ติณฺณา โลเก วิสตฺติกนฺติ.

อถ โข ตา เทวตาโย ปจฺจุฏฺฐาย ภควโต ปาเทสุ สิรสา นิปติตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจุํ " อจฺจโย โน ภนฺเต อจฺจคมา ยถาพาลา ยถามุฬฺหา ยถาอกุสลา, ยา มยํ ภควนฺตํ อปสาเทตพฺพํ อมญฺญิมฺหา, ตาสํ โน ภนฺเต ภควา อจฺจยํ อจฺจยโต ปฏิคฺคณฺหาตุ อายตึ สํวรายาติ. อถ โข ภควา สิตํ ปาตฺวากาสิ.

อถ โข ตา เทวตาโย ภิยฺโยโสมตฺตาย[๒] อุชฺฌายนฺติโย เวหาสํ อพฺภุคฺคญฺฉุ. เอกา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

" อจฺจยํ เทสยนฺตีนํ โย เจ น ปฏิคณฺหติ,
โกปนฺตโร โทสครุ ส เวรํ ปฏิมุจฺจตีติ.
อจฺจโย เจ น วิชฺเชถ โน จิธ อปหตํ[๓] สิยา,
เวรานิ น จ สมฺเมยฺยุํ เกนีธ[๔] กุสโล สิยาติ.
กสฺสจฺจยา น วิชฺชนฺติ กสฺส นตฺถิ อปาหตํ,
โก น สมฺโมหมาปาทิ โกธ ธีโร สทา สโตติ.

---

๑ สี. ปฏิปทพฺพิหา. ๒ ภิโยโสมตฺตายาติปิ ปาโฐ.
๓ อ. เอวํ; สี. จิธอปคตํ; ยุ. จีธาปคตํ. ๔ สี. โกนีธ.

ตถาคตสฺส พุทฺธสฺส สพฺพภูตานุกมฺปิโน,
ตสฺสาเยว น วิชฺชนฺติ ตสฺส นตฺถิ ปมาทตา,
โส น สมฺโมหมาปาทิ โสธ ธีโร สทา สโต.
อจฺจยํ เทสยนฺตีนํ โย เจ น ปฏิคณฺหติ,
โกปนฺตโร โทสครุ ส เวรํ ปฏิมุญฺจติ,
ตํ เวรํ นาภินนฺทามิ ปฏิคณฺหามิ โวจฺจยนฺติ.

ฉฏฺฐํ สทฺธาสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. อถ โข สมฺพหุลา สตุลฺลปกายิกา เทวตาโย อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปํ เชตวนํ โอภาเสตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐํสุ. เอกมนฺตํ ฐิตา โข เอกา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

"สทฺธา ทุติยา ปุริสสฺส โหติ
โน เจ อสฺสทฺธิยมวติฏฺฐติ,
ยโส จ กิตฺตี จ ตตฺวสฺส โหติ*
สคฺคญฺจ โส คจฺฉติ สรีรํ ปหายาติ.
โกธํ ชเห วิปฺปชเหยฺย มานํ

* พ. เอวํ; สี. ยุ. ยํ. ๒ ยุ. พ. อ. เอวํ; สี. ยโต สา จ กิตฺตี จ ตํ ตสฺส โหติปิ,-วตํ ตสฺส โหติปิ ปาโฐ.

สญฺโญชนํ สพฺพมติกฺกเมยฺย,
ตํ นามรูปสฺมิมสชฺชมานํ
อกิญฺจนํ นานุปตนฺติ สงฺคาติ.

ปมาทมนุยุญฺชนฺติ พาลา ทุมฺเมธิโน ชนา,
อปฺปมาทญฺจ เมธาวี ธนํ เสฏฺฐํว รกฺขติ.
มา ปมาทมนุยุญฺเชถ มา กามรติสนฺถวํ,
อปฺปมตฺโต หิ ฌายนฺโต ปปฺโปติ ปรมํ สุขนฺติ.

สตฺตมํ สมยสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สกฺเกสุ วิหรติ กปิลวตฺถุสฺมึ มหาวเน มหตา ภิกฺขุสํเฆน สทฺธึ ปญฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสเตหิ สพฺเพเหว อรหนฺเตหิ. ทสหิ จ โลกธาตูหิ เทวตา เยภุยฺเยน สนฺนิปติตา โหนฺติ ภควนฺตํ ทสฺสนาย ภิกฺขุสํฆญฺจ.

อถ โข จตุนฺนํ สุทฺธาวาสกายิกานํ เทวานํ เอตทโหสิ "อยํ โข ภควา สกฺเกสุ วิหรติ กปิลวตฺถุสฺมึ มหาวเน มหตา ภิกฺขุสํเฆน สทฺธึ ปญฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสเตหิ สพฺเพเหว อรหนฺเตหิ, ทสหิ จ โลกธาตูหิ เทวตา เยภุยฺเยน สนฺนิปติตา โหนฺติ ภควนฺตํ ทสฺสนาย ภิกฺขุสํฆญฺจ, ยนฺนูน มยมฺปิ เยน ภควา เตนุปสงฺกเมยฺยาม; อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต สนฺติเก ปจฺเจกคาถา ภาเสยฺยามาติ.

อถ โข ตา เทวตา เสยฺยถาปิ นาม พลวา ปุริโส

สมฺมิญฺชิตํ วา พาหํ ปสาเรยฺย, ปสาริตํ วา พาหํ สมฺมิญฺเชยฺย; เอวเมว สุทฺธาวาเสสุ เทเวสุ อนฺตรหิตา ภควโต ปุรโต ปาตุรหํสุ. อถ โข ตา เทวตา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐํสุ.

เอกมนฺตํ ฐิตา โข เอกา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

" มหาสมโย ปวนสฺมึ เทวกายา สมาคตา,
อาคตมฺห อิมํ ธมฺมสมยํ ทกฺขิตาเยว อปราชิตสํฆนฺติ.

อถ โข อปรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ
" ตตฺร ภิกฺขโว สมาทหํสุ จิตฺตํ อตฺตโน อุชุกมกํสุ,
สารถีว เนตฺตานิ คเหตฺวา อินฺทฺริยานิ รกฺขนฺติ ปณฺฑิตาติ.

อถ โข อปรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ
เฉตฺวา ขีลํ เฉตฺวา ปลิฆํ อินฺทขีลํ โอหจฺจ[๑] มเนชา,
เต จรนฺติ สุทฺธา วิมลา จกฺขุมตา สุทนฺตา สุสุนาคาติ.

อถ โข อปรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ
" เย เกจิ พุทฺธํ สรณํ คตาเส
น เต คมิสฺสนฺติ อปายภูมึ,
ปหาย มานุสํ เทหํ เทวกายํ ปริปูเรสฺสนฺตีติ.

[๑] สี. อูหจฺจ อุปจฺจาติปิ เทว ปาฐา; ม. อุหจฺจ.

อฏฺฐมํ สกลิกสุตฺตํ.

เอวมฺ๑ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ มทฺทกุจฺฉิสฺมึ มิคทาเย.

เตน โข ปน สมเยน ภควโต ปาโท๑ สกลิกาย ขโต๒ โหติ. ภุสา สุทํ ภควโต เวทนา วตฺตนฺติ สารีริกา ทุกฺขา ติพฺพา ขรา กฏุกา อสาตา อมนาปา. ตา สุทํ ภควา สโต สมฺปชาโน อธิวาเสติ อวิหญฺญมาโน. อถ โข ภควา จตุคฺคุณํ สงฺฆาฏึ ปญฺญเปตฺวา ทกฺขิเณน ปสฺเสน สีหเสยฺยํ กปฺเปสิ ปาเท๓ ปาทํ อจฺจาธาย สโต สมฺปชาโน.

อถ โข สตฺตสตา สตุลฺลปกายิกา เทวตาโย อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปํ มทฺทกุจฺฉึ โอภาเสตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐํสุ. เอกมนฺตํ ฐิตา โข เอกา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ "นาโค วต โภ สมโณ โคตโม, นาควตา จ ปนุปฺปนฺนา๔ สารีริกา เวทนา ทุกฺขา ติพฺพา ขรา กฏุกา อสาตา อมนาปา, สโต สมฺปชาโน อธิวาเสติ อวิหญฺญมาโนติ.

อถ โข อปรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ "สีโห วต โภ สมโณ โคตโม, สีหวตา จ

---

๑ ยุ. เอวํ; สี. ปาเท. ๒ สี. สกลิกาขโต; ม. สกฺขลิกาย.
๓ ปาเทนาติปิ ปาโฐ. ๔ ยุ. สมุปฺปนฺนา.

ปนุขึ้ขนฺนา สารีริกา เวทนา ทุกฺขา ติพฺพา ขรา กฏุกา อสาตา อมนาปา, สโต สมฺปชาโน อธิวาเสติ อวิหญฺญมาโนติ.

อถ โข อปรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ "อาชานีโย วต โภ สมโณ โคตโม, อาชานียวตา จ ปนุปฺปนฺนา สารีริกา เวทนา ทุกฺขา ติพฺพา ขรา กฏุกา อสาตา อมนาปา, สโต สมฺปชาโน อธิวาเสติ อวิหญฺญมาโนติ.

อถ โข อปรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ "นิสโภ วต โภ สมโณ โคตโม, นิสภวตา จ ปนุปฺปนฺนา สารีริกา เวทนา ทุกฺขา ติพฺพา ขรา กฏุกา อสาตา อมนาปา, สโต สมฺปชาโน อธิวาเสติ อวิหญฺญมาโนติ.

อถ โข อปรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ "โธรยฺโห วต โภ สมโณ โคตโม, โธรยฺหวตา จ ปนุปฺปนฺนา สารีริกา เวทนา ทุกฺขา ติพฺพา ขรา กฏุกา อสาตา อมนาปา, สโต สมฺปชาโน อธิวาเสติ อวิหญฺญมาโนติ.

อถ โข อปรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ "ทนฺโต วต โภ สมโณ โคตโม, ทนฺตวตา จ ปนุปฺปนฺนา สารีริกา เวทนา ทุกฺขา ติพฺพา ขรา กฏุกา อสาตา อมนาปา, สโต สมฺปชาโน อธิวาเสติ อวิหญฺญมาโนติ.

อถ โข อปรา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ "ปสฺส สมาธึ สุภาวิตํ๑ จิตฺตญฺจ สุวิมุตฺตํ,

๑ ยุ. เอวํ; กตฺถจิ ปน สีหฬโปตฺถเก สมาธึติ ปาโฐ น ทิสฺสติ; ม. สุภาวิโต.

น จาริณํ[๑] น จาปณํ[๒] น จ สสังขารนิค์คัย์ห วาริตวตํ, โย เอวรูปํ ปุริสนาคํ ปุริสสีหํ ปุริสอาชานียํ ปุริสนิสภํ ปุริสโธรัย์หํ ปุริสทัน์ตํ อติก์กมิตัพ์พํ มัญ์เญย์ย กิมัญ์ญัต์ร อทัส์สนาติ.

ปัญ์จ เวทสตํ สมํ ตปัส์สี พ์ราห์มณา จรํ,
จิต์ตัญ์จ เนสํ น สัม์มา วิมุต์ตํ
หีนัต์ตรูปา น ปารังคมา เต.
ตัณ์หาธิปัน์นา วตสีลพัท์ธา
ลูขํ ตปํ วัส์สสตํ จรัน์ตา,
จิต์ตัญ์จ เนสํ น สัม์มา วิมุต์ตํ
หีนัต์ตรูปา น ปารังคมา เต.
น มานกามัส์ส ทโม อิธัต์ถิ
น โมนมัต์ถิ อสมาหิตัส์ส,
เอโก อรัญ์เญ วิหรํ ปมัต์โต
น มัจ์จุเธย์ยัส์ส ตเรย์ย ปารัน์ติ.
มานํ ปหาย สุสมาหิตัต์โต
สุเจตโส สัพ์พธิ วิป์ปมุต์โต,
เอโก อรัญ์เญ วิหรํ อัป์ปมัต์โต
ส มัจ์จุเธย์ยัส์ส ตเรย์ย ปารัน์ติ.

นวมํ ปัช์ชุน์นธีตุสุต์ตํ (๑).

เอวัม์ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน

---

๑ สี. น วา ปหิณตํ; ยุ. อ. อภิณตํ. ๒ สี. อ. อุปณตํ.

กูฏาคารสาลายํ. อถ โข โกกนทา ปชฺชุนฺนสฺส ธีตา อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปํ มหาวนํ โอภาเสตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ. เอกมนฺตํ ฐิตา โข[๑] โกกนทา ปชฺชุนฺนสฺส ธีตา ภควโต สนฺติเก อิมา คาถาโย อภาสิ

“ เวสาลิวเน วิหรนฺตํ อคฺคํ สตฺตสฺส สมฺพุทฺธํ,
โกกนทาหมสฺมิ อภิวนฺเท โกกนทา ปชฺชุนฺนสฺส ธีตา.
สุตเมว ปุเร[๒] อาสิ ธมฺโม จกฺขุมตานุพุทฺโธ,
สาหานิ สกฺขิ ชานามิ มุนิโน เทสยโต สุคตสฺส.
เย เกจิ อริยํ ธมฺมํ วิครหนฺตา[๓] จรนฺติ ทุมฺเมธา,
อุเปนฺติ โรรุวํ โฆรํ จิรรตฺตํ ทุกฺขมนุภวนฺติ.
เย จ โข อริเย ธมฺเม ขนฺติยา อุปสเมน อุเปตา,
ปหาย มานุสํ เทหํ เทวกายํ ปริปูเรสฺสนฺตีติ.

ทสมํ ปชฺชุนฺนธีตุสุตฺตํ (๒).

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํ. อถ โข จุลฺลโกกนทา ปชฺชุนฺนสฺส ธีตา อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปํ มหาวนํ โอภาเสตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ

---

๑ ยุ. สา เทวตาติ ปาฐทฺวยํ ปญฺญายติ. ๒ สี. สุมวเม ปุเร; ยุ. สุตเมว เม ปุเร. ๓ สี. วิหรนฺตา.

อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ อัฏ์ฐาสิ. เอกมัน์ตํ ฐิตา โข จุล์ลโกกนทา ปัช์ชุน์นัส์ส ธีตา ภควโต สัน์ติเก อิมา คาถาโย อภาสิ

“ อิธาคมา วิช์ชุปภาสวัณ์ณา
โกกนทา ปัช์ชุน์นัส์ส ธีตา,
พุท์ธัญ์จ ธัม์มัญ์จ นมัส์สมานา
คาถาวิมา อัต์ถวตี[1] อภาสิ.

พหุนาปิ โข นํ วิภัช์เชย์ยํ ปริยาเยน ตาทิโส ธัม์โม,
สํขิต์ตมัต์ถํ ลปยิส์สามิ ยาวตา เม มนสา ปริยัต์ตํ.

ปาปํ น กยิรา วจสา มนสา
กาเยน วา กิญ์จน สัพ์พโลเก,
กาเม ปหาย สติมา สัม์ปชาโน
ทุก์ขํ น เสเวถ อนัต์ถสัญ์หิตัน์ติ.

สตุล์ลปกายิกวัค์โค จตุต์โถ.

ตัส์สุท์ทานํ

“สัพ์ภิ มัจ์ฉรินา สาธุ นสัน์ตุช์ฌานสัญ์ญิโน
สัท์ธา สมโย สกลิกํ อุโภ ปัช์ชุน์นธีตโรติ.

---

[1] คาถา จิมาติปิ ปาโฐ.

อาทิตฺตวคฺโค ปญฺจโม.

ปฐมํ อาทิตฺตสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. อถ โข อญฺญตรา เทวตา อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปํ เชตวนํ โอภาเสตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ. เอกมนฺตํ ฐิตา โข สา เทวตา ภควโต สนฺติเก อิมา คาถาโย อภาสิ

อาทิตฺตสฺมึ อคารสฺมึ ยํ นีหรติ ภาชนํ,
ตํ ตสฺส โหติ อตฺถาย โน จ ยํ ตตฺถ ฑยฺหติ.
เอวมาทิตฺตโก โลโก[๑] ชราย มรเณน จ,
นีหเรเถว ทาเนน ทินฺนํ โหติ สุนิพฺภตํ.
ทินฺนํ สุขผลํ โหติ นาทินฺนํ โหติ ตํ ตถา,
โจรา หรนฺติ ราชาโน อคฺคิ ฑยฺหติ นสฺสติ.
อถ อนฺเตน ชหติ สรีรํ สปริคฺคหํ,
เอตทญฺญาย เมธาวี ภุญฺเชถ จ ททเถ จ,
ทตฺวา จ[๒] ภุตฺวา จ ยถานุภาวํ อนินฺทิโต สคฺคมุเปติ ฐานนฺติ.

ทุติยํ กินฺททสุตฺตํ.

กึทโท พลโท โหติ กึทโท โหติ วณฺณโท,

---

๑ ม. เอวํ; สี. ยุ. เอวมาทีปิโต โลโก; เอวมาทิตฺตเก โลเกติปิ ปาเรน ปน ภวิตพฺพํ. ๒ สี. ยุ. จ การโร นตฺถิ.

กึทโท สุขโท โหติ, กึทโท โหติ จัก๎ขุโท,
โย[๑] จ สัพ๎พทโท โหติ, ตํ เม อัก๎ขาหิ ปุจ๎ฉิโต.
อัน๎นโท พลโท โหติ, วัต๎ถโท โหติ วัณ๎ณโท,
ยานโท สุขโท โหติ, ทีปโท โหติ จัก๎ขุโท,
โส จ สัพ๎พทโท โหติ, โย ททาติ อุปัส๎สยํ,
อมตัน๎ทโท จ โส โหติ, โย ธัม๎มมนุสาสตีติ.

ตติยํ อัน๎นสุต๎ตํ.

อัน๎นเมวาภินัน๎ทัน๎ติ อุภเย[๒] เทวมานุสา,
อถ โข[๓] นาม โส ยัก๎โข ยํ อัน๎นํ นาภินัน๎ทตีติ.
เย นํ ททัน๎ติ สัท๎ธาย วิป๎ปสัน๎เนน เจตสา,
ตเมว อัน๎นํ ภชติ อัส๎มึ โลเก ปรัม๎หิ จ,
ตัส๎มา วิเนย๎ย มัจ๎เฉรํ ทัช๎ชา ทานํ มลาภิภู,
ปุญ๎ญานิ ปรโลกัส๎มึ ปติฏ๎ฐา โหน๎ติ ปาณินัน๎ติ.

จตุต๎ถํ เอกมูลสุต๎ตํ.

เอกมูลํ ท๎วิอาวัฏ๎ฏํ[๔] ติมลํ ปัญ๎จปัต๎ถรํ,
สมุท๎ทํ ท๎วาทสาวัฏ๎ฏํ ปาตาลํ อตรี อิสีติ.

---

๑ ยุ. โก. ๒ ม. เอวํ; สี. ยุ. อุภโย. ๓ ยุ. อถ โก.
๔ สี. ท๎วาวัฏ๎ฏัน๎ติ วา ท๎วาวัท๎ธัน๎ติ วา ปาโฐ; ยุ. ท๎วิราวัฏ๎ฏํ.

ปัญ์จมํ อโนมิยสุต์ตํ.

อโนมนามํ นิปุณัต์ถทัส์สึ
ปัญ์ญาททํ กามลเย อสัต์ตํ,
ตํ ปัส์สถ สัพ์พวิทุํ สุเมธํ
อริเย ปเถ กมมานํ มเหสิน์ติ.

ฉัฏ์ฐํ อัจ์ฉราสุต์ตํ.

อัจ์ฉราคณสํฆุฏ์ฐํ ปิสาจคณเสวิตํ,
วนัน์ตํ โมหนํ นาม กถํ ยาต์รา ภวิส์สตีติ.
อุชุโก นาม โส มัค์โค อภยา นาม สา ทิสา,
รโถ อกุชโน นาม ธัม์มจัก์เกหิ สํยุโต.
หิริ ตัส์ส อปาลัม์โพ สตัส์ส ปริวารณํ,
ธัม์มาหํ สารถึ พ์รูมิ สัม์มาทิฏ์ฐิปุเร ชวํ,
ยัส์ส เอตาทิสํ ยานํ อิต์ถิยา ปุริสัส์ส วา,
ส เว เอเตน ยาเนน นิพ์พานัส์เสว สัน์ติเก.

สัต์ตมํ วนโรปสุต์ตํ.

เกสํ ทิวา จ รัต์โต จ สทา ปุญ์ญํ ปวัฑ์ฒติ,
ธัม์มัฏ์ฐา สีลสัม์ปัน์นา เก ชนา สัค์คามิโนติ.

อารามโรปา วนโรปา เย ชนา เสตุการกา,
ปปญฺจ อุทปานญฺจ เย ททนฺติ อุปสฺสยํ,
เตสํ ทิวา จ รตฺโต จ สทา ปุญฺญํ ปวฑฺฒติ,
ธมฺมฏฺฐา สีลสมฺปนฺนา เต ชนา สคฺคคามิโนติ.

อฏฺฐมํ เชตวนสุตฺตํ.

อิทํ หิตํ เชตวนํ อิสิสํฆนิเสวิตํ,
อาวุตฺถํ ธมฺมราเชน ปีติสญฺชนนํ มม.
กมฺมํ วิชฺชา จ ธมฺโม จ สีลํ ชีวิตมุตฺตมํ,
เอเตน มจฺจา สุชฺฌนฺติ น โคตฺเตน ธเนน วา,
ตสฺมา หิ ปณฺฑิโต โปโส สมฺปสฺสํ อตฺถมตฺตโน,
โยนิโส วิจิเน ธมฺมํ เอวํ ตตฺถ วิสุชฺฌติ.
สาริปุตฺโตว ปญฺญาย สีเลน อุปสเมน จ,
โยปิ ปารคโต ภิกฺขุ เอตาว ปรโม สิยาติ.

นวมํ มจฺฉริสุตฺตํ.

เยธ มจฺฉริโน โลเก กทริยา ปริภาสกา,
อญฺเญสํ ททมานานํ อนฺตรายกรา นรา,
กีทิโส เตสํ วิปาโก สมฺปราโย จ กีทิโส,
ภควนฺตํ ปุฏฺฐุมาคมฺม กถํ ชาเนมุ ตํ มยนฺติ.

เยธ มจฺฉริโน โลเก กทริยา ปริภาสกา,
อญฺเญสํ ททมานานํ อนฺตรายกรา นรา,
นิรยํ ติรจฺฉานโยนึ ยมโลกมุปปชฺชเร,
สเจ เอนฺติ มนุสฺสตฺตํ ทลิทฺเท ชายเร กุเล.
โจฬํ ปิณฺโฑ รตี ขิฑฺฑา ยตฺถ กิจฺเฉน ลพฺภติ,
ปรโต อาสีสเร พาลา ตมฺปิ เตสํ น ลพฺภติ,
ทิฏฺเฐ ธมฺเม ส วิปาโก สมฺปราโย จ ทุคฺคติ.
อิติ เหตํ วิชานาม อญฺญํ ปุจฺฉาม โคตมํ,
เยธ ลทฺธา มนุสฺสตฺตํ วทญฺญู วีตมจฺฉรา,
พุทฺเธ ปสนฺนา ธมฺเม จ สํเฆ จ ติพฺพคารวา.
กีทิโส เตสํ วิปาโก สมฺปราโย จ กีทิโส,
ภควนฺตํ ปุฏฺฐุมาคมฺม กถํ ชาเนมุ ตํ มยนฺติ.
เยธ ลทฺธา มนุสฺสตฺตํ วทญฺญู วีตมจฺฉรา,
พุทฺเธ ปสนฺนา ธมฺเม จ สํเฆ จ ติพฺพคารวา,
เอเต สคฺเค ปกาเสนฺติ ยตฺถ เต อุปปชฺชเร.
สเจ เอนฺติ มนุสฺสตฺตํ อฑฺเฒ อาชายเร กุเล,
โจฬํ ปิณฺโฑ รตี ขิฑฺฑา ยตฺถากิจฺเฉน ลพฺภติ.
ปรสมฺภเตสุ โภเคสุ วสวตฺตีว โมทเร,
ทิฏฺเฐ ธมฺเม ส วิปาโก สมฺปราโย จ สุคฺคติ.

ทสมํ ฆฏีกรสุตฺตํ.

อวิหํ อุปปนฺนาเส วิมุตฺตา สตฺต ภิกฺขโว,

ราคโทสปริก์ขีณา ติณ์ณา โลเก วิสัต์ติกัน์ติ.
เย จ เต[๑] อตรุํ สังคํ[๒] มัจ์จุเธย์ยํ สุทุต์ตรํ,
เต หิต์วา มานุสํ เทหํ ทิพ์พโยคํ อุปัจ์จคุน์ติ.
อุปโก ผลคัณ์โฑ[๓] จ ปุก์กุสาติ จ เต ตโย,
ภัท์ทิโย ขัณ์ฑเทโว[๔] จ พหุทัน์ตี[๕] จ สิงคิโย,[๖]
เต หิต์วา มานุสํ เทหํ ทิพ์พโยคํ อุปัจ์จคุน์ติ.
กุสลี[๗] ภาสสิ เตสํ มารปาสัป์ปหายินํ,
ตัส์ส เต ธัม์มมัญ์ญาย อัจ์ฉิทุํ ภวพัน์ธนัน์ติ.
น อัญ์ญัต์ร ภควตา นาญ์ญัต์ร ตว สาสนา,
ยัส์ส เต ธัม์มมัญ์ญาย อัจ์ฉิทุํ ภวพัน์ธนัน์ติ.
ยัต์ถ นามัญ์จ รูปัญ์จ อเสสํ อุปรุช์ฌติ,
ตํ เต ธัม์มมิธัญ์ญาย อัจ์ฉิทุํ ภวพัน์ธนัน์ติ.
คัม์ภีรํ ภาสสิ วาจํ ทุพ์พิชานํ สุทุพ์พุธํ,
กัส์ส ต์วํ ธัม์มมัญ์ญาย วาจํ ภาสสิ อีทิสัน์ติ.
กุม์ภกาโร ปุเร อาสึ เวภฬิงเค[๘] ฆฏีกโร,
มาตาเปต์ติภโร อาสึ กัส์สปัส์ส อุปาสโก,
วิรโต เมถุนา ธัม์มา พ์รห์มจารี นิรามิโส,
อหุวา เต สคาเมย์โย อหุวา เต ปุเร สขา.
โสหเมเต ปชานามิ วิมุต์เต สัต์ต ภิก์ขโว,

---

๑ ยุ. เก จ เต. ๒ สี. เอวํ; ยุ. ปังกํ. ๓ พ. ปลคัณ์โฑ.
๔ สี. ภัท์ทิโก ภัท์ทเทโว. ๕ ยุ. พาหุรัค์คิ. ๖ สี. ยุ. ปิงคิโย.
๗ กุสลัน์ติปิ ปาโฐ. ๘ เวหฬิงเคติวา ปาโฐ; พ. เวกฬิงเค.

ราคโทสปริกฺขีเณ ตีณฺเณ โลเก วิสตฺติกนฺติ.
เอวเมตํ ตทา อาสิ ยถา ภาสสิ ภคฺคว,
กุมฺภกาโร ปุเร อาสึ เวภฬิงฺเค ฆฏีกโร,
มาตาเปตฺติภโร อาสึ กสฺสปสฺส อุปาสโก,
วิรโต เมถุนา ธมฺมา พฺรหฺมจารี นิรามิโส,
อหุวา เม สคาเมยฺโย อหุวา เม ปุเร สขาติ.
เอวเมตํ ปุราณานํ สหายานมหุ สงฺคโม,
อุภินฺนํ ภาวิตตฺตานํ สรีรนฺติมธารินนฺติ.

อาทิตฺตวคฺโค ปญฺจโม.

ตสฺสุทฺทานํ

"อาทิตฺตํ กินฺททํ อนฺนํ เอกมูลํ อโนมิยํ,
อจฺฉรา วนโรปเชตํ มจฺเฉเรน ฆฏีกโรติ.

ชราวคฺโค ฉฏฺโฐ.

ปฐมํ ชราสุตฺตํ.

กึสุ ยาว ชรา สาธุ กึสุ สาธุ ปติฏฺฐิตํ,
กึสุ นรานํ รตนํ กึสุ โจเรหิ ทุหรนฺติ.
สีลํ ยาว ชรา สาธุ สทฺธา สาธุ ปติฏฺฐิตา,
ปญฺญา นรานํ รตนํ ปุญฺญํ โจเรหิ ทุหรนฺติ.

ทุติยํ ชรสาสุตฺตํ.

กึสุ อชรสา สาธุ กึสุ สาธุ อธิฏฺฐิตํ,
กึสุ นรานํ รตนํ กึสุ โจเรหิ หาริยํ.
สีลํ อชรสา สาธุ สทฺธา สาธุ อธิฏฺฐิตา,
ปญฺญา นรานํ รตนํ ปุญฺญํ โจเรหิ หาริยํ.

ตติยํ มิตฺตสุตฺตํ.

กึสุ ปสวโต[๑] มิตฺตํ กึสุ มิตฺตํ สเก ฆเร,
กึ มิตฺตํ อตฺถชาตสฺส กึ มิตฺตํ สมฺปรายิกํ.
สตฺโถ ปสวโต[๒] มิตฺตํ มาตา มิตฺตํ สเก ฆเร,
สหาโย อตฺถชาตสฺส โหติ มิตฺตํ ปุนปฺปุนํ,
สยํ กตานิ ปุญฺญานิ ตํ มิตฺตํ สมฺปรายิกํ.

จตุตฺถํ วตฺถุสุตฺตํ.

กึสุ วตฺถุ มนุสฺสานํ กึสูธ ปรมา สขา,
กึสุ ภูตา อุปชีวนฺติ เย ปาณา ปฐวึ สิตาติ.
ปุตฺตา วตฺถุ มนุสฺสานํ ภริยา ปรมา สขา,
วุฏฺฐึ ภูตา อุปชีวนฺติ เย ปาณา ปฐวึ สิตาติ.

---

[๑] สี. ปวสโต; ยุ. ปถวโต. [๒] ยุ. เอวํ; สี. ปญฺจสโต.

ปญฺจมํ ชนสุตฺตํ(๑).

กึสุ ชเนติ ปุริสํ   กึสุ ตสฺส วิธาวติ,
กึสุ สํสารมาปาทิ   กึสุ ตสฺส มหพฺภยนฺติ.
ตณฺหา ชเนติ ปุริสํ   จิตฺตมสฺส วิธาวติ,
สตฺโต สํสารมาปาทิ   ทุกฺขมสฺส มหพฺภยนฺติ.

ฉฏฺฐํ ชนสุตฺตํ(๒).

กึสุ ชเนติ ปุริสํ   กึสุ ตสฺส วิธาวติ,
กึสุ สํสารมาปาทิ   กิสฺมา น ปริมุจฺจติ.
ตณฺหา ชเนติ ปุริสํ   จิตฺตมสฺส วิธาวติ,
สตฺโต สํสารมาปาทิ   ทุกฺขา น ปริมุจฺจตีติ.

สตฺตมํ ชนสุตฺตํ(๓).

กึสุ ชเนติ ปุริสํ   กึสุ ตสฺส วิธาวติ,
กึสุ สํสารมาปาทิ   กึสุ ตสฺส ปรายนนฺติ.
ตณฺหา ชเนติ ปุริสํ   จิตฺตมสฺส วิธาวติ,
สตฺโต สํสารมาปาทิ   กมฺมํ ตสฺส ปรายนนฺติ.

อฏฺฐมํ อุปฺปถสุตฺตํ.

กึสุ อุปฺปโถ อกฺขาติ[*]   กึสุ รตฺตินฺทิวกฺขโย,

---

[*] ยุ. เถวํ; สี. อกฺขาโต.

กึ มลํ พ์รห์มจริยัส์ส
กึ สินานมโนทกัน์ติ.
ราโค อุปั์ปโถ ยัก์ขาติ
วโย รัต์ตินฺทิวัก์ขโย,
อิต์ถี มลํ พ์รห์มจริยัส์ส
เอต์ถายํ สัช์ชเต ปชา,
ตโป จ พ์รห์มจริยัญ์จ
ตํ สินานมโนทกัน์ติ.

นวมํ ทุติยสุต์ตํ.

กึสุ ทุติยํ ปุริสัส์ส โหติ
กึสุ เจนํ ปสาสติ,
กิส์ส จาภิรโต มัจ์โจ
สัพ์พทุก์ขา ปมุจ์จตีติ.
สัท์ธา ทุติยา ปุริสัส์ส โหติ
ปัญ์ญา เจนํ ปสาสติ,
นิพ์พานาภิรโต มัจ์โจ
สัพ์พทุก์ขา ปมุจ์จตีติ.

ทสมํ กวิสุต์ตํ.

กึสุ นิทานํ คาถานํ
กึสุ ตาสํ วิยัญ์ชนํ,
กึสุ สัน์นิส์สิตา คาถา
กึสุ คาถานมาสโยติ.
ฉัน์โท นิทานํ คาถานํ
อัก์ขรา ตาสํ วิยัญ์ชนํ,
นามสัน์นิส์สิตา คาถา
กวิ คาถานมาสโยติ.

ชราวัค์โค ฉัฏ์โฐ.

ตัส์สุท์ทานํ

" ชรา อชรสา มิต์ตํ
วัต์ถุ ตีณิ ชนานิ จ,
อุปั์ปโถ จ ทุติโย จ
กวินา ปูริโต วัค์โคติ.

อัท์ธวัค์โค สัต์ตโม.

ปฐมํ นามสุต์ตํ.

กึสุ สัพ์พํ อัท์ธภวิ[๑] กิส์มา ภิย์โย[๒] น วิช์ชติ,
กิส์สัส์ส เอกธัม์มัส์ส สัพ์เพว วสมัน์วคูติ.
นามํ สัพ์พํ อัท์ธภวิ นามา ภิย์โย น วิช์ชติ,
นามัส์ส เอกธัม์มัส์ส สัพ์เพว วสมัน์วคูติ.

ทุติยํ จิต์ตสุต์ตํ.

เกนัส์สุ นียติ โลโก เกนัส์สุ ปริกิส์สติ,
กิส์สัส์ส เอกธัม์มัส์ส สัพ์เพว วสมัน์วคูติ.
จิต์เตน นียติ โลโก จิต์เตน ปริกิส์สติ,
จิต์ตัส์ส เอกธัม์มัส์ส สัพ์เพว วสมัน์วคูติ.

ตติยํ ตัณ์หาสุต์ตํ.

เกนัส์สุ นียติ โลโก เกนัส์สุ ปริกิส์สติ,
กิส์สัส์ส เอกธัม์มัส์ส สัพ์เพว วสมัน์วคูติ.
ตัณ์หาย นียติ โลโก ตัณ์หาย ปริกิส์สติ,
ตัณ์หาย เอกธัม์มัส์ส สัพ์เพว วสมัน์วคูติ.

---

๑ สี. อัช์ฌภวิ; ยุ. อัท์ธภวิ; อ. อัน์วภวีติปิ อัช์ฌภวีติปิ ปาโฐ.
๒ ภิโยติปิ ปาโฐ.

จตุตฺถํ สํโยชนสุตฺตํ.

กึสุ สํโยชโน โลโก กึสุ ตสฺส วิจารณํ,
กิสฺสสฺส วิปฺปหาเนน นิพฺพานํ อิติ วุจฺจตีติ.
นนฺทิสํโยชโน โลโก วิตกฺกสฺส วิจารณํ,
ตณฺหาย วิปฺปหาเนน นิพฺพานํ อิติ วุจฺจตีติ.

ปญฺจมํ พนฺธนสุตฺตํ.

กึสุ สมฺพนฺธโน โลโก กึสุ ตสฺส วิจารณํ,
กิสฺสสฺส วิปฺปหาเนน สพฺพํ ฉินฺทติ พนฺธนนฺติ.
นนฺทิสมฺพนฺธโน โลโก วิตกฺกสฺส วิจารณํ,
ตณฺหาย วิปฺปหาเนน สพฺพํ ฉินฺทติ พนฺธนนฺติ.

ฉฏฺฐํ อพฺภาหตสุตฺตํ.

เกนสฺสุพฺภาหโต[๑] โลโก เกนสฺสุ ปริวาริโต,
เกน สลฺเลน โอติณฺโณ กิสฺส ธูปายิโต[๒] สทาติ.
มจฺจุนาพฺภาหโต โลโก ชราย ปริวาริโต,
ตณฺหาสลฺเลน โอติณฺโณ อิจฺฉาธูปายิโต สทาติ.

สตฺตมํ อุฑฺฑิตสุตฺตํ.

เกนสฺสุ อุฑฺฑิโต โลโก เกนสฺสุ ปริวาริโต.

---

๑ สี. เอวํ; ยุ. เกนสฺสุพฺภาสโต. ๒ สี. กิสฺสา ธูมายิโต.

เกนสฺส ปิหิโต โลโก กิสฺมึ โลโก ปติฏฺฐิโตติ.
ตณฺหาย อุฑฺฑิโต โลโก ชราย ปริวาริโต,
มจฺจุนา ปิหิโต โลโก ทุกฺเข โลโก ปติฏฺฐิโตติ.

อฏฺฐมํ ปิหิตสุตฺตํ.

เกนสฺสุ ปิหิโต โลโก กิสฺมึ โลโก ปติฏฺฐิโต,
เกนสฺสุ อุฑฺฑิโต โลโก เกนสฺสุ ปริวาริโตติ.
มจฺจุนา ปิหิโต โลโก ทุกฺเข โลโก ปติฏฺฐิโต,
ตณฺหาย อุฑฺฑิโต โลโก ชราย ปริวาริโตติ.

นวมํ อิจฺฉาสุตฺตํ.

เกนสฺสุ พชฺฌติ โลโก กิสฺส วินยาย มุจฺจติ,
กิสฺสสฺส วิปฺปหาเนน สพฺพํ ฉินฺทติ พนฺธนนฺติ.
อิจฺฉาย พชฺฌติ โลโก อิจฺฉาวินยาย มุจฺจติ,
อิจฺฉาย วิปฺปหาเนน สพฺพํ ฉินฺทติ พนฺธนนฺติ.

ทสมํ โลกสุตฺตํ.

กิสฺมึ โลโก สมุปฺปนฺโน กิสฺมึ กุพฺพติ สนฺถวํ,
กิสฺส โลโก อุปาทาย กิสฺมึ โลโก วิหญฺญตีติ.
ฉสุ โลโก สมุปฺปนฺโน ฉสุ กุพฺพติ สนฺถวํ,
ฉนฺนเมว อุปาทาย ฉสุ โลโก วิหญฺญตีติ.

อนฺธวคฺโค สตฺตโม.

ตสฺสุทฺทานํ

" นามํ จิตฺตญฺจ ตณฺหา จ สญฺโญชนญฺจ พนฺธนา,
อตฺตหตุทฺทิโต ปิหิโต อิจฺฉา โลเกน เต ทสาติ.

ฌตฺวาวคฺโค อฏฺฐโม.

ปฐมํ ฌตฺวาสุตฺตํ.

เอกมนฺตํ ฐิตา โข สา เทวตา ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

" กึสุ ฌตฺวา• สุขํ เสติ กึสุ ฌตฺวา น โสจติ,
กิสฺสสฺส เอกธมฺมสฺส วธํ โรเจสิ โคตมาติ.

โกธํ ฌตฺวา สุขํ เสติ โกธํ ฌตฺวา น โสจติ,
โกธสฺส วิสมูลสฺส มธุรคฺคสฺส เทวเต,
วธํ อริยา ปสํสนฺติ ตญฺหิ ฌตฺวา น โสจตีติ.

ทุติยํ รถสุตฺตํ.

กึสุ รถสฺส ปญฺญาณํ กึสุ ปญฺญาณมคฺคิโน,
กึสุ รฏฺฐสฺส ปญฺญาณํ กึสุ ปญฺญาณมิตฺถิยาติ.
ธโช รถสฺส ปญฺญาณํ ธูโม ปญฺญาณมคฺคิโน,
ราชา รฏฺฐสฺส ปญฺญาณํ ภตฺตา ปญฺญาณมิตฺถิยาติ.

• สี. ฉตฺวา; ยุ. เฉตฺวา; อ. ฌตฺวา.

ตติยํ วิตฺตสุตฺตํ.

กึสูธ วิตฺตํ ปุริสสฺส เสฏฺฐํ
กึสุ สุจิณฺโณ๑ สุขมาวหาติ,
กึสุ หเว สาธุตรํ รสานํ
กถํ๒-ชีวึ ชีวิตมาหุ เสฏฺฐนฺติ.
สทฺธีธ วิตฺตํ ปุริสสฺส เสฏฺฐํ
ธมฺโม สุจิณฺโณ สุขมาวหาติ,
สจฺจํ หเว สาธุตรํ รสานํ
ปญฺญาชีวึ ชีวิตมาหุ เสฏฺฐนฺติ.

จตุตฺถํ วุฏฺฐิสุตฺตํ.

กึสุ อุปฺปตตํ เสฏฺฐํ กึสุ นิปตตํ วรํ,
กึสุ ปวชมานานํ กึสุ ปวทตํ วรนฺติ.
พีชํ อุปฺปตตํ เสฏฺฐํ วุฏฺฐิ นิปตตํ วรา,
คาโว ปวชมานานํ ปุตฺโต ปวทตํ วโรติ.
วิชฺชา อุปฺปตตํ เสฏฺฐา อวิชฺชา นิปตตํ วรา,
สงฺโฆ ปวชมานานํ พุทฺโธ ปวทตํ วโรติ.

ปญฺจมํ ภีตสุตฺตํ.

กึสูธ ภีตา ชนตา อ[illegible]า

---

๑ สุจิณฺณนฺติปิ ปาเฐน ภวิตพฺพํ ๒ พ. กึสุ.

มัค์โควเนกายตนัป์ปวุต์โต,
ปุจ์ฉามิ ตํ โคตม ภูริปัญ์ญ
กิส์มึ ฐิโต ปรโลกํ น ภาเยติ.
วาจํ มนัญ์จ ปณิธาย สัม์มา
กาเยน ปาปานิ อกุพ์พมาโน,
พหุน์นปานํ ฆรมาวสัน์โต
สัท์โธ มุทู สํวิภาคี วทัญ์ญู,
เอเตสุ ธัม์เมสุ ฐิโต จตูสุ
ธัม์เม ฐิโต ปรโลกํ น ภาเยติ.

นัฏ์ฐํ นชีรติสุต์ตํ.

กึสุ ชีรติ กึ น ชีรติ   กึสุ อุป์ปโถติ วุจ์จติ,
กึสุ ธัม์มานํ ปริปัน์โถ   กึสุ รัต์ตินฺทิวักฺขโย,
กึ มลํ พ์รห์มจริยัส์ส   กึ สินานมโนทกํ.
กติ โลกัส์มึ ฉิท์ทานิ   ยัต์ถ จิต์ตํ น ติฏ์ฐติ,
ภควัน์ตํ ปุฏ์ฐุมาคัม์ม   กถํ ชาเนมุ ตํ มยัน์ติ.
รูปํ ชีรติ มัจ์จานํ   นามโคต์ตํ น ชีรติ,
ราโค อุป์ปโถติ วุจ์จติ   โลโภ ธัม์มานํ ปริปัน์โถ,
วโย รัต์ตินฺทิวักฺขโย   อิต์ถี มลํ พ์รห์มจริยัส์ส
เอต์ถายํ สัช์ชเต ปชา,
ตโป จ พ์รห์มจริยัญ์จ   ตํ สินานมโนทกํ.
ฉโลกัส์มึ ฉิท์ทานิ*   ยัต์ถ จิต์ตํ น ติฏ์ฐติ,

---

* พ. ฉิเท โลกัส์มึ ฉ ฉิท์ทานิ.

อาลสฺยญฺจ ปมาโท จ อนุฏฺฐานมสํยโม,
นิทฺทา ตนฺที จ เต ฉิทฺเท สพฺพโส ตํ วิวชฺชเยติ.

สตฺตมํ อิสฺสรสุตฺตํ.

กึสุ อิสฺสริยํ โลเก กึสุ ภณฺฑานมุตฺตมํ,
กึสุ สตฺถมลํ[1] โลเก กึสุ โลกสฺมิมพฺพุทํ.
กึสุ หรนฺตํ วาเรนฺติ หรนฺโต[2] ปน โก ปิโย,
กึสุ ปุนปฺปุนายนฺตํ อภินนฺทนฺติ ปณฺฑิตาติ.
วโส[3] อิสฺสริยํ โลเก อิตฺถี ภณฺฑานมุตฺตมํ,
โกโธ สตฺถมลํ โลเก โจรา โลกสฺมิมพฺพุทา.
โจรํ หรนฺตํ วาเรนฺติ หรนฺโต สมโณ ปิโย,
สมณํ ปุนปฺปุนายนฺตํ อภินนฺทนฺติ ปณฺฑิตาติ.

อฏฺฐมํ กามสุตฺตํ.

กิมตฺถกาโม น ทเท กึ มจฺโจ น ปริจฺจเช,
กึสุ มุญฺเจยฺย กลฺยาณํ ปาปิกญฺจ น โมจเยติ.
อตฺตานํ น ทเท โปโส อตฺตานํ น ปริจฺจเช,
วาจํ มุญฺเจยฺย กลฺยาณํ ปาปิกญฺจ น โมจเยติ.

นวมํ ปาเถยฺยสุตฺตํ.

กึสุ พนฺธติ ปาเถยฺยํ กึสุ โภคานมาสโย,

---

[1] สี. สตฺถมลนฺติปิ สตฺถามลนฺติปิ ปาโฐ; ม. สตฺถมลํ.
[2] สี. หเรนฺตํ ... หเรนฺโต. [3] ยุ. ม. อ. เอวํ; สี. วโย.

กึสุ นรํ ปริกสฺสติ กึสุ โลกสฺมิ ทุชฺชหํ,
กิสฺมึ พทฺธา ปุถู สตฺตา ปาเสน สกุณี ยถาติ.
สทฺธา พนฺธติ ปาเณยฺยํ สิริ โภคานมาสโย,
อิจฺฉา นรํ ปริกสฺสติ อิจฺฉา โลกสฺมิ ทุชฺชหา,
อิจฺฉาพทฺธา ปุถู สตฺตา ปาเสน สกุณี ยถาติ.

ทสมํ ปชฺโชตสุตฺตํ.

กึสุ โลกสฺมิ ปชฺโชโต กึสุ โลกสฺมิ ชาคโร,
กึสุ กมฺเม สชีวานํ กึสุ จสฺส อิริยาปโถ.
กึสุ อลสํ อนลสญฺจ มาตา ปุตฺตํว โปสติ,
กึสุ ภูตา อุปชีวนฺติ เย ปาณา ปฐวึ สิตาติ.
ปญฺญา โลกสฺมิ ปชฺโชโต สติ โลกสฺมิ ชาคโร,
คาโว กมฺเม สชีวานํ สีตสฺส อิริยาปโถ.
วุฏฺฐิ อลสํ อนลสญฺจ[๑] มาตา ปุตฺตํว โปสติ,
วุฏฺฐึ ภูตา อุปชีวนฺติ เย ปาณา ปฐวึ สิตาติ.

เอกาทสมํ อรณสุตฺตํ.

เกสูธ อรณา โลเก เกสํ วุสิตํ น นสฺสติ,
เกธ อิจฺฉํ[๒] ปริชานนฺติ เกสํ โภชิสิยํ สทา.
กึสุ มาตา ปิตา ภาตา วนฺทนฺติ นํ ปติฏฺฐิตํ,
กึสุ อิธ ชาติหีนํ อภิวาเทนฺติ ขตฺติยาติ.

---

๑ สี. วิตฺตมาลสฺยานาลสฺยํ. ๒ อิจฺฉาติ วา ปาโฐ.

สมณีธ อรณา โลเก สมณานํ วุสิตํ น นสฺสติ,
สมณา อิจฺฉํ ปริชานนฺติ สมณานํ โภชิสิยํ สทา.
สมณํ มาตา ปิตา ภาตา วนฺทนฺติ นํ ปติฏฺฐิตํ,
สมณีธ ชาติหีนํ อภิวาเทนฺติ ขตฺติยาติ.

ฌตฺวาวคฺโค อฏฺฐโม.
ตสฺสุทฺทานํ

" ฌตฺวา รถญฺจ วิตฺตญฺจ วุฏฺฐิ ภีตา นชีรติ,
อิสฺสรํ กามปาเถยฺยํ ปชฺโชโต อรเณน จาติ.

เทวตาสํยุตฺตํ สมตฺตํ.

๒.-เทวปุต๎ตสํยุต๎ตํ.

ปฐโม วัค๎โค.

ปฐมํ กัส๎สปสุต๎ตํ(๑).

เอวัม๎ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวัต๎ถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณ๎ฑิกัส๎ส อาราเม. อถ โข กัส๎สโป เทวปุต๎โต อภิก๎กันตาย รัต๎ติยา อภิก๎กันตวัณ๎โณ เกวลกัป๎ปํ เชตวนํ โอภาเสต๎วา เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต๎วา ภควันตํ อภิวาเทต๎วา เอกมันตํ อัฏ๎ฐาสิ. เอกมันตํ ฐิโต โข กัส๎สโป เทวปุต๎โต ภควันตํ เอตทโวจ "ภิก๎ขุํ ภควา ปกาเสสิ โน จ ภิก๎ขุโน อนุสาสัน๎ติ.[๑] เตน หิ กัส๎สป ตัญ๎เญเวต๎ถ ปฏิภาตูติ.

สุภาสิตัส๎ส สิก๎เขถ สมณูปาสนัส๎ส จ,
เอกาสนัส๎ส จ รโห จิต๎ตวูปสมัส๎ส จาติ.

อิทมโวจ กัส๎สโป เทวปุต๎โต, สมนุญ๎โญ สัต๎ถา อโหสิ. อถ โข กัส๎สโป เทวปุต๎โต "สมนุญ๎โญ เม สัต๎ถาติ ภควันตํ อภิวาเทต๎วา ปทัก๎ขิณํ กัต๎วา ตัต๎เถวัน๎ตรธายีติ.

---

๑ ยุ. พ. อ. เอวํ; สี. อนุสาสนีติปิ อนุสาสินีติปิ ปาโฐ.

ทุติยํ กสฺสปสุตฺตํ(๒).

สาวตฺถิยํ อาราเม. เอกมนฺตํ ฐิโต โข กสฺสโป เทวปุตฺโต ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

" ภิกฺขุ สิยา ฌายิ วิมุตฺตจิตฺโต
อากงฺเข เว[๑] หทยสฺสานุปตฺตึ,
โลกสฺส ญตฺวา อุทยพฺพยญฺจ
สุเจตโส อนิสฺสิโต[๒] ตทานิสํโสติ.

ตติยํ มาฆสุตฺตํ.

สาวตฺถิยํ อาราเม. อถ โข มาโฆ เทวปุตฺโต อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺโณ เกวลกปฺปํ เชตวนํ โอภาเสตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ. เอกมนฺตํ ฐิโต โข มาโฆ เทวปุตฺโต ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

" กึสุ ฉตฺวา สุขํ เสติ กึสุ ฉตฺวา น โสจติ,
กิสฺสสฺส เอกธมฺมสฺส วธํ โรเจสิ โคตมาติ.
โกธํ ฉตฺวา สุขํ เสติ โกธํ ฉตฺวา น โสจติ,
โกธสฺส วิสมูลสฺส มธุรคฺคสฺส วตฺรภู,
วธํ อริยา ปสํสนฺติ ตญฺหิ ฉตฺวา น โสจตีติ.

---

๑ สี. ยุ. จ; ฑ. เจ. ๒ ฑ. อ. เยว; สี. ยุ. อสิโต.

จตุตฺถํ มาคธสุตฺตํ.

เอกมนฺตํ ฐิโต โข มาคโธ[๑] เทวปุตฺโต ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

" กติ โลกสฺมึ ปชฺโชตา เยหิ โลโก ปกาสติ,
ภควนฺตํ ปุฏฺฐุมาคมฺม กถํ ชาเนมุ ตํ มยนฺติ.
จตฺตาโร โลเก ปชฺโชตา ปญฺจเมตฺถ น วิชฺชติ,
ทิวา ตปติ อาทิจฺโจ รตฺติมาภาติ จนฺทิมา,
อถ อคฺคิ ทิวารตฺตึ ตตฺถ ตตฺถ ปกาสติ,
สมฺพุทฺโธ ตปตํ เสฏฺโฐ เอสา อาภา อนุตฺตราติ.

ปญฺจมํ ทามลิสุตฺตํ.

สาวตฺถิยํ อาราเม. อถ โข ทามลิ[๒] เทวปุตฺโต อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺโณ เกวลกปฺปํ เชตวนํ โอภาเสตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ. เอกมนฺตํ ฐิโต โข ทามลิ เทวปุตฺโต ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

" กรณียเมตํ[๓] พฺราหฺมเณน ปธานมกิลาสุนา,
กามานํ วิปฺปหาเนน น เตนาสีสเต ภวนฺติ.
นตฺถิ กิจฺจํ พฺราหฺมณสฺส[๔] (ทามลีติ ภควา) กตกิจฺโจ หิ[๕] พฺราหฺมโณ,
ยาว น คาธํ ลภติ นทีสุ อายูหติ สพฺพคตฺเตภิ ชนฺตุ,

---

๑ สี. มาโฆ. ๒ สี. ทามโล. ๓ สี. เอวํ, ยุ. กรณียเมตฺถ.
๔ สี. พฺราหฺมณสฺส นตฺถิ กิจฺจสฺสาติปิ ปาโฐ. ๕ พ. ติ.

คาธญฺจ สฏฺฐาน ถเล ฐิโต โส
นายูหติ ปารคโต หิ โหติ.
เอสูปมา ทามลิ พฺราหฺมณสฺส
ขีณาสวสฺส นิปกสฺส ฌายิโน,
ปปฺปุยฺย ชาติมรณสฺส อนฺตํ
นายูหติ ปารคโต หิ โหตีติ.

ฉฏฺฐํ กามทสุตฺตํ.

เอกมนฺตํ ฐิโต โข กามโท เทวปุตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ

"ทุกฺกรํ ภควา สุทุกฺกรํ ภควาติ.

ทุกฺกรํ วาปิ กโรนฺติ (กามทาติ ภควา) เสกฺขสีลสมาหิตา ฐิตตฺตา,
อนคาริยุเปตสฺส ตุฏฺฐิ โหติ สุขาวหาติ.

ทุลฺลภา ภควา ยทิทํ ตุฏฺฐีติ.

ทุลฺลภํ วาปิ ลภนฺติ (กามทาติ ภควา) จิตฺตวูปสเม รตา,
เยสํ ทิวา จ รตฺโต จ ภาวนาย รโต มโนติ.

ทุสฺสมาทหํ ภควา ยทิทํ จิตฺตนฺติ.

ทุสฺสมาทหํ วาปิ สมาทหนฺติ (กามทาติ ภควา) อินฺทฺริยูปสเม รตา,
เต เฉตฺวา มจฺจุโน ชาลํ อริยา คจฺฉนฺติ กามทาติ.

ทุคฺคโม ภควา วิสโม มคฺโคติ.

ทุคฺคเม วิสเม วาปิ อริยา คจฺฉนฺติ กามท,
อนริยา วิสเม มคฺเค ปปตนฺติ อวํสิรา,
อริยานํ สโม มคฺโค อริยา หิ วิสเม สมาติ.

สตฺตมํ ปญฺจาลจณฺฑสุตฺตํ.

เอกมนฺตํ ฐิโต โข ปญฺจาลจณฺโฑ เทวปุตฺโต ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

" สมฺพาเธ วต โอกาสํ อวินฺทิ ภูริเมธโส,
โย ฌานมพุทฺธิ พุทฺโธ[๑] ปฏิลีนนิสโภ มุนีติ.
สมฺพาเธปิ จ วินฺทนฺติ[๒] (ปญฺจาลจณฺฑาติ ภควา) ธมฺมํ นิพฺพานปตฺติยา,
เย สตึ ปจฺจลตฺถํสุ สมฺมา เต สุสมาหิตาติ.

อฏฺฐมํ ตายนสุตฺตํ.

อถ โข ตายโน เทวปุตฺโต ปุราณติตฺถกโร อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺโณ เกวลกปฺปํ เชตวนํ โอภาเสตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ. เอกมนฺตํ ฐิโต โข ตายโน เทวปุตฺโต ภควโต สนฺติเก อิมา คาถาโย อภาสิ

" ฉินฺท โสตํ ปรกฺกมฺม กาเม ปนูท พฺราหฺมณ,
นปฺปหาย มุนิ กาเม เนกตฺตมุปปชฺชติ.
กยิรา เจ กยิราเถนํ ทฬฺหเมนํ ปรกฺกเม,
สิถิโล หิ ปริพฺพาโช ภิยฺโย อากิรเต รชํ.
อกตํ ทุกฺกฏํ เสยฺโย ปจฺฉา ตปติ ทุกฺกฏํ,
กตญฺจ สุกตํ เสยฺโย ยํ กตฺวา นานุตปฺปติ.

---

๑ สี. ฌานมพุทฺธาพุทฺโธ. ๒ สี. ยุ. วาปิ วินฺทนฺติ.

กุโส ยถา ทุค์คหีโต หัต์ถเมวานุกัน์ตติ,
สามัญ์ญํ ทุป์ปรามัฏ์ฐํ นิรยายูปกัฑ์ฒติ.
ยํ กิญ์จิ สิถิลํ กัม์มํ สังกิลิฏ์ฐัญ์จ ยํ วตํ,
สังกัส์สรํ พ์รห์มจริยํ น ตํ โหติ มหัป์ผลัน์ติ.

อิทมโวจ ตายโน เทวปุต์โต, อิทํ วัต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา ปทัก์ขิณํ กัต์วา ตัต์เถวัน์ตรธายีติ.

อถ โข ภควา ตัส์สา รัต์ติยา อัจ์จเยน ภิก์ขู อามัน์เตสิ "อิมํ ภิก์ขเว รัต์ตึ ตายโน นาม เทวปุต์โต ปุราณติต์ถกโร อภิกัน์ตาย รัต์ติยา อภิกัน์ตวัณ์โณ เกวลกัป์ปํ เชตวนํ โอภาเสต์วา เยนาหํ เตนุปสังกมิ, อุปสังกมิต์วา มํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ อัฏ์ฐาสิ. เอกมัน์ตํ ฐิโต โข ตายโน เทวปุต์โต มม สัน์ติเก อิมา คาถาโย อภาสิ

"ฉินท โสตํ ปรัก์กัม์ม กาเม ปนูท พ์ราห์มณ,
นัป์ปหาย มุนิ กาเม เนกัต์ตมุปปัช์ชติ.
กยิรา เจ กยิราเถนํ ทัฬ์หเมนํ ปรัก์กเม,
สิถิโล หิ ปริพ์พาโช ภิย์โย อากิรเต รชํ.
อกตํ ทุก์กฏํ เสย์โย ปัจ์ฉา ตปติ ทุก์กฏํ,
กตัญ์จ สุกตํ เสย์โย ยํ กัต์วา นานุตัป์ปติ.
กุโส ยถา ทุค์คหีโต หัต์ถเมวานุกัน์ตติ,
สามัญ์ญํ ทุป์ปรามัฏ์ฐํ นิรยายูปกัฑ์ฒติ.
ยํ กิญ์จิ สิถิลํ กัม์มํ สังกิลิฏ์ฐัญ์จ ยํ วตํ,
สังกัส์สรํ พ์รห์มจริยํ น ตํ โหติ มหัป์ผลัน์ติ.

อิทมโวจ ภิก์ขเว ตายโน เทวปุต์โต. อิทํ วต์วา มํ อภิวาเทต์วา ปทัก์ขิณํ กัต์วา ตัต์เถวัน์ตรธายิ. อุค์คัณ์หาถ ภิก์ขเว ตายนคาถา, ปริยาปุณาถ ภิก์ขเว ตายนคาถา, ธาเรถ ภิก์ขเว ตายนคาถา, อัต์ถสัณ์หิตา ภิก์ขเว ตายนคาถา อาทิพ์รห์มจริยกาติ.

นวมํ จัน์ทิมสุต์ตํ.

สาวัต์ถิยํ วิหรติ. เตน โข ปน สมเยน จัน์ทิมา เทวปุต์โต ราหุนา อสุริน์เทน คหิโต โหติ. อถ โข จัน์ทิมา เทวปุต์โต ภควัน์ตํ อนุส์สรมาโน ตายํ เวลายํ อิมํ คาถํ อภาสิ

" นโม เต พุท์ธวีรัต์ถุ วิป์ปมุต์โตสิ สัพ์พธิ,
สัม์พาธปฏิปัน์โนส์มิ ตัส์ส เม สรณํ ภวาติ.

อถ โข ภควา จัน์ทิมํ เทวปุต์ตํ อารัพ์ภ ราหุํ อสุรินํ คาถาย อัช์ฌภาสิ

" ตถาคตํ อรหัน์ตํ จัน์ทิมา สรณํ คโต,
ราหุ จัน์ทํ ปมุญ์จัส์สุ พุท์ธา โลกานุกัม์ปกาติ.

อถ โข ราหุ อสุริน์โท จัน์ทิมํ เทวปุต์ตํ มุญ์จิต์วา ตรมานรูโป เยน เวปจิต์ติ อสุริน์โท เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา สํวิค์โค โลมหัฏ์ฐชาโต เอกมัน์ตํ อัฏ์ฐาสิ. เอกมัน์ตํ ฐิตํ โข ราหุํ อสุริน์ทํ เวปจิต์ติ อสุริน์โท คาถาย อัช์ฌภาสิ

" กิน์นุ สัน์ตรมาโนว ราหุ จัน์ทํ ปมุญ์จสิ,
สํวิค์ครูโป อาคัม์ม กิน์นุ ภีโตว ติฏ์ฐสีติ.

สัต์ตธา เม ผเล มุท์ธา ชีวัน์โต น สุขํ ลเภ,
พุท์ธคาถาภิคีโตม์หิ โน เจ มุญ์เจย์ย สุริยัน์ติ.

ทสมํ สุริยสุต์ตํ.

เตน โข ปน สมเยน สุริโย เทวปุต์โต ราหุนา อสุริน์เทน คหิโต โหติ. อถ โข สุริโย เทวปุต์โต ภควัน์ตํ อนุส์สรมาโน ตายํ เวลายํ อิมํ คาถํ อภาสิ

" นโม เต พุท์ธวีรัต์ถุ วิป์ปมุต์โตสิ สัพ์พธิ,
สัม์พาธปฏิปัน์โนส์มิ ตัส์ส เม สรณํ ภวาติ.

อถ โข ภควา สุริยํ เทวปุต์ตํ อารัพ์ภ ราหุํ อสุริน์ทํ คาถาย อัช์ฌภาสิ

" ตถาคตํ อรหัน์ตํ สุริโย สรณํ คโต,
ราหุ สุริยํ ปมุญ์จัส์สุ พุท์ธา โลกานุกัม์ปกา.
โย อัน์ธกาเร ตมสิ ปภังกโร
เวโรจโน มัณ์ฑลี อุค์คเตโช,
มา ราหุ คิลี จรมัน์ตลิก์เข
ปชํ มม ราหุ ปมุญ์จ สุริยัน์ติ.

อถ โข ราหุ อสุริน์โท สุริยํ เทวปุต์ตํ มุญ์จิต์วา ตรมานรูโป เยน เวปจิต์ติ อสุริน์โท เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา สํวิค์โค โลมหัฏ์ฐชาโต เอกมัน์ตํ อัฏ์ฐาสิ. เอกมัน์ตํ ฐิตํ โข ราหุํ อสุริน์ทํ เวปจิต์ติ อสุริน์โท คาถาย อัช์ฌภาสิ

" กิน์นุ สัน์ตรมาโนว ราหุ สุริยํ ปมุญ์จสิ,
สํวิค์ครูโป อาคัม์ม กิน์นุ ภีโตว ติฏ์ฐสีติ.

สัท์ธา เม ผเล มุท์ธา ชีวัน์โต น สุขํ ลเภ.
พุท์ธคาถาภิคีโตม์หิ โน เจ มุณ์เฑย์ย สุริยัน์ ติ.

ปฐโม วัค์โค.

ตัส์สุท์ทานํ

“ เท์ว กัส์สปา จ มาโฆ จ มาคโธ ทามลิ กามโท,
ปัญ์จาลจัณ์โฑ จ ตายโน จัน์ทิมสุริเยน เต ทสาติ.

อนาถปิณ์ฑิกวัค์โค ทุติโย.

ปฐมํ จัน์ทิมสสุต์ตํ.

สาวัต์ถิยํ อาราเม. อถ โข จัน์ทิมโส เทวปุต์โต อภิกัก์กัน์ตาย รัต์ติยา อภิกัก์กัน์ตวัณ์โณ เกวลกัป์ปํ เชตวนํ โอภาเสต์วา เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ อัฏ์ฐาสิ. เอกมัน์ตํ ฐิโต โข จัน์ทิมโส เทวปุต์โต ภควโต สัน์ติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

“ เต หิ โสต์ถึ คมิส์สัน์ติ กัจ์เฉ วามกเส มคา,
ฌานานิ อุปสัม์ปัช์ช เอโกทินิปกา สตา.
เต หิ ปารํ คมิส์สัน์ติ เฉต์วา ชาลัญ์จ อุม์พุโช,
ฌานานิ อุปสัม์ปัช์ช อัป์ปมัต์ตา รณัญ์ชหาติ.

ทุติยํ เวณ์ฑุสุต์ตํ.

เอกมัน์ตํ ฐิโต โข เวณ์ฑุ เทวปุต์โต ภควโต สัน์ติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

“ สุขิตา วต เต มนุชา สุคตํ ปยิรุปาสิย,
ยุญ์ช[๑] โคตมสาสเน อัป์ปมัต์ตานุสิก์ขเรติ.
เย เม วุต์เต สัต์ถิปเท (เวณ์ฑูติ ภควา) อนุสิก์ขัน์ติ ฌายิโน,
กาเล เต อัป์ปมัช์ชัน์ตา น มัจ์จุวสคา สิยุน์ติ.

ตติยํ ทีฆลัฏ์ฐิสุต์ตํ.

เอวัม์ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลัน์ทกนิวาเป. อถ โข ทีฆลัฏ์ฐิ เทวปุต์โต อภิก์กัน์ตาย รัต์ติยา อภิก์กัน์ตวัณ์โณ เกวลกัป์ปํ เวฬุวนํ โอภาเสต์วา เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ อัฏ์ฐาสิ. เอกมัน์ตํ ฐิโต โข ทีฆลัฏ์ฐิ เทวปุต์โต ภควโต สัน์ติเก อิมํ คาถํ อภาสิ[๒]

“ ภิก์ขุ สิยา ฌายิ วิมุต์ตจิต์โต
อากังเข เว หทยัส์สานุปัต์ตึ,
โลกัส์ส ญัต์วา อุทยัพ์พยัญ์จ
สุเจตโส อนิส์สิโต ตทานิสํโสติ.

---

๑ สี. ยัช์ช. ๒ สี. ภควัน์ตํ คาถาย อัช์ฌภาสิ.

จตุต์ถํ นัน์ทนสุต์ตํ.

เอกมัน์ตํ ฐิโต โข นัน์ทโน เทวปุต์โต ภควัน์ตํ คาถาย อัช์ฌภาสิ

" ปุจ์ฉามิ ตํ โคตม ภูริปัญ์ญ
อนาวฏํ ภควโต ญาณทัส์สนํ,
กถํวิธํ สีลวัน์ตํ วทัน์ติ
กถํวิธํ ปัญ์ญวัน์ตํ วทัน์ติ,
กถํวิโธ ทุก์ขมติจ์จ อิริยติ
กถํวิธํ เทวตา ปูชยัน์ติ.
โย สีลวา ปัญ์ญวา ภาวิตัต์โต
สมาหิโต ฌานรโต[1] สติมา,
สัพ์พัส์ส โสกา วิคตา ปหีนา
ขีณาสโว อัน์ติมเทหธารี,
ตถาวิธํ สีลวัน์ตํ วทัน์ติ
ตถาวิธํ ปัญ์ญวัน์ตํ วทัน์ติ,
ตถาวิโธ ทุก์ขมติจ์จ อิริยติ
ตถาวิธํ เทวตา ปูชยัน์ติ.

ปัญ์จมํ จัน์ทนสุต์ตํ.

เอกมัน์ตํ ฐิโต โข จัน์ทโน เทวปุต์โต ภควัน์ตํ คาถาย อัช์ฌภาสิ

" กถํสุ[2] ตรติ โอฆํ รัต์ตินทิวมตัน์ทิโต,
อัป์ปติฏ์เฐ อนาลัม์เพ โก คัม์ภีเร น สีทติ.

---

๑ สี. ฌานปติ. ๒ สี. โกสูธ.

สพฺพทา สีลสมฺปนฺโน ปญฺญวา สุสมาหิโต,
อารทฺธวิริโย ปหิตตฺโต โอฆํ ตรติ ทุตฺตรํ,
วิรโต กามสญฺญาย รูปสญฺโญชนาติโต,[๑]
นนฺทีภวปริกฺขีโณ[๒] โส คมฺภีเร น สีทตีติ.

ฉฏฺฐํ วาสุทตฺตสุตฺตํ.

เอกมนฺตํ ฐิโต โข วาสุทตฺโต เทวปุตฺโต ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

" สตฺติยา วิย โอมฏฺโฐ ฑยฺหมาเนว มตฺถเก,
กามราคปฺปหานาย สโต ภิกฺขุ ปริพฺพเชติ.
สตฺติยา วิย โอมฏฺโฐ ฑยฺหมาเนว มตฺถเก,
สกฺกายทิฏฺฐิปฺปหานาย สโต ภิกฺขุ ปริพฺพเชติ.

สตฺตมํ สุพฺรหฺมสุตฺตํ.

เอกมนฺตํ ฐิโต โข สุพฺรหฺมา เทวปุตฺโต ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

" นิจฺจมุตฺรสฺตมิทํ จิตฺตํ นิจฺจมุพฺพิคฺคมิทํ มโน,
อนุปฺปนฺเนสุ กิจฺเจสุ อโถ อุปฺปติเตสุ จ,
สเจ อตฺถิ อนุตฺรสฺตํ ตํ เม อกฺขาหิ ปุจฺฉิโตติ.
นาญฺญตฺร โพชฺฌงฺคตปสา นาญฺญตฺรินฺทฺริยสํวรา,
นาญฺญตฺร สพฺพนิสฺสคฺคา โสตฺถึ ปสฺสามิ ปาณินนฺติ.

ฯ เป ฯ ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

---

๑ รูปสญฺโญชนาติโค วา ปาโฐ. ๒ สี. ยุ. อ. เอวํ; ม. นนฺทีราคปริกฺขีโณ.

อัฏ์ฐมํ กกุธสุต์ตํ.

เอวัม์ เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาเกเต วิหรติ อัญ์ชนวเน มิคทาเย. อถ โข กกุโธ เทวปุต์โต อภิก์กันตาย รัต์ติยา อภิก์กันตวัณ์โณ เกวลกัป์ปํ อัญ์ชนวนํ โอภาเสต์วา เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควันตํ อภิวาเทต์วา เอกมันตํ อัฏ์ฐาสิ. เอกมันตํ ฐิโต โข กกุโธ เทวปุต์โต ภควันตํ เอตทโวจ "นัน์ทสิ สมณาติ. กึ ลัท์ธา อาวุโสติ. เตน หิ สมณ โสจสีติ. กึ ชียิต์ถ อาวุโสติ. เตน หิ สมณ เนว นัน์ทสิ เนว โสจสีติ. เอวมาวุโสติ.

กัจ์จิ ต์วํ อนิโฆ ภิก์ขุ กัจ์จิ นันที น วิช์ชติ,
กัจ์จิ ตเมกมาสีนํ อรตี นาภิกีรตีติ.
อนีโฆ เว อหํ ยัก์ข อโถ นันที น วิช์ชติ,
อโถ มเมกมาสีนํ อรตี นาภิกีรตีติ.
กถํ ต์วํ อนีโฆ ภิก์ขุ กถํ นันที น วิช์ชติ,
กถํ ตเมกมาสีนํ อรตี นาภิกีรตีติ.
อฆชาตัส์ส เว นันที นันทีชาตัส์ส เว อฆํ,
อนันที อนีโฆ ภิก์ขุ เอวํ ชานาหิ อาวุโสติ.
จิรัส์สํ วต ปัส์สามิ พ์ราห์มณํ ปรินิพ์พุตํ,
อนันทึ อนีฆํ ภิก์ขุํ ติณ์ณํ โลเก วิสัต์ติกันติ.

นวมํ อุต์ตรสุต์ตํ.

ราชคหนิทานํ. เอกมันตํ ฐิโต โข อุต์ตโร เทวปุต์โต ภควโต สันติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

"อุปนียติ ชีวิตมปฺปมายุ ชรูปนีตสฺส น สนฺติ ตาณา,
เอตํ ภยํ มรเณ เปกฺขมาโน ปุญฺญานิ กยิราถ สุขาวหานีติ.
อุปนียติ ชีวิตมปฺปมายุ ชรูปนีตสฺส น สนฺติ ตาณา,
เอตํ ภยํ มรเณ เปกฺขมาโน โลกามิสํ ปชเห สนฺติเปกฺโขติ.

ทสมํ อนาถปิณฺฑิกสุตฺตํ.

เอกมนฺตํ ฐิโต โข อนาถปิณฺฑิโก เทวปุตฺโต ภควโต สนฺติเก อิมา คาถาโย อภาสิ

"อิทํ หิตํ เชตวนํ อิสิสํฆนิเสวิตํ,
อาวุตฺถํ ธมฺมราเชน ปีติสญฺชนนํ มม.
กมฺมํ วิชฺชา จ ธมฺโม จ สีลํ ชีวิตมุตฺตมํ,
เอเตน มจฺจา สุชฺฌนฺติ น โคตฺเตน ธเนน วา.
ตสฺมา หิ ปณฺฑิโต โปโส สมฺปสฺสํ อตฺถมตฺตโน,*
โยนิโส วิจิเน ธมฺมํ เอวํ ตตฺถ วิสุชฺฌติ.
สาริปุตฺโตว ปญฺญาย สีเลน อุปสเมน จ,
โยปิ ปารคโต ภิกฺขุ เอตาวปรโม สิยาติ.

อิทมโวจ อนาถปิณฺฑิโก เทวปุตฺโต, อิทํ วตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

---

* อตฺตมตฺตโนติปิ ปาโฐ.

อถ โข ภควา ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ภิกฺขู อามนฺเตสิ "อิมํ ภิกฺขเว รตฺตึ อญฺญตโร เทวปุตฺโต อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺโณ เกวลกปฺปํ เชตวนํ โอภาเสตฺวา เยนาหํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ. เอกมนฺตํ ฐิโต โข โส เทวปุตฺโต มม สนฺติเก อิมา คาถาโย อภาสิ

"อิทํ หิตํ เชตวนํ อิสิสํฆนิเสวิตํ,
อาวุตฺถํ ธมฺมราเชน ปีติสญฺชนนํ มม.
กมฺมํ วิชฺชา จ ธมฺโม จ สีลํ ชีวิตมุตฺตมํ,
เอเตน มจฺจา สุชฺฌนฺติ น โคตฺเตน ธเนน วา.
ตสฺมา หิ ปณฺฑิโต โปโส สมฺปสฺสํ อตฺถมตฺตโน,
โยนิโส วิจิเน ธมฺมํ เอวํ ตตฺถ วิสุชฺฌติ.
สาริปุตฺโตว ปญฺญาย สีเลน อุปสเมน จ,
โยปิ ปารคโต ภิกฺขุ เอตาวปรโม สิยาติ.

อิทมโวจ ภิกฺขเว โส เทวปุตฺโต; อิทํ วตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

เอวํ วุตฺเต อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ "โส หิ นูน ภนฺเต อนาถปิณฺฑิโก เทวปุตฺโต ภวิสฺสติ, อนาถปิณฺฑิโก คหปติ อายสฺมนฺเต สาริปุตฺเต อภิปฺปสนฺโน อโหสิ; สาธุ

สาธุ อานัน์ท, ยาวตกํ โข อานัน์ท ตัก์กาย ปัต์ตัพ์พํ อนุป์ปัต์ตํ ตยา; อนาถปิณ์ฑิโก หิ โส อานัน์ท เทวปุต์โตติ.

อนาถปิณ์ฑิกวัค์โค ทุติโย.

ตัส์สุท์ทานํ

"จัน์ทิมโส จ เวณ์ฑุ จ ทีฆลัฏ์ฐิ จ นัน์ทโน,
จัน์ทโน จ สุทัต์โต จ สุพ์รห์มา กกุธโน จ,
อุต์ตโร นวโม วุต์โต ทสโม อนาถปิณ์ฑิโกติ.

นานาติต์ถิยวัค์โค ตติโย.

ปฐมํ สิวสุต์ตํ.

เอวัม์เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวัต์ถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณ์ฑิกัส์ส อาราเม. อถ โข สิโว เทวปุต์โต อภิก์กัน์ตาย รัต์ติยา อภิก์กัน์ตวัณ์โณ เกวลกัป์ปํ เชตวนํ โอภาเสต์วา เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ อัฏ์ฐาสิ. เอกมัน์ตํ ฐิโต โข สิโว เทวปุต์โต ภควโต สัน์ติเก อิมา คาถาโย อภาสิ

"สัพ์ภิ เรว สมาเสถ สัพ์ภิ กุพ์เพถ สัน์ถวํ,
สตํ สัท์ธัม์มมัญ์ญาย เสย์โย โหติ น ปาปิโย.
สัพ์ภิ เรว สมาเสถ สัพ์ภิ กุพ์เพถ สัน์ถวํ,

สตํ สทฺธมฺมมญฺญาย ปญฺญํ ลภติ นาญฺญโต.
สพฺภิ เรว สมาเสถ สพฺภิ กุพฺเพถ สนฺถวํ,
สตํ สทฺธมฺมมญฺญาย โสกมชฺเฌ น โสจติ.
สพฺภิ เรว สมาเสถ สพฺภิ กุพฺเพถ สนฺถวํ,
สตํ สทฺธมฺมมญฺญาย ญาติมชฺเฌ วิโรจติ.
สพฺภิ เรว สมาเสถ สพฺภิ กุพฺเพถ สนฺถวํ,
สตํ สทฺธมฺมมญฺญาย สตฺตา คจฺฉนฺติ สุคตึ.
สพฺภิ เรว สมาเสถ สพฺภิ กุพฺเพถ สนฺถวํ,
สตํ สทฺธมฺมมญฺญาย สตฺตา ติฏฺฐนฺติ สาตตนฺติ.

อถ โข ภควา ตํ เทวปุตฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"สพฺภิ เรว สมาเสถ สพฺภิ กุพฺเพถ สนฺถวํ,
สตํ สทฺธมฺมมญฺญาย สพฺพทุกฺขา ปมุจฺจตีติ.

ทุติยํ เขมสุตฺตํ.

เอกมนฺตํ ฐิโต โข เขโม เทวปุตฺโต ภควโต สนฺติเก อิมา คาถาโย อภาสิ

จรนฺติ พาลา ทุมฺเมธา อมิตฺเตเนว อตฺตนา,
กโรนฺตา ปาปกํ กมฺมํ ยํ โหติ กฏุกปฺผลํ,
น ตํ กมฺมํ กตํ สาธุ ยํ กตฺวา อนุตปฺปติ,
ยสฺส อสฺสุมุโข โรทํ วิปากํ ปฏิเสวติ.

ตัญ์จ กัม์มํ กตํ สาธุ ยํ กัต์วา นานุตัป์ปติ,
ยัส์ส ปตีโต สุมโน วิปากํ ปฏิเสวติ.
ปฏิกัจ์เจว* ตํ กยิรา ยํ ชัญ์ญา หิตมัต์ตโน,
น สากฏิกจินฺ์ตาย มัน์ตา ธีโร ปรัก์กเม.
ยถา สากฏิโก ปสัต์ถํ สมํ หิต์วา มหาปถํ,
วิสมํ มัค์คมารุย์ห อัก์ขัจ์ฉิน์โนว ฌายติ,
เอวํ ธัม์มา อปัก์กัม์ม อธัม์มมนุวัต์ติย,
มัน์โท มัจ์จุมุขํ ปัต์โต อัก์ขัจ์ฉิน์โนว ฌายตีติ.

ตติยํ เสรีสุต์ตํ.

เอกมัน์ตํ ฐิโต โข เสรี เทวปุต์โต ภควัน์ตํ คาถาย อัช์ฌภาสิ

"อัน์นเมวาภินัน์ทัน์ติ อุภโย เทวมานุสา,
อถ โข นาม โส ยัก์โข ยํ อัน์นํ นาภินัน์ทตีติ.
เย นํ ททัน์ติ สัท์ธาย วิป์ปสัน์เนน เจตสา,
ตเมว อัน์นํ ภชติ อัส์มึ โลเก ปรัม์หิ จ,
ตัส์มา วิเนย์ย มัจ์เฉรํ ทัช์ชา ทานํ มลาภิภู,
ปุญ์ญานิ ปรโลกัส์มึ ปติฏ์ฐา โหน์ติ ปาณินัน์ติ.

อัจ์ฉริยํ ภัน์เต, อัพ์ภุตํ ภัน์เต, ยาว สุภาสิตัญ์จิทํ ภัน์เต ภควตา

* ยุ. พ. เอวํ; สี. ปฏิกัจ์เจว.

"เย นํ ททนฺติ สทฺธาย วิปฺปสนฺเนน เจตสา,
ตเมว อนฺนํ ภชติ อสฺมึ โลเก ปรมฺหิ จ,
ตสฺมา วิเนยฺย มจฺเฉรํ ทชฺชา ทานํ มลาภิภู,
ปุญฺญานิ ปรโลกสฺมึ ปติฏฺฐา โหนฺติ ปาณินนฺติ.

ภูตปุพฺพาหํ ภนฺเต เสรี นาม ราชา อโหสึ ทายโก ทานปติ ทานสฺส วณฺณวาที, ตสฺส มยฺหํ ภนฺเต จตูสุ ทฺวาเรสุ ทานํ ทียิตฺถ สมณพฺราหฺมณกปณทฺธิกวณิพฺพกยาจกานํ. อถ โข มํ ภนฺเต อิตฺถาคารํ อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจ "เทวสฺส โข ทานํ ทียติ, อมฺหากํ ทานํ น ทียติ, สาธุ มยมฺปิ เทวํ นิสฺสาย ทานานิ ทเทยฺยาม, ปุญฺญานิ กเรยฺยามาติ. ตสฺส มยฺหํ ภนฺเต เอตทโหสิ "อหํ โขสฺมิ ทายโก ทานปติ ทานสฺส วณฺณวาที, ทานํ ทสฺสามาติ วทนฺเต[๑] กินฺติ วเทยฺยนฺติ. โส ขฺวาหํ ภนฺเต ปฐมทฺวารํ อิตฺถาคารสฺส อทาสึ, ตตฺถ อิตฺถาคารสฺส ทานํ ทียิตฺถ, มม ทานํ ปฏิกฺกมิ; อถ โข มํ ภนฺเต ขตฺติยา อนุยุตฺตา อุปสงฺกมิตฺวา มํ เอตทโวจุํ "เทวสฺส โข ทานํ ทียติ, อิตฺถาคารสฺส ทานํ ทียติ, อมฺหากํ ทานํ น ทียติ, สาธุ มยมฺปิ เทวํ นิสฺสาย ทานานิ ทเทยฺยาม, ปุญฺญานิ กเรยฺยามาติ. ตสฺส มยฺหํ ภนฺเต เอตทโหสิ "อหํ

๑. ยุ. วทนฺตานํ.

โขส์มิ ทายโก ทานปติ ทานัส์ส วัณ์ณวาที, ทานํ ทัส์สามาติ วทัน์เต กิน์ติ วเทย์ยัน์ติะ โส ข์วาหํ ภัน์เต ทุติยท์วารํ ขัต์ติยานํ อนุยุต์ตานํ อทาสึ, ตัต์ถ ขัต์ติยานํ อนุยุต์ตานํ ทานํ ทียิต์ถ, มม ทานํ ปฏิก์กมิ; อถ โข มํ ภัน์เต พลกาโย อุปสังกมิต์วา เอตทโวจ "เทวัส์ส โข ทานํ ทียติ, อิต์ถาคารัส์ส ทานํ ทียติ, ขัต์ติยานํ อนุยุต์ตานํ ทานํ ทียติ, อัม์หากํ ทานํ น ทียติ, สาธุ มยัม์ปิ เทวํ นิส์สาย ทานานิ ทเทย์ยาม, ปุญ์ญานิ กเรย์ยามาติะ ตัส์ส มัย์หํ ภัน์เต เอตทโหสิ "อหํ โขส์มิ ทายโก ทานปติ ทานัส์ส วัณ์ณวาที, ทานํ ทัส์สามาติ วทัน์เต กิน์ติ วเทย์ยัน์ติะ โส ข์วาหํ ภัน์เต ตติยท์วารํ พลกายัส์ส อทาสึ, ตัต์ถ พลกายัส์ส ทานํ ทียิต์ถ, มม ทานํ ปฏิก์กมิ; อถ โข มํ ภัน์เต พ์ราห์มณคหปติกา อุปสังกมิต์วา เอตทโวจุํ "เทวัส์ส โข ทานํ ทียติ, อิต์ถาคารัส์ส ทานํ ทียติ, ขัต์ติยานํ อนุยุต์ตานํ ทานํ ทียติ, พลกายัส์ส ทานํ ทียติ, อัม์หากํ ทานํ น ทียติ; สาธุ มยัม์ปิ เทวํ นิส์สาย ทานานิ ทเทย์ยาม, ปุญ์ญานิ กเรย์ยามาติะ ตัส์ส มัย์หํ ภัน์เต เอตทโหสิ "อหํ โขส์มิ ทายโก ทานปติ ทานัส์ส วัณ์ณวาที, ทานํ ทัส์สามาติ วทัน์เต กิน์ติ วเทย์ยัน์ติะ โส ข์วาหํ ภัน์เต จตุต์ถท์วารํ พ์ราห์มณคหปติกานํ

อทาสึ, ตตฺถ พฺราหฺมณคหปติกานํ ทานํ ทียิตฺถ, มม ทานํ ปฏิกฺกมิ; อถ โข มํ ภนฺเต ปุริสา อุปสงฺกมิตฺวา เอตทโวจุํ "น โข ทานิ เทวสฺส โข โกจิ ทานํ ทียตีติ: เอวํ วุตฺตาหํ ภนฺเต เต ปุริเส เอตทโวจํ "เตนหิ ภเณ โย พาหิเรสุ ชนปเทสุ อาโย สญฺชายติ, ตโต อุปฑฺฒํ อนฺเตปุรํ ปเวเสถ อุปฑฺฒํ ตตฺเถว ทานํ เทถ สมณพฺราหฺมณกปณทฺธิกวณิพฺพกยาจกานนฺติ: โส ขฺวาหํ ภนฺเต เอวํ ทีฆรตฺตํ กตานํ ปุญฺญานํ เอวํ ทีฆรตฺตํ กตานํ กุสลานํ ปริยนฺตํ นาธิคจฺฉามิ "เอตฺตกํ ปุญฺญนฺติ วา "เอตฺตโก ปุญฺญวิปาโกติ วา "เอตฺตกํ สคฺเค ฐาตพฺพนฺติ วาติ: อจฺฉริยํ ภนฺเต อพฺภุตํ ภนฺเต ยาว สุภาสิตญฺจิทํ ภนฺเต ภควตา

"เย นํ ททนฺติ สทฺธาย วิปฺปสนฺเนน เจตสา,
ตเมว อนฺนํ ภชติ อสฺมึ โลเก ปรมฺหิ จ,
ตสฺมา วิเนยฺย มจฺเฉรํ ทชฺชา ทานํ มลาภิภู,
ปุญฺญานิ ปรโลกสฺมึ ปติฏฺฐา โหนฺติ ปาณินนฺติ.

จตุตฺถํ ฆฏีการสุตฺตํ.

เอกมนฺตํ ฐิโต โข ฆฏีกาโร เทวปุตฺโต ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

"อวิหํ อุปปนฺนาเส วิมุตฺตา สตฺต ภิกฺขโว,

ราคโทสปริก์ขีณา ติณ์ณา โลเก วิสัต์ติกัน์ติ.
เย จ เต อตรุํ สังคํ มัจ์จุเธย์ยํ สุทุต์ตรํ,
เต หิต์วา มานุสํ เทหํ ทิพ์พโยคมุปัจ์จคุน์ติ.
อุปโก ผลคัณ์โฑ จ ปุก์กุสาติ จ เต ตโย,
ภัท์ทิโย ขัณ์ฑเทโว จ พาหุทัก์ขิ จ สิงคิโย,
เต หิต์วา มานุสํ เทหํ ทิพ์พโยคมุปัจ์จคุน์ติ.
กุสลี ภาสสิ เตสํ มารปาสัป์ปหายินํ,
กัส์ส เต ธัม์มมัญ์ญาย อัจ์ฉิทํ ภวพัน์ธนัน์ติ.
น อัญ์ญัต์ร ภควตา นาญ์ญัต์ร ตว สาสนา,
ยัส์ส เต ธัม์มมัญ์ญาย อัจ์ฉิทํ ภวพัน์ธนัน์ติ.
ยัต์ถ นามัญ์จ รูปัญ์จ อเสสํ อุปรุช์ฌติ,
ตํ เต ธัม์มมิธัญ์ญาย อัจ์ฉิทํ ภวพัน์ธนัน์ติ.
คัม์ภีรํ ภาสสิ วาจํ ทุพ์พิชานํ สุทุพ์พุธํ,
กัส์ส ตํว ธัม์มมัญ์ญาย วาจํ ภาสสิ อีทิสัน์ติ.
กุม์ภกาโร ปุเร อาสึ เวภฬิงเค ฆฏีกโร,
มาตาเปต์ติภโร อาสึ กัส์สปัส์ส อุปาสโก,
วิรโต เมถุนา ธัม์มา พ์รห์มจารี นิรามิโส,
อหุวา เต สคาเมย์โย อหุวา เต ปุเร สขา.
โสหเมเต ปชานามิ วิมุต์เต สัต์ต ภิก์ขโว,

ราคโทสปริกฺขีเณ ติณฺเณ โลเก วิสตฺติกํ ติ.
เอวเมตํ ตทา อาสิ ยถา ภาสสิ ภคฺควา,
กุมฺภการ ปุเร อาสิ เวภฬิงฺเค ฆฏีกโร,
มาตาเปตฺติภโร อาสิ กสฺสปสฺส อุปาสโก.
วิรโต เมถุนา ธมฺมา พฺรหฺมจารี นิรามิโส,
อหุวา เม สคาเมยฺโย อหุวา เม ปุเร สขาติ.
เอวเมตํ ปุราณานํ สหายานมหุ สงฺคโม,
อุภินฺนํ ภาวิตตฺตานํ สรีรนฺติมธารินนฺติ.

ปญฺจมํ ชนฺตุสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ สมฺพหุลา ภิกฺขู โกสเลสุ วิหรนฺติ หิมวนฺตปสฺเส อรญฺญกุฏิกายํ อุทฺธตา อุนฺนฬา จปลา มุขรา วิกิณฺณวาจา มุฏฺฐสฺสติโน อสมฺปชานา อสมาหิตา วิพฺภนฺตจิตฺตา[๑] ปากตินฺทฺริยา. อถ โข ชนฺตุ เทวปุตฺโต ตทหุโปสเถ ปณฺณรเส[๒] เยน เต ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เต ภิกฺขู คาถาหิ อชฺฌภาสิ

"สุขชีวิโน ปุเร อาสุํ ภิกฺขู โคตมสาวกา,
อนิจฺฉา ปิณฺฑเมสนา อนิจฺฉา สยนาสนํ,
โลเก อนิจฺจตํ ญตฺวา ทุกฺขสฺสนฺตมกํสุ เต.
ทุปฺโปสํ กตฺวา อตฺตานํ คาเม คามณิกา วิย,

---

๑ "วิพฺภนฺตจิตฺตาติปิ ปาโฐ. ๒ "ปนฺนรเสติ วา ปาโฐ.

ภุตฺวา ภุตฺวา นิปชฺชนฺติ ปราคาเรสุ มุจฺฉิตา,
สํฆสฺส อญฺชลี กตฺวา อิเธกจฺเจ วทามหํ.
อปวิฏฺฐา• อนาถา เต ยถา เปตา ตเถว เต,ᵃ
เย โข ปมตฺตา วิหรนฺติ เต เม สนฺธาย ภาสิตํ,
เย อปฺปมตฺตา วิหรนฺติ นโม เตสํ กโรมหนฺติ.

ฉฏฺฐํ โรหิตสฺสสุตฺตํ.

สาวตฺถิยํ วิหรติ. เอกมนฺตํ ฐิโต โข โรหิตสฺโส เทวปุตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ "ยตฺถ นุ โข ภนฺเต น ชายติ น ชียฺยติ น มิยฺยติ น จวติ น อุปปชฺชติ; สกฺกา นุ โข โส ภนฺเต คมเนน โลกสฺส อนฺโต ญาตุํ วา ทฏฺฐุํ วา ปาปุณิตุํ วาติ. ยตฺถ โข อาวุโส น ชายติ น ชียฺยติ น มิยฺยติ น จวติ น อุปปชฺชติ; นาหนฺตํ คมเนน โลกสฺส อนฺตํ "ญาเตยฺยํ ทฏฺเฐยฺยํ ปตฺเตยฺยนฺติ วทามีติ. อจฺฉริยํ ภนฺเต อพฺภุตํ ภนฺเต, ยาว สุภาสิตญฺจิทํ ภนฺเต ภควตา "ยตฺถ โข อาวุโส น ชายติ น ชียฺยติ น มิยฺยติ น จวติ น อุปปชฺชติ; นาหนฺตํ คมเนน โลกสฺส อนฺตํ "ญาเตยฺยํ ทฏฺเฐยฺยํ ปตฺเตยฺยนฺติ วทามีติ.

ภูตปุพฺพาหํ ภนฺเต โรหิตสฺโส นาม อิสิ อโหสึ โภชปุตฺโต อิทฺธิมา เวหาสงฺคโม; ตสฺส มยฺหํ ภนฺเต เอวรูโป ชโว อโหสิ,

• ยุ. อปวิทฺธา. ᵃ ยุ. เอวํ; สี. จ.

เสยฺยถาปิ นาม ทฬฺหธมฺโม ธนุคฺคโห สิกฺขิโต กตหตฺโถ กตโยคฺโค กตุปาสโน ลหุเกน อสเนน อปฺปกสิเรเนว ติริยํ ตาลจฺฉายํ อติปาเตยฺย; ตสฺส มยฺหํ ภนฺเต เอวรูโป ปทวีติหาโร อโหสิ, เสยฺยถาปิ ปุรตฺถิมา สมุทฺทา ปจฺฉิโม สมุทฺโท; ตสฺส มยฺหํ ภนฺเต เอวรูปํ อิจฺฉาคตํ อุปฺปชฺชิ "อหํ คมเนน โลกสฺส อนฺตํ ปาปุณิสฺสามีติ: โส ขฺวาหํ ภนฺเต เอวรูเปน ชเวน สมนฺนาคโต เอวรูเปน จ ปทวีติหาเรน อญฺญตฺเรว อสิตขายิตสายิตา อญฺญตฺร อุจฺจารปสฺสาวกมฺมา อญฺญตฺร นิทฺทา-กิลมถปฏิวิโนทนา วสฺสสตายุโก วสฺสสตชีวี วสฺสสตํ คนฺตฺวา อปฺปตฺวาว[•] โลกสฺส อนฺตํ อนฺตราว กาลกโต; อจฺฉริยํ ภนฺเต อพฺภุตํ ภนฺเต, ยาว สุภาสิตญฺจิทํ ภนฺเต ภควตา "ยตฺถ โข อาวุโส น ชายติ น ชิยฺยติ น มิยฺยติ น จวติ น อุปปชฺชติ; นาหนฺตํ คมเนน โลกสฺส อนฺตํ "ญาเตยฺยํ ทฏฺเฐยฺยํ ปตฺเตยฺยนฺติ วทามีติ: ยตฺถ โข อาวุโส น ชายติ น ชิยฺยติ น มิยฺยติ น จวติ น อุปปชฺชติ, นาหนฺตํ คมเนน โลกสฺส อนฺตํ "ญาเตยฺยํ ทฏฺเฐยฺยํ ปตฺเตยฺยนฺติ วทามิ, น จ ปนาหํ[๒] อาวุโส อปฺปตฺวา โลกสฺส อนฺตํ ทุกฺขสฺส อนฺตกิริยํ วทามิ; อปิ จาหํ[๓] อาวุโส อิมสฺมึ เยว พฺยามมตฺเต กเฬวเร สสญฺญิมฺหิ สมนเก โลกญฺจ ปญฺญเปมิ[๔]

• ยุ. จ. ๒ ยุ. น โข ปนาหํ. ๓ ยุ อปิ ขฺวาหํ.
๔ "ปญฺญาเปมีติ วา ปาโร.

โลกสมุทยญฺจ โลกนิโรธญฺจ โลกนิโรธคามินิญฺจ ปฏิปทนฺติ.

“คมเนน น ปตฺตพฺโพ โลกสฺสนฺโต กุทาจนํ,
น จ อปฺปตฺวา โลกนฺตํ ทุกฺขา อตฺถิ ปโมจนํ,
ตสฺมา หเว โลกวิทู สุเมโธ โลกนฺตคู วุสิตพฺรหฺมจริโย,
โลกสฺส อนฺตํ สมิตาวิ ญตฺวา นาสีสติ โลกมิมํ ปรญฺจาติ.

สตฺตมํ นนฺทสุตฺตํ.

เอกมนฺตํ ฐิโต โข นนฺโท เทวปุตฺโต ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

“อจฺเจนฺติ กาลา ตรยนฺติ รตฺติโย วโยคุณา อนุปุพฺพํ ชหนฺติ,
เอตํ ภยํ มรเณ เปกฺขมาโน ปุญฺญานิ กยิราถ สุขาวหานีติ.
อจฺเจนฺติ กาลา ตรยนฺติ รตฺติโย วโยคุณา อนุปุพฺพํ ชหนฺติ,
เอตํ ภยํ มรเณ เปกฺขมาโน โลกามิสํ ปชเห สนฺติเปกฺโขติ.

อฏฺฐมํ นนฺทิวิสาลสุตฺตํ.

เอกมนฺตํ ฐิโต โข นนฺทิวิสาโล เทวปุตฺโต ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ.

“จตุจกฺกํ นวทฺวารํ ปุณฺณํ โลเภน สํยุตํ,
ปงฺกชาตํ มหาวีร กถํ ยาตฺรา ภวิสฺสตีติ.
เฉตฺวา นทฺธึ วรตฺตญฺจ อิจฺฉาโลภญฺจ ปาปกํ,
สมูลํ ตณฺหํ อพฺพุยฺห เอวํ ยาตฺรา ภวิสฺสตีติ.

นวมํ สุสิมสุตฺตํ.

สาวตฺถินิทานํ. อถ โข อายสฺมา อานนฺโท เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ ภควา เอตทโวจ "ตุยฺหํปิ โน อานนฺท สาริปุตฺโต รุจฺจตีติ. กสฺส หิ นาม ภนฺเต อพาลสฺส อทุฏฺฐสฺส อมุฬฺหสฺส อวิปลฺลตฺถจิตฺตสฺส อายสฺมา สาริปุตฺโต น รุจฺเจยฺย; ปณฺฑิโต ภนฺเต อายสฺมา สาริปุตฺโต, มหาปญฺโญ ภนฺเต อายสฺมา สาริปุตฺโต, ปุถุปญฺโญ ภนฺเต อายสฺมา สาริปุตฺโต, หาสปญฺโญ ภนฺเต อายสฺมา สาริปุตฺโต, ชวนปญฺโญ ภนฺเต อายสฺมา สาริปุตฺโต, ติกฺขปญฺโญ ภนฺเต อายสฺมา สาริปุตฺโต, นิพฺเพธิกปญฺโญ ภนฺเต อายสฺมา สาริปุตฺโต; อปฺปิจฺโฉ ภนฺเต อายสฺมา สาริปุตฺโต, สนฺตุฏฺโฐ ภนฺเต อายสฺมา สาริปุตฺโต, ปวิวิตฺโต ภนฺเต อายสฺมา สาริปุตฺโต, อสํสฏฺโฐ ภนฺเต อายสฺมา สาริปุตฺโต, อารทฺธวิริโย ภนฺเต อายสฺมา สาริปุตฺโต; วตฺตา ภนฺเต อายสฺมา สาริปุตฺโต, วจนกฺขโม ภนฺเต อายสฺมา สาริปุตฺโต, โจทโก ภนฺเต อายสฺมา สาริปุตฺโต, ปาปครหี ภนฺเต อายสฺมา สาริปุตฺโต; กสฺส หิ นาม ภนฺเต อพาลสฺส อทุฏฺฐสฺส อมุฬฺหสฺส อวิปลฺลตฺถจิตฺตสฺส อายสฺมา สาริปุตฺโต น รุจฺเจยฺยาติ. เอวเมตํ อานนฺท เอวเมตํ อานนฺท, กสฺส หิ นาม อานนฺท อพาลสฺส อทุฏฺฐสฺส อมุฬฺหสฺส อวิปลฺลตฺถจิตฺตสฺส

สาริปุตฺโต น รุจฺเจยฺย; ปณฺฑิโต อานนฺท สาริปุตฺโต, มหาปญฺโญ อานนฺท สาริปุตฺโต, ปุถุปญฺโญ อานนฺท สาริปุตฺโต, หาสปญฺโญ อานนฺท สาริปุตฺโต, ชวนปญฺโญ อานนฺท สาริปุตฺโต, ติกฺขปญฺโญ อานนฺท สาริปุตฺโต, นิพฺเพธิกปญฺโญ อานนฺท สาริปุตฺโต; อปฺปิจฺโฉ อานนฺท สาริปุตฺโต, สนฺตุฏฺโฐ อานนฺท สาริปุตฺโต, ปวิวิตฺโต อานนฺท สาริปุตฺโต, อสํสฏฺโฐ อานนฺท สาริปุตฺโต อารทฺธวิริโย อานนฺท สาริปุตฺโต; วตฺตา อานนฺท สาริปุตฺโต, วจนกฺขโม อานนฺท สาริปุตฺโต, โจทโก อานนฺท สาริปุตฺโต, ปาปครหี อานนฺท สาริปุตฺโต; กสฺส หิ นาม อานนฺท อพาลสฺส อทุฏฺฐสฺส อมูฬฺหสฺส อวิปลฺลตฺถจิตฺตสฺส สาริปุตฺโต น รุเจยฺยาติ.

อถ โข สุสิโม เทวปุตฺโต อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส วณฺเณ ภญฺญมาเน มหติยา เทวปุตฺตปริสาย ปริวุโต เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ. เอกมนฺตํ ฐิโต โข สุสิโม เทวปุตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ "เอวเมตํ ภควา เอวเมตํ สุคต, กสฺส หิ นาม ภนฺเต อพาลสฺส อทุฏฺฐสฺส อมูฬฺหสฺส อวิปลฺลตฺถจิตฺตสฺส อายสฺมา สาริปุตฺโต น รุจฺเจยฺย; ปณฺฑิโต ภนฺเต อายสฺมา สาริปุตฺโต, ฯเปฯ ปาปครหี ภนฺเต อายสฺมา สาริปุตฺโต; กสฺส หิ นาม ภนฺเต อพาลสฺส อทุฏฺฐสฺส อมูฬฺหสฺส อวิปลฺลตฺถจิตฺตสฺส อายสฺมา สาริปุตฺโต น รุจฺเจยฺย; อหมฺปิ หิ ภนฺเต ยญฺจ• เทวปุตฺตปริสํ อุปสงฺกมึ

• สี. ยุ. ยญฺญเทว; ม. ยเทว.

เอตฺเทว พหุลํ สทฺทํ สุณามิ "ปณฺฑิโต อายสฺมา สาริปุตฺโต, มหาปญฺโญ อายสฺมา, ปุถุปญฺโญ อายสฺมา, หาสปญฺโญ อายสฺมา, ชวนปญฺโญ อายสฺมา, ติกฺขปญฺโญ อายสฺมา, นิพฺเพธิกปญฺโญ อายสฺมา; อปฺปิจฺโฉ อายสฺมา, สนฺตุฏฺโฐ อายสฺมา, ปวิวิตฺโต อายสฺมา, อสํสฏฺโฐ อายสฺมา, อารทฺธวิริโย อายสฺมา; วตฺตา อายสฺมา, วจนกฺขโม อายสฺมา, โจทโก อายสฺมา, ปาปครหี อายสฺมา, สาริปุตฺโต; กสฺส หิ นาม ภนฺเต อพาลสฺส อทุฏฺฐสฺส อมุฬฺหสฺส อวิปลฺลตฺถจิตฺตสฺส อายสฺมา สาริปุตฺโต น รุจฺเจยฺยาติ.

อถ โข สุสิมสฺส เทวปุตฺตสฺส เทวปุตฺตปริสา อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส วณฺเณ ภญฺญมาเน อตฺตมนา ปมุทิตา ปีติโสมนสฺสชาตา อุจฺจาวจา วณฺณนิภา อุปทํเสติ·

เสยฺยถาปิ นาม มณิเวฬุริโย สุโภ ชาติมา อฏฺฐํโส สุปริกมฺมกโต ปณฺฑุกมฺพเล นิกฺขิตฺโต ภาสเต จ ตปเต จ วิโรจติ จ, เอวเมวํ สุสิมสฺส เทวปุตฺตสฺส เทวปุตฺตปริสา อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส วณฺเณ ภญฺญมาเน อตฺตมนา ปมุทิตา ปีติโสมนสฺสชาตา อุจฺจาวจา วณฺณนิภา อุปทํเสติ.

เสยฺยถาปิ นาม เนกฺขํ ชมฺโพนทํ ทกฺขกมฺมารปุตฺตํ อุกฺกามุเขสุ กุสลํ สมฺปหฏฺฐํ• ปณฺฑุกมฺพเล นิกฺขิตฺตํ ภาสเต จ

• ม. เอวํ; สี. ยุ. ทกฺขกมฺมารปุตฺเตน สุกุสลสมฺปหฏฺฐํ; ฑ. ทกฺขกมฺมารปุตฺตอุกฺกามุเขสุ กุสลสมฺปหฏฺฐํ.

ตปเต จ วิโรจติ จ, เอวเมวํ สุสิมสฺส เทวปุตฺตสฺส เทวปุตฺตปริสา ฯเปฯ อุปทํเสติ.

เสยฺยถาปิ นาม สรทสมเย วิทฺเธ วิคตวลาหเก เทเว[1] โอสธิตารกา ภาสเต จ ตปเต จ วิโรจติ จ, เอวเมวํ สุสิมสฺส เทวปุตฺตสฺส เทวปุตฺตปริสา อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส วณฺเณ ภญฺญมาเน อตฺตมนา ปมุทิตา ปีติโสมนสฺสชาตา อุจฺจาวจา วณฺณนิภา อุปทํเสติ.

เสยฺยถาปิ นาม สรทสมเย วิทฺเธ วิคตวลาหเก เทเว อาทิจฺโจ นภํ อพฺภุสฺสุกฺกมาโน สพฺพํ อากาสคตํ ตมคตํ[2] อภิวิหจฺจ ภาสเต จ ตปเต จ จ วิโรจติ จ, เอวเมวํ สุสิมสฺส เทวปุตฺตสฺส เทวปุตฺตปริสา อายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส วณฺเณ ภญฺญมาเน อตฺตมนา ปมุทิตา ปีติโสมนสฺสชาตา อุจฺจาวจา วณฺณนิภา อุปทํเสติ.

อถ โข สุสิโม เทวปุตฺโต อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ อารพฺภ ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

" ปณฺฑิโตติ สมญฺญาโต สาริปุตฺโต อโกธโน,
อปฺปิจฺโฉ โสรโต ทนฺโต สตฺถุวณฺณภโต อิสีติ.

อถ โข ภควา อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ อารพฺภ สุสิมํ เทวปุตฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

---

[1] ม. เอวํ; สี. เสยฺยถาปิ รตฺติยา ปจฺจูสสมเย; ยุ. เสยฺยถาปิ นาม รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ. [2] สี. ยุ. ตมํ.

" ปณฺฑิโตติ สมญฺญาโต สาริปุตฺโต อโกธโน.
อปฺปิจฺโฉ โสรโต ทนฺโต กาลํ กงฺขติ ภาวิโต๑ สุทนฺโตติ.

ทสมํ นานาติตฺถิยสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเป อถ โข สมฺพหุลา นานาติตฺถิยสาวกา เทวปุตฺตา อสโม จ สหลิ จ นิโก๒ จ อาโกฏโก จ เวฏมฺพรี๓ จ มาณวคามิโย จ อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวลกปฺปํ เวฬุวนํ โอภาเสตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐํสุ.

เอกมนฺตํ ฐิโต โข อสโม เทวปุตฺโต ปูรณํ กสฺสปํ อารพฺภ ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

" อิธ ฉินฺทิตมาริเต หตชานีสุ กสฺสโป,
น ปาปํ สมนุปสฺสติ ปุญฺญํ วา ปน อตฺตโน,
ส เว๔ วิสฺสาสมาจิกฺขิ สตฺถา อรหติ มานนนฺติ.๕

อถ โข สหลี เทวปุตฺโต มกฺขลึ โคสาลํ อารพฺภ ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

" ตโปชิคุจฺฉาย สุสํวุตตฺโต วาจํ ปหาย กลหํ ชเนน,
สโม สวชฺชา วิรโต สจฺจวาที นห นูน ตาที ปกโรติ๖ ปาปนฺติ.

---

๑ สี. เอวํ; ยุ. ภตฺติโก; อ. ภตฺติโก. ๒ พ. เอวํ; สี. ยุ. นีโก. ๓ พ. เวตมฺภริ. ๔ พ. " สเจปิ ปาโร. ๕ สี. อรหาติ มานินนฺติ. ๖ สี. เอวํ; ยุ. นห นูน ตาทิสํ กโรติ.

อถ โข นิโก เทวปุตฺโต นิคณฺฐํ นาฏปุตฺตํ อารพฺภ ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

"เชคุจฺฉี นิปโก ภิกฺขุ จาตุยามสุสํวุโต,
ทิฏฺฐํ สุตญฺจ อาจิกฺขํ นห นูน กิพฺพิสี สิยาติ.

อถ โข อาโกฏโก เทวปุตฺโต นานาติตฺถิเย อารพฺภ ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

"ปกุธโก กาติยาโน นิคณฺโฐ เย จาปิเม มกฺขลิปูรณาเส,
คณสฺส สตฺถาโร สามญฺญปตฺตา นห นูน เต สปฺปุริเสหิ ทูเรติ.

อถ โข เวฏมฺพรี เทวปุตฺโต อาโกฏกํ เทวปุตฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"สห รจิเตน[๑] ฉโว[๒] สิคาโล น โกฏฺฐุโก[๓] สีหสโม กทาจิ,
นคฺโค มุสาวาที คณสฺส สตฺถา สงฺกสฺสราจาโร น สตํ สริกฺโขติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา เวฏมฺพรึ เทวปุตฺตํ อนฺวาวิสิตฺวา ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

"ตโปชิคุจฺฉาย อายุตฺตา ปาลยํ ปวิเวกิยํ,
รูเป จ เย นิวิฏฺฐาเส เทวโลกาภินนฺทิโน,
เต เจ สมฺมานุสาสนฺติ ปรโลกาย มาติยาติ.

---

๑ ม. เอวํ; สี. ยุ. สคารเวนาปิ; ม. สีหาจริเตน. ๒ สี. ชโว.
๓ สี. โกตฺถุโก; ยุ. กุตฺถโก; ม. โกตฺถโก; อ. กุฏฺชโก.

อถ โข ภควา "มาโร อยํ ปาปิมา" อิติ วิทิตฺวา มารํ ปาปิมนฺตํ คาถาย ปจฺจภาสิ

"เย เกจิ รูปา อิธ วา หุรํ วา เย จนฺตลิกฺขสฺมึ ปภาสวณฺณา,
สพฺเพว เตเต นมุจิปฺปสตฺถา อามิสํว มจฺฉานํ วธาย ขิตฺตาติ.

อถ โข มาณวคามิโย เทวปุตฺโต ภควนฺตํ อารพฺภ ภควโต สนฺติเก อิมา คาถาโย อภาสิ

"วิปุโล ราชคหียานํ คิริเสฏฺโฐ ปวุจฺจติ,
เสโต หิมวตํ เสฏฺโฐ อาทิจฺโจ อฆคามินํ,
สมุทฺโททธินํ เสฏฺโฐ นกฺขตฺตานญฺจ จนฺทิมา,
สเทวกสฺส โลกสฺส พุทฺโธ อคฺโค ปวุจฺจตีติ.

นานาติตฺถิยวคฺโค ตติโย.

ตสฺสุทฺทานํ

"สิโว เขโม จ เสรี จ ฆฏี ชนฺตุ จ โรหิโต,
นนฺโท นนฺทิวิสาโล จ สุสิโม นานาติตฺถิเยน เต ทสาติ.

เทวปุตฺตสํยุตฺตํ นิฏฺฐิตํ.

๓.—โกสลสํยุต์ตํ

ปฐมวัค์โค ปฐโม.

ปฐมํ ทหรสุต์ตํ.

เอวัม์เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวัต์ถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถบิณ์ฑิกัส์ส อาราเม. อถ โข ราชา ปเสนทิโกสโล เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควตา สัท์ธิ สัม์โมทิ; สัม์โมทนียํ กถํ สาราณิยํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข ราชา ปเสนทิโกสโล ภควัน์ตํ เอตทโวจ "ภวํปิ โน โคตโม "อนุต์ตรํ สัม์มาสัม์โพธึ อภิสัม์พุท์โธติ ปฏิชานาตีติ.[1] ยํ หิ ตํ มหาราช สัม์มา วทมาโน วเทย์ย "อนุต์ตรํ สัม์มาสัม์โพธึ อภิสัม์พุท์โธติ, มมัน์ตํ สัม์มา วทมาโน วเทย์ย; อหํ หิ มหาราช อนุต์ตรํ สัม์มาสัม์โพธึ อภิสัม์พุท์โธติ. เยปิ เต โภ โคตม สมณพ์ราห์มณา สํฆิโน คณิโน คณาจริยา ญาตา ยสัส์สิโน ติต์ถิกรา สาธุสัม์มตา พหุชนัส์สะ เสย์ยถีทํ? ปูรโณ กัส์สโป มัก์ขลิ โคสาโล นิคัณ์โฐ นาฏปุต์โต สัญ์ชโย เวลัฏ์ฐปุต์โต ปกุโธ[2] กัจ์จายโน อชิโต เกสกัม์พโล;[3] เตปิ มยา "อนุต์ตรํ สัม์มาสัม์โพธึ อภิสัม์พุท์โธติ ปติชานาถาติ ปุฏ์ฐา สมานา น "อนุต์ตรํ สัม์มาสัม์โพธึ อภิสัม์พุท์โธติ ปฏิชานัน์ติ; กึ ปน ภวํ โคตโม

---

[1] สี. "อิติ ปฏิชานาตีติ ปาฐท์วยํ น ปัญ์ญายติ.

[2] สี. ยุ. กกุโธ [3] สี. เกสกัม์พลี.

ทหโร เจว ชาติยา นโว จ ปัพ๎พัช๎ชายาติ.

จัต๎ตาโร โขเม มหาราช "ทหราติ น อุญ๎ญาตัพ๎พา "ทหราติ น ปริโภตัพ๎พา. กตเม จัต๎ตาโร? ขัต๎ติโย โข มหาราช "ทหโรติ น อุญ๎ญาตัพ๎โพ, "ทหโรติ น ปริโภตัพ๎โพ อุรโค โข มหาราช "ทหโรติ น อุญ๎ญาตัพ๎โพ "ทหโรติ น ปริโภตัพ๎โพ. อัค๎คิ โข มหาราช "ทหโรติ น อุญ๎ญาตัพ๎โพ, "ทหโรติ น ปริโภตัพ๎โพ. ภิก๎ขุ โข มหาราช "ทหโรติ น อุญ๎ญาตัพ๎โพ, "ทหโรติ น ปริโภตัพ๎โพ. อิเม โข มหาราช จัต๎ตาโร "ทหราติ น อุญ๎ญาตัพ๎พา, "ทหราติ น ปริโภตัพ๎พาติ.

อิทมโวจ ภควา, อิทํ วัต๎วาน สุคโต, อถาปรํ เอตทโวจ สัต๎ถา

"ขัต๎ติยํ ชาติสัม๎ปันนํ อภิชาตํ ยสัส๎สินํ,
"ทหโรติ นาวชาเนย๎ย น นํ ปริภเว นโร.
ฐานัม๎หิ โส มนุส๎สิน๎โท รัช๎ชํ ลัท๎ธาน ขัต๎ติโย,
โส กุท๎โธ ราชทัณ๎เฑน ตัส๎มึ ปัก๎กมเต ภุสํ,
ตัส๎มา ตํ ปริวัช๎เชย๎ย รัก๎ขํ ชีวิตมัต๎ตโน.
คาเม วา ยทิ วา รัญ๎เญ ยัต๎ถ ปัส๎เส ภุชังคมํ,
"ทหโรติ นาวชาเนย๎ย น นํ ปริภเว นโร.
อุจ๎จาวเจหิ วัณ๎เณหิ อุรโค จรติ เตชสี,
โส อาสัช๎ช ฑํเส พาลํ นรํ นาริญ๎จ เอกทา,
ตัส๎มา ตํ ปริวัช๎เชย๎ย รัก๎ขํ ชีวิตมัต๎ตโน.

ปหูตภัก์ขํ ชาลินํ ปาวกํ กัณ์หวัต์ตนึ,
"ผหโรติ นาวชาเนย์ย น นํ ปริภเว นโร.
ลัท์ธา หิ โส อุปาทานํ มหา หุต์วาน ปาวโก,
โส อาสัช์ช ฑเห พาลํ นรํ นาริญ์จ เอกทา,
ตัส์มา ตํ ปริวัช์เชย์ย รัก์ขํ ชีวิตมัต์ตโน.
วนํ ยทัค์คิ ฑหติ ปาวโก กัณ์หวัต์ตนี,
ชายัน์ติ ตัต์ถ ปาโรหา อโหรัต์ตานมัจ์จเย.
ยัญ์จ โข สีลสัมปัน์โน ภิก์ขุ ฑหติ เตชสา,
น ตัส์ส ปุต์ตา ปสโว ทายาทา วินฺทเร ธนํ,
อนปัจ์จา อทายาทา ตาลวัต์ถุ ภวัน์ติ เต.
ตัส์มา หิ บัณ์ฑิโต โปโส สัม์ปัส์สํ อัตถมัต์ตโน*
ภุชังคมํ ปาวกัญ์จ ขัต์ติยัญ์จ ยสัส์สินํ.
ภิก์ขุญ์จ สีลสัม์ปัน์นํ สัม์ม เทว สมาจเรติ.

เอวํ วุต์เต ราชา ปเสนทิโกสโล ภควัน์ตํ เอตทโวจ "อภิก์กัน์ตํ ภัน์เต อภิก์กัน์ตํ ภัน์เต, เสย์ยถาปิ ภัน์เต นิก์กุช์ชิตํ วา อุก์กุช์เชย์ย, ปฏิจ์ฉัน์นํ วา วิวเรย์ย, มูฬ์หัส์ส วา มัค์คํ อาจิก์เขย์ย, อัน์ธกาเร วา เตลปัช์โชตํ ธาเรย์ย "จัก์ขุมัน์โต รูปานิ ทัก์ขัน์ตีติ: เอวเมวํ ภควตา อเนกปริยาเยน ธัม์โม ปกาสิโต, เอสาหํ ภัน์เต ภควัน์ตํ สรณํ คัจ์ฉามิ ธัม์มัญ์จ ภิก์ขุสํฆัญ์จ, อุปาสกํ มํ ภควา ธาเรตุ อัช์ชตัค์เค ปาณุเปตํ สรณังคตัน์ติ.

ทุติยํ ปุริสสุต์ตํ.

* "อัต์ถมัต์ตโนติปิ ปาเฐน ภวิตัพ์พํ.

สาวัต์ถิยํ อาราเม. อถ โข ราชา ปเสนทิโกสโล เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข ราชา ปเสนทิโกสโล ภควัน์ตํ เอตทโวจ "กติ นุโข ภัน์เต ปุริสัส์ส ธัม์มา อัช์ฌัต์ตํ อุป์ปัช์ชมานา อุป์ปัช์ชัน์ติ อหิตาย ทุก์ขาย อผาสุวิหารายาติ. ตโย โข มหาราช ปุริสัส์ส ธัม์มา อัช์ฌัต์ตํ อุป์ปัช์ชมานา อุป์ปัช์ชัน์ติ อหิตาย ทุก์ขาย อผาสุวิหาราย; กตเม ตโย? โลโภ โข มหาราช ปุริสัส์ส ธัม์โม อัช์ฌัต์ตํ อุป์ปัช์ชมาโน อุป์ปัช์ชติ อหิตาย ทุก์ขาย อผาสุวิหาราย, โทโส โข มหาราช ปุริสัส์ส ธัม์โม อัช์ฌัต์ตํ อุป์ปัช์ชมาโน อุป์ปัช์ชติ อหิตาย ทุก์ขาย อผาสุวิหาราย. โมโห โข มหาราช ปุริสัส์ส ธัม์โม อัช์ฌัต์ตํ อุป์ปัช์ชมาโน อุป์ปัช์ชติ อหิตาย ทุก์ขาย อผาสุวิหาราย; อิเม โข มหาราช ตโย ปุริสัส์ส ธัม์มา อัช์ฌัต์ตํ อุป์ปัช์ชมานา อุป์ปัช์ชัน์ติ อหิตาย ทุก์ขาย อผาสุวิหารายาติ. ฯเปฯ

"โลโภ โทโส จ โมโห จ ปุริสํ ปาปเจตสํ,
หึสัน์ติ อัต์ตสัม์ภูตา ตจสารํว สัม์ผลัน์ติ.

ตติยํ ราชสุต์ตํ.

สาวัต์ถิยํ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข ราชา ปเสนทิโกสโล ภควัน์ตํ เอตทโวจ "อัต์ถิ นุโข ภัน์เต ชาตัส์ส อัญ์ญัต์ร

ชรามรณาติ. นตฺถิ โข มหาราช ชาตสฺส อญฺญตฺร ชรามรณา; เยปิ เต มหาราช ขตฺติยมหาสาลา อฑฺฒา มหทฺธนา มหาโภคา ปหูตชาตรูปรชตา ปหูตวิตฺตูปกรณา ปหูตธนธญฺญา, เตสมฺปิ ชาตานํ นตฺถิ อญฺญตฺร ชรามรณา; เยปิ เต มหาราช พฺราหฺมณมหาสาลา ฯเปฯ คหปติมหาสาลา อฑฺฒา มหทฺธนา มหาโภคา ปหูตชาตรูปรชตา ปหูตวิตฺตูปกรณา ปหูตธนธญฺญา, เตสมฺปิ ชาตานํ นตฺถิ อญฺญตฺร ชรามรณา; เยปิ เต มหาราช ภิกฺขู อรหนฺโต ขีณาสวา วุสิตวนฺโต กตกรณียา โอหิตภารา อนุปฺปตฺตสทตฺถา ปริกฺขีณภวสญฺโญชนา สมฺมทญฺญาวิมุตฺตา, เตสมฺปายํ กาโย เภทนธมฺโม นิกฺเขปนธมฺโมติ. ฯเปฯ

ชีรนฺติ เว ราชรถา สุจิตฺตา อโถ สรีรมฺปิ ชรํ อุเปติ,
สตญฺจ ธมฺโม น ชรํ อุเปติ สนฺโต หเว สพฺภิ ปเวทยนฺตีติ.

จตุตฺถํ ปิยสุตฺตํ.

สาวตฺถิยํ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ราชา ปเสนทิโกสโล ภควนฺตํ เอตทโวจ "อิธ มยฺหํ ภนฺเต รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ "เกสํ นุ โข ปิโย อตฺตา, เกสํ อปฺปิโย อตฺตาติ; ตสฺส มยฺหํ ภนฺเต เอตทโหสิ "เย จ โข เกจิ กาเยน ทุจฺจริตํ จรนฺติ วาจาย ทุจฺจริตํ จรนฺติ มนสา ทุจฺจริตํ จรนฺติ เตสํ อปฺปิโย อตฺตา, กิญฺจาปิ เต เอวํ

วเทย์ยุํ "ปิโย โน อัต์ตาติ: อถ โข เตสํ อัป์ปิโย อัต์ตา; ตํ กิส์ส เหตุ? ยํ หิ อัป์ปิโย อัป์ปิยัส์ส กเรย์ย ตํ เต อัต์ตนาว อัต์ตโน กโรน์ติ, ตัส์มา เตสํ อัป์ปิโย อัต์ตา; เย จ โข เกจิ กาเยน สุจริตํ จรัน์ติ วาจาย สุจริตํ จรัน์ติ มนสา สุจริตํ จรัน์ติ เตสํ ปิโย อัต์ตา, กิญ์จาปิ เต เอวํ วเทย์ยุํ "อัป์ปิโย โน อัต์ตาติ: อถ โข เตสํ ปิโย อัต์ตา; ตํ กิส์ส เหตุ? ยํ หิ ปิโย ปิยัส์ส กเรย์ย ตํ เต อัต์ตนาว อัต์ตโน กโรน์ติ, ตัส์มา เตสํ ปิโย อัต์ตาติ. เอวเมตํ มหาราช เอวเมตํ มหาราช, เย หิ เกจิ มหาราช กาเยน ทุจ์จริตํ จรัน์ติ วาจาย ทุจ์จริตํ จรัน์ติ มนสา ทุจ์จริตํ จรัน์ติ เตสํ อัป์ปิโย อัต์ตา, กิญ์จาปิ เต เอวํ วเทย์ยุํ "ปิโย โน อัต์ตาติ: อถ โข เตสํ อัป์ปิโย อัต์ตา; ตํ กิส์ส เหตุ? ยํ หิ มหาราช อัป์ปิโย อัป์ปิยัส์ส กเรย์ย ตํ เต อัต์ตนาว อัต์ตโน กโรน์ติ, ตัส์มา เตสํ อัป์ปิโย อัต์ตาติ; เย จ โข เกจิ มหาราช กาเยน สุจริตํ จรัน์ติ วาจาย สุจริตํ จรัน์ติ มนสา สุจริตํ จรัน์ติ เตสํ ปิโย อัต์ตา, กิญ์จาปิ เต เอวํ วเทย์ยุํ "อัป์ปิโย โน อัต์ตาติ: อถ โข เตสํ ปิโย อัต์ตา; ตํ กิส์ส เหตุ? ยํ หิ มหาราช ปิโย ปิยัส์ส กเรย์ย ตํ เต อัต์ตนาว อัต์ตโน กโรน์ติ, ตัส์มา เตสํ ปิโย อัต์ตาติ. ฯเปฯ

อัต์ตานัญ์ เจ ปิยํ ชัญ์ญา   น นํ ปาเปน สํยุเช,
น หิ ตํ สุลภํ โหติ   สุขํ ทุก์กฏการินา.

อนฺตเกนาธิปนฺนสฺส ชหโต[1] มานุสํ ภวํ,
กึ หิ[1] ตสฺส สกํ โหติ กิญฺจ[2] อาทาย คจฺฉติ,
กิญฺจสฺส อนุคํ โหติ ฉายาว อนุปายินี.
อุโภ ปุญฺญญฺจ ปาปญฺจ ยํ มจฺโจ กุรุเต อิธ,
ตํ หิ ตสฺส สกํ โหติ ตญฺจ อาทาย คจฺฉติ,
ตญฺจสฺส อนุคํ โหติ ฉายาว อนุปายินี.
ตสฺมา กเรยฺย กลฺยาณํ นิจยํ สมฺปรายิกํ,
ปุญฺญานิ ปรโลกสฺมึ ปติฏฺฐา โหนฺติ ปาณินนฺติ.

ปญฺจมํ อตฺตรกฺขิตสุตฺตํ.

เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ราชา ปเสนทิโกสโล ภควนฺตํ เอตทโวจ "อิธ มยฺหํ ภนฺเต รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ "เกสํ นุ โข รกฺขิโต อตฺตา, เกสํ นุ โข[3] อรกฺขิโต อตฺตาติ: ตสฺส มยฺหํ ภนฺเต เอตทโหสิ "เย จ โข เกจิ กาเยน ทุจฺจริตํ จรนฺติ วาจาย ทุจฺจริตํ จรนฺติ มนสา ทุจฺจริตํ จรนฺติ เตสํ อรกฺขิโต อตฺตา, กิญฺจาปิ เต หตฺถิกาโย วา รกฺเขยฺย อสฺสกาโย วา รกฺเขยฺย รถกาโย วา รกฺเขยฺย ปตฺติกาโย วา รกฺเขยฺย, อถ โข เตสํ อรกฺขิโต อตฺตา; ตํ กิสฺส เหตุ? พาหิรา เหสา รกฺขา เนสา รกฺขา อชฺฌตฺติกา, ตสฺมา เตสํ อรกฺขิโต อตฺตาติ; เย จ โข เกจิ กาเยน สุจริตํ จรนฺติ วาจาย

---

[1] สี. ชหเต. [2] สี. กิญฺจ [3] สี. ยุ. อิทํ น ทิสฺสติ.

สุจริตํ จรนฺติ มนสา สุจริตํ จรนฺติ เตสํ รกฺขิโต อตฺตา, กิญฺจาปิ เต เนว หตฺถิกาโย รกฺเขยฺย น อสฺสกาโย รกฺเขยฺย น รถกาโย รกฺเขยฺย น ปตฺติกาโย รกฺเขยฺย, อถ โข เตสํ รกฺขิโต อตฺตา; ตํ กิสฺส เหตุ? อชฺฌตฺติกา เหสา รกฺขา เนสา รกฺขา พาหิรา, ตสฺมา เตสํ รกฺขิโต อตฺตาติ. เอวเมตํ มหาราช เอวเมตํ มหาราช, เย หิ เกจิ มหาราช กาเยน ทุจฺจริตํ จรนฺติ ฯเปฯ เตสํ อรกฺขิโต อตฺตาติ: ตํ กิสฺส เหตุ? พาหิรา เหสา มหาราช รกฺขา เนสา รกฺขา อชฺฌตฺติกา, ตสฺมา เตสํ อรกฺขิโต อตฺตาติ. เย หิ เกจิ มหาราช กาเยน สุจริตํ จรนฺติ วาจาย สุจริตํ จรนฺติ มนสา สุจริตํ จรนฺติ เตสํ รกฺขิโต อตฺตา, กิญฺจาปิ เต เนว หตฺถิกาโย รกฺเขยฺย น อสฺสกาโย รกฺเขยฺย น รถกาโย รกฺเขยฺย น ปตฺติกาโย รกฺเขยฺย, อถ โข เตสํ รกฺขิโต อตฺตา; ตํ กิสฺส เหตุ? อชฺฌตฺติกา เหสา มหาราช รกฺขา เนสา รกฺขา พาหิรา, ตสฺมา เตสํ รกฺขิโต อตฺตาติ. ฯเปฯ

"กาเยน สํวโร สาธุ สาธุ วาจาย สํวโร,
มนสา สํวโร สาธุ สาธุ สพฺพตฺถ สํวโร,
สพฺพตฺถ สํวุโต ลชฺชี "รกฺขิโตติ ปวุจฺจตีติ.

ฉฏฺฐํ อปฺปกสุตฺตํ.

สาวตฺถิยํ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ราชา ปเสนทิโกสโล ภควนฺตํ เอตทโวจ "อิธ มยฺหํ ภนฺเต รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ "อปฺปกา เต สตฺตา โลกสฺมึ, เย อุฬาเร อุฬาเร โภเค ลภิตฺวา น เจว มชฺชนฺติ น จ ปมชฺชนฺติ น จ กาเมสุ เคธํ อาปชฺชนฺติ น จ สตฺเตสุ วิปฺปฏิปชฺชนฺติ, อถ โข เอเตว[๑] พหุตรา สตฺตา โลกสฺมึ; เย อุฬาเร อุฬาเร โภเค ลภิตฺวา มชฺชนฺติ เจว ปมชฺชนฺติ จ กาเมสุ จ เคธํ อาปชฺชนฺติ สตฺเตสุ จ วิปฺปฏิปชฺชนฺตีติ. เอวเมตํ มหาราช เอวเมตํ มหาราช, อปฺปกา เต มหาราช สตฺตา โลกสฺมึ, เย อุฬาเร อุฬาเร โภเค ลภิตฺวา น เจว มชฺชนฺติ น จ ปมชฺชนฺติ น จ กาเมสุ เคธํ อาปชฺชนฺติ น จ สตฺเตสุ วิปฺปฏิปชฺชนฺติ, อถ โข เอเตว พหุตรา สตฺตา โลกสฺมึ; เย อุฬาเร อุฬาเร โภเค ลภิตฺวา มชฺชนฺติ เจว ปมชฺชนฺติ จ กาเมสุ จ เคธํ อาปชฺชนฺติ สตฺเตสุ จ วิปฺปฏิปชฺชนฺตีติ. ฯเปฯ

สารตฺตา กามโภเคสุ คิทฺธา กาเมสุ มุจฺฉิตา,
อติสารํ น พุชฺฌนฺติ มิคา[๒] กูฏํว โอฑฺฑิตํ,
ปจฺฉาสํ กฏุกํ โหติ วิปาโก หิสฺส ปาปโก.

---

๑ สี. เต. ๒ "มคาติปิ ปาโฐ.

สตฺตมํ อตฺถกรณสุตฺตํ.

เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ราชา ปเสนทิโกสโล ภควนฺตํ เอวทโวจ "อิธาหํ ภนฺเต อตฺถกรเณ[๑] นิสินฺโน โข ปสฺสามิ ขตฺติยมหาสาเลปิ พฺราหฺมณมหาสาเลปิ คหปติมหาสาเลปิ อฑฺเฒ มหทฺธเน มหาโภเค ปหูตชาตรูปรชเต ปหูตวิตฺตูปกรเณ ปหูตธนธญฺเญ กามเหตุ กามนิทานํ กามาธิกรณํ สมฺปชานมุสา ภาสนฺเต; ตสฺส มยฺหํ ภนฺเต เอตทโหสิ "อลํ ทานิ เม อตฺถกรเณน, ภทฺรมุโข ทานิ อตฺถกรเณน ปญฺญายิสฺสตีติ. เอวเมตํ มหาราช เอวเมตํ มหาราช,[๒] เยปิ เต มหาราช ขตฺติยมหาสาลา พฺราหฺมณมหาสาลา คหปติมหาสาลา อฑฺฒา มหทฺธนา มหาโภคา ปหูตชาตรูปรชตา ปหูตวิตฺตูปกรณา ปหูตธนธญฺญา กามเหตุ กามนิทานํ กามาธิกรณํ สมฺปชานมุสา ภาสนฺติ; เตสํ ตํ ภวิสฺสติ ทีฆรตฺตํ อหิตาย ทุกฺขายาติ. ฯเปฯ

"สารตฺตา กามโภเคสุ คิทฺธา กาเมสุ มุจฺฉิตา,
อติสารํ น พุชฺฌนฺติ มจฺฉา ขิปฺปํว โอฑฺฑิตํ.
ปจฺฉาสํ กฏุกํ โหติ วิปาโก หิสฺส ปาปโกติ.

อฏฺฐมํ มลฺลิกาสุตฺตํ.

สาวตฺถิยํ. เตน โข ปน สมเยน ราชา ปเสนทิโกสโล มลฺลิกาย เทวิยา สทฺธึ อุปริปาสาทวรคโต โหติ. อถ โข ราชา ปเสนทิโกสโล มลฺลิกํ เทวึ เอตทโวจ "อตฺถิ นุโข เต มลฺลิเก

---

๑. สี. ยุ. ม. เอวํ; ฬ. อฑฺฑกรเณ. ๒ สี. ยุ. อิเม น ทิสฺสนฺติ.

โกจญฺโญ อตฺตนา ปิยตโรติ. นตฺถิ โข เม มหาราช โกจญฺโญ อตฺตนา ปิยตโร, ตุยฺหํ ปน มหาราช อตฺถญฺโญ โกจิ อตฺตนา ปิยตโรติ. มยฺหมฺปิ โข มลฺลิเก นตฺถญฺโญ โกจิ อตฺตนา ปิยตโรติ.

อถ โข ราชา ปเสนทิโกสโล ปาสาทา โอโรหิตฺวา* เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ราชา ปเสนทิโกสโล ภควนฺตํ เอตทโวจ "อิธาหํ ภนฺเต มลฺลิกาย เทวิยา สทฺธึ อุปริปาสาทวรคโต มลฺลิกํ เทวึ เอตทโวจํ "อตฺถิ นุ โข มลฺลิเก โกจญฺโญ อตฺตนา ปิยตโรติ; เอวํ วุตฺเต ภนฺเต มลฺลิกา เทวี มํ เอตทโวจ "นตฺถิ โข เม มหาราช โกจญฺโญ อตฺตนา ปิยตโรติ; ตุยฺหํ ปน มหาราช อตฺถญฺโญ โกจิ อตฺตนา ปิยตโรติ; เอวํ วุตฺตาหํ ภนฺเต มลฺลิกํ เทวึ เอตทโวจํ "มยฺหมฺปิ โข มลฺลิเก นตฺถญฺโญ โกจิ อตฺตนา ปิยตโรติ. อถ โข ภควา เอตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมํ คาถํ อภาสิ

สพฺพา ทิสา อนุปริคมฺม เจตสา เนวชฺฌคา ปิยตรมตฺตนา กฺวจิ,
เอวํ ปิโย ปุถุ อตฺตา ปเรสํ ตสฺมา น หึเส ปรํ อตฺตกาโมติ.

นวมํ ยญฺญสุตฺตํ.

สาวตฺถิยํ. เตน โข ปน สมเยน รญฺโญ ปเสนทิโกสลสฺส มหายญฺโญ ปจฺจุปฏฺฐิโต โหติ. ปญฺจ จ อุสภสตานิ ปญฺจ จ

* สี. โอตริตฺวา.

วัจฺฉตรสตานิ ปัญฺจ จ วัจฺฉตรีสตานิ ปัญฺจ จ อชสตานิ ปัญฺจ จ อุรัพฺภสตานิ ถุณูปนีตานิ โหนฺติ ยัญฺญัตฺถาย. เยปิสฺส เต โหนฺติ "ทาสาติ วา" "เปสฺสาติ วา "กัมฺมกราติ วา, เตปิ ทัณฺฑตัชฺชิตา ภยตัชฺชิตา อัสฺสุมุขา รุทมานา ปริกัมฺมานิ กโรนฺติ.

อถ โข สัมฺพหุลา ภิกฺขู ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปัตฺตจีวรมาทาย สาวัตฺถึ ปิณฺฑาย ปวิสึสุ; สาวัตฺถิยํ ปิณฺฑาย จริตฺวา ปัจฺฉาภัตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกันฺตา เยน ภควา เตนุปสังกมึสุ; อุปสังกมิตฺวา ภควันฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมันฺตํ นิสีทึสุ. เอกมันฺตํ นิสินฺนา โข เต ภิกฺขู ภควันฺตํ เอตทโวจุํ "อิธ ภันฺเต รัญฺโญ ปเสนทิโกสลัสฺส มหายัญฺโญ ปัจฺจุปัฏฺฐิโต โหติ,[๑] ปัญฺจ จ อุสภสตานิ ปัญฺจ จ วัจฺฉตรสตานิ ปัญฺจ จ วัจฺฉตริสตานิ ปัญฺจ จ อชสตานิ ปัญฺจ จ อุรัพฺภสตานิ ถุณูปนีตานิ โหนฺติ ยัญฺญัตฺถาย, เยปิสฺส เต โหนฺติ[๒] "ทาสาติ วา "เปสฺสาติ วา "กัมฺมกราติ วา, เตปิ ทัณฺฑตัชฺชิตา ภยตัชฺชิตา อัสฺสุมุขา รุทมานา ปริกัมฺมานิ กโรนฺตีติ. อถ โข ภควา เอตมัตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมา คาถาโย อภาสิ

---

๑ ม่รัมมโปตฺถเก เยว "ทาสีติ วาติ อีทิโส ปาโฐ ทิสฺสติ. ๒ สี. อยํ น ทิสฺสติ. ๓ สี. โหนฺตีติ ปาโฐ วัชฺชิโต.

"อสฺสเมธํ[1] ปุริสเมธํ สมฺมาปาสํ วาชเปยฺยํ,[2]
นิรคฺคฬํ มหายญฺญา[3] มหารมฺภา น เต โหนฺติ มหปฺผลา.
อเชฬกา จ คาโว จ วิวิธา ยตฺถ หญฺญเร;
น ตํ สมฺมคฺคตา ยญฺญํ อุปยนฺติ มเหสิโน.
เย จ ยญฺญา นิรารมฺภา ยชนฺตานุกุลํ สทา,
อเชฬกา จ คาโว จ วิวิธา เนตฺถ หญฺญเร.
เอตํ สมฺมคฺคตา ยญฺญํ อุปยนฺติ มเหสิโน,
เอตํ ยเชถ เมธาวี เอโส ยญฺโญ มหปฺผโล.
เอตญฺหิ ยชมานสฺส เสยฺโย โหติ น ปาปิโย,
ยญฺโญ จ วิปุโล โหติ ปสีทนฺติ จ เทวตาติ.

ทสมํ พนฺธนสุตฺตํ.

เตน โข ปน สมเยน รญฺญา ปเสนทิโกสเลน มหาชนกาโย พนฺธาปิโต โหติ, อปฺเปกจฺเจ รชฺชูหิ อปฺเปกจฺเจ อทฺทูหิ[4] อปฺเปกจฺเจ สงฺขลิกาหิ. อถ โข สมฺพหุลา ภิกฺขู ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย สาวตฺถึ ปิณฺฑาย ปวิสึสุ;[5] สาวตฺถิยํ ปิณฺฑาย จริตฺวา[6] ปจฺฉาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺตา เยน ภควา

[1] สี. ยุ. อ. เอวํ; พ. สสฺสเมธํ. [2] ยุ. เอวํ; พ. วาจาเปยฺยํ; อ. ราชเปยฺยํ. [3] สี. เอวํ; ยุ. พ. อยํ น ทิสฺสติ. [4] พ. เอวํ; สี. ยุ. อนฺทูหิ. [5] พ. จรึสุ. [6] สี. ปวิสิตฺวา.

เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ. เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข เต ภิกฺขู ภควนฺตํ เอตทโวจุํ "อิธ ภนฺเต รญฺญา ปเสนทิโกสเลน มหาชนกาโย พนฺธาปิโต โหติ,[๑] อปฺเปกจฺเจ รชฺชูหิ อปฺเปกจฺเจ อนฺทูหิ อปฺเปกจฺเจ สงฺขลิกาหีติ. อถ โข ภควา เอตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมา คาถาโย อภาสิ

"น ตํ ทฬฺหํ พนฺธนมาหุ ธีรา ยทายสํ ทารุชํ ปพฺพชญฺจ,[๒]
สารตฺตรตฺตา มณิกุณฺฑเลสุ ปุตฺเตสุ ทาเรสุ จ ยา อเปกฺขา,
เอตํ ทฬฺหํ พนฺธนมาหุ ธีรา โอหารินํ สิถิลํ ทุปฺปมุญฺจํ,
เอตมฺปิ เฉตฺวาน ปริพฺพชนฺติ อนเปกฺขิโน กามสุขํ ปหายาติ.

ปญฺจโม วคฺโค.

ตสฺสุทฺทานํ

"ทหโร ปุริโส ราชา ปิยํ อตฺตาน[๓] รกฺขิตา,
อปฺปกา อตฺถกรณา มลฺลิกา ยญฺญพนฺธนนฺติ.

ทุติยวคฺโค ทุติโย.

ปฐมํ ชฏิลสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ ปุพฺพาราเม มิคารมาตุปาสาเท. เตน โข ปน สมเยน ภควา สายณฺหสมยํ ปฏิสลฺลานา วุฏฺฐิโต

---

[๑] สี. ยุ. อยํ วชฺฌิโต. [๒] พพฺพชญฺจาติ วา ปาโฐ. [๓] สี. อตฺเตน.

พหิท์วารโกฏ์ฐเก นิสิน์โน โหติ. อถ โข ราชา ปเสนทิโกสโล เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ.

เตน โข ปน สมเยน สัต์ต จ[๑] ชฏิลา สัต์ต จ นิคัณ์ฐา สัต์ต จ อเจลา สัต์ต จ เอกสาฏกา สัต์ต จ ปริพ์พาชกา ปรุฬ์หกัจ์ฉนขโลมา ขาริวิวิธ[๒] มาทาย ภควโต อวิทูเร อติก์กมัน์ติ. อถ โข ราชา ปเสนทิโกสโล อุฏ์ฐายาสนา เอกํสํ อุต์ตราสังคํ กริต์วา ทัก์ขิณชานุมัณ์ฑลํ ปฐวิยํ นิหัน์โต[๓] เยน เต สัต์ต จ ชฏิลา สัต์ต จ นิคัณ์ฐา สัต์ต จ อเจลา สัต์ต จ เอกสาฏกา สัต์ต จ ปริพ์พาชกา, เตนาญ์ชลึ ปณาเมต์วา ติก์ขัต์ตุํ นามํ สาเวสิ "ราชาหํ ภัน์เต ปเสนทิโกสโล, ราชาหํ ภัน์เต ปเสนทิโกสโลติ. อถ โข ราชา ปเสนทิโกสโล อจิรปัก์กัน์เตสุ เตสุ[๔] สัต์ตสุ จ[๕] ชฏิเลสุ สัต์ตสุ จ นิคัณ์เฐสุ สัต์ตสุ จ อเจเลสุ สัต์ตสุ จ เอกสาฏเกสุ สัต์ตสุ จ ปริพ์พาชเกสุ เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข ราชา ปเสนทิโกสโล ภควัน์ตํ เอตทโวจ "เย เต[๖] ภัน์เต โลเก อรหัน์โต วา อรหัต์ตมัค์คํ วา สมาปัน์นา, เอเต เตสํ

---

๑ สี. จกาโร วัช์ชิโต. ๒ อ. เอวํ; สี. วิวิธํ. ยุ. ขาริวิธํ; พ. ทาริวิธํ.
๓ สี. ยุ. นิหัน์ต์วา. ๔ สี. "เตสูติ ปาโฐ นัต์ถิ.
๕ สี. จกาโร วัช์ชิโต. ๖ ยุ. เอวํ; สี. เยน เต.

อญฺญตราติ. ทุชฺชานํ โข เอตํ มหาราช ตยา คิหินา กามโภคินา ปุตฺตสมฺพาธสยนํ อชฺฌาวสนฺเตน กาสิกจนฺทนํ ปจฺจนุโภนฺเตน มาลาคนฺธวิเลปนํ ธารยนฺเตน ชาตรูปรชตํ สาทิยนฺเตน "อิเม วา อรหนฺโต อิเม วา อรหตฺตมคฺคํ สมาปนฺนาติ. สํวาเสน โข มหาราช สีลํ เวทิตพฺพํ, ตญฺจ โข ทีเฆน อทฺธุนา น อิตฺตรํ, มนสิกโรตา โน อมนสิการา,[๑] ปญฺญวตา โน ทุปฺปญฺเญน; สํโวหาเรน โข มหาราช โสเจยฺยํ เวทิตพฺพํ, ตญฺจ โข ทีเฆน อทฺธุนา น อิตฺตรํ, มนสิกโรตา โน อมนสิการา, ปญฺญวตา โน ทุปฺปญฺเญน; อาปทาสุ โข มหาราช ถาโม เวทิตพฺโพ, โส จ โข ทีเฆน อทฺธุนา น อิตฺตรํ, มนสิกโรตา โน อมนสิการา, ปญฺญวตา โน ทุปฺปญฺเญน; สากจฺฉาย โข มหาราช ปญฺญา เวทิตพฺพา, สา จ โข ทีเฆน อทฺธุนา น อิตฺตรํ, มนสิกโรตา โน อมนสิการา, ปญฺญวตา โน ทุปฺปญฺเญนาติ. อจฺฉริยํ ภนฺเต อพฺภูตํ ภนฺเต, ยาว สุภาสิตญฺจิทํ ภนฺเต ภควตา "ทุชฺชานํ โข เอตํ มหาราช ตยา คิหินา กามโภคินา ฯเปฯ ปญฺญวตา โน ทุปฺปญฺเญนาติ. เอเต ภนฺเต มม ปุริสา จรา[๒] โอจรกา[๓] ชนปทํ โอจริตฺวา อาคจฺฉนฺติ, เตหิ ปฐมํ โอจิณฺณํ อหํ ปจฺฉา โอหยิสฺสามิ,[๔] อิทานิ เต ภนฺเต ตํ

---

๑ ม. เอวํ; สี. ยุ. อมนสิกโรโต. ๒ สี. โจรา.

๓ ยุ. ม. เอวํ; สี. "โอกจราติ วา "โอกาจราติ วา ปาโฐ.

๔ สี. "โอยายิสฺสามีติปิ "โอภายิสฺสามีติปิ ปาโฐ; ยุ. โอสาปยิสฺสามิ.

รโชชัล์ลํ ปวาเหต์วา สุน์หาตา สุวิลิต์ตา กัป์ปิตเกสมัส์สู โอทาตวัต์ถวสนา ปัญ์จหิ กามคุเณหิ สมัป์ปิตา สมังคิภูตา มํ ปริจารยัน์ตีติ. อถ โข ภควา เอตมัต์ถํ วิทิต์วา ตายํ เวลายํ อิมา คาถาโย อภาสิ

"น วัณ์ณรูเปน นโร สุชาโต น วิส์สเส อิต์ตรทัส์สเนน.
สุสัญ์ญตานัญ์หิ วิยัญ์ชเนน อสัญ์ญตา โลกมิมํ จรัน์ติ,
ปฏิรูปโก มัต์ติกกุณ์ฑโล ๑ โลหัฑ์ฒมาโส ๒ สุวัณ์ณฉัน์โน,
จรัน์ติ โลเก ปริวารฉัน์นา อัน์โต อสุท์ธา พหิ โสภมานาติ.

ทุติยํ ปัญ์จราชสุต์ตํ.

สาวัต์ถิยํ วิหรติ. เตน โข ปน สมเยน ปัญ์จัน์นํ ราชูนํ ปเสนทิปมุขานํ ปัญ์จหิ กามคุเณหิ สมัป์ปิตานํ สมังคิภูตานํ ปริจารยมานานํ อยมัน์ตรากถา อุทปาทิ "กึ นุ โข กามานํ อัค์คัน์ติ. ตัต์เรกัจ์เจ เอวมาหํสุ "รูปา กามานํ อัค์คัน์ติ. เอกัจ์เจ เอวมาหํสุ "สัท์ทา กามานํ อัค์คัน์ติ. เอกัจ์เจ เอวมาหํสุ "คัน์ธา กามานํ อัค์คัน์ติ. เอกัจ์เจ เอวมาหํสุ "รสา กามานํ อัค์คัน์ติ. เอกัจ์เจ เอวมาหํสุ "โผฏ์ฐัพ์พา กามานํ อัค์คัน์ติ. ยโต โข เต ราชาโน นาสัก์ขึสุ อัญ์ญมัญ์ญํ สัญ์ญาเปตุํ, อถ โข ราชา ปเสนทิโกสโล เต ราชาโน เอตทโวจ "อายาม มาริสา, เยน ภควา เตนุปสังกมิส์สาม; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ เอตมัต์ถํ ปฏิปุจ์ฉิส์สาม; ยถา โน ภควา

๑ สี. ยุ. ว. ๒ สี. ยุ. ว. ๓ พ. เอวํ; สี. ยุ. เอก.

พฺยากริสฺสติ ตถา นํ ธาเรยฺยามาติ.[๑] "เอวํ มาริสาติ โข เต ราชาโน รญฺโญ ปเสนทิโกสลสฺส ปจฺจสฺโสสุํ.

อถ โข เต ปญฺจ ราชาโน ปเสนทิปมุขา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควันฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมันฺตํ นิสีทึสุ. เอกมันฺตํ นิสินฺโน โข ราชา ปเสนทิโกสโล ภควันฺตํ เอตทโวจ "อิธ ภนฺเต อมฺหากํ ปญฺจนฺนํ ราชูนํ ปญฺจหิ กามคุเณหิ สมปฺปิตานํ สมงฺคิภูตานํ ปริจารยมานานํ อยมันฺตรากถา อุทปาทิ "กึ นุ โข กามานํ อัคฺคันฺติ: เอกจฺเจ เอวมาหํสุ "รูปา กามานํ อัคฺคันฺติ: เอกจฺเจ เอวมาหํสุ "สทฺทา กามานํ อัคฺคันฺติ: เอกจฺเจ เอวมาหํสุ "คนฺธา กามานํ อัคฺคันฺติ: เอกจฺเจ เอวมาหํสุ "รสา กามานํ อัคฺคันฺติ: เอกจฺเจ เอวมาหํสุ "โผฏฺฐพฺพา กามานํ อัคฺคันฺติ: กึ นุ โข ภนฺเต กามานํ อัคฺคันฺติ. มนาปปริยันฺตํ ขฺวาหํ มหาราช "ปญฺจสุ กามคุเณสุ อัคฺคันฺติ วทามิ, เย จ[๒] มหาราช รูปา เอกจฺจสฺส มนาปา โหนฺติ, เต จ[๓] รูปา เอกจฺจสฺส อมนาปา โหนฺติ, เยหิ จ โส[๔] รูเปหิ อัตฺตมโน โหติ ปริปุณฺณสงฺกปฺโป, โส เตหิ รูเปหิ อญฺญํ รูปํ อุตฺตริตรํ วา ปณีตตรํ วา น ปตฺเถติ, เต ตสฺส รูปา ปรมา

๑ พ. ธาเรสฺสนฺตีติ. ๒ สี. ตุณฺเห; ยุ. เต จ.
๓ สี. ว. ๔ ยุ. โย.

โหนฺติ, เต ตสฺส รูปา อนุตฺตรา โหนฺติ. เย จ มหาราช สทฺทา. เย จ มหาราช คนฺธา. เย จ มหาราช รสา. เย จ มหาราช โผฏฺฐพฺพา เอกจฺจสฺส มนาปา โหนฺติ, เต จ โผฏฺฐพฺพา เอกจฺจสฺส อมนาปา โหนฺติ. เยหิ จ โส โผฏฺฐพฺเพหิ อตฺตมโน โหติ ปริปุณฺณสงฺกปฺโป, โส เตหิ โผฏฺฐพฺเพหิ อญฺญํ โผฏฺฐพฺพํ อุตฺตริตรํ วา ปณีตตรํ วา น ปตฺเถติ, เต ตสฺส โผฏฺฐพฺพา ปรมา โหนฺติ, เต ตสฺส โผฏฺฐพฺพา อนุตฺตรา โหนฺตีติ.

เตน โข ปน สมเยน จนฺทนงฺคลิโก[๑] อุปาสโก ตสฺสํ ปริสายํ นิสินฺโน โหติ. อถ โข จนฺทนงฺคลิโก อุปาสโก อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา เยน ภควา เตนญฺชลึ ปณาเมตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ "ปฏิภาติ มํ ภควา, ปฏิภาติ มํ สุคตาติ. "ปฏิภาตุ ตํ จนฺทนงฺคลิกาติ ภควา อโวจ. อถ โข จนฺทนงฺคลิโก อุปาสโก ภควนฺตํ[๒] สมฺมุขา ตทนุรูปาย คาถาย อชฺฌภาสิ

"ปทุมํ ยถา โกกนทํ สุคนฺธํ ปาโต สิยา ผุลฺลมวีตคนฺธํ
องฺคีรสํ ปสฺส วิโรจมานํ ตปนฺตมาทิจฺจมิวนฺตลิกฺเขติ.

อถ โข เต ปญฺจ ราชาโน จนฺทนงฺคลิกํ อุปาสกํ ปญฺจหิ

[๑] ยุ. เอวํ. สี. "จนฺทนงฺกลิโกติ วา "จนฺทนงฺลิกโกติ วา ปาโฐ; ม. จนฺทนงฺคลิโย. [๒] "ภควโตติปิ ปาโฐ.

อุตฺตราสงฺเคหิ อจฺฉาเทสุํ. อถ โข จนฺทนงฺคลิโก อุปาสโก เตหิ ปญฺจหิ อุตฺตราสงฺเคหิ ภควนฺตํ อจฺฉาเทสีติ.

ตติยํ โทณปากสุตฺตํ.

สาวตฺถิยํ วิหรติ. เตน โข ปน สมเยน ราชา ปเสนทิโกสโล โทณปากสุทํ[1] ภุญฺชติ. อถ โข ราชา ปเสนทิโกสโล ภุตฺตาวี มหสฺสาสี เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. อถ โข ภควา ตํ ราชานํ ปเสนทิโกสลํ ภุตฺตาวึ มหสฺสาสึ วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมํ คาถํ อภาสิ

"มนุชสฺส สทา สตีมโต มตฺตํ ชานโต ลทฺธโภชเน,
ตนุกสฺส[2] ภวนฺติ เวทนา สณิกํ ชีรติ อายุ ปาลยนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน สุทสฺสโน มาณโว รญฺโญ ปเสนทิโกสลสฺส ปิฏฺฐิโต ฐิโต โหติ. อถ โข ราชา ปเสนทิโกสโล สุทสฺสนํ มาณวํ อามนฺเตสิ "เอหิ ตฺวํ ตาต สุทสฺสน, ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ ปริยาปุณิตฺวา มม ภตฺตาภิหาเร ภาส; อหญฺจ เต เทวสิกํ กหาปณสตํ นิจฺจภตฺตํ[3] ปวตฺตยิสฺสามีติ. "เอวํ โภติ[4] โข สุทสฺสโน มาณโว รญฺโญ ปเสนทิโกสลสฺส ปฏิสฺสุณิตฺวา ภควโต สนฺติเก

---

[1] ม. โทณปากกุรํ. [2] ม. เอวํ; ยุ. ตนุ ตสฺส.
[3] นิจฺจภิกฺขนฺติปิ ปาโฐ. [4] สี. เอวํ; ยุ. "เอวํ เทวาติ.

อิมํ คาถํ ปริยาปุณิตฺวา รญฺโญ ปเสนทิโกสลสฺส ภตฺตาภิหาเร ภาสิ:

"มนุชสฺส สทา สติมโต มตฺตํ ชานโต ลทฺธโภชเน,
ตนุกสฺส ภวนฺติ เวทนา สณิกํ ชีรติ อายุ ปาลยนฺติ.

อถ โข ราชา ปเสนทิโกสโล อนุปุพฺเพน นาฬิโกทนปรมตาย สณฺฐาสิ. อถ โข ราชา ปเสนทิโกสโล อปเรน สมเยน สุสลฺลิขิตคตฺโต ปาณินา คตฺตานิ อนุมชฺชนฺโต ตายํ เวลายํ อิมํ อุทานํ อุทาเนสิ "อุภเยน วต มํ โส ภควา อตฺเถน อนุกมฺปิ ทิฏฺฐธมฺมิเกน เจว อตฺเถน สมฺปรายิเกน จาติ.

จตุตฺถํ สงฺคามวตฺถุสุตฺตํ (๑).

สาวตฺถิยํ วิหรติ. อถ โข ราชา มาคโธ อชาตสตฺตุ เวเทหิปุตฺโต จตุรงฺคินึ เสนํ สนฺนยฺหิตฺวา* ราชานํ ปเสนทิโกสลํ อพฺภุยฺยาสิ, เยน กาสี. อสฺโสสิ โข ราชา ปเสนทิโกสโล "ราชา กิร มาคโธ อชาตสตฺตุ เวเทหิปุตฺโต จตุรงฺคินึ เสนํ สนฺนยฺหิตฺวา มมํ อพฺภุยฺยาโต, เยน กาสีติ. อถ โข ราชา ปเสนทิโกสโล จตุรงฺคินึ เสนํ สนฺนยฺหิตฺวา ราชานํ มาคธํ อชาตสตฺตุํ เวเทหิปุตฺตํ ปจฺจุยฺยาสิ, เยน กาสี. อถ โข ราชา จ มาคโธ อชาตสตฺตุ เวเทหิปุตฺโต ราชา จ ปเสนทิโกสโล สงฺคามึสุ. ตสฺมึ โข ปน สงฺคาเม ราชา มาคโธ อชาตสตฺตุ เวเทหิปุตฺโต ราชานํ ปเสนทิโกสลํ

* สี. สนฺนยหิตฺวา, สนฺนยฺหิตฺวา, สนฺนยหิตฺวา.

ปราเชสิ. ปราชิโต จ ราชา ปเสนทิโกสโล สกเมว ราชธานึ สาวตฺถึ ปจฺจุยฺยาสิ.

อถ โข สมฺพหุลา ภิกฺขู ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวร-มาทาย สาวตฺถึ ปิณฺฑาย ปวิสึสุ; สาวตฺถิยํ ปิณฺฑาย จริตฺวา ปจฺฉาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺตา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ. เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข เต ภิกฺขู ภควนฺตํ เอตทโวจุํ "อิธ ภนฺเต ราชา มาคโธ อชาตสตฺตุ เวเทหิปุตฺโต จตุรงฺคินึ เสนํ สนฺนยฺหิตฺวา ราชานํ ปเสนทิโกสลํ อพฺภุยฺยาสิ, เยน กาสี; อสฺโสสิ โข ภนฺเต ราชา ปเสนทิโกสโล "ราชา กิร มาคโธ อชาตสตฺตุ เวเทหิปุตฺโต จตุรงฺคินึ เสนํ สนฺนยฺหิตฺวา มมํ อพฺภุยฺยาโต, เยน กาสีติ. อถ โข ภนฺเต ราชา ปเสนทิโกสโล จตุรงฺคินึ เสนํ สนฺนยฺหิตฺวา ราชานํ มาคธํ อชาตสตฺตุํ เวเทหิปุตฺตํ ปจฺจุยฺยาสิ, เยน กาสี; อถ โข ภนฺเต ราชา จ มาคโธ อชาตสตฺตุ เวเทหิปุตฺโต ราชา จ ปเสนทิโกสโล สงฺคาเมสุํ; ตสฺมึ* โข ปน ภนฺเต สงฺคาเม อชาตสตฺตุ เวเทหิปุตฺโต ราชานํ ปเสนทิโกสลํ ปราเชสิ; ปราชิโต จ ภนฺเต ราชา ปเสนทิโกสโล สกเมว ราชธานึ สาวตฺถึ ปจฺจุยฺยาสีติ. ราชา ภิกฺขเว มาคโธ อชาตสตฺตุ เวเทหิปุตฺโต ปาปมิตฺโต ปาปสหาโย ปาปสมฺปวงฺโก,

---

* ที. ยุ. เอวํ; ม. สงฺคามา.

ราชา จ โข ภิกฺขเว ปเสนทิโกสโล กลฺยาณมิตฺโต กลฺยาณสหาโย กลฺยาณสมฺปวงฺโก, อชฺเชว๑ ภิกฺขเว ราชา ปเสนทิโกสโล อิมํ รตฺตึ ทุกฺขํ เสสฺสติ ปราชิโตติ ฯเปฯ

"ชยํ เวรํ ปสวติ ทุกฺขํ เสติ ปราชิโต,
อุปสนฺโต สุขํ เสติ หิตฺวา ชยปราชยนฺติ.

บญฺจมํ สงฺคามวตฺถุสุตฺตํ(๒).

อถ โข ราชา มาคโธ อชาตสตฺตุ เวเทหิปุตฺโต จตุรงฺคินึ เสนํ สนฺนยฺหิตฺวา ราชานํ ปเสนทิโกสลํ อพฺภุยฺยาสิ, เยน กาสี. อสฺโสสิ โข ราชา ปเสนทิโกสโล "ราชา กิร มาคโธ อชาตสตฺตุ เวเทหิปุตฺโต จตุรงฺคินึ เสนํ สนฺนยฺหิตฺวา มมํ อพฺภุยฺยาโต, เยน กาสีติ. อถ โข ราชา ปเสนทิโกสโล จตุรงฺคินึ เสนํ สนฺนยฺหิตฺวา ราชานํ มาคธํ อชาตสตฺตุํ เวเทหิปุตฺตํ ปจฺจุยฺยาสิ, เยน กาสี. อถ โข ราชา จ มาคโธ อชาตสตฺตุ เวเทหิปุตฺโต ราชา จ ปเสนทิโกสโล สงฺคาเมสุํ. ตสฺมึ โข ปน สงฺคาเม ราชา ปเสนทิโกสโล ราชานํ มาคธํ อชาตสตฺตุํ เวเทหิปุตฺตํ ปราเชสิ, ชีวคฺคาหญฺจ นํ อคฺคเหสิ. อถ โข รญฺโญ ปเสนทิโกสลสฺส เอตทโหสิ "กิญฺจาปิ โข มยายํ ราชา มาคโธ อชาตสตฺตุ เวเทหิปุตฺโต อทุพฺภนฺตสฺส ทุพฺภติ, อถ จ ปน เม

๑ สี. ยุ. โขการา น ทิสฺสติ; มรมฺมโปตฺถเก ปน ทิสฺสติ.
๒ พ. เอวํ; สี. ยุ. อชฺชตญฺจ.

ภาคิเนยฺโย โหติ, ยนฺนูนาหํ รญฺโญ มาคธสฺส อชาตสตฺตุโน เวเทหิปุตฺตสฺส สพฺพํ หตฺถิกายํ ปริยาทิยิตฺวา สพฺพํ อสฺสกายํ ปริยาทิยิตฺวา สพฺพํ รถกายํ ปริยาทิยิตฺวา สพฺพํ ปตฺติกายํ ปริยาทิยิตฺวา ชีวนฺตเมว นํ โอสชฺเชยฺยนฺติ. อถ โข ราชา ปเสนทิโกสโล รญฺโญ มาคธสฺส อชาตสตฺตุโน เวเทหิปุตฺตสฺส สพฺพํ หตฺถิกายํ ปริยาทิยิตฺวา สพฺพํ อสฺสกายํ ปริยาทิยิตฺวา สพฺพํ รถกายํ ปริยาทิยิตฺวา สพฺพํ ปตฺติกายํ ปริยาทิยิตฺวา ชีวนฺตเมว นํ โอสชฺชิ.

อถ โข สมฺพหุลา ภิกฺขู ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย สาวตฺถึ ปิณฺฑาย ปวิสึสุ, สาวตฺถิยํ ปิณฺฑาย จริตฺวา ปจฺฉาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺตา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ. เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข เต ภิกฺขู ภควนฺตํ เอตทโวจุํ "อิธ ภนฺเต ราชา มาคโธ อชาตสตฺตุ เวเทหิปุตฺโต จตุรงฺคินึ เสนํ สนฺนยฺหิตฺวา ราชานํ ปเสนทิโกสลํ อพฺภุยฺยาสิ, เยน กาสี; อสฺโสสิ โข ภนฺเต ราชา ปเสนทิโกสโล "ราชา กิร มาคโธ อชาตสตฺตุ เวเทหิปุตฺโต จตุรงฺคินึ เสนํ สนฺนยฺหิตฺวา มมํ อพฺภุยฺยาโต, เยน กาสีติ; อถ โข ภนฺเต ราชา ปเสนทิโกสโล จตุรงฺคินึ เสนํ สนฺนยฺหิตฺวา ราชานํ มาคธํ อชาตสตฺตุํ เวเทหิปุตฺตํ ปจฺจุยฺยาสิ, เยน กาสี; อถ โข ภนฺเต ราชา จ มาคโธ อชาตสตฺตุ เวเทหิปุตฺโต ราชา จ ปเสนทิโกสโล สงฺคามสุ; ตสฺมึ โข ปน ภนฺเต สงฺคาเม ราชา

ปเสนทิโกสโล ราชานํ มาคธํ อชาตสตฺตุํ เวเทหิปุตฺตํ ปราเชสิ, ชีวคฺคาหญฺจ นํ อคฺคเหสิ; อถ โข ภนฺเต รญฺโญ ปเสนทิโกสลสฺส เอตทโหสิ "กิญฺจาปิ โข มฺยายํ ราชา มาคโธ อชาตสตฺตุ เวเทหิปุตฺโต อทุพฺภนฺตสฺส ทุพฺภติ, อถ จ ปน เม ภาคิเนยฺโย โหติ, ยนฺนูนาหํ รญฺโญ มาคธสฺส อชาตสตฺตุโน เวเทหิปุตฺตสฺส สพฺพํ, หตฺถิกายํ ปริยาทิยิตฺวา สพฺพํ อสฺสกายํ. สพฺพํ รถกายํ. สพฺพํ ปตฺติกายํ ปริยาทิยิตฺวา ชีวนฺตเมว นํ โอสชฺเชยฺยนฺติ: อถ โข ภนฺเต ราชา ปเสนทิโกสโล รญฺโญ มาคธสฺส อชาตสตฺตุโน เวเทหิปุตฺตสฺส สพฺพํ หตฺถิกายํ ปริยาทิยิตฺวา สพฺพํ อสฺสกายํ. สพฺพํ รถกายํ. สพฺพํ ปตฺติกายํ ปริยาทิยิตฺวา ชีวนฺตเมว นํ โอสชฺชีติ. อถ โข ภควา เอตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมา คาถาโย อภาสิ.

"วิลุมฺปเตว ปุริโส ยาวสฺส อุปกปฺปติ,
ยทา จญฺเญ วิลุมฺปนฺติ โส วิลุตฺโต วิลุมฺปติ.
ฐานญฺหิ มญฺญติ พาโล ยาว ปาปํ น ปจฺจติ,
ยทา จ ปจฺจติ ปาปํ อถ (พาโล) ทุกฺขํ นิคจฺฉติ.
ลภติ หนฺตา หนฺตารํ เชตารํ ลภเต ชยํ,
อกฺโกสโก จ อกฺโกสํ โรเสตารญฺจ โรสโก•
อถ กมฺมวิวฏฺเฏน โส วิลุตฺโต วิลุมฺปตีติ.

• สี. "โรสโก ปฏิโรสโกติปิ "โรสโก ปจฺจโรสโกติปิ ปาโฐ.

ฉัฏ์ฐํ ธีตุสุต์ตํ.

สาวัต์ถินิทานํ. อถ โข ราชา ปเสนทิโกสโล เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. อถ โข อัญ์ญตโร ปุริโส เยน ราชา ปเสนทิโกสโล เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา รัญ์โญ ปเสนทิโกสลัส์ส อุปกัณ์ณเก อาโรเจสิ "มัล์ลิกา เทว เทวี ธีตรํ วิชาตาติ. เอวํ วุต์เต ราชา ปเสนทิโกสโล อนัต์ตมโน อโหสิ. อถ โข ภควา ราชานํ ปเสนทิโกสลํ อนัต์ตมนํ วิทิต์วา ตายํ เวลายํ อิมา คาถาโย อภาสิ

"อิต์ถีปิ หิ เอกัจ์จิยา เสย์ยา๑ โปส ชนาธิป,
เมธาวินี สีลวตี สัส์สุเทวา ปติพ์พตา.
ตัส์สา โย ชายติ โปโส สูโร โหติ ทิสัม์ปติ,
ตาทิสา๒ สุภริยา ปุต์โต รัช์ชัม์ปิ อนุสาสตีติ.

สัต์ตมํ อัป์ปมาทสุต์ตํ (๑).

สาวัต์ถิยํ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข ราชา ปเสนทิโกสโล ภควัน์ตํ เอตทโวจ "อัต์ถิ นุโข ภัน์เต เอโก ธัม์โม, โย อุโภ อัต์เถ สมธิค์คัย์ห ติฏ์ฐติ ทิฏ์ฐธัม์มิกัญ์เจว อัต์ถํ สัม์ปรายิกัญ์จาติ. อัต์ถิ โข มหาราช เอโก ธัม์โม, โย อุโภ อัต์เถ สมธิค์คัย์ห ติฏ์ฐติ ทิฏ์ฐธัม์มิกัญ์เจว อัต์ถํ สัม์ปรายิกัญ์จาติ. กตโม ปน ภัน์เต เอโก ธัม์โม? โย อุโภ อัต์เถ สมธิค์คัย์ห ติฏ์ฐติ

---

๑ "เสย์โยติปิ ปาโฐ. ๒ พ. เอวํ; ยุ. ตาทิโส.

ทิฏ์ฐธัม์มิกัญ์เจว อัต์ถํ สัม์ปรายิกัญ์จาติ. อัป์ปมาโท โข มหาราช เอโก ธัม์โม, โย อุโภ อัต์เถ สมธิค์คัย์ห ติฏ์ฐติ ทิฏ์ฐธัม์มิกัญ์เจว อัต์ถํ สัม์ปรายิกัญ์จาติ. เสย์ยถาปิ มหาราช ยานิ กานิจิ ชังคลานํ[๑] ปาณานํ ปทชาตานิ, สัพ์พานิ ตานิ หัต์ถิปเท สโมธานํ คัจ์ฉัน์ติ, หัต์ถิปทํ เตสํ อัค์คมัก์ขายติ ยทิทํ มหัน์ตัต์เตน,[๒] เอวเมว โข มหาราช อัป์ปมาโท เอโก ธัม์โม, โย อุโภ อัต์เถ สมธิค์คัย์ห ติฏ์ฐติ ทิฏ์ฐธัม์มิกัญ์เจว อัต์ถํ สัม์ปรายิกัญ์จาติ. ฯเปฯ

“อายุํ อาโรคิยํ วัณ์ณํ สัค์คํ อุจ์จากุลีนตํ,
รติโย ปัต์ถยัน์เตน” อุฬารา อปราปรา,
อัป์ปมาทํ ปสํสัน์ติ ปุญ์ญกิริยาสุ บัณ์ฑิตา.
อัป์ปมัต์โต อุโภ อัต์เถ อธิคัณ์หาติ บัณ์ฑิโต,
ทิฏ์เฐ ธัม์เม จ โย อัต์โถ โย จัต์โถ สัม์ปรายิโก,
อัต์ถาภิสมยา ธีโร [๓]“บัณ์ฑิโตติ ปวุจ์จตีติ.

ฉัฏ์ฐํ อัป์ปมาทสุต์ตํ (๖).

สาวัต์ถิยํ วิหรติ ฯเปฯ เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข ราชา ปเสนทิโกสโล ภควัน์ตํ เอตทโวจ “อิธ มัย์หํ ภัน์เต รโหคตัส์ส ปฏิสัล์ลีนัส์ส เอวัญ์เจตโส ปริวิตัก์โก อุทปาทิ

---

๑ ยุ. ชังคมานํ ๒ ยุ. มหัน์เตน; ฬ. มหัน์ตัฏ์เฐน.

๓ ยุ. ฬ. อ. เอวํ; สี. ปัต์ถยาเนน.

"สฺวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม, โส จ โข กลฺยาณมิตฺตสฺส กลฺยาณสหายสฺส กลฺยาณสมฺปวงฺกสฺส, โน ปาปมิตฺตสฺส โน ปาปสหายสฺส โน ปาปสมฺปวงฺกสฺสาติ. เอวเมตํ มหาราช เอวเมตํ มหาราช, สฺวากฺขาโต มหาราช มยา ธมฺโม, โส จ โข กลฺยาณมิตฺตสฺส กลฺยาณสหายสฺส กลฺยาณสมฺปวงฺกสฺส, โน ปาปมิตฺตสฺส โน ปาปสหายสฺส โน ปาปสมฺปวงฺกสฺสาติ เอกมิทาหํ มหาราช สมยํ สกฺเกสุ วิหรามิ นครํ นาม* สกฺยานํ นิคโม. อถ โข มหาราช อานนฺโท ภิกฺขุ เยนาหํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข มหาราช อานนฺโท ภิกฺขุ มํ เอตทโวจ "อุปฑฺฒมิทํ ภนฺเต พฺรหฺมจริยสฺส, ยทิทํ กลฺยาณมิตฺตตา กลฺยาณสหายตา กลฺยาณสมฺปวงฺกตาติ. เอวํ วุตฺตาหํ มหาราช อานนฺทํ ภิกฺขุํ เอตทโวจํ "มา เหวํ อานนฺท สกลเมว หิทํ อานนฺท พฺรหฺมจริยํ, ยทิทํ กลฺยาณมิตฺตตา กลฺยาณสหายตา กลฺยาณสมฺปวงฺกตา, กลฺยาณมิตฺตสฺเสตํ* อานนฺท ภิกฺขุโน ปาฏิกงฺขํ กลฺยาณมิตฺตสฺส กลฺยาณสหายสฺส กลฺยาณสมฺปวงฺกสฺส, อริยํ อฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ ภาเวสฺสติ, อริยํ อฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ พหุลีกริสฺสตีติ. กถญฺจ อานนฺท ภิกฺขุ กลฺยาณมิตฺโต กลฺยาณสหาโย กลฺยาณสมฺปวงฺโก อริยํ อฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ ภาเวติ, อริยํ อฏฺฐงฺคิกํ มคฺคํ พหุลีกโรติ? อิธานนฺท ภิกฺขุ สมฺมาทิฏฺฐึ ภาเวติ วิเวกนิสฺสิตํ

---

* "สกฺกรํ นามาติ ปาเรน ภวิตพฺพํ. ... * สี. กลฺยาณมิตฺตสฺส สิทํ.

วิราคนิส์สิตํ นิโรธนิส์สิตํ โวส์สัค์คปริณามึ, สัม์มาสังกัป์ปํ ภาเวติ. สัม์มาวาจํ ภาเวติ. สัม์มากัม์มัน์ตํ ภาเวติ. สัม์มาอาชีวํ ภาเวติ. สัม์มาวายามํ ภาเวติ. สัม์มาสตึ ภาเวติ. สัม์มาสมาธึ ภาเวติ วิเวกนิส์สิตํ วิราคนิส์สิตํ นิโรธนิส์สิตํ โวส์สัค์คปริณามึ. เอวํ โข อานัน์ท ภิก์ขุ กัล์ยาณมิต์โต กัล์ยาณสหาโย กัล์ยาณสัม์ปวังโก อริยํ อัฏ์ฐังคิกํ มัค์คํ ภาเวติ, อริยํ อัฏ์ฐังคิกํ มัค์คํ พหุลีกโรติ. ตทมินาเปตํ อานัน์ท ปริยาเยน เวทิตัพ์พํ "ยถา สกลเมวิทํ พ์รห์มจริยํ, ยทิทํ กัล์ยาณมิต์ตตา กัล์ยาณสหายตา กัล์ยาณ-สัม์ปวังกตาติ. มมัญ์หิ อานัน์ท กัล์ยาณมิต์ตํ อาคัม์ม ชาติธัม์มา สัต์ตา ชาติยา ปริมุจ์จัน์ติ, ชราธัม์มา สัต์ตา ชราย ปริมุจ์จัน์ติ, พ์ยาธิธัม์มา สัต์ตา พ์ยาธิโต ปริมุจ์จัน์ติ, มรณธัม์มา สัต์ตา มรเณน ปริมุจ์จัน์ติ, โสกปริเทวทุก์ขโทมนัส์สุปายาสธัม์มา สัต์ตา โสกปริเทวทุก์ขโทมนัส์สุปายาเสหิ ปริมุจ์จัน์ตีติ. อิมินา โข เอตํ อานัน์ท ปริยาเยน เวทิตัพ์พํ "ยถา สกลเมวิทํ พ์รห์มจริยํ ยทิทํ กัล์ยาณมิต์ตตา กัล์ยาณสหายตา กัล์ยาณสัม์ปวังกตาติ. ตัส์มาติห เต มหาราช เอวํ สิก์ขิตัพ์พํ "กัล์ยาณมิต์โต ภวิส์สามิ กัล์ยาณสหาโย กัล์ยาณสัม์ปวังโกติ. เอวํ หิ เต มหาราช สิก์ขิตัพ์พํ. กัล์ยาณมิต์ตัส์ส เต มหาราช กัล์ยาณสหายัส์ส กัล์ยาณสัม์ปวังกัส์ส อยํ เอโก ธัม์โม อุปนิส์สาย วิหาตัพ์โพ, อัป์ปมาโท กุสเลสุ

ธมฺเมสุ. อปฺปมตฺตสฺส เต มหาราช วิหรโต อปฺปมาทํ อุปนิสฺสาย อิตฺถาคารสฺส อนุยายนฺตสฺส เอวํ ภวิสฺสติ " ราชา โข อปฺปมตฺโต วิหรติ อปฺปมาทํ อุปนิสฺสาย, หนฺท มยมฺปิ อปฺปมตฺตา วิหราม อปฺปมาทํ อุปนิสฺสายาติ. อปฺปมตฺตสฺส เต มหาราช วิหรโต อปฺปมาทํ อุปนิสฺสาย ขตฺติยานมฺปิ อนุยนฺตานํ เอวํ ภวิสฺสติ " ราชา โข อปฺปมตฺโต วิหรติ อปฺปมาทํ อุปนิสฺสาย, หนฺท มยมฺปิ อปฺปมตฺตา วิหราม อปฺปมาทํ อุปนิสฺสายาติ. อปฺปมตฺตสฺส เต มหาราช วิหรโต อปฺปมาทํ อุปนิสฺสาย พลกายสฺสปิ เอวํ ภวิสฺสติ " ราชา โข อปฺปมตฺโต วิหรติ อปฺปมาทํ อุปนิสฺสาย, หนฺท มยมฺปิ อปฺปมตฺตา วิหราม อปฺปมาทํ อุปนิสฺสายาติ. อปฺปมตฺตสฺส เต มหาราช วิหรโต อปฺปมาทํ อุปนิสฺสาย เนคมชานปทสฺสาปิ เอวํ ภวิสฺสติ " ราชา โข อปฺปมตฺโต วิหรติ อปฺปมาทํ อุปนิสฺสาย, หนฺท มยมฺปิ อปฺปมตฺตา วิหราม อปฺปมาทํ อุปนิสฺสายาติ. อปฺปมตฺตสฺส เต มหาราช วิหรโต อปฺปมาทํ อุปนิสฺสาย อตฺตาปิ คุตฺโต รกฺขิโต ภวิสฺสติ, อิตฺถาคารมฺปิ คุตฺตํ รกฺขิตํ ภวิสฺสติ โกสโกฏฺฐาคารมฺปิ คุตฺตํ รกฺขิตํ ภวิสฺสตีติ. ฯเปฯ

" โภเค ปตฺถยมาเนน อุฬาเร อปราปเร,
อปฺปมาทํ ปสํสนฺติ ปุญฺญกิริยาสุ ปณฺฑิตา.
อปฺปมตฺโต อุโภ อตฺเถ อธิคณฺหาติ ปณฺฑิโต,
ทิฏฺเฐ ธมฺเม จ โย อตฺโถ โย จตฺโถ สมฺปรายิโก,

อตฺถาภิสมยา ธีโร "ปณฺฑิโตติ ปวุจฺจตีติ.

นวมํ อปุตฺตกสุตฺตํ (๑).

สาวตฺถิยํ. อถ โข ราชา ปเสนทิโกสโล ทิวาทิวสฺส เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข ราชานํ ปเสนทิโกสลํ ภควา เอตทโวจ "หนฺท กุโต นุ ตฺวํ มหาราช อาคจฺฉสิ ทิวาทิวสฺสาติ. อิธ ภนฺเต สาวตฺถิยํ เสฏฺฐี คหปติ กาลกโต, ตมหํ อปุตฺตกํ สาปเตยฺยํ ราชนฺเตปุรํ อติหริตฺวา อาคจฺฉามิ, อสีติ ภนฺเต สตสหสฺสานิ หิรญฺญสฺเสว, โก ปน วาโท รูปิยสฺส, ตสฺส โข ปน ภนฺเต เสฏฺฐิสฺส คหปติสฺส เอวรูโป ภตฺตโภโค อโหสิ, กณาชกํ ภุญฺชติ พิลงฺคทุติยํ; เอวรูโป วตฺถโภโค อโหสิ, สาณํ ธาเรติ ติปกฺขวสนํ; เอวรูโป ยานโภโค อโหสิ, ชชฺชรรถเกน ยาติ ปณฺณฉตฺตเกน ธาริยมาเนนาติ. เอวเมตํ มหาราช เอวเมตํ มหาราช, อสปฺปุริโส โข มหาราช อุฬาเร โภเค ลภิตฺวา เนวตฺตานํ สุเขติ ปีเณติ, น มาตาปิตโร สุเขติ ปีเณติ, น ปุตฺตทารํ สุเขติ ปีเณติ, น ทาสกมฺมกรโปริเส สุเขติ ปีเณติ, น มิตฺตามจฺเจ สุเขติ ปีเณติ, น สมเณสุ พฺราหฺมเณสุ อุทฺธคฺคิกํ ทกฺขิณํ ปติฏฺฐาเปติ โสวคฺคิกํ สุขวิปากํ สคฺคสํวตฺตนิกํ; ตสฺส เต โภเค เอวํ สมฺมา อปริภุญฺชมาเน ราชาโน วา หรนฺติ โจรา วา หรนฺติ, อคฺคิ วา ฑหติ อุทกํ วา วหติ, อปฺปิยา วา ทายาทา หรนฺติ. เอวํส เต* มหาราช

---

* ยุ. เอวํ สนฺเต.

โภคา สัม์มา อปริภุญ์ชมานา ปริก์ขยํ คัจ์ฉัน์ติ โน ปริโภคํ. เสย์ยถาปิ มหาราช อมนุส์สัฏ์ฐาเน โปก์ขรณี อัจ์โฉทกา สีโตทกา สาโตทกา๑ เสตกา สุปติต์ถา รมณียา, ตํ ชโน๒ เนว หเรย์ย, น ปิเวย์ย น นหาเยย์ย,๓ น ยถาปัจ์จยํ วา กเรย์ย; เอวัญ์หิ ตํ มหาราช อุทกํ สัม์มา อปริภุญ์ชมานํ ปริก์ขยํ๔ คัจ์เฉย์ย โน ปริโภคํ; เอวเมว โข มหาราช อสัป์ปุริโส อุฬาเร โภเค ลภิต์วา เนวัต์ตานํ สุเขติ ปีเณติ, ฯเปฯ เอวํส เต มหาราช โภคา สัม์มา อปริภุญ์ชมานา ปริก์ขยํ คัจ์ฉัน์ติ โน ปริโภคํ; สัป์ปุริโส จ โข มหาราช อุฬาเร โภเค ลภิต์วา อัต์ตานํ สุเขติ ปีเณติ, มาตาปิตโร สุเขติ ปีเณติ, ปุต์ตทารํ สุเขติ ปีเณติ, ทาสกัม์มกรโปริเส สุเขติ ปีเณติ, มิต์ตามัจ์เจ สุเขติ ปีเณติ, สมเณสุ พ์ราห์มเณสุ อุท์ธัค์คิกํ ทัก์ขิณํ ปติฏ์ฐาเปติ โสวัค์คิกํ สุขวิปากํ สัค์คสํวัต์ตนิกํ; ตัส์ส เต โภเค เอวํ สัม์มา ปริภุญ์ชมาเน เนว ราชาโน หรัน์ติ น โจรา หรัน์ติ, น อัค์คิ ฑหติ น อุทกํ วหติ, น อัป์ปิยา ทายาทา หรัน์ติ; เอวํส เต มหาราช โภคา สัม์มา ปริภุญ์ชมานา ปริโภคํ คัจ์ฉัน์ติ โน ปริก์ขยํ; เสย์ยถาปิ มหาราช คามัส์ส วา

๑ ยุ. เอวํ; สี. อัจ์โฉทิกา สีโตทิกา สาโตทิกา.

๒ ยุ. อ. เอวํ; สี. "ราชาโนติปิ "มหาชโนติปิ ปาโฐ.

๓ สุ. ยุ. นหาเยย์ย. ๔ สี. ปริโสสํ.

นิคมัส์ส วา อวิทูเร โปก์ขรณี อัจ์โฉทกา สีโตทกา สาโตทกา เสตกา สุปติต์ถา รมณียา, ตัญ์ชโน หเรย์ยปิ ปิเวย์ยปิ นหาเยย์ยปิ ยถาปัจ์จยํปิ กเรย์ย; เอวัญ์หิ ตํ มหาราช อุทกํ สัม์มา ปริภุญ์ชมานํ ปริโภคํ คัจ์เฉย์ย โน ปริก์ขยํ. เอวเมว โข มหาราช สัป์ปุริโส อุฬาเร โภเค ลภิต์วา อัต์ตานํ สุเขติ ปีเณติ ฯเปฯ เอวํส เต โภคา สัม์มา ปริภุญ์ชมานา ปริโภคํ คัจ์ฉัน์ติ โน ปริก์ขยัน์ติ. ฯเปฯ

"อมนุส์สฐาเน อุทกํ วสีตํ ตทเปย์ยมานํ ปริโสสเมติ,
เอวํ ธนํ กาปุริโส ลภิต์วา เนวัต์ตนา ปริภุญ์ชติ โน ททาติ.
ธีโร จ วิญ์ญู อธิคัม์ม โภเค โส ปริภุญ์ชติ กิจ์จกโร จ โหติ,
โส ญาติสํฆํ นิสโภ ภริต์วา อนิน์ทิโต สัค์คมุเปติ ฐานัน์ติ.

ทสมํ อปุต์ตกสุต์ตํ (๒).

อถ โข ราชา ปเสนทิโกสโล ทิวาทิวัส์ส เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์นํ โข ราชานํ ปเสนทิโกสลํ ภควา เอตทโวจ "หัน์ท กุโต นุ ต์วํ มหาราช อาคัจ์ฉสิ ทิวาทิวัส์สาติ. อิธ ภัน์เต สาวัต์ถิยํ เสฏ์ฐี คหปติ กาลกโต, ตมหํ อปุต์ตกํ สาปเตย์ยํ ราชัน์เตปุรํ อติหริต์วา อาคัจ์ฉามิ, สตํ ภัน์เต สตสหัส์สานิ หิรัญ์ญัส์เสว, โก ปน วาโท รูปิยัส์ส. ตัส์ส โข ปน ภัน์เต เสฏ์ฐิส์ส คหปติส์ส เอวรูโป ภัต์ตโภโค อโหสิ, กณาชกํ ภุญ์ชติ

พิลงฺคทุติยํ, เอวรูโป วตฺถโภโค อโหสิ, สาณํ ธาเรติ ติปกฺขวสนํ, เอวรูโป ยานโภโค อโหสิ, ชชฺชรรถเกน ยาติ ปณฺณฉตฺตเกน ธาริยมาเนนาติ. เอวเมตํ มหาราช เอวเมตํ มหาราช, ภูตปุพฺพํ โส มหาราช เสฏฺฐี คหปติ ตครสิขึ นาม ปจฺเจกสมฺพุทฺธํ ปิณฺฑปาเตน ปฏิปาเทสิ, "เทถ สมณสฺส ปิณฺฑนฺติ วตฺวา อุฏฺฐายาสนา ปกฺกามิ, ทตฺวา จ ปน ปจฺฉา วิปฺปฏิสารี อโหสิ, "วรเมตํ ปิณฺฑปาตํ ทาสา วา กมฺมกรา วา ภุญฺเชยฺยุนฺติ. ภาตุ จ ปน เอกํ ปุตฺตกํ สาปเตยฺยสฺส การณา ชีวิตา โวโรเปสิ. ยํ โข โส มหาราช เสฏฺฐี คหปติ ตครสิขึ ปจฺเจกสมฺพุทฺธํ ปิณฺฑปาเตน ปฏิปาเทสิ, ตสฺส กมฺมสฺส วิปาเกน สตฺตกฺขตฺตุํ สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชิ, ตสฺเสว กมฺมสฺส วิปากาวเสเสน อิมิสฺสา เยว สาวตฺถิยา สตฺตกฺขตฺตุํ เสฏฺฐิตฺตํ กาเรสิ. ยํ โข โส มหาราช เสฏฺฐี คหปติ ทตฺวา ปจฺฉา วิปฺปฏิสารี อโหสิ "วรเมตํ ปิณฺฑปาตํ ทาสา วา กมฺมกรา วา ภุญฺเชยฺยุนฺติ. ตสฺส กมฺมสฺส วิปาเกน นาสฺสุฬาราย ภตฺตโภคาย จิตฺตํ นมติ, นาสฺสุฬาราย วตฺถโภคาย จิตฺตํ นมติ, นาสฺสุฬาราย ยานโภคาย จิตฺตํ นมติ, นาสฺสุฬารานํ ปญฺจนฺนํ กามคุณานํ โภคาย จิตฺตํ นมติ. ยํ โข โส มหาราช เสฏฺฐี คหปติ ภาตุ จ ปน เอกํ ปุตฺตกํ สาปเตยฺยสฺส การณา ชีวิตา โวโรเปสิ, ตสฺส กมฺมสฺส วิปาเกน พหูนิ วสฺสานิ พหูนิ วสฺสสหสฺสานิ พหูนิ วสฺสสตสหสฺสานิ นิรเย ปจฺจิตฺถ, ตสฺเสว วสฺสสตานิ พหูนิ

กมฺมสฺส วิปากาวเสเสน อิทํ[๑] สตฺตมํ อปุตฺตกํ สาปเตยฺยํ ราชโกสํ ปเวเสนฺติ. ตสฺส โข ปน มหาราช เสฏฺฐิสฺส คหปติสฺส ปุราณญฺจ ปุญฺญํ ปริกฺขีณํ นวญฺจ ปุญฺญํ อนุปจิตํ. อชฺช ปน มหาราช เสฏฺฐี คหปติ มหาโรรุเว นิรเย ปจฺจตีติ. เอวํ ภนฺเต เสฏฺฐี คหปติ มหาโรรุวํ นิรยํ อุปปนฺโนติ. เอวํ มหาราช เสฏฺฐี คหปติ มหาโรรุวํ นิรยํ อุปปนฺโนติ. ฯเปฯ

"ธญฺญํ ธนํ รชตํ ชาตรูปํ ปริคฺคหํ วาปิ ยทตฺถิ กิญฺจิ,
ทาสา กมฺมกรา เปสฺสา เย จสฺส อนุชีวิโน,
สพฺพนฺนาทาย คนฺตพฺพํ สพฺพํ นิกฺขิปคามินํ.
ยญฺจ กโรติ กาเยน วาจาย อุท เจตสา,
ตํ หิ ตสฺส สกํ โหติ ตญฺจ อาทาย คจฺฉติ,
ตญฺจสฺส อนุคํ โหติ ฉายาว อนุปายินี.
ตสฺมา กเรยฺย กลฺยาณํ นิจยํ สมฺปรายิกํ,
ปุญฺญานิ ปรโลกสฺมึ ปติฏฺฐา โหนฺติ ปาณินนฺติ.

ทุติโย วคฺโค.

ตสฺส อุทฺทานํ

"ชฏิลา ปญฺจราชาโน โทณปากกุเรน จ,
สงฺคาเมน เทฺว วุตฺตานิ ธีตรา เทฺว อปฺปมาเทน จ,
อปุตฺตเกน เทฺว วุตฺตา วคฺโค เตน ปวุจฺจตีติ.

---

๑ สี. อิธ.

ตติยวคฺโค ตติโย.

ปฐมํ ปุคฺคลสุตฺตํ.

สาวตฺถิยํ. อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข ราชานํ ปเสนทิโกสลํ ภควา เอตทโวจ "จตฺตาโรเม มหาราช ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมึ. กตเม จตฺตาโร? ตโม ตมปรายโน, ตโม โชติปรายโน, โชติ ตมปรายโน, โชติ โชติปรายโน.

กถญฺจ มหาราช ปุคฺคโล ตโม ตมปรายโน โหติ? อิธ มหาราช เอกจฺโจ ปุคฺคโล นีเจ กุเล ปจฺจาชาโต โหติ จณฺฑาลกุเล วา เวณกุเล วา เนสาทกุเล วา รถการกุเล วา ปุกฺกุสกุเล วา ทลิทฺเท อปฺปนฺนปานโภชเน กสิรวุตฺติเก, ยตฺถ กสิเรน ฆาสจฺฉาโท ลพฺภติ; โส จ โหติ ทุพฺพณฺโณ ทุทฺทสิโก โอโกฏิมโก พหฺวาพาโธ กาโณ วา กุณี วา ขญฺโช วา ปกฺขหโต วา, น ลาภี อนฺนสฺส ปานสฺส วตฺถสฺส ยานสฺส มาลาคนฺธวิเลปนสฺส เสยฺยาวสถ-ปทีเปยฺยสฺส; โส กาเยน ทุจฺจริตํ จรติ วาจาย ทุจฺจริตํ จรติ มนสา ทุจฺจริตํ จรติ; โส กาเยน ทุจฺจริตํ จริตฺวา วาจาย ทุจฺจริตํ จริตฺวา มนสา ทุจฺจริตํ จริตฺวา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชติ. เสยฺยถาปิ มหาราช ปุริโส อนฺธการา วา อนฺธการํ คจฺเฉยฺย, ตมา วา ตมํ คจฺเฉยฺย, โลหิตมลา วา โลหิตมลํ คจฺเฉยฺย; ตถูปมาหํ มหาราช อิมํ ปุคฺคลํ วทามิ. เอวํ โข มหาราช ปุคฺคโล ตโม ตมปรายโน โหติ.

กถญฺจ มหาราช ปุคฺคโล ตโม โชติปรายโน โหติ? อิธ มหาราช เอกจฺโจ ปุคฺคโล นีเจ กุเล ปจฺจาชาโต โหติ จณฺฑาลกุเล วา เวณกุเล วา เนสาทกุเล วา รถการกุเล วา ปุกฺกุสกุเล วา ทลิทฺเท อปฺปนฺนปานโภชเน กสิรวุตฺติเก, ยตฺถ กสิเรน ฆาสจฺฉาโท ลพฺภติ; โส จ โหติ ทุพฺพณฺโณ ทุทฺทสิโก โอโกฏิมโก พวฺหาพาโธ กาโณ วา กุณี วา ขญฺโช วา ปกฺขหโต วา, น ลาภี อนฺนสฺส ปานสฺส วตฺถสฺส ยานสฺส มาลาคนฺธวิเลปนสฺส เสยฺยาวสถปทีเปยฺยสฺส; โส กาเยน สุจริตํ จรติ วาจาย สุจริตํ จรติ มนสา สุจริตํ จรติ; โส กาเยน สุจริตํ จริตฺวา วาจาย สุจริตํ จริตฺวา มนสา สุจริตํ จริตฺวา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชติ. เสยฺยถาปิ มหาราช ปุริโส ปฐวิยา วา ปลฺลงฺกํ อาโรเหยฺย, ปลฺลงฺกา วา อสฺสปิฏฺฐึ อาโรเหยฺย, อสฺสปิฏฺฐิยา วา หตฺถิกฺขนฺธํ อาโรเหยฺย, หตฺถิกฺขนฺธา วา ปาสาทํ อาโรเหยฺย; ตถูปมาหํ มหาราช อิมํ ปุคฺคลํ วทามิ. เอวํ โข มหาราช ปุคฺคโล ตโม โชติปรายโน โหติ.

กถญฺจ มหาราช ปุคฺคโล โชติ ตมปรายโน โหติ? อิธ มหาราช เอกจฺโจ ปุคฺคโล อุจฺเจ กุเล ปจฺจาชาโต โหติ ขตฺติยมหาสาลกุเล วา พฺราหฺมณมหาสาลกุเล วา คหปติมหาสาลกุเล วา อฑฺเฒ มหทฺธเน มหาโภเค ปหูตชาตรูปรชเต ปหูตวิตฺตูปกรเณ ปหูตธนธญฺเญ.

โส จ โหติ อภิรูโป ทสฺสนีโย ปาสาทิโก ปรมาย วณฺณโปกฺขรตาย สมนฺนาคโต, ลาภี อนฺนสฺส ปานสฺส วตฺถสฺส ยานสฺส มาลาคนฺธวิเลปนสฺส เสยฺยาวสถปทีเปยฺยสฺส; โส กาเยน ทุจฺจริตํ จรติ วาจาย ทุจฺจริตํ จรติ มนสา ทุจฺจริตํ จรติ; โส กาเยน ทุจฺจริตํ จริตฺวา วาจาย ทุจฺจริตํ จริตฺวา มนสา ทุจฺจริตํ จริตฺวา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ อุปปชฺชติ. เสยฺยถาปิ มหาราช ปุริโส ปาสาทา วา หตฺถิกฺขนฺธํ โอโรเหยฺย, หตฺถิกฺขนฺธา วา อสฺสปิฏฺฐึ โอโรเหยฺย, อสฺสปิฏฺฐิยา วา ปลฺลงฺกํ โอโรเหยฺย, ปลฺลงฺกา วา ปฐวึ โอโรเหยฺย, ปฐวิยา วา อนฺธการํ ปวิเสยฺย;• ตถูปมาหํ มหาราช อิมํ ปุคฺคลํ วทามิ. เอวํ โข มหาราช ปุคฺคโล โชติ ตมปรายโน โหติ.

กถญฺจ มหาราช ปุคฺคโล โชติ โชติปรายโน โหติ? อิธ มหาราช เอกจฺโจ ปุคฺคโล อุจฺเจ กุเล ปจฺจาชาโต โหติ ขตฺติยมหาสาลกุเล วา พฺราหฺมณมหาสาลกุเล วา คหปติมหาสาลกุเล วา อฑฺเฒ มหทฺธเน มหาโภเค ปหูตชาตรูปรชเต ปหูตวิตฺตูปกรเณ ปหูตธนธญฺเญ. โส จ โหติ อภิรูโป ทสฺสนีโย ปาสาทิโก ปรมาย วณฺณโปกฺขรตาย สมนฺนาคโต, ลาภี อนฺนสฺส ปานสฺส วตฺถสฺส ยานสฺส มาลาคนฺธวิเลปนสฺส เสยฺยาวสถปทีเปยฺยสฺส; โส กาเยน สุจริตํ จรติ วาจาย สุจริตํ จรติ มนสา สุจริตํ จรติ; โส

• สี. ยุ. โอโรเหยฺย.

กาเยน สุจริตํ จริตฺวา วาจาย สุจริตํ จริตฺวา มนสา สุจริตํ จริตฺวา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชติ. เสยฺยถาปิ มหาราช ปุริโส ปลฺลงฺกา วา ปลฺลงฺกํ สงฺกเมยฺย, อสฺสปิฏฺฐิยา วา อสฺสปิฏฺฐึ สงฺกเมยฺย, หตฺถิกฺขนฺธา วา หตฺถิกฺขนฺธํ สงฺกเมยฺย, ปาสาทา วา ปาสาทํ สงฺกเมยฺย; ตถูปมาหํ มหาราช อิมํ ปุคฺคลํ วทามิ. เอวํ โข มหาราช ปุคฺคโล โชติ โชติปรายโน โหติ. อิเม โข มหาราช จตฺตาโร ปุคฺคลา สนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺมินฺติ. ฯเปฯ

"ทลิทฺโท ปุริโส ราช อสฺสทฺโธ โหติ มจฺฉรี,
กทริโย ปาปสงฺกปฺโป มิจฺฉาทิฏฺฐิ อนาทโร.
สมเณ พฺราหฺมเณ วาปิ อญฺเญ วาปิ วณิพฺพเก,
อกฺโกสติ ปริภาสติ นตฺถิโก โหติ โรสโก.
ททมานํ นิวาเรติ ยาจมานาน โภชนํ,
ตาทิโส ปุริโส ราช มิยฺยมาโน ชนาธิป,
อุเปติ นิรยํ โฆรํ ตโม ตมปรายโน.
ทลิทฺโท ปุริโส ราช สทฺโธ โหติ อมจฺฉรี,
ททาติ เสฏฺฐสงฺกปฺโป อพฺยคฺคมนโส นโร.
สมเณ พฺราหฺมเณ วาปิ อญฺเญ วาปิ วณิพฺพเก,
อุฏฺฐาย อภิวาเทติ สมจริยาย สิกฺขติ.
ททมานํ น วาเรติ ยาจมานาน โภชนํ,

ตาทิโส ปุริโส ราช มิยฺยมาโน ชนาธิป,
อุเปติ ติทิวํ ฐานํ ตโม โชติปรายโน.
อฑฺโฒ เจ ปุริโส ราช อสฺสทฺโธ โหติ มจฺฉรี,
กทริโย ปาปสงฺกปฺโป มิจฺฉาทิฏฺฐิ อนาทโร.
สมเณ พฺราหฺมเณ วาปิ อญฺเญ วาปิ วณิพฺพเก.
อกฺโกสติ ปริภาสติ นตฺถิโก โหติ โรสโก.
ททมานํ นิวาเรติ ยาจมานา น โภชนํ,
ตาทิโส ปุริโส ราช มิยฺยมาโน ชนาธิป,
อุเปติ นิรยํ โฆรํ โชติตมปรายโน.
อฑฺโฒ เจ ปุริโส ราช สทฺโธ โหติ อมจฺฉรี,
ททาติ เสฏฺฐสงฺกปฺโป อพฺยคฺคมนโส นโร.
สมเณ พฺราหฺมเณ วาปิ อญฺเญ วาปิ วณิพฺพเก,
อุฏฺฐาย อภิวาเทติ สมจริยาย สิกฺขติ.
ททมานํ น วาเรติ ยาจมานาน โภชนํ,
ตาทิโส ปุริโส ราช มิยฺยมาโน ชนาธิป,
อุเปติ ติทิวํ ฐานํ โชติ โชติปรายโนติ.

ทุติยํ อยฺยิกาสุตฺตํ.

สาวตฺถินิทานํ. อถ โข ราชา ปเสนทิโกสโล ทิวาทิวสฺส เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ.

เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข ราชานํ ปเสนทิโกสลํ ภควา เอตทโวจ "หนฺท กุโต นุ ตฺวํ มหาราช อาคจฺฉสิ ทิวาทิวสฺสาติ. อยฺยิกา[๑] เม ภนฺเต กาลกตา ชิณฺณา วุฑฺฒา[๒] มหลฺลิกา อทฺธคตา วโยอนุปฺปตฺตา วีสวสฺสสติกา ชาติยา, อยฺยิกา โข ปน ภนฺเต ปิยา อโหสิ มนาปา, หตฺถิรตเนน เจปหํ[๓] ภนฺเต ลเภยฺยํ "มา เม อยฺยิกา กาลมกาสีติ: หตฺถิรตนมฺปหํ ทเทยฺยํ "มา เม อยฺยิกา กาลมกาสีติ: อสฺสรตเนน เจ ปหํ ภนฺเต ลเภยฺยํ "มา เม อยฺยิกา กาลมกาสีติ: อสฺสรตนมฺปหํ ทเทยฺยํ "มา เม อยฺยิกา กาลมกาสีติ: คามวเรน เจปหํ ภนฺเต ลเภยฺยํ "มา เม อยฺยิกา กาลมกาสีติ: คามวรมฺปหํ ทเทยฺยํ "มา เม อยฺยิกา กาลมกาสีติ: ชนปเทน[๔] เจปหํ ภนฺเต ลเภยฺยํ "มา เม อยฺยิกา กาลมกาสีติ: ชนปทมฺปหํ[๕] ทเทยฺยํ "มา เม อยฺยิกา กาลมกาสีติ: อจฺฉริยํ ภนฺเต อพฺภุตํ ภนฺเต, ยาว สุภาสิตญฺจิทํ ภนฺเต ภควตา "สพฺเพ สตฺตา มรณธมฺมา มรณปริโยสานา มรณํ อนตีตาติ. เอวเมตํ มหาราช เอวเมตํ มหาราช, สพฺเพ สตฺตา มรณธมฺมา มรณปริโยสานา มรณํ อนตีตา. เสยฺยถาปิ มหาราช ยานิ กานิจิ กุมฺภการภาชนานิ อามกานิ เจว ปกฺกานิ จ, สพฺพานิ ตานิ เภทนธมฺมานิ เภทนปริโยสานานิ

---

๑ ม. เอวํ; สี. ยุ. อยฺยกา ๒ สี. วุฑฺฒา. ๓ ยุ ปาหํ.
๔ ยุ ม. เอวํ; สี. ชนปทปเทเสน. ๕ สี. ชนปทปเทสํ.

เภทนํ อนฺตีตานิ; เอวะเมว โข มหาราช สพฺเพ สตฺตา มรณธมฺมา มรณปริโยสานา มรณํ อนตีตาติ. ฯเปฯ

"สพฺเพ สตฺตา มริสฺสนฺติ มรณนฺตํ หิ ชีวิตํ,
ยถากมฺมํ คมิสฺสนฺติ ปุญฺญปาปผลุปคา,
นิรยํ ปาปกมฺมนฺตา ปุญฺญกมฺมา จ สุคฺคตึ.
ตสฺมา กเรยฺย กลฺยาณํ นิจยํ สมฺปรายิกํ,
ปุญฺญานิ ปรโลกสฺมึ ปติฏฺฐา โหนฺติ ปาณินนฺติ.

ตติยํ. โลกสุตฺตํ.

สาวตฺถิยํ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ราชา ปเสนทิโกสโล ภควนฺตํ เอตทโวจ "กติ นุ โข ภนฺเต โลกสฺส ธมฺมา อุปฺปชฺชมานา อุปฺปชฺชนฺติ อหิตาย ทุกฺขาย อผาสุวิหารายาติ. ตโย โข มหาราช โลกสฺส ธมฺมา อุปฺปชฺชมานา อุปฺปชฺชนฺติ อหิตาย ทุกฺขาย อผาสุวิหาราย. กตเม ตโย? โลโภ โข มหาราช โลกสฺส ธมฺโม อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ อหิตาย ทุกฺขาย อผาสุวิหาราย. โทโส โข มหาราช โลกสฺส ธมฺโม อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ อหิตาย ทุกฺขาย อผาสุวิหาราย. โมโห โข มหาราช โลกสฺส ธมฺโม อุปฺปชฺชมาโน อุปฺปชฺชติ อหิตาย ทุกฺขาย อผาสุวิหาราย. อิเม โข มหาราช ตโย โลกสฺส ธมฺมา อุปฺปชฺชมานา อุปฺปชฺชนฺติ อหิตาย ทุกฺขาย อผาสุวิหารายาติ. ฯเปฯ

"โลโภ โทโส จ โมโห จ ปุริสํ ปาปเจตสํ,
หึสนฺติ อตฺตสมฺภูตา ตจสารํว สมฺผลนฺติ.

จตุตฺถํ อิสฺสตฺถสุตฺตํ.

สาวตฺถิยํ. . เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ราชา ปเสนทิโกสโล ภควนฺตํ เอตทโวจ "กตฺถ นุ๑ โข ภนฺเต ทานํ ทาตพฺพนฺติ. ยตฺถ โข มหาราช จิตฺตํ ปสีทตีติ. กตฺถ ปน ภนฺเต ทินฺนํ มหปฺผลนฺติ. อญฺญํ โข เอตํ มหาราช กตฺถ ทานํ ทาตพฺพํ? อญฺญํ ปเนตํ กตฺถ ทินฺนํ มหปฺผลนฺติ; สีลวโต โข มหาราช ทินฺนํ มหปฺผลํ โน ตถา ทุสฺสีเล. เตน หิ มหาราช ตญฺเญเวตฺถ ปริปุจฺฉิสฺสามิ, ยถา เต ขเมยฺย ตถา นํ พฺยากเรยฺยาสิ ตํ กึ มญฺญสิ มหาราช? อิธ ตฺยสฺส ยุทฺธํ ปจฺจุปฏฺฐิตํ, สงฺคาโม สมุปพฺยูโฬฺห, อถ อาคจฺเฉยฺย ขตฺติยกุมาโร อสิกฺขิโต อกตหตฺโถ อกตโยคฺโค อกตุปาสโน ภีรุ ฉมฺภี อุตฺราสี ปลายี, ภเรยฺยาสิ ตํ ปุริสํ, อตฺโถ จ เต ตาทิเสน ปุริเสนาติ. นาหํ ภนฺเต ภเรยฺยํ ตํ ปุริสํ, น จ เม อตฺโถ ตาทิเสน ปุริเสนาติ. อถ อาคจฺเฉยฺย พฺราหฺมณกุมาโร อสิกฺขิโต ฯเปฯ อถ อาคจฺเฉยฺย เวสฺสกุมาโร ฯเปฯ อถ อาคจฺเฉยฺย สุทฺทกุมาโร อสิกฺขิโต ฯเปฯ น จ เม อตฺโถ ตาทิเสน ปุริเสนาติ. ตํ กึ มญฺญสิ มหาราช? อิธ ตฺยสฺส ยุทฺธํ ปจฺจุปฏฺฐิตํ, สงฺคาโม สมุปพฺยูโฬฺห, อถ อาคจฺเฉยฺย ขตฺติยกุมาโร

๑ สี. "กตฺถนฺนูติ ปาโฐ.

สุสิก์ขิโต กตหัต์โถ กตโยค์โค กตุปาสโน อภีรุ อัจ์ฉัม์ภี อนุต์ราสี อปลายี, ภเรย์ยาสิ ตํ ปุริสํ, อัต์โถ จ เต ตาทิเสน ปุริเสนาติ. ภเรย์ยาหํ ภัน์เต ตํ ปุริสํ, อัต์โถ จ เม ตาทิเสน ปุริเสนาติ. อถ อาคัจ์เฉย์ย พ์ราห์มณกุมาโร ฯเปฯ อถ อาคัจ์เฉย์ย เวส์สกุมาโร ฯเปฯ อถ อาคัจ์เฉย์ย สุท์ทกุมาโร สุสิก์ขิโต กตหัต์โถ กตโยค์โค กตุปาสโน อภีรุ อัจ์ฉัม์ภี อนุต์ราสี อปลายี, ภเรย์ยาสิ ตํ ปุริสํ, อัต์โถ จ เต ตาทิเสน ปุริเสนาติ. ภเรย์ยาหํ ภัน์เต ตํ ปุริสํ, อัต์โถ จ เม ตาทิเสน ปุริเสนาติ.

เอวเมว โข มหาราช, ยัส์มา เจปิ กุลา อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชิโต โหติ, โส จ โหติ ปัญ์จังควิป์ปหีโน ปัญ์จังคสมัน์นาคโต, ตัส์มึ ทินํ์ มหัป์ผลํ โหติ. กตมานิ ปัญ์จังคานิ ปหีนานิ โหน์ติ? กามฉัน์โท ปหีโน โหติ, พ์ยาปาโท ปหีโน โหติ, ถีนมิท์ธํ ปหีนํ โหติ, อุท์ธัจ์จกุก์กุจ์จํ ปหีนํ โหติ, วิจิกิจ์ฉา ปหีนา โหติ, อิมานิ ปัญ์จังคานิ ปหีนานิ โหน์ติ. กตเมหิ ปัญ์จหังเคหิ สมัน์นาคโต โหติ? อเสก์เขน สีลัก์ขัน์เธน สมัน์นาคโต โหติ, อเสก์เขน สมาธิก์ขัน์เธน สมัน์นาคโต โหติ, อเสก์เขน ปัญ์ญาก์ขัน์เธน สมัน์นาคโต โหติ, อเสก์เขน วิมุต์ติก์ขัน์เธน สมัน์นาคโต โหติ, อเสก์เขน วิมุต์ติญาณทัส์สนัก์ขัน์เธน สมัน์นาคโต โหติ; อิเมหิ ปัญ์จหังเคหิ สมัน์นาคโต โหติ. อิติ ปัญ์จังควิป์ปหีเน ปัญ์จังคสมัน์นาคเต ทินํ์ มหัป์ผลัน์ติ. อิทมโวจ ภควา ฯเปฯ สัต์ถา

อิสฺสตฺถํ พลวิริยญฺจ ยสฺมึ วิชฺเชถ มาณเว,
ตํ ยุทฺธตฺโถ ภเร ราชา นาสูรํ ชาติปจฺจยา.
ตเถว ขนฺติโสรจฺจํ ธมฺมา ยสฺมึ ปติฏฺฐิตา,
ตมริยวุตฺตึ เมธาวึ หีนชจฺจมฺปิ ปูชเย.
การเย อสฺสเม รมฺเม วาสเยตฺถ พหุสฺสุเต,
ปปญฺจวิวเน กยิรา ทุคฺเค สงฺกมนานิ จ.
อนฺนํ ปานํ ขาทนียํ วตฺถเสนาสนานิ จ,
ทเทยฺย อุชุภูเตสุ วิปฺปสนฺเนน เจตสา.
ยถาปิ เมโฆ ถนยํ วิชฺชุมาลี สตกฺกกุ,
ถลํ นินฺนญฺจ ปูเรติ อภิวสฺสํ วสุนฺธรํ.
ตเถว สทฺโธ สุตฺวา อภิสงฺขจฺจ โภชนํ,
วณิพฺพเก ตปฺเปยติ อนฺนปาเนน ปณฺฑิโต,
อนุโมทมาโน ปกิเรติ เทถ เทถาติ ภาสติ.
ตํ หิสฺส คชฺชิตํ โหติ เทวสฺเสว ปวสฺสโต,
สา ปุญฺญธารา วิปุลา ทาตารํ อภิวสฺสตีติ.

ปญฺจมํ ปพฺพโตปมสุตฺตํ.

สาวตฺถินิทานํ. อถ โข ราชา ปเสนทิโกสโล ทิวาทิวสฺส เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ

นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์นํ โข ราชานํ ปเสนทิโกสลํ ภควา เอตทโวจ "หัน์ท กุโต นุ ต์วํ มหาราช อาคัจ์ฉสิ ทิวาทิวัส์สาติ. ยานิ ตานิ ภัน์เต รัญ์ญํ ขัต์ติยานํ มุท์ธาวสิต์ตานํ อิส์สริยมทมัต์ตานํ กามเคธปริยุฏ์ฐิตานํ ชนปทัต์ถาวริยัป์ปัต์ตานํ มหัน์ตํ ปฐวิมัณ์ฑลํ อภิวิชิย อัช์ฌาวสัน์ตานํ ราชกรณียานิ ภวัน์ติ, เตส์วาหํ เอตรหิ อุส์สุก์กํ อาปัน์โนติ. ตํ กึ มัญ์ญสิ มหาราช? อิธ เต ปุริโส อาคัจ์เฉย์ย ปุรัต์ถิมาย ทิสาย สัท์ธายิโก ปัจ์จยิโก, โส ตํ อุปสังกมิต์วา เอวํ วเทย์ย "ยัค์เฆ มหาราช ชาเนย์ย "อหํ อาคัจ์ฉามิ ปุรัต์ถิมาย ทิสาย, ตัต์ถัท์ทสํ มหัน์ตํ ปัพ์พตํ อัพ์ภสมํ, สัพ์เพ ปาเณ นิป์โปเถน์โต[๑] อาคัจ์ฉติ, ยัน์เต มหาราช กรณียํ ตํ กโรหีติ. อถ ทุติโย ปุริโส อาคัจ์เฉย์ย ทัก์ขิณาย ทิสาย ฯเปฯ อถ ตติโย ปุริโส อาคัจ์เฉย์ย ปัจ์ฉิมาย ทิสาย. อถ จตุต์โถ ปุริโส อาคัจ์เฉย์ย อุต์ตราย ทิสาย สัท์ธายิโก ปัจ์จยิโก, โส ตํ อุปสังกมิต์วา เอวํ วเทย์ย "ยัค์เฆ มหาราช ชาเนย์ย "อหํ อาคัจ์ฉามิ อุต์ตราย ทิสาย, ตัต์ถัท์ทสํ มหัน์ตํ ปัพ์พตํ อัพ์ภสมํ, สัพ์เพ ปาเณ นิป์โปเถน์โต อาคัจ์ฉติ, ยัน์เต มหาราช กรณียํ ตํ กโรหีติ. เอวรูเป เต มหาราช มหติ มหัพ์ภเย สมุป์ปัน์เน ทารุเณ มนุส์สัก์ขเย[๒] ทุล์ลเภ มนุส์สัต์เต กิมัส์ส กรณียัน์ติ. เอวรูเป เม ภัน์เต มหติ มหัพ์ภเย สมุป์ปัน์เน ทารุเณ มนุส์สัก์ขเย ทุล์ลเภ มนุส์สัต์เต กิมัส์ส

---

๑ สี. ยุ. นิป์โผเฐน์โต; ม. นิป์โผเถน์โต.

๒ สี. ยุ. เอวํ; ม. มนุส์สกาเย.

กรณียํ อัญ์ญัต์ร ธัม์มจริยาย อัญ์ญัต์ร สมจริยาย อัญ์ญัต์ร กุสลกิริยาย อัญ์ญัต์ร ปุญ์ญกิริยายาติ. อาโรเจมิ โข เต มหาราช, ปฏิเวเทมิ โข เต มหาราช, อธิวัต์ตติ โข ตํ มหาราช ชรามรณํ, อธิวัต์ตมาเน จ เต มหาราช ชรามรเณ กิมัส์ส กรณียัน์ติ. อธิวัต์ตมาเน จ เม ภัน์เต ชรามรเณ กิมัส์ส กรณียํ อัญ์ญัต์ร ธัม์มจริยาย อัญ์ญัต์ร สมจริยาย อัญ์ญัต์ร กุสลกิริยาย อัญ์ญัต์ร ปุญ์ญกิริยาย. ยานิ กานิ ภัน์เต รัญ์ญํ ขัต์ติยานํ มุท์ธาวสิต์ตานํ อิส์สริยมทมัต์ตานํ กามเคธปริยุฏ์ฐิตานํ ชนปทัฏ์ฐาวริยปัต์ตานํ มหัน์ตํ ปฐวีมัณ์ฑลํ อภิวิชิย อัช์ฌาวสัน์ตานํ หัต์ถิยุท์ธานิ ภวัน์ติ, เตสัม์ปิ ภัน์เต หัต์ถิยุท์ธานํ นัต์ถิ คติ, นัต์ถิ วิสโย อธิวัต์ตมาเน ชรามรเณ. ยานิปิ ตานิ ภัน์เต รัญ์ญํ ขัต์ติยานํ มุท์ธาวสิต์ตานํ ฯเปฯ อัช์ฌาวสัน์ตานํ อัส์สยุท์ธานิ ภวัน์ติ, ฯเปฯ รถยุท์ธานิ ภวัน์ติ, ฯเปฯ ปัต์ติยุท์ธานิ ภวัน์ติ, เตสัม์ปิ ภัน์เต ปัต์ติยุท์ธานํ นัต์ถิ คติ, นัต์ถิ วิสโย อธิวัต์ตมาเน ชรามรเณ. สัน์ติ โข ปน ภัน์เต อิมัส์มึ ราชกุเล มัน์ติโน มหามัต์ตา, เย ปโหน์ติ อาคเต ปัจ์จัต์ถิเก มัน์เตหิ เภทยิตุํ, เตสัม์ปิ ภัน์เต มัน์ตยุท์ธานํ นัต์ถิ คติ, นัต์ถิ วิสโย อธิวัต์ตมาเน ชรามรเณ. สํวิช์ชติ โข ปน ภัน์เต อิมัส์มึ ราชกุเล ปหูตํ หิรัญ์ญสุวัณ์ณํ ภูมิคตัญ์เจว เวหาสัฏ์ฐัญ์จ, เยน มยํ ปโหม อาคเต ปัจ์จัต์ถิเก ธเนน อุปลาเปตุํ, เตสัม์ปิ ภัน์เต ธนยุท์ธานํ นัต์ถิ คติ, นัต์ถิ วิสโย อธิวัต์ตมาเน ชรามรเณ. อธิวัต์ตมาเน จ เม ภัน์เต ชรามรเณ กิมัส์ส กรณียํ อัญ์ญัต์ร ธัม์มจริยาย

อญฺญตฺร สมจริยาย อญฺญตฺร กุสลกิริยาย อญฺญตฺร ปุญฺญกิริยายาติ. เอวเมตํ มหาราช เอวเมตํ มหาราช, อธิวตฺตมาเน จ เต ชรามรเณ กิมสฺส กรณียํ อญฺญตฺร ธมฺมจริยาย อญฺญตฺร สมจริยาย อญฺญตฺร กุสลกิริยาย อญฺญตฺร ปุญฺญกิริยายาติ. อิทมโวจ ภควา ฯเปฯ สตฺถา

"ยถาปิ เสลา วิปุลา นภํ อาหจฺจ ปพฺพตา,
สมนฺตา อนุปริเยยฺยุํ นิปฺโปเถนฺตา จตุทฺทิสา,
เอวํ ชรา จ มจฺจุ จ อธิวตฺตนฺติ ปาณิโน,
ขตฺติเย พฺราหฺมเณ เวสฺเส สุทฺเท จณฺฑาลปุกฺกุเส.
น กิญฺจิ ปริวชฺเชติ สพฺพเมวาภิมทฺทติ,
น ตตฺถ หตฺถีนํ ภูมิ น รถานํ น ปตฺติยา,
น จาปิ มนฺตยุทฺเธน สกฺกา เชตุํ ธเนน วา.
ตสฺมา หิ ปณฺฑิโต โปโส สมฺปสฺสํ อตฺถมตฺตโน,
พุทฺเธ ธมฺเม จ สํเฆ จ ธีโร สทฺธํ นิเวสเย.
โย ธมฺมจารี กาเยน วาจาย อุท เจตสา,
อิเธว นํ ปสํสนฺติ เปจฺจ สคฺเค ปโมทตีติ.

โกสลสํยุตฺตํ สมตฺตํ.

ตสฺสุทฺทานํ

"ปุคฺคโล อยฺยิกา โลโก อิสฺสตฺถํ ปพฺพโตปมํ,
เทสิตํ พุทฺธเสฏฺเฐน อิมํ โกสลปญฺจกํ.

๔.—มารสํยุต์ตํ.

ปฐมวัค์โค ปฐโม.

ปฐมํ ตโปกัม์มสุต์ตํ.

เอวัม์เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา อุรุเวลายํ วิหรติ นัช์ชา เนรัญ์ชราย ตีเร อชปาลนิโค์รเธ ปฐมาภิสัม์พุท์โธ. อถ โข ภควโต รโหคตัส์ส ปฏิสัล์ลีนัส์ส เอวํ เจตโส ปริวิตัก์โก อุทปาทิ "มุต์โต วตัม์หิ ตาย ทุก์กรการิกาย, สาธุ มุต์โต วตัม์หิ ตาย อนัต์ถสัญ์หิตาย ทุก์กรการิกาย, สาธุ วตัม์หิ สัต์โต โพธิสมัช์ฌคูติ.[1]" อถ โข มาโร ปาปิมา ภควโต เจตสา เจโตปริวิตัก์กมัญ์ญาย เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ คาถาย อัช์ฌภาสิ

"ตโปกัม์มา อปัก์กัม์ม เยน สุช์ฌัน์ติ มาณวา,
อสุท์โธ มัญ์ญสิ สุท์โธ สุท์ธิมัค์คํ อปรัท์โธติ.

อถ โข ภควา "มาโร อยํ ปาปิมา อิติ วิทิต์วา มารํ ปาปิมัน์ตํ คาถาหิ อัช์ฌภาสิ

"อนัต์ถสัญ์หิตํ ญัต์วา ยํ กิญ์จิ อปรํ ตปํ,
สัพ์พํ นัต์ถาวหํ โหติ ผิยาริต์ตํว ธัม์มนิ.
สีลํ สมาธึ ปัญ์ญัญ์จ มัค์คํ โพธาย ภาวยํ,
ปัต์โตส์มิ ปรมํ สุท์ธึ นิหโต ต์วมสิ อัน์ตกาติ.

---

[1] สี. ยุ. สาธุ ฐิโต สโต โพธึ สมัช์ฌคัน์ติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา "ชานาติ มํ ภควา, ชานาติ มํ สุคโตติ ทุกฺขี ทุมฺมโน ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

ทุติยํ นาคสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา อุรุเวลายํ วิหรติ นชฺชา เนรญฺชราย ตีเร อชปาลนิโคฺรเธ ปฐมาภิสมฺพุทฺโธ. เตน โข ปน สมเยน ภควา รตฺตนฺธการติมิสายํ อชฺโฌกาเส นิสินฺโน โหติ. เทโว จ เอกเมกํ ผุสายติ. อถ โข มาโร ปาปิมา ภควโต ภยํ ฉมฺภิตตฺตํ โลมหํสํ อุปฺปาเทตุกาโม มหนฺตํ หตฺถิราชวณฺณํ อภินิมฺมินิตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ. เสยฺยถาปิ นาม มหาอริฏฺฐโก มณิ, เอวมสฺส สีสํ โหติ. เสยฺยถาปิ นาม สุทฺธํ รูปิยํ, เอวมสฺส ทนฺตา โหนฺติ. เสยฺยถาปิ นาม มหตี นงฺคลีสา, เอวมสฺส โสณฺโฑ โหติ. อถ โข ภควา "มาโร อยํ ปาปิมา อิติ วิทิตฺวา มารํ ปาปิมนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"สํสารํ ทีฆมทฺธานํ วณฺณํ กตฺวา สุภาสุภํ,
อลนฺเต เตน ปาปิม นิหโต ตฺวมสิ อนฺตกาติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา "ชานาติ มํ ภควา, ชานาติ มํ สุคโตติ ทุกฺขี ทุมฺมโน ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

ตติยํ สุภสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา อุรุเวลายํ วิหรติ นชฺชา เนรญฺชราย ตีเร อชปาลนิโคฺรเธ ปฐมาภิสมฺพุทฺโธ. เตน โข ปน

สมเยน ภควา รตฺตนฺธการติมิสายํ อชฺโฌกาเส นิสินฺโน โหติ. เทโว จ เอกเมกํ ผุสายติ. อถ โข มาโร ปาปิมา ภควโต ภยํ ฉมฺภิตตฺตํ โลมหํสํ อุปฺปาเทตุกาโม เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต อวิทูเร อุจฺจาวจา วณฺณนิภา อุปทํเสติ สุภา เจว อสุภา จ. อถ โข ภควา "มาโร อยํ ปาปิมา อิติ วิทิตฺวา มารํ ปาปิมนฺตํ คาถาหิ อชฺฌภาสิ

"สํสารํ ทีฆมทฺธานํ วณฺณํ กตฺวา สุภาสุภํ,
อลนฺเต เตน ปาปิม นิหโต ตฺวมสิ อนฺตก.
เย จ กาเยน วาจาย มนสา จ สุสํวุตา,
น เต มารวสานุคา น เต มารสฺส ปจฺจคู.

อถ โข มาโร ปาปิมา ฯเปฯ ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

รตฺตํ ปาสสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา พาราณสิยํ วิหรติ อิสิปตเน มิคทาเย. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "ภิกฺขโวติ. "ภทนฺเตติ เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "มยฺหํ โข ภิกฺขเว โยนิโสมนสิการา โยนิโสสมฺมปฺปธานา อนุตฺตรา วิมุตฺติ อนุปฺปตฺตา อนุตฺตรา วิมุตฺติ สจฺฉิกตา, ตุมฺเหปิ ภิกฺขเว โยนิโสมนสิการา โยนิโสสมฺมปฺปธานา อนุตฺตรํ วิมุตฺตึ อนุปาปุณาถ อนุตฺตรํ วิมุตฺตึ สจฺฉิกโรถาติ. อถ โข มาโร ปาปิมา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"พัน์โธสิ[1] มารปาเสน เย ทิพ์พา เย จ มานุสา,
มารพัน์ธนพัน์โธสิ น เม สมณ โมก์ขสีติ.
มุต์ตาหํ มารปาเสน เย ทิพ์พา เย จ มานุสา,
มารพัน์ธนมุต์โตม์หิ นิหโต ต์วมสิ อัน์ตกาติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา ฯเปฯ ตัต์เถวัน์ตรธายีติ.

ปัญ์จมํ ปาสสุต์ตํ.

เอวัม์เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา พาราณสิยํ วิหรติ อิสิปตเน มิคทาเย. ตัต์ร โข ภควา ภิก์ขู อามัน์เตสิ "ภิก์ขโวติ. "ภทัน์เตติ เต ภิก์ขู ภควโต ปัจ์จัส์โสสุํ. ภควา เอตทโวจ "มุต์ตาหํ ภิก์ขเว สัพ์พปาเสหิ เย ทิพ์พา เย จ มานุสา, ตุม์เหปิ ภิก์ขเว มุต์ตา สัพ์พปาเสหิ เย ทิพ์พา เย จ มานุสา, จรถ ภิก์ขเว จาริกํ พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกัม์ปาย อัต์ถาย หิตาย สุขาย เทวมนุส์สานํ, มา เอเกน เท์ว อคมิต์ถ, เทเสถ ภิก์ขเว ธัม์มํ อาทิกัล์ยาณํ มัช์เฌกัล์ยาณํ ปริโยสานกัล์ยาณํ, สาต์ถํ สพ์ยัญ์ชนํ เกวลปริปุณ์ณํ ปริสุท์ธํ พ์รห์มจริยํ ปกาเสถ. สัน์ติ สัต์ตา อัป์ปรชัก์ขชาติกา, อัส์สวนตา ธัม์มัส์ส ปริหายัน์ติ, ภวิส์สัน์ติ ธัม์มัส์ส อัญ์ญาตาโร; อหัม์ปิ ภิก์ขเว เยน อุรุเวลา เสนานิคโม[2] เตนุปสัง์กมิส์สามิ ธัม์มเทสนายาติ. อถ โข มาโร ปาปิมา เยน ภควา

[1] ม. เอวํ; สี. ยุ. พัท์โธสิ.

[2] วินยโปต์ถเก "เยน อุรุเวลา เยน เสนานิคโมติ อีทิโส ปาโฐ ทิส์สติ.

เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"พนฺโธสิ สพฺพปาเสหิ เย ทิพฺพา เย จ มานุสา,
มหาพนฺธนพนฺโธสิ น เม สมณ โมกฺขสีติ.
มุตฺโตหํ สพฺพปาเสหิ เย ทิพฺพา เย จ มานุสา,
มหาพนฺธนมุตฺโตมฺหิ นิหโต ตฺวมสิ อนฺตกาติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา ฯเปฯ ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

ฉฏฺฐํ สปฺปสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเป. เตน โข ปน สมเยน ภควา รตฺตนฺธการติมิสายํ อชฺโฌกาเส นิสินฺโน โหติ. เทโว จ เอกเมกํ ผุสายติ. อถ โข มาโร ปาปิมา ภควโต ภยํ ฉมฺภิตตฺตํ โลมหํสํ อุปฺปาเทตุกาโม มหนฺตํ สปฺปราชวณฺณํ อภินิมฺมินิตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ. เสยฺยถาปิ นาม มหตี เอกรุกฺขิกา นาวา, เอวมสฺส กาโย โหติ. เสยฺยถาปิ นาม มหนฺตํ โสณฺฑิกากิลญฺชํ, เอวมสฺส ผโณ โหติ. เสยฺยถาปิ นาม มหตี โกสลิกา กํสปาติ, เอวมสฺส อกฺขีนิ ภวนฺติ. เสยฺยถาปิ นาม เทเว คฬคฬายนฺเต วิชฺชุลฺลตา นิจฺฉรนฺติ, เอวมสฺส มุขโต ชิวฺหา นิจฺฉรนฺติ. เสยฺยถาปิ นาม กมฺมารคคฺคริยา ธมมานาย สทฺโท โหติ, เอวมสฺส อสฺสาสปสฺสาสานํ สทฺโท โหติ.

อถ โข ภควา "มาโร อยํ ปาปิมา อิติ วิทิตฺวา มารํ ปาปิมนฺตํ คาถาหิ อชฺฌภาสิ

"โย สุญฺญเคหานิ เสวติ เสยฺยา โส มุนิ อตฺตสญฺญโต,
โวสฺสชฺช จเรยฺย ตตฺถ โส ปฏิรูปญฺหิ ตถาวิธสฺส ตํ.
จรกา พหู เภรวา พหู อโถ ฑํสสิรีสปา พหู,
โลมมฺปิ น ตตฺถ อิญฺชเย สุญฺญาคารคโต มหา มุนิ,
นภํ ผเลยฺย ปจวี จเลยฺย สพฺเพว ปาณา อุท สนฺตเสยฺยุํ,
สลฺลมฺปิ เจ อุรสิ กมฺปเสยฺยุํ[•] อุปธีสุ ตาณํ น กโรนฺติ พุทฺธาติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา "ชานาติ มํ ภควา, ชานาติ มํ สุคโตติ ทุกฺขี ทุมฺมโน ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

สตฺตมํ สุปฺปติสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเป. อถ โข ภควา พหุเทว รตฺตึ อพฺโภกาเส จงฺกมิตฺวา รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปาเท ปกฺขาเลตฺวา วิหารํ ปวิสิตฺวา ทกฺขิเณน ปสฺเสน สีหเสยฺยํ กปฺเปสิ ปาเทน ปาทํ อจฺจาธาย สโต สมฺปชาโน อุฏฺฐานสญฺญํ มนสิกริตฺวา อถ โข มาโร ปาปิมา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"กึ โสปฺปสิ กึ นุ โสปฺปสิ กิมิทํ โสปฺปสิ ทุพฺภโค วิย,
"สุญฺญมคารนฺติ โสปฺปสิ กิมิทํ โสปฺปสิ สุริเย อุคฺคเตติ.
ยสฺส ชาลินี วิสตฺติกา ตณฺหา นตฺถิ กุหิญฺจิ เนตเว,
สพฺพุปธีนํ ปริกฺขยา พุทฺโธ โสปฺปติ กึ ตเวตฺถ มาราติ.

• ม. เอวํ; สี. ยุ. ปกมฺปเยยฺยุํ; พ. กปฺปเรยฺย.

อถ โข มาโร ปาปิมา ฯเปฯ ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

อฏฺฐมํ นนฺทนสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. อถ โข มาโร ปาปิมา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

"นนฺทติ ปุตฺเตหิ ปุตฺติมา โคมิโก โคหิ ตเถว นนฺทติ,
อุปธีหิ นรสฺส นนฺทนา น หิ โส นนฺทติ โย นิรูปธีติ.
โสจติ ปุตฺเตหิ ปุตฺติมา โคมิโก โคหิ ตเถว โสจติ,
อุปธีหิ นรสฺส โสจนา น หิ โส โสจติ โย นิรูปธีติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา "ชานาติ มํ ภควา, ชานาติ มํ สุคโตติ ทุกฺขี ทุมฺมโน ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

นวมํ อายุสุตฺตํ (๑).

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเป. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "ภิกฺขโวติ. "ภทนฺเตติ เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "อปฺปมิทํ ภิกฺขเว มนุสฺสานํ อายุ, คมนีโย สมฺปราโย, กตฺตพฺพํ กุสลํ, จริตพฺพํ พฺรหฺมจริยํ, นตฺถิ ชาตสฺส อมรณํ; โย ภิกฺขเว จิรํ ชีวติ โส วสฺสสตํ อปฺปํ วา ภิยฺโยติ. อถ โข มาโร ปาปิมา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"ทีฆมายุ มนุสฺสานํ น นํ หีเฬ สุโปริโส,

จเรยฺย ขีรมตฺโตว นตฺถิ มจฺจุสฺส อาคโมติ.
อปฺปมายุ มนุสฺสานํ หิเฬยฺย นํ สุโปริโส,
จเรยฺยาทิตฺตสีโสว นตฺถิ มจฺจุสฺส นาคโมติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา ฯเปฯ ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

ทสมํ อายุสุตฺตํ (๒).

เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห ฯเปฯ ตตฺร โข ภควา เอตทโวจ "อปฺปมิทํ ภิกฺขเว มนุสฺสานํ อายุ, คมนีโย สมฺปราโย, กตฺตพฺพํ กุสลํ, จริตพฺพํ พฺรหฺมจริยํ, นตฺถิ ชาตสฺส อมรณํ; โย ภิกฺขเว จิรํ ชีวติ, โส วสฺสสตํ อปฺปํ วา ภิยฺโยติ. อถ โข มาโร ปาปิมา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"นาจฺจยนฺติ อโหรตฺตา ชีวิตํ นุปรุชฺฌติ,
อายุ อนุปริยติ[๑] มจฺจานํ เนมิว รถกุพฺพรนฺติ.
อจฺจยนฺติ อโหรตฺตา ชีวิตํ อุปรุชฺฌติ,
อายุ ขียติ มจฺจานํ กุนฺนทีนํว โอทกนฺติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา "ชานาติ มํ ภควา, ชานาติ มํ สุคโตติ ทุกฺขี ทุมฺมโน ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

ปฐโม วคฺโค.

ตสฺสุทฺทานํ

"ตโปกมฺมญฺจ นาโค จ สุภํ ปาเสน เต ทุเว,
สปฺโป สุปฺปติ นนฺทนํ อายุนา อปเร ทุเวติ.

---

๑ สี. ปริเยตีติปิ อนุปริเยตีติปิ ปาโฐ; ยุ. อนุปริยาติ.

มารสํยุตฺเต ทุติยวคฺโค ทุติโย.

ปฐมํ ปาสาณสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ คิชฺฌกูเฏ ปพฺพเต. เตน โข ปน สมเยน ภควา รตฺตนฺธการติมิสายํ อชฺโฌกาเส นิสินฺโน โหติ. เทโว จ เอกเมกํ ผุสายติ. อถ โข มาโร ปาปิมา ภควโต ภยํ ฉมฺภิตตฺตํ โลมหํสํ อุปฺปาเทตุกาโม เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต อวิทูเร มหนฺเต มหนฺเต ปาสาเณ ปตคเฬสิ.* อถ โข ภควา "มาโร อยํ ปาปิมา อิติ วิทิตฺวา มารํ ปาปิมนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"สเจปิ เกวลํ สพฺพํ คิชฺฌกูฏํ จเลยฺยสิ,
เนว สมฺมา วิมุตฺตานํ พุทฺธานํ อตฺถิ อิญฺชิตนฺติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา "ชานาติ มํ ภควา, ชานาติ มํ สุคโตติ ทุกฺขี ทุมฺมโน" ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

ทุติยํ สีหสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภควา มหติยา ปริสาย ปริวุโต ธมฺมํ เทเสติ. อถ โข มารสฺส ปาปิมโต เอตทโหสิ "อยํ โข

* สี. ปวฏฺเฏสีติปิ ปวฏฺเฏสีติปิ ปวฏฺเฏสีติปิ ปาโฐ; ยุ. ปุหาเสสิ.

สมโณ โคตโม มหติยา ปริสาย ปริวุโต ธมฺมํ เทเสติ, ยนฺนุนาหํ เยน สมโณ โคตโม เตนุปสงฺกเมยฺยํ วิจกฺขุกมฺมายาติ. อถ โข มาโร ปาปิมา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"กึ นุ สีโหว นทสิ ปริสายํ วิสารโท,
ปฏิมลฺโล หิ เต อตฺถิ วิชิตาวี นุ มญฺญสีติ.
นทนฺติ เว มหาวีรา ปริสาสุ วิสารทา,
ตถาคตา พลปฺปตฺตา ติณฺณา โลเก วิสตฺติกนฺติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา "ชานาติ มํ ภควา, ชานาติ มํ สุคโตติ ทุกฺขี ทุมฺมโน ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

ตติยํ สกลิกสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ มทฺทกุจฺฉิสฺมึ มิคทาเย. เตน โข ปน สมเยน ภควโต ปาโท สกลิกาย ขโต โหติ. ภุสา สุทํ ภควโต เวทนา วตฺตนฺติ สารีริกา ทุกฺขา ติพฺพา ขรา กฏุกา อสาตา อมนาปา. ตา สุทํ ภควา สโต สมฺปชาโน อธิวาเสติ อวิหญฺญมาโน. อถ โข ภควา จตุคฺคุณํ สงฺฆาฏึ ปญฺญเปตฺวา ทกฺขิเณน ปสฺเสน สีหเสยฺยํ กปฺเปสิ ปาเท ปาทํ อจฺจาธาย สโต สมฺปชาโน. อถ โข มาโร ปาปิมา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"มนฺทิยา นุ เสสิ อุทาหุ กาเวยฺยมตฺโต อตฺถา นุ เต สมฺปจุรา น สนฺติ,

เอโก วิวิตฺเต สยนาสนมฺหิ นิทฺทามุโข* กิมิทํ โสปฺปเสวาติ.
น มนฺทิยา สยามิ นาปิ กาเวยฺยมตฺโต ขตฺถํ สเมจฺจาหมเปตโสโก,
เอโก วิวิตฺเต สยนาสนมฺหิ สยามหํ สพฺพภูตานุกมฺปี.
เยสมฺปิ สลฺลํ อุรสิ ปวิฏฺฐํ มุหุํ มุหุํ หทยํ เสวมานํ,
เตปีธ โสปฺปํ ลภเร สสลฺลา กสฺมา อหํ น สุเป วีตสลฺโล.
ชคฺคํ น สงฺกามิ นปิ ภามิ โสตฺตุํ รตฺตินฺทิวา นานุตปฺปนฺติ มามํ,
หานึ น ปสฺสามิ กุหิญฺจิ โลเก ตสฺมา สุเป สพฺพภูตานุกมฺปีติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา "ชานาติ มํ ภควา, ชานาติ มํ สุคโตติ ทุกฺขี ทุมฺมโน ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

จตุตฺถํ ปฏิรูปสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา โกสเลสุ วิหรติ เอกสาลายํ พฺราหฺมณคาเม. เตน โข ปน สมเยน ภควา มหติยา คิหิปริสาย ปริวุโต ธมฺมํ เทเสติ. อถ โข มารสฺส ปาปิมโต เอตทโหสิ "อยํ โข สมโณ โคตโม มหติยา คิหิปริสาย ปริวุโต ธมฺมํ เทเสติ, ยนฺนูนาหํ เยน สมโณ โคตโม เตนุปสงฺกเมยฺยํ วิจกฺขุกมฺมายาติ. อถ โข มาโร ปาปิมา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"เนตํ ตว ปฏิรูปํ ยทญฺญมนุสาสสิ,
อนุโรธวิโรเธสุ มา สชฺชิตฺถ ตทาจรนฺติ.

---

* สี. นิทฺทาสิ โข.

หิตานุกมฺปี สมฺพุทฺโธ ยทญฺญมนุสาสติ,
อนุโรธวิโรเธหิ วิปฺปมุตฺโต ตถาคโตติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา "ชานาติ มํ ภควา, ชานาติ มํ สุคโตติ ทุกฺขี ทุมฺมโน ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

ปญฺจมํ มานสสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. อถ โข มาโร ปาปิมา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"อนฺตลิกฺขจโร ปาโส ยฺวายํ จรติ มานโส,
เตน ตํ พาธยิสฺสามิ น เม สมณ โมกฺขสีติ.
รูปา สทฺทา คนฺธา รสา โผฏฺฐพฺพา จ มโนรมา,
เอตฺถ เม วิคโต ฉนฺโท นิหโต ตฺวมสิ อนฺตกาติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา "ชานาติ มํ ภควา, ชานาติ มํ สุคโตติ ทุกฺขี ทุมฺมโน ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

ฉฏฺฐํ ปตฺตสุตฺตํ.

สาวตฺถิยํ อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภควา ปญฺจนฺนํ อุปาทานกฺขนฺธานํ อุปาทาย ภิกฺขู ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสติ สมาทเปติ สมุตฺเตเชติ สมฺปหํเสติ, เต จ ภิกฺขู อฏฺฐิกตฺวา มนสิกตฺวา สพฺพเจตโส สมนฺนาหริตฺวา โอหิตโสตา ธมฺมํ สุณนฺติ. อถ โข มารสฺส ปาปิมโต เอตทโหสิ "อยํ โข สมโณ โคตโม ปญฺจนฺนํ อุปาทานกฺขนฺธานํ

อุปาทาย ภิกฺขู ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสติ สมาทเปติ สมุตฺเตเชติ สมฺปหํเสติ, เต จ ภิกฺขู อฏฺฐิกตฺวา มนสิกตฺวา สพฺพเจตโส สมนฺนาหริตฺวา โอหิตโสตา ธมฺมํ สุณนฺติ. ยนฺนูนาหํ เยน สมโณ โคตโม เตนุปสงฺกเมยฺยํ วิจกฺขุกมฺมายาติ. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ปตฺตา อชฺโฌกาเส นิกฺขิตฺตา โหนฺติ. อถ โข มาโร ปาปิมา พลิพทฺทวณฺณํ อภินิมฺมินิตฺวา เยน เต ปตฺตา เตนุปสงฺกมิ. อถ โข อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญตรํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ "ภิกฺขุ ภิกฺขุ เอโส พลิพทฺโท ปตฺเต ภินฺเทยฺยาติ.

เอวํ วุตฺเต ภควา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ "เนโส ภิกฺขุ พลิพทฺโท, มาโร เอโส ปาปิมา ตุมฺหากํ วิจกฺขุกมฺมาย อาคโตติ. อถ โข ภควา "มาโร อยํ ปาปิมา อิติ วิทิตฺวา มารํ ปาปิมนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"รูปํ เวทยิตํ สญฺญํ วิญฺญาณํ ยญฺจ สงฺขตํ,
เนโสหมสฺมิ เนตํ เม เอวํ ตตฺถ วิรชฺชติ,
เอวํ วิรตฺตํ เขมตฺตํ สพฺพสํโยชนาตีตํ,
อนฺเวสํ สพฺพฐาเนสุ มารเสนาปิ นาชฺฌคาติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา ฯเปฯ ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

สตฺตมํ อายตนสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํ. เตน โข ปน สมเยน ภควา ฉนฺนํ ผสฺสายตนานํ อุปาทาย ภิกฺขู ธมฺมิยา กถาย

สนฺทสฺเสติ สมาทเปติ สมุตฺเตเชติ สมฺปหํเสติ, เต จ ภิกฺขู อฏฺฐิกตฺวา มนสิกตฺวา สพฺพเจตโส สมนฺนาหริตฺวา โอหิตโสตา ธมฺมํ สุณนฺติ. อถ โข มารสฺส ปาปิมโต เอตทโหสิ "อยํ โข สมโณ โคตโม ฉนฺนํ ผสฺสายตนานํ อุปาทาย ภิกฺขู ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสติ สมาทเปติ สมุตฺเตเชติ สมฺปหํเสติ, เต จ ภิกฺขู อฏฺฐิกตฺวา มนสิกตฺวา สพฺพเจตโส สมนฺนาหริตฺวา โอหิตโสตา ธมฺมํ สุณนฺติ, ยนฺนูนาหํ เยน สมโณ โคตโม เตนุปสงฺกเมยฺยํ วิจกฺขุกมฺมายาติ. อถ โข มาโร ปาปิมา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ;อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต อวิทูเร มหนฺตํ ภยเภรวํ สทฺทํ อกาสิ "อปีสฺสุทํ ปฐวี มญฺเญ อุทฺรียตีติ. อถ โข อญฺญตโร ภิกฺขุ อญฺญตรํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ "ภิกฺขุ ภิกฺขุ เอสา ปฐวี มญฺเญ อุทฺรียตีติ.

เอวํ วุตฺเต ภควา ตํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ "เนสา ภิกฺขุ ปฐวี อุทฺรียติ, มาโร เอโส ปาปิมา ตุมฺหากํ วิจกฺขุกมฺมาย อาคโตติ. อถ โข ภควา "มาโร อยํ ปาปิมา อิติ วิทิตฺวา มารํ ปาปิมนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"รูปา สทฺทา คนฺธา รสา ผสฺสา ธมฺมา จ เกวลา,
เอตํ โลกามิสํ โฆรํ เอตฺถ โลโก วิมุจฺฉิโต,
เอตญฺจ สมติกฺกมฺม สโต พุทฺธสฺส สาวโก,
มารเธยฺยมติกฺกมฺม อาทิจฺโจว วิโรจตีติ.

อถ โข มาโร ฯเปฯ ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

อฏฺฐมํ ปิณฺฑสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา มคเธสุ วิหรติ ปญฺจสาลายํ พฺราหฺมณคาเม. เตน โข ปน สมเยน ปญฺจสาลายํ พฺราหฺมณคาเม กุมาริกานํ ปาหุณกานิ ภวนฺติ. อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย ปญฺจสาลํ พฺราหฺมณคามํ ปิณฺฑาย ปาวิสิ.

เตน โข ปน สมเยน ปญฺจสาเลยฺยกา พฺราหฺมณคหปติกา มาเรน ปาปิมตา อนฺวาวิฏฺฐา ภวนฺติ "มา สมโณ โคตโม ปิณฺฑมลตฺถาติ. อถ โข ภควา ยถา โธเตน ปตฺเตน ปญฺจสาลํ พฺราหฺมณคามํ ปิณฺฑาย ปาวิสิ, ตถา โธเตน ปตฺเตน ปฏิกฺกมิ. อถ โข มาโร ปาปิมา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ "อปิ สมณ ปิณฺฑมลตฺถาติ. ตถา นุ ตฺวํ ปาปิม อกาสิ? ยถาหํ ปิณฺฑํ น ลเภยฺยนฺติ. เตน หิ ภนฺเต ภควา ทุติยมฺปิ ปญฺจสาลํ พฺราหฺมณคามํ ปิณฺฑาย ปวิสตุ. ตถาหํ กริสฺสามิ ยถา ภควา ปิณฺฑํ ลจฺฉตีติ.

อปุญฺญํ ปสวี มาโร อาสชฺชนํ ตถาคตํ,
กึ นุ มญฺญสิ ปาปิม น เม ปาปํ วิปจฺจตีติ.
สุสุขํ วต ชีวาม เยสนฺโน นตฺถิ กิญฺจนํ,
ปีติภกฺขา ภวิสฺสาม เทวา อาภสฺสรา ยถาติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา "ชานาติ มํ ภควา, ชานาติ มํ สุคโตติ ทุกฺขี ทุมฺมโน ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

นวมํ กสฺสกสุตฺตํ.

สาวตฺถินิทานํ. เตน โข ปน สมเยน ภควา ภิกฺขู นิพฺพานปฏิสํยุตฺตาย ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสติ สมาทเปติ สมุตฺเตเชติ สมฺปหํเสติ, เต จ ภิกฺขู อฏฺฐึกตฺวา มนสิกตฺวา สพฺพเจตโส สมนฺนาหริตฺวา โอหิตโสตา ธมฺมํ สุณนฺติ. อถ โข มารสฺส ปาปิมโต เอตทโหสิ "อยํ โข สมโณ โคตโม ภิกฺขู นิพฺพานปฏิสํยุตฺตาย ธมฺมิยา กถาย ฯเปฯ ยนฺนูนาหํ เยน สมโณ โคตโม เตนุปสงฺกเมยฺยํ วิจกฺขุกมฺมายาติ. อถ โข มาโร ปาปิมา กสฺสกวณฺณํ อภินิมฺมินิตฺวา มหนฺตํ นงฺคลํ ขนฺเธ กริตฺวา ทีฆํ ปาจนยฏฺฐึ คเหตฺวา หฏหฏเกโส สาณสาฏกนิวตฺโถ[๑] กทฺทมมกฺขิเตหิ ปาเทหิ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ "อปิ สมณ พลิพทฺเท อทฺทสาติ. กึ ปน ปาปิม เต พลิพทฺเทหีติ. มเมว สมณ จกฺขุ, มม รูปา, มม จกฺขุสมฺผสฺสวิญฺญาณายตนํ, กุหึ เม สมณ คนฺตฺวา โมกฺขสิ. มเมว สมณ โสตํ, มม สทฺทา, ฯเปฯ มเมว สมณ ฆานํ, มม คนฺธา, ฯเปฯ มเมว สมณ ชิวฺหา, มม รสา, ฯเปฯ มเมว สมณ กาโย, มม โผฏฺฐพฺพา, ฯเปฯ มเมว สมณ มโน, มม ธมฺมา, มม มโนสมฺผสฺสวิญฺญาณายตนํ, กุหึ เม สมณ คนฺตฺวา โมกฺขสีติ.

ตเวว ปาปิม จกฺขุ, ตว รูปา, ตว จกฺขุสมฺผสฺสวิญฺญาณายตนํ, ยตฺถ จ โข ปาปิม นตฺถิ จกฺขุ, นตฺถิ รูปา, นตฺถิ

---

[๑] ยุ. สาณสาฏินิวตฺโถ.

จกฺขุสมฺผสฺสวิญฺญาณายตนํ, อคติ ตว ตตฺถ ปาปิมะ ฯเปฯ ตเวว ปาปิม โสตํ, ตว สทฺทา, ตว โสตสมฺผสฺสวิญฺญาณายตนํ, ยตฺถ จ โข ปาปิม นตฺถิ โสตํ, นตฺถิ สทฺทา, นตฺถิ โสตสมฺผสฺสวิญฺญาณายตนํ, อคติ ตว ตตฺถ ปาปิมะ ตเวว ปาปิม ฆานํ, ตว คนฺธา, ตว ฆานสมฺผสฺสวิญฺญาณายตนํ, ยตฺถ จ โข ปาปิม นตฺถิ ฆานํ, นตฺถิ คนฺธา, นตฺถิ ฆานสมฺผสฺสวิญฺญาณายตนํ, อคติ ตว ตตฺถ ปาปิมะ ตเวว ปาปิม ชิวฺหา, ตว รสา, ตว ชิวฺหาสมฺผสฺสวิญฺญาณายตนํ ฯเปฯ ตเวว ปาปิม กาโย, ตว โผฏฺฐพฺพา, ตว กายสมฺผสฺสวิญฺญาณายตนํ, ฯเปฯ ตเวว ปาปิม มโน, ตว ธมฺมา, ตว มโนสมฺผสฺสวิญฺญาณายตนํ, ยตฺถ จ โข ปาปิม นตฺถิ มโน, นตฺถิ ธมฺมา, นตฺถิ มโนสมฺผสฺสวิญฺญาณายตนํ, อคติ ตว ตตฺถ ปาปิมาติ.

“ยํ วทนฺติ “มม ยิทนฺติ เย วทนฺติ “มมนฺติ จ,
เอตฺถ เจ เต มโน อตฺถิ น เม สมณ โมกฺขสีติ.
ยํ วทนฺติ น ตํ มยฺหํ เย วทนฺติ น เต อหํ,
เอวํ ปาปิม ชานาหิ น เม มคฺคมฺปิ ทกฺขสีติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา ฯเปฯ ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

ทสมํ รชฺชสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา โกสเลสุ วิหรติ หิมวนฺตปเทเส* อรญฺญกุฏิกายํ. อถ โข ภควโต รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก

* สี. หิมวนฺตปสฺเส,

อุทปาทิ "สกฺกา นุ โข รชฺชํ กาเรตุํ อหนํ อฆาตยํ อชินํ อชาปยํ อโสจํ อโสจาปยํ ธมฺเมนาติ. อถ โข มาโร ปาปิมา ภควโต เจตสา เจโต ปริวิตกฺกมญฺญาย เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ "กาเรตุ ภนฺเต ภควา รชฺชํ, กาเรตุ สุคโต รชฺชํ อหนํ อฆาตยํ อชินํ อชาปยํ อโสจํ อโสจาปยํ ธมฺเมนาติ. กึ ปน เม ตฺวํ ปาปิม ปสฺสสิ, ยํ มํ ตฺวํ เอวํ วเทสิ "กาเรตุ ภนฺเต ภควา รชฺชํ, กาเรตุ สุคโต รชฺชํ อหนํ อฆาตยํ อชินํ อชาปยํ อโสจํ อโสจาปยํ ธมฺเมนาติ. ภควโต โข ภนฺเต จตฺตาโร อิทฺธิปาทา ภาวิตา พหุลีกตา ยานีกตา วตฺถุกตา อนุฏฺฐิตา ปริจิตา สุสมารทฺธา, อากงฺขมาโน ปน ภนฺเต ภควา หิมวนฺตํ ปพฺพตราชํ "สุวณฺณนฺเตฺวว อธิมุจฺเจยฺย, สุวณฺณปพฺพตสฺสาติ.

บพฺพตสฺส สุวณฺณสฺส ชาตรูปสฺส เกวลา,
ทฺวิตาว[¹] นาลเมกสฺส[²] อิติ วิทฺธา[²] สมญฺจเร.
โย ทุกฺขมทกฺขิ ยุโตนิทานํ กาเมสุ โส ชนฺตุ กถํ นเมยฺย,
อุปธึ วิทิตฺวา น สงฺโคติ โลเก ตสฺเสว ชนฺตุ วินยาย สิกฺเขติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา "ชานาติ มํ ภควา, ชานาติ มํ สุคโตติ ทุกฺขี ทุมฺมโน ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

ทุติโย วคฺโค.

---

¹ สี. กึ. ² ยุ. ม. อ. เอวํ; สี. วิตฺตวินาลเมกสฺส.

² สี. "วิทิตฺวา ติ วา "วิทฺวาติ วา ปาโฐ; ยุ. วิทฺวา; ม. วิชฺชา.

ตสฺสุทฺทานํ

"ปาสาโณ สีโห สกลิกํ ปฏิรูปญฺจ มานสํ,
ปตฺตํ อายตนํ ปิณฺฑํ กสฺสกํ รชฺเชนเต ทสาติ.

ตติยวคฺโค ตติโย.

ปฐมํ สมฺพหุลสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สกฺเกสุ วิหรติ สิลาวติยํ. เตน โข ปน สมเยน สมฺพหุลา ภิกฺขู ภควโต อวิทูเร อปฺปมตฺตา อาตาปิโน ปหิตตฺตา วิหรนฺติ. อถ โข มาโร ปาปิมา พฺราหฺมณวณฺณํ อภินิมฺมินิตฺวา มหนฺเตน ชฏณฺฑุเวน อชินกฺขิปนิวตฺโถ ชิณฺโณ โคปานสิวงฺโก ฆุรุฆุรุปสฺสาสี อุทุมฺพรทณฺฑํ คเหตฺวา เยน เต ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เต ภิกฺขู เอตทโวจ "ทหรา ภวนฺโต ปพฺพชิตา สุสู กาฬเกสา ภทฺเรน โยพฺพเนน สมนฺนาคตา ปฐเมน วยสา อนิกฺกีฬิตาวิโน กาเมสุ, ภุญฺชนฺตุ ภวนฺโต มานุสเก กาเม, มา สนฺทิฏฺฐิกํ หิตฺวา กาลิกํ อนุธาวิตฺถาติ. น โข มยํ พฺราหฺมณ สนฺทิฏฺฐิกํ หิตฺวา กาลิกํ อนุธาวาม, กาลิกญฺจ โข มยํ พฺราหฺมณ หิตฺวา สนฺทิฏฺฐิกํ อนุธาวาม, กาลิกา หิ พฺราหฺมณ กามา วุตฺตา ภควตา พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโย, สนฺทิฏฺฐิโก อยํ ธมฺโม อกาลิโก เอหิปสฺสิโก โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญฺญูหีติ.

เอวํ วุตฺเต มาโร ปาปิมา สีสํ โอกมฺเปตฺวา ชิวฺหํ นิลฺลาเฬตฺวา ติวิสาขํ นลาเฏน นลาฏิกํ วุฏฺฐาเปตฺวา ทณฺฑโมลุพฺภ ปกฺกามิ.

อถ โข เต ภิกฺขู เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ. เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข เต ภิกฺขู ภควนฺตํ เอตทโวจุํ "อิธ มยํ ภนฺเต ภควโต อวิทูเร อปฺปมตฺตา อาตาปิโน ปหิตตฺตา วิหราม, อถ โข ภนฺเต อญฺญตโร พฺราหฺมโณ มหนฺเตน ชฏณฺฑุเวน อชินกฺขิปนิวตฺโถ ชิณฺโณ โคปานสิวงฺโก ฆุรุฆุรุปสฺสาสี อุทุมฺพรทณฺฑํ คเหตฺวา เยน มยํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อมฺเห เอตทโวจ "ทหรา ภวนฺโต ปพฺพชิตา สุสู กาฬเกสา ภเทฺรน โยพฺพเนน สมนฺนาคตา ปฐเมน วยสา อนิกฺกีฬิตาวิโน กาเมสุ, ภุญฺชนฺตุ ภวนฺโต มานุสเก กาเม, มา สนฺทิฏฺฐิกํ หิตฺวา กาลิกํ อนุธาวิตฺถาติ. เอวํ วุตฺเต มยํ ภนฺเต ตํ พฺราหฺมณํ เอตทโวจุมฺห "น โข มยํ พฺราหฺมณ สนฺทิฏฺฐิกํ หิตฺวา กาลิกํ อนุธาวาม, กาลิกญฺจ โข มยํ พฺราหฺมณ หิตฺวา สนฺทิฏฺฐิกํ อนุธาวาม, กาลิกา หิ พฺราหฺมณ กามา วุตฺตา ภควตา พหุทุกฺขา พหุปายาสา, อาทีนโว เอตฺถ ภิยฺโย, สนฺทิฏฺฐิโก อยํ ธมฺโม อกาลิโก เอหิปสฺสิโก โอปนยิโก ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญฺญูหีติ. เอวํ วุตฺเต ภนฺเต โส พฺราหฺมโณ สีสํ โอกมฺเปตฺวา ชิวฺหํ นิลฺลาเฬตฺวา ติวิสาขํ นลาเฏน นลาฏิกํ วุฏฺฐาเปตฺวา ทณฺฑโมลุพฺภ ปกฺกนฺโตติ.

เนโส ภิกฺขเว พฺราหฺมโณ, มาโร เอโส ปาปิมา ตุมฺหากํ วิจกฺขุกมฺมาย

อาคโตติ. อถ โข ภควา เอตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมํ คาถํ อภาสิ

"โย ทุกฺขมทฺทกฺขิ ยโต นิทานํ กาเมสุ โส ชนฺตุ กถํ นเมยฺย,
อุปธึ วิทิตฺวา "สงฺโคติ โลเก ตสฺเสว ชนฺตุ วินยาย สิกฺเขติ.

ทุติยํ สมิทฺธิสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สกฺเกสุ วิหรติ สิลาวติยํ. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา สมิทฺธิ ภควโต อวิทูเร อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหรติ. อถ โข อายสฺมโต สมิทฺธิสฺส รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ "ลาภา วต เม, สุลทฺธํ วต เม, ยสฺส เม สตฺถา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ; ลาภา วต เม, สุลทฺธํ วต เม, โยหํ เอวํ สฺวากฺขาเต ธมฺมวินเย ปพฺพชิโต; ลาภา วต เม, สุลทฺธํ วต เม, ยสฺส เม สพฺรหฺมจาริโย สีลวนฺโต กลฺยาณธมฺมาติ. อถ โข มาโร ปาปิมา อายสฺมโต สมิทฺธิสฺส เจตสา เจโตปริวิตกฺกมญฺญาย เยนายสฺมา สมิทฺธิ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมโต สมิทฺธิสฺส อวิทูเร มหนฺตํ ภยเภรวํ สทฺทมกาสิ "อปิสฺสุทํ ปฐวี มญฺเญ อุนฺทฺรียตีติ.

อถ โข อายสฺมา สมิทฺธิ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา สมิทฺธิ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อิธาหํ ภนฺเต ภควโต อวิทูเร อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหรามิ, ตสฺส มยฺหํ ภนฺเต รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส

เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ "ลาภา วต เม, สุลทฺธํ วต เม, ยสฺส เม สตฺถา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ; ลาภา วต เม, สุลทฺธํ วต เม, โยหํ เอวํ สฺวากฺขาเต ธมฺมวินเย ปพฺพชิโต; ลาภา วต เม, สุลทฺธํ วต เม, ยสฺส เม สพฺรหฺมจาริโย สีลวนฺโต กลฺยาณธมฺมาติ." ตสฺส มยฺหํ ภนฺเต อวิทูเร มหาภยเภรวสทฺโท อโหสิ "อปิสฺสุทํ ปถวี มญฺเญ อุทฺรียตีติ. เนสา สมิทฺธิ ปถวี อุทฺรียติ, มาโร เอโส ปาปิมา ตุยฺหํ วิจกฺขุกมฺมาย อาคโต, คจฺฉ ตฺวํ สมิทฺธิ, ตตฺเถว อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหราหีติ.

"เอวํ ภนฺเตติ โข อายสฺมา สมิทฺธิ ภควโต ปฏิสฺสุตฺวา อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิ. ทุติยมฺปิ โข อายสฺมา สมิทฺธิ ตตฺเถว อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหาสิ. ทุติยมฺปิ โข อายสฺมโต สมิทฺธิสฺส รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส ฯเปฯ ทุติยมฺปิ โข มาโร ปาปิมา อายสฺมโต สมิทฺธิสฺส เจตสา เจโตปริวิตกฺกมญฺญาย ฯเปฯ "อปิสฺสุทํ ปถวี มญฺเญ อุทฺรียตีติ.

อถ โข อายสฺมา สมิทฺธิ "มาโร อยํ ปาปิมา อิติ วิทิตฺวา มารํ ปาปิมนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"สทฺธายาหํ ปพฺพชิโต อคารสฺมา อนคาริยํ,
สติ ปญฺญา จ เม พุทฺธา จิตฺตญฺจ สุสมาหิตํ,
กามํ กรสฺสุ รูปานิ เนว มํ พฺยาธยิสฺสสีติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา "ชานาติ มํ สมิทฺธิ ภิกฺขูติ ทุกฺขี ทุมฺมโน ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

ตติยํ โคธิกสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเป. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา โคธิโก อิสิคิลิปสฺเส วิหรติ กาฬสิลายํ. อถ โข อายสฺมา โคธิโก อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหรนฺโต สามายิกํ• เจโตวิมุตฺตึ ผุสิ. อถ โข อายสฺมา โคธิโก ตมฺหา สามายิกาย เจโตวิมุตฺติยา ปริหายิ. ทุติยมฺปิ โข อายสฺมา โคธิโก อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหรนฺโต สามายิกํ เจโตวิมุตฺตึ ผุสิ. ทุติยมฺปิ โข อายสฺมา โคธิโก ตมฺหา สามายิกาย เจโตวิมุตฺติยา ปริหายิ. ตติยมฺปิ โข อายสฺมา โคธิโก อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหรนฺโต สามายิกํ เจโตวิมุตฺตึ ผุสิ. ตติยมฺปิ โข อายสฺมา โคธิโก ตมฺหา ฯเปฯ ปริหายิ. จตุตฺถมฺปิ โข อายสฺมา โคธิโก อปฺปมตฺโต ฯเปฯ ผุสิ. จตุตฺถมฺปิ โข อายสฺมา โคธิโก ตมฺหา ฯเปฯ ปริหายิ. ปญฺจมมฺปิ โข อายสฺมา โคธิโก ฯเปฯ ผุสิ. ปญฺจมมฺปิ โข อายสฺมา โคธิโก ฯเปฯ ปริหายิ. ฉฏฺฐมฺปิ โข อายสฺมา โคธิโก อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหรนฺโต สามายิกํ เจโตวิมุตฺตึ ผุสิ. ฉฏฺฐมฺปิ โข อายสฺมา โคธิโก ตมฺหา สามายิกาย เจโตวิมุตฺติยา ปริหายิ. สตฺตมมฺปิ โข อายสฺมา

• ยุ. สามาธิกํ.

โคธิโก อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหรนฺโต สามายิกํ เจโตวิมุตฺตึ ผุสิ. อถ โข อายสฺมโต โคธิกสฺส เอตทโหสิ "ยาว ฉฏฺฐํ ขฺวาหํ สามายิกาย เจโตวิมุตฺติยา ปริหีโน, ยนฺนูนาหํ สตฺถํ อาหเรยฺยนฺติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา อายสฺมโต โคธิกสฺส เจตสา เจโตปริวิตกฺกมญฺญาย เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"มหาวีร มหาปญฺญ อิทฺธิยา ยสสา ชล,
สพฺพเวรภยาตีต ปาเท วนฺทามิ จกฺขุม.
สาวโก เต มหาวีร มรณํ มรณาภิภู,
อากงฺขติ เจตยติ ตํ นิเสธ ชุตินฺธร,
กถญฺหิ ภควา ตุยฺหํ สาวโก สาสเน รโต,
อปฺปตฺตมานโส เสโข กาลํ กยิรา ชเน สุตาติ.

เตน โข ปน สมเยน อายสฺมตา โคธิเกน สตฺถํ อาหริตํ โหติ. อถ โข ภควา "มาโร อยํ ปาปิมา อิติ วิทิตฺวา มารํ ปาปิมนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"เอวํ หิ ธีรา กุพฺพนฺติ นาวกงฺขนฺติ ชีวิตํ,
สมูลํ ตณฺหํ อพฺพุยฺห โคธิโก ปรินิพฺพุโตติ.

อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "อายาม ภิกฺขเว, เยน อิสิคิลิปสฺสํ กาฬสิลา เตนุปสงฺกมิสฺสาม, ยตฺถ โคธิเกน กุลปุตฺเตน สตฺถํ อาหริตนฺติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ.

อถ โข ภควา สมฺพหุเลหิ ภิกฺขูหิ สทฺธึ เยน อิสิคิลิปสฺสํ กาฬสิลา เตนุปสงฺกมิ. อทฺทสา โข ภควา อายสฺมนฺตํ โคธิกํ ทูรโตว มญฺจเก วิวตฺตกฺขนฺธํ เสยฺยมานํ.๑ เตน โข ปน สมเยน ธูมายิตตฺตํ ติมิรายิตตฺตํ คจฺฉเตว ปุริมํ ทิสํ, คจฺฉติ ปจฺฉิมํ ทิสํ, คจฺฉติ อุตฺตรํ ทิสํ คจฺฉติ ทกฺขิณํ ทิสํ, คจฺฉติ อุทฺธํ, คจฺฉติ อโธ, คจฺฉติ อนุทิสํ. อถ โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "ปสฺสถ โน ตุมฺเห ภิกฺขเว เอตํ ธูมายิตตฺตํ ติมิรายิตตฺตํ คจฺฉเตว ปุริมํ ทิสํ, คจฺฉติ ปจฺฉิมํ ทิสํ, คจฺฉติ อุตฺตรํ ทิสํ, คจฺฉติ ทกฺขิณํ ทิสํ, คจฺฉติ อุทฺธํ, คจฺฉติ อโธ, คจฺฉติ อนุทิสนฺติ. "เอวํ ภนฺเตติ. เอโส โข ภิกฺขเว มาโร ปาปิมา โคธิกสฺส กุลปุตฺตสฺส วิญฺญาณํ สมนฺเวสติ "กตฺถ โคธิกสฺส กุลปุตฺตสฺส วิญฺญาณํ ปติฏฺฐิตนฺติ. อปฺปติฏฺฐิเตน จ ภิกฺขเว วิญฺญาเณน โคธิโก กุลปุตฺโต ปรินิพฺพุโตติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา เวฬุวปณฺฑุวีณํ อาทาย เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"อุทฺธํ อโธ จ ติริยํ ทิสาอนุทิสาสฺวหํ,
อนฺเวสํ นาธิคจฺฉามิ โคธิโก โส กุหึ คโตติ.
โย ธีโร ธิติสมฺปนฺโน ฌายี ฌานรโต สทา,
อโหรตฺตมนุยุญฺชํ ชีวิตํ อนิกามยํ,
เชตฺวาน มจฺจุโน เสนํ อนาคนฺตฺวา ปุนพฺภวํ,

๑ ฎ. เอวํ, สี. ยุ. เสมานํ; พ. โสปฺปมานํ.

สมูลํ ตณฺหํ อพฺพุยฺห โคธิโก ปรินิพฺพุโตติ.
ตสฺส โสกปเรตสฺส วีณา กจฺฉกา อภสฺสถ,
ตโต โส ทุมฺมโน ยกฺโข ตตฺเถวนฺตรธายถาติ.

จตุตฺถํ สตฺตวสฺสสุตฺตํ,

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา อุรุเวลายํ วิหรติ นชฺชา เนรญฺชราย ตีเร อชปาลนิโคฺรเธ. เตน โข ปน สมเยน มาโร ปาปิมา สตฺต วสฺสานิ ภควนฺตํ อนุพนฺโธ โหติ โอตาราเปกฺโข โอตารํ อลภมาโน. อถ โข มาโร ปาปิมา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"โสกาวติณฺโณ นุ วนสฺมึ ฌายสิ วิตฺตํ นุ ชินฺโน อุท ปตฺถยาโน,
อาคุนฺนุ คามสฺมิมกาสิ กิญฺจิ กสฺมา ชเนน กโรสิ สกฺขึ
สกฺขี น สมฺปชฺชติ เกนจิ เตติ.

โสกสฺส มูลํ ปลิขาย สพฺพํ อนาคุ ฌายามิ อโสจมาโน,
เฉตฺวาน สพฺพํ ภวโลภชปฺปํ อนาสโว ฌายามิ ปมตฺตพนฺธุ.

ยํ วทนฺติ มมยิทนฺติ เย วทนฺติ มมนฺติ จ,
เอตฺถ เจเต มโน อตฺถิ น เม สมณ โมกฺขสีติ.

ยํ วทนฺติ น ตํ มยฺหํ เย วทนฺติ น เต อหํ,
เอวํ ปาปิม ชานาหิ น เม มคฺคมฺปิ ทกฺขสีติ.

สเจ มคฺคํ อนุพุทฺธํ เขมํ อมตคามินึ,
อเปหิ คจฺฉ ตฺวเมโก กิมญฺเญมนุสาสสีติ.

อมจฺจุเธยฺยํ มุญฺจนฺติ เย ชนา ปารคามิโน,
เตสาหํ ปุฏฺโฐ อกฺขามิ ยํ สจฺจํ ตํ นิรุปธินฺติ.

เสยฺยถาปิ ภนฺเต คามสฺส วา นิคมสฺส วา อวิทูเร โปกฺขรณี, ตตฺรสฺส กกฺกฏโก, อถ โข ภนฺเต สมฺพหุลา กุมารกา วา กุมาริกาโย วา ตมฺหา คามา วา นิคมา วา นิกฺขมิตฺวา เยน สา โปกฺขรณี เตนุปสงฺกเมยฺยุํ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ กกฺกฏกํ อุทกา อุทฺธริตฺวา ถเล ปติฏฺฐาเปยฺยุํ: ยํ ยเทว หิ โส ภนฺเต กกฺกฏโก อฬํ อภินินฺนาเมยฺย, ตํ ตเทว เต กุมารกา วา กุมาริกาโย วา กฏฺเฐน วา กถลาย วา สญฺฉินฺเทยฺยุํ สมฺภญฺเชยฺยุํ สมฺปลิภญฺเชยฺยุํ เอวํ หิ โส ภนฺเต กกฺกฏโก สพฺเพหิ อเฬหิ สญฺฉินฺเนหิ สมฺภคฺเคหิ สมฺปลิภคฺเคหิ อภพฺโพ ตํ โปกฺขรณึ ปุน โอตริตุํ, เสยฺยถาปิ ปุพฺเพ เอวเมว โข ภนฺเต ยานิ กานิจิ วิสูกายิกานิ วิเสวิตานิ วิปฺผนฺทิตานิ, สพฺพานิ ตานิ ภควตา สญฺฉินฺนานิ สมฺภคฺคานิ สมฺปลิภคฺคานิ อภพฺโพ ทานาหํ ภนฺเต ปุน ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตุํ ยทิทํ โอตาราเปกฺโขติ. อถ โข มาโร ปาปิมา ภควโต สนฺติเก อิมา นิพฺเพชนียา คาถาโย อภาสิ

"เมทวณฺณญฺจ ปาสาณํ วายโส อนุปริยคา,
อเปตฺถ มุทุ วินฺเทม อปิ อสฺสาทนา สิยา.
อลทฺธา ตตฺถ อสฺสาทํ วายมนฺโต อปกฺกเม,
กาโกว เสลํ อาสชฺช นิพฺพิชฺชาเปม โคตมาติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา ภควโต สนฺติเก อิมา นิพฺเพชนียา คาถาโย

ภาสิตฺวา ตมฺหา ฐานา อปกฺกมึ. ภควโต อวิทูเร ปฐวิยํ ปลฺลงฺเกน นิสีทิ ตุณฺหีภูโต มงฺกุภูโต ปตฺตกฺขนฺโธ อโธมุโข ปชฺฌายนฺโต อปฺปฏิภาโณ กฏฺเฐน ภูมึ วิลิขนฺโต.

บญฺจมํ มารธีตุสุตฺตํ.

อถ โข ตณฺหา จ อรติ จ ราคา จ มารธีตโร เยน มาโร ปาปิมา เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา มารํ ปาปิมนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสึสุ

"เกนาสิ ทุมฺมโน ตาต ปุริสํ กํ นุ โสจสิ,
มยํ ตํ ราคปาเสน อรญฺญมิว กุญฺชรํ,
พนฺธิตฺวา อานยิสฺสาม วสโค เต ภวิสฺสตีติ.
อรหํ สุคโต โลเก น ราเคน สุวานโย,
มารเธยฺยํ อติกฺกนฺโต ตสฺมา โสจามหํ ภุสนฺติ.

อถ โข ตณฺหา จ อรติ จ ราคา จ มารธีตโร เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจุํ "ปาเท เต สมณ ปริจาเรมาติ. อถ โข ภควา น มนสากาสิ, ยถา ตํ อนุตฺตเร อุปธิสงฺขเย วิมุตฺโต.

อถ โข ตณฺหา จ อรติ จ ราคา จ มารธีตโร เอกมนฺตํ อปกฺกมฺม เอวํ สมจินฺเตสุํ "อุจฺจาวจา โข ปุริสานํ อธิปฺปายา, ยนฺนูน มยํ เอกสตเอกสตํ กุมาริวณฺณสตํ อภินิมฺมิเนยฺยามาติ. อถ โข ตณฺหา จ อรติ จ ราคา จ มารธีตโร เอกสตเอกสตํ

กุมาริวณฺณสตํ อภินิมฺมินิตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจุํ "ปาเท เต สมณ ปริจาเรมาติ. ตมฺปิ ภควา น มนสากาสิ, ยถา ตํ อนุตฺตเร อุปธิสงฺขเย วิมุตฺโต.

อถ โข ตณฺหา จ อรติ จ ราคา จ มารธีตโร เอกมนฺตํ อปกฺกมฺม เอวํ สมจินฺเตสุํ "อุจฺจาวจา โข ปุริสานํ อธิปฺปายา, ยนฺนูน มยํ เอกสตเอกสตํ อวิชาตวณฺณสตํ อภินิมฺมิเนยฺยามาติ. อถ โข ตณฺหา จ อรติ จ ราคา จ มารธีตโร เอกสตเอกสตํ อวิชาตวณฺณสตํ อภินิมฺมินิตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจุํ "ปาเท เต สมณ ปริจาเรมาติ. ตมฺปิ ภควา น มนสากาสิ, ยถา ตํ อนุตฺตเร อุปธิสงฺขเย วิมุตฺโต.

อถ โข ตณฺหา จ อรติ จ ราคา จ มารธีตโร เอกมนฺตํ อปกฺกมฺม เอวํ สมจินฺเตสุํ "อุจฺจาวจา โข ปุริสานํ อธิปฺปายา, ยนฺนูน มยํ เอกสตเอกสตํ สกึ วิชาตวณฺณสตํ อภินิมฺมิเนยฺยามาติ. อถ โข ตณฺหา จ ฯ เป ฯ สกึ วิชาตวณฺณสตํ อภินิมฺมินิตฺวา เยน ภควา ฯ เป ฯ ยถา ตํ อนุตฺตเร อุปธิสงฺขเย วิมุตฺโต.

อถ โข ตณฺหา จ ฯ เป ฯ ทุวิชาตวณฺณสตํ อภินิมฺมินิตฺวา เยน ภควา ฯ เป ฯ ยถา ตํ อนุตฺตเร อุปธิสงฺขเย วิมุตฺโต.

อถ โข ตณฺหา จ ฯ เป ฯ มชฺฌิมิตฺถิวณฺณสตํ อภินิมฺมิเนยฺยามาติ. อถ โข ตณฺหา จ ฯ เป ฯ มชฺฌิมิตฺถิวณฺณสตํ อภินิมฺมินิตฺวา

เยน ภควา ฯเปฯ ยถา ตํ อนุตฺตเร อุปธิสงฺขเย วิมุตฺโต.

อถ โข ตณฺหา จ ฯเปฯ มหิตฺถิวณฺณสตํ อภินิมฺมิเนยฺยามาติ. อถ โข ตณฺหา จ ฯเปฯ มหิตฺถิวณฺณสตํ อภินิมฺมินิตฺวา เยน ภควา ฯเปฯ ยถา ตํ อนุตฺตเร อุปธิสงฺขเย วิมุตฺโต. อถ โข ตณฺหา จ อรติ จ ราคา จ มารธีตโร เอกมนฺตํ อปกฺกมฺม เอตทโวจุํ "สจฺจํ กิร โน ปิตา อโวจ

"อรหํ สุคโต โลเก น ราเคน สุวานโย,
มารเธยฺยํ อติกฺกนฺโต ตสฺมา โสจามหํ ภุสนฺติ.

ยญฺหิ มยํ สมณํ วา พฺราหฺมณํ วา อวีตราคํ อิมินา อุปกฺกเมน อุปกฺกเมยฺยาม, หทยํ วาสฺส ผเลยฺย, อุณฺหํ วา โลหิตํ มุขโต อุคฺคจฺเฉยฺย, อุมฺมาทํ วา ปาปุเณยฺย จิตฺตวิกฺเขปํ วา, เสยฺยถาปิ ปน นโฬ หริโต ลุโต อุสฺสุสฺสติ วิสุสฺสติ มิลายติ, เอวเมว อุสฺสุสฺเสยฺย วิสุสฺเสยฺย มิลาเยยฺยาติ. อถ โข ตณฺหา จ อรติ จ ราคา จ มารธีตโร เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐํสุ เอกมนฺตํ ฐิตา โข ตณฺหา มารธีตา ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"โสกาวติณฺโณ นุ วนสฺมึ ฌายสิ วิตฺตํ นุ ชินฺโน อุท ปตฺถยาโน,
อาคุํ นุ คามสฺมิมกาสิ กิญฺจิ กสฺมา ชเนน น กโรสิ สกฺขึ
สกฺขี น สมฺปชฺชติ เกนจิ เตติ.

อตฺถสฺส ปตฺตึ หทยสฺส สนฺตึ เชตฺวาน เสนํ ปิยสาตรูปํ,

เอกาหํ ฌายํ สุขมานุโพธยํ ตสฺมา ชเนน น กโรมิ สกฺขึ,
สกฺขี น สมฺปชฺชติ เกนจิ เมติ.

อถ โข อรติ มารธีตา ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"กถํวิหารีพหุโลธ ภิกฺขุ ปญฺโจฆติณฺโณ อตรีธ ฉฏฺฐํ,
กถํ ฌายํ พหุลํ กามสญฺญา ปริพาหิรา โหนฺติ อลทฺธโย ตนฺติ.
ปสฺสทฺธกาโย สุวิมุตฺตจิตฺโต อสงฺขราโน สติมา อโนโก,
อญฺญาย ธมฺมํ อวิตกฺกฌายี น กุปฺปติ น สรติ น ถิโน,
เอวํวิหารีพหุโลธ ภิกฺขุ ปญฺโจฆติณฺโณ อตรีธ ฉฏฺฐํ,
เอวํ ฌายํ พหุลํ กามสญฺญา ปริพาหิรา โหนฺติ อลทฺธโย ตนฺติ.

อถ โข ราคา มารธีตา ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"อจฺเฉชฺช ตณฺหํ คณสํฆจารี อทฺธา จริสฺสนฺติ* พหู จ สทฺธา,
พหุํ วตายํ ชนตํ อโนโก อจฺเฉชฺช เนสฺสติ มจฺจุราชสฺส ปารนฺติ.
นยนฺติ เว มหาวีรา สทฺธมฺเมน ตถาคตา,
ธมฺเมน นยมานานํ กา อุสฺสุยา วิชานตนฺติ.

อถ โข ตณฺหา จ อรติ จ ราคา จ มารธีตโร เยน มาโร ปาปิมา เตนุปสงฺกมึสุ. อทฺทสา โข มาโร ปาปิมา ตณฺหญฺจ อรติญฺจ ราคญฺจ มารธีตโร ทูรโตว อาคจฺฉนฺติโย; ทิสฺวาน คาถาหิ อชฺฌภาสิ

"พาลา กุมุทนาเฬหิ ปพฺพตํ อภิมตฺถถ,

---

* สี. ตริสฺสนฺติ.

คิรึ นเขน ขณถ อโยทันเตภิ ขาทถ.
เสลํว สิรสิ โอหัจ์จ ปาตาเล คาธเมสถ,
ขาณุํว อุรสาสัช์ช นิพ์พิช์ชาเปถ โคตมํน์ติ.
ทัท์ทัล์หมานา อาคัญ์ฉุํ ตัณ์หา จ อรตี ราคา,
ตา ตัต์ถ ปนุที สัต์ถา ตุลํ ภัฏ์ฐํว มาลุโตติ.*

ตติโย วัค์โค.

ตัส์สุท์ทานํ ภวติ

"สัม์พหุลา สมิท์ธิ จ โคธิกสัต์ตวัส์สานิ,
ธีตรํ เทสิตํ พุท์ธ เสฏ์เฐน อิมํ มารปัญ์จกัน์ติ.

มารสํยุต์ตํ สมัต์ตํ.

---

* ม. เอวํ; สี. ยุ. มารุโต.

๕. — ภิกฺขุนีสํยุตฺตํ.

ปฐมํ อาฬวิกาสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. อถ โข อาฬวิกา ภิกฺขุนี ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย สาวตฺถึ ปิณฺฑาย ปาวิสิ; สาวตฺถิยํ ปิณฺฑาย จริตฺวา ปจฺฉาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺตา เยน อนฺธวนํ เตนุปสงฺกมิ วิเวกตฺถินี. อถ โข มาโร ปาปิมา อาฬวิกาย ภิกฺขุนิยา ภยํ ฉมฺภิตตฺตํ โลมหํสํ อุปฺปาเทตุกาโม วิเวกมฺหา จาเวตุกาโม เยน อาฬวิกา ภิกฺขุนี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อาฬวิกํ ภิกฺขุนึ คาถาย อชฺฌภาสิ

"นตฺถิ นิสฺสรณํ โลเก กึ วิเวเกน กาหสิ,
ภุญฺชสฺสุ กามรติโย มาหุ ปจฺฉานุตาปินีติ.

อถ โข อาฬวิกาย ภิกฺขุนิยา เอตทโหสิ "โก นุ โข อยํ มนุสฺโส วา อมนุสฺโส วา คาถํ ภาสตีติ. อถ โข อาฬวิกาย ภิกฺขุนิยา เอตทโหสิ "มาโร โข อยํ ปาปิมา มม ภยํ ฉมฺภิตตฺตํ โลมหํสํ อุปฺปาเทตุกาโม วิเวกมฺหา จาเวตุกาโม คาถํ ภาสตีติ. อถ โข อาฬวิกา ภิกฺขุนี "มาโร อยํ ปาปิมา อิติ วิทิตฺวา มารํ ปาปิมนฺตํ คาถาหิ อชฺฌภาสิ

"อัต์ถิ นิส์สรณํ โลเก ปัญ์ญาย เม สุผุส์สิตํ,
ปมัต์ตพัน์ธุ ปาปิม น ต์วํ ชานาสิ ตํ ปทํ.
สัต์ติสูลูปมา กามา ขัน์ธาสํ อธิกุฏ์ฏนา,
ยํ ต์วํ กามรตึ พ์รูสิ อรติ มัย์ห สา อหูติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา "ชานาติ มํ อาฬวิกา ภิก์ขุนีติ ทุก์ขี ทุม์มโน ตัต์เถวัน์ตรธายีติ.

ทุติยํ โสมาสุต์ตํ.

สาวัต์ถินิทานํ. อถ โข โสมา ภิก์ขุนี ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย สาวัต์ถึ ปิณ์ฑาย ปาวิสิ; สาวัต์ถิยํ ปิณ์ฑาย จริต์วา ปัจ์ฉาภัต์ตํ ปิณ์ฑปาตปฏิก์กัน์ตา เยน อัน์ธวนํ เตนุปสังกมิ ทิวาวิหาราย; อัน์ธวนํ อัช์โฌคาเหต์วา อัญ์ญตรัส์มึ รุก์ขมูเล ทิวาวิหารํ นิสีทิ. อถ โข มาโร ปาปิมา โสมาย ภิก์ขุนิยา ภยํ ฉัม์ภิตัต์ตํ โลมหํสํ อุป์ปาเทตุกาโม สมาธิม์หา จาเวตุกาโม เยน โสมา ภิก์ขุนี เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา โสมํ ภิก์ขุนึ คาถาย อัช์ฌภาสิ

"ยัน์ตํ อิสีหิ ปัต์ตัพ์พํ ฐานํ ทุรภิสัม์ภวํ,
น ตํ ท์วังคุลปัญ์ญาย สัก์กา ปัป์โปตุมิต์ถิยาติ.

อถ โข โสมาย ภิก์ขุนิยา เอตทโหสิ "โก นุ โข อยํ มนุส์โส วา อมนุส์โส วา คาถํ ภาสตีติ. อถ โข โสมาย ภิก์ขุนิยา เอตทโหสิ "มาโร โข อยํ ปาปิมา มม ภยํ ฉัม์ภิตัต์ตํ โลมหํสํ อุป์ปาเทตุกาโม สมาธิม์หา จาเวตุกาโม คาถํ ภาสตีติ. อถ

โข โสมา ภิกฺขุนี "มาโร อยํ ปาปิมา อิติ วิทิตฺวา มารํ ปาปิมนฺตํ คาถาหิ อชฺฌภาสิ

"อิตฺถิภาโว กึ กยิรา จิตฺตมฺหิ สุสมาหิเต,
ญาณมฺหิ วตฺตมานมฺหิ สมฺมา ธมฺมํ วิปสฺสโต.
ยสฺส นูน สิยา เอวํ อิตฺถีหํ ปุริโสติ วา,
กิญฺจิ วา ปน อสฺมีติ ตํ มาโร วตฺตุมรหตีติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา "ชานาติ มํ โสมา ภิกฺขุนีติ ทุกฺขี ทุมฺมโน ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

ตติยํ โคตมีสุตฺตํ.

สาวตฺถินิทานํ. ฯเปฯ อถ โข กิสาโคตมี ภิกฺขุนี ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย สาวตฺถึ ปิณฺฑาย ปาวิสิ; สาวตฺถิยํ ปิณฺฑาย จริตฺวา ปจฺฉาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺตา เยน อนฺธวนํ เตนุปสงฺกมิ ทิวาวิหาราย; อนฺธวนํ อชฺโฌคาเหตฺวา อญฺญตรสฺมึ รุกฺขมูเล ทิวาวิหารํ นิสีทิ. อถ โข มาโร ปาปิมา กิสาโคตมิยา ภิกฺขุนิยา ภยํ ฉมฺภิตตฺตํ โลมหํสํ อุปฺปาเทตุกาโม สมาธิมฺหา จาเวตุกาโม เยน กิสาโคตมี ภิกฺขุนี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา กิสาโคตมึ ภิกฺขุนึ คาถาย อชฺฌภาสิ

"กึ นุ ตฺวํ หตปุตฺตาว เอกมาสิ รุทมฺมุขี,
วนมชฺฌคตา เอกา ปุริสํ นุ คเวสสีติ.

อถ โข กิสาโคตมิยา ภิกฺขุนิยา เอตทโหสิ "โก นุ โข อยํ มนุสฺโส วา อมนุสฺโส วา คาถํ ภาสตีติ. อถ โข กิสาโคตมิยา ภิกฺขุนิยา เอตทโหสิ "มาโร โข อยํ ปาปิมา มม ภยํ ฉมฺภิตตฺตํ โลมหํสํ อุปฺปาเทตุกาโม สมาธิมฺหา จาเวตุกาโม คาถํ ภาสตีติ. อถ โข กิสาโคตมี ภิกฺขุนี "มาโร โข อยํ ปาปิมา อิติ วิทิตฺวา มารํ ปาปิมนฺตํ คาถาหิ อชฺฌภาสิ

"อจฺจนฺตํ หตปุตฺตมฺหิ ปุริสา เอตทนฺติกา,
น โสจามิ น โรทามิ น ตํ ภายามิ อาวุโส.
สพฺพตฺถ วิหตา นนฺทิ ตโมกฺขนฺโธ ปทาลิโต,
เชตฺวาน มจฺจุโน เสนํ วิหรามิ อนาสวาติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา "ชานาติ มํ กิสาโคตมี ภิกฺขุนีติ ทุกฺขี ทุมฺมโน ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

จตุตฺถํ วิชยาสุตฺตํ.

สาวตฺถินิทานํ. อถ โข วิชยา ภิกฺขุนี ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ฯ เป ฯ อญฺญตรสฺมึ รุกฺขมูเล ทิวาวิหารํ นิสีทิ. อถ โข มาโร ปาปิมา วิชยาย ภิกฺขุนิยา ภยํ ฯ เป ฯ สมาธิมฺหา จาเวตุกาโม เยน วิชยา ภิกฺขุนี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา วิชยํ ภิกฺขุนึ คาถาย อชฺฌภาสิ

"ทหรา ต์วํ รูปวตี อหญ์จ ทหโร สุสู,
ปญ์จงคิเกน ตุริเยน เอหัย์เยภิรมาม์เส.

อถ โข วิชยาย ภิก์ขุนิยา เอตทโหสิ "โก นุ โข อยํ มนุส์โส วา อมนุส์โส วา คาถํ ภาสตีติ. อถ โข วิชยาย ภิก์ขุนิยา เอตทโหสิ มาโร โข อยํ ปาปิมา ฯเปฯ คาถํ ภาสตีติ. อถ โข วิชยา ภิก์ขุนี "มาโร อยํ ปาปิมา อิติ วิทิต์วา มารํ ปาปิมัน์ตํ คาถาย อัช์ฌภาสิ

"รูปา สัท์ทา คัน์ธา รสา โผฏ์ฐัพ์พา จ มโนรมา,
นิย์ยาตยามิ ตุม์เหว มาร น หิ เตน อัต์ถิกา.
อิมินา ปูติกาเยน ภินฺทเนน ปภงฺคุนา,
อัฏ์ฏียามิ หรายามิ กามตัณ์หา สมูหตา.
เย จ รูปูปคา สัต์ตา เย จ อรูปภาคิโน,*
ยา จ สัน์ตา สมาปัต์ติ สัพ์พัต์ถ วิหโต ตโมติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา "ชานาติ มํ วิชยา ภิก์ขุนีติ ทุก์ขี ทุม์มโน ตัต์เถวัน์ตรธายีติ.

ปัญ์จมํ อุปปลวัณ์ณาสุต์ตํ.

สาวัต์ถินิทานํ. อถ โข อุปปลวัณ์ณา ภิก์ขุนี ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ฯเปฯ อัญ์ญตรัส์มึ สุปุป์ผิตสาลรุก์ขมูเล อัฏ์ฐาสิ. อถ โข มาโร ปาปิมา อุปปลวัณ์ณาย ภิก์ขุนิยา ภยํ ฉัม์ภิตัต์ตํ โลมหํสํ

* ยุ. พ. อารุปปัฏ์ฐายิโน.

อุป์ปาเทตุกาโม สมาธิม์หา จาเวตุกาโม เยน อุป์ปลวัณ์ณา ภิก์ขุนี เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา อุป์ปลวัณ์ณํ ภิก์ขุนึ คาถาย อัช์ฌภาสิ

สุปุป์ผิตัค์คํ อุปคัม์ม ภิก์ขุนิ เอกา ตุวํ ติฏ์ฐสิ สาลมูเล,
น จัต์ถิ เต ทุติยา วัณ์ณธาตุ อิธาคตา ตาทิสิกา ภเวย์ยุํ,
พาเลน ต์วํ ภายสิ ธุต์ตกานัน์ติ.

อถ โข อุป์ปลวัณ์ณาย ภิก์ขุนิยา เอตทโหสิ "โก นุ ข์วายํ มนุส์โส วา อมนุส์โส วา คาถํ ภาสตีติ. อถ โข อุป์ปลวัณ์ณาย ภิก์ขุนิยา เอตทโหสิ "มาโร โข อยํ ปาปิมา มม ภยํ ฯเปฯ คาถํ ภาสตีติ. อถ โข อุป์ปลวัณ์ณา ภิก์ขุนี "มาโร อยํ ปาปิมา อิติ วิทิต์วา มารํ ปาปิมัน์ตํ คาถาหิ อัช์ฌภาสิ

"สตํ สหัส์สานิปิ ธุต์ตกานํ อิธาคตา ตาทิสิกา ภเวย์ยุํ,
โลมํ น อิญ์ชามิ น สัน์ตสามิ มาร น ภายามิ ตเมกิกาปิ.
เอสา อัน์ตรธายามิ กุจ์ฉึ วา ปวิสามิ เต,
ปขุมัน์ตริกายัม์ปิ ติฏ์ฐัน์ตึ มํ น ทัก์ขสิ.
จิต์ตัส์มึ วสีภูตัม์หิ อิท์ธิปาทา สุภาวิตา,
สัพ์พพัน์ธนมุต์โตม์หิ น ตํ ภายามิ อาวุโสติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา "ชานาติ มํ อุป์ปลวัณ์ณา ภิก์ขุนีติ ทุก์ขี ทุม์มโน ตัต์เถวัน์ตรธายีติ.

ฉัฏ์ฐํ จาลาสุต์ตํ.

สาวัต์ถินิทานํ. อถ โข จาลา ภิก์ขุนี ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ฯเปฯ อัญ์ญตรัส์มึ รุก์ขมูเล ทิวาวิหารํ นิสีทิ. อถ โข มาโร ปาปิมา เยน จาลา ภิก์ขุนี ฯเปฯ อุปสังกมิต์วา จาลํ ภิก์ขุนึ เอตทโวจ "กึ นุ โข ต์วํ ภิก์ขุนี น โรเจสีติ. ชาตึ ข์วาหํ อาวุโส น โรเจมีติ.

"กึ นุ ชาตึ น โรเจสิ ชาโต กามานิ ภุญ์ชติ,
โก นุ ต์วํ อิทมาทปยิ ชาตึ มา โรจ ภิก์ขุนีติ.
ชาตัส์ส มรณํ โหติ ชาโต ทุก์ขานิ ผุส์สติ,
พัน์ธํ วธํ ปริเก์ลสํ ตัส์มา ชาตึ น โรจเย.
พุท์โธ ธัม์มมเทเสสิ ชาติยา สมติก์กมํ,
สัพ์พทุก์ขัป์ปหานาย โส มํ สัจ์เจ นิเวสยิ.
เย จ รูปูปคา สัต์ตา เย จ อรูปภาคิโน,
นิโรธํ อัป์ปชานัน์ตา อาคัน์ตาโร ปุนัพ์ภวัน์ติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา "ชานาติ มํ จาลา ภิก์ขุนีติ ทุก์ขี ทุม์มโน ตัต์เถวัน์ตรธายีติ.

สัต์ตมํ อุปจาลาสุต์ตํ.

สาวัต์ถินิทานํ. อถ โข อุปจาลา ภิก์ขุนี ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ฯเปฯ อัญ์ญตรัส์มึ รุก์ขมูเล ทิวาวิหารํ นิสีทิ. ฯเปฯ

อุปจาลํ ภิก์ขุนึ เอตทโวจ "กัต์ถ นุ ต๎วํ ภิก์ขุนิ อุปปัช์ชิตุกามาติ. น ข๎วาหํ อาวุโส กัต์ถจิ อุปปัช์ชิตุกามาติ.

ตาวตึสา จ ยามา จ ตุสิตา จาปิ เทวตา,
นิม์มานรติโน เทวา เย เทวา วสวัต์ติโน,
ตัต์ถ จิต์ตํ ปณิเธหิ รตึ ปัจ์จนุโภส์สสีติ.
ตาวตึสา จ ยามา จ ตุสิตา จาปิ เทวตา,
นิม์มานรติโน เทวา เย เทวา วสวัต์ติโน,
กามพัน์ธนพัท์ธา เต เอน์ติ มารวสํ ปุน.
สัพ์โพว อาทิต์โต โลโก สัพ์โพ โลโก ปธูปิโต,
สัพ์โพ ปัช์ชลิโต โลโก สัพ์โพ โลโก ปกัม์ปิโต,
อกัม์ปิตํ อจลิตํ อปุถุช์ชนเสวิตํ,
อคติ ยัต์ถ มารัส์ส ตัต์ถ เม นิรโต มโนติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา "ชานาติ มํ อุปจาลา ภิก์ขุนีติ ทุก์ขี ทุม์มโน ตัต์เถวัน์ตรธายีติ.

อัฏ์ฐมํ สีสุปจาลาสุต์ตํ.

สาวัต์ถิยํ. อถ โข สีสุปจาลา ภิก์ขุนี ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต๎วา ฯเปฯ อัญ์ญตรัส์มึ รุก์ขมูเล ทิวาวิหารํ นิสีทิ. อถ โข มาโร ปาปิมา เยน สีสุปจาลา ภิก์ขุนี เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต๎วา สีสุปจาลํ ภิก์ขุนึ เอตทโวจ "กัส์ส นุ ต๎วํ ภิก์ขุนิ

ปาสัณ์ฑํ โรเจสีติ. น ข์วาหํ อาวุโส กัส์สจิ ปาสัณ์ฑํ โรเจมีติ.

กึ นุ ต์วํ อุท์ทิส์ส มุณ์ฑาสิ　　สมณี วิย ทิส์สสิ,
น จ โรเจสิ ปาสัณ์ฑํ　　กิมิทํ จรสิ โมมุหาติ.
อิโต พหิท์ธา ปาสัณ์ฑา　　ทิฏ์ฐีสุ สํสิทัน์ติ เต,
น เตสํ ธัม์มํ โรเจมิ　　น เต ธัม์มัส์ส โกวิทา.
อัต์ถิ สัก์ยกุเล ชาโต　　พุท์โธ อัป์ปฏิปุค์คโล,
สัพ์พาภิภู มารนุโท　　สัพ์พัต์ถ มปราชิโต,
สัพ์พัต์ถ มุต์โต อัส์สิโต　　สัพ์พํ ปัส์สติ จัก์ขุมา.
สัพ์พกัม์มัก์ขยํ ปัต์โต　　วิมุต์โต อุปธิสํขเย,
โส มัย์หํ ภควา สัต์ถา　　ตัส์ส โรเจมิ สาสนัน์ติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา “ชานาติ มํ สีสุปจาลา ภิก์ขุนีติ ทุก์ขี ทุม์มโน ตัต์เถวัน์ตรธายีติ.

นวมํ เสลาสุต์ตํ.

สาวัต์ถิยํ อถ โข เสลา ภิก์ขุนี ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ฯเปฯ อัญ์ญตรัส์มึ รุก์ขมูเล ทิวาวิหารํ นิสีทิ. อถ โข มาโร ปาปิมา เสลาย ภิก์ขุนิยา ภยํ ฯเปฯ เสลํ ภิก์ขุนึ คาถาย อัช์ฌภาสิ

“เกนิทํ ปกตํ พิม์พํ　　ก์วจิ พิม์พัส์ส การโก,
ก์วจิ พิม์พํ สมุป์ปัน์นํ　　ก์วจิ พิม์พํ นิรุช์ฌตีติ.

อถ โข เสลาย ภิก์ขุนิยา เอตทโหสิ “โก นุ ข์วายํ มนุส์โส วา อมนุส์โส วา คาถํ ภาสตีติ. อถ โข เสลาย ภิก์ขุนิยา เอตทโหสิ “มาโร โข อยํ ปาปิมา มม ภยํ ฉัม์ภิตัต์ตํ โลมหํสํ อุป์ปาเทตุกาโม สมาธิม์หา จาเวตุกาโม คาถํ ภาสตีติ. อถ โข เสลา ภิก์ขุนี “มาโร อยํ ปาปิมา อิติ วิทิต์วา มารํ ปาปิมัน์ตํ คาถาหิ อัช์ฌภาสิ

“น ยิทํ ปกตํ พิม์พํ น ยิทํ ปกตํ อฆํ,
เหตุํ ปฏิจ์จ สัม์ภูตํ เหตุภังคา นิรุช์ฌติ.
ยถาปิ อัญ์ญตรํ พีชํ เขต์เต วุต์ตํ วิรูหติ,
ปฐวีรสัญ์จ อาคัม์ม สิเนหัญ์จ ตทูภยํ.
เอวํ ขัน์ธา จ ธาตุโย ฉ จ อายตนา อิเม,
เหตุํ ปฏิจ์จ สัม์ภูตา เหตุภังคา นิรุช์ฌเรติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา “ชานาติ มํ เสลา ภิก์ขุนีติ ทุก์ขี ทุม์มโน ตัต์เถวัน์ตรธายีติ.

ทสมํ วชิราสุต์ตํ.

เอวัม์เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวัต์ถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณ์ฑิกัส์ส อาราเม. อถ โข วชิรา ภิก์ขุนี ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย สาวัต์ถึ ปิณ์ฑาย ปาวิสิ; สาวัต์ถิยํ ปิณ์ฑาย จริต์วา ปัจ์ฉาภัต์ตํ ปิณ์ฑปาตปฏิก์กัน์ตา เยน อัน์ธวนํ

เตนุปสงฺกมิ ทิวาวิหาราย; อนฺธวนํ อชฺโฌคาเหตฺวา อญฺญตรสฺมึ รุกฺขมูเล ทิวาวิหารํ นิสีทิ. อถ โข มาโร ปาปิมา วชิราย ภิกฺขุนิยา ภยํ ฉมฺภิตตฺตํ โลมหํสํ อุปฺปาเทตุกาโม สมาธิมฺหา จาเวตุกาโม เยน วชิรา ภิกฺขุนี เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา วชิรํ ภิกฺขุนึ คาถาย อชฺฌภาสิ

"เกนายํ ปกโต สตฺโต กุวํ สตฺตสฺส การโก,
กุวํ สตฺโต สมุปฺปนฺโน กุวํ สตฺโต นิรุชฺฌตีติ.

อถ โข วชิราย ภิกฺขุนิยา เอตทโหสิ "โก นุ ขฺวายํ มนุสฺโส วา อมนุสฺโส วา คาถํ ภาสตีติ. อถ โข วชิราย ภิกฺขุนิยา เอตทโหสิ "มาโร อยํ ปาปิมา มม ภยํ ฉมฺภิตตฺตํ โลมหํสํ อุปฺปาเทตุกาโม สมาธิมฺหา จาเวตุกาโม คาถํ ภาสตีติ. อถ โข วชิรา ภิกฺขุนี "มาโร อยํ ปาปิมา อิติ วิทิตฺวา มารํ ปาปิมนฺตํ คาถาหิ อชฺฌภาสิ

"กึ นุ สตฺโตติ ปจฺเจสิ มาร ทิฏฺฐิคตํ นุ เต,
สุทฺธสงฺขารปุญฺโชยํ น ยิธ สตฺตุปลพฺภติ.
ยถา หิ องฺคสมฺภารา โหติ สทฺโท รโถ อิติ,
เอวํ ขนฺเธสุ สนฺเตสุ โหติ สตฺโตติ สมฺมติ,
ทุกฺขเมว หิ สมฺโภติ ทุกฺขํ ติฏฺฐติ เวติ จ,
นาญฺญตฺร ทุกฺขา สมฺโภติ นาญฺญตฺร ทุกฺขา นิรุชฺฌตีติ.

อถ โข มาโร ปาปิมา "ชานาติ มํ วชิรา ภิกฺขุนีติ ทุกฺขี ทุมฺมโน ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

ภิกฺขุนีสํยุตฺตํ สมตฺตํ.

ตสฺสุทฺทานํ

" อาฬวิกา จ โสมา จ โคตมี วิชยา สห,
อุปฺปลวณฺณา จ จาลา จ อุปจาลา สีสุปจาลา
เสลา วชิราย เต ทสาติ.

๖.—พฺรหฺมสํยุตฺตํ.

ปฐมวคฺโค ปฐโม.

ปฐมํ อายาจนสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา อุรุเวลายํ วิหรติ นชฺชา เนรญฺชราย ตีเร อชปาลนิโคฺรเธ ปฐมาภิสมฺพุทฺโธ. อถ โข ภควโต รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ "อธิคโต โข มฺยายํ ธมฺโม คมฺภีโร ทุทฺทโส ทุรนุโพโธ สนฺโต ปณีโต อตกฺกาวจโร นิปุโณ ปณฺฑิตเวทนีโย, อาลยรามา โข ปนายํ ปชา อาลยรตา อาลยสมฺมุทิตา, อาลยรามาย โข ปน ปชาย อาลยรตาย อาลยสมฺมุทิตาย ทุทฺทสํ อิทํ ฐานํ ยทิทํ อิทปฺปจฺจยตา-ปฏิจฺจสมุปฺปาโท, อิทมฺปิ โข ฐานํ ทุทฺทสํ ยทิทํ สพฺพสํขารสมโถ สพฺพูปธิปฏินิสฺสคฺโค ตณฺหกฺขโย วิราโค นิโรโธ นิพฺพานํ, อหญฺเจว โข ปน ธมฺมํ เทเสยฺยํ, ปเร จ เม น อาชาเนยฺยุํ, โส มมสฺส กิลมโถ, สา มมสฺส วิเหสาติ. อปิสฺสุทํ ภควนฺตํ อิมา อนจฺฉริยา คาถาโย ปฏิภํสุ ปุพฺเพ อสฺสุตปุพฺพา

"กิจฺเฉน เม อธิคตํ หลนฺทานิ ปกาสิตุํ,
ราคโทสปเรเตหิ นายํ ธมฺโม สุสมฺพุทฺโธ.
ปฏิโสตคามึ นิปุณํ คมฺภีรํ ทุทฺทสํ อณุํ,
ราครตา น ทกฺขนฺติ ตโมกฺขนฺเธน อาวุตาติ.

อิติ ภควโต ปฏิสัญ์จิก์ขโต อัป์โปส์สุก์กตาย จิต์ตํ นมติ, โน ธัม์มเทสนายาติ.

อถ โข พ์รห์มุโน สหัม์ปติส์ส ภควโต เจตสา เจโตปริวิตัก์กมัญ์ญาย เอตทโหสิ "นัส์สติ วต โภ โลโก, วินัส์สติ วต โภ โลโก, ยัต์ร หิ นาม ตถาคตัส์ส อรหโต สัม์มาสัม์พุท์ธัส์ส อัป์โปส์สุก์กตาย จิต์ตํ นมติ, โน ธัม์มเทสนายาติ. อถ โข พ์รห์มา สหัม์ปติ เสย์ยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สัม์มิญ์ชิตํ วา พาหํ ปสาเรย์ย ปสาริตํ วา พาหํ สัม์มิญ์เชย์ย, เอวเมว พ์รห์มโลเก อัน์ตรหิโต ภควโต ปุรโต ปาตุรโหสิ. อถ โข พ์รห์มา สหัม์ปติ เอกํสํ อุต์ตราสังคํ กริต์วา ทัก์ขิณชานุมัณ์ฑลํ ปฐวิยํ นิหัน์ต์วา เยน ภควา เตนัญ์ชลึ ปณาเมต์วา ภควัน์ตํ เอตทโวจ "เทเสตุ ภัน์เต ภควา ธัม์มํ, เทเสตุ สุคโต ธัม์มํ, สัน์ติ สัต์ตา อัป์ปรชัก์ขชาติกา อัส์สวนตา ธัม์มัส์ส ปริหายัน์ติ, ภวิส์สัน์ติ ธัม์มัส์ส อัญ์ญาตาโรติ. อิทมโวจ พ์รห์มา สหัม์ปติ; อิทํ วัต์วา อถาปรํ เอตทโวจ

"ปาตุรโหสิ มคเธสุ ปุพ์เพ ธัม์โม อสุท์โธ สมเลหิ จิน์ติโต,
อปาปุเรตํ อมตัส์ส ท์วารํ สุณัน์ตุ ธัม์มํ วิมเลนานุพุท์ธํ.
เสเล ยถา ปัพ์พตมุท์ธนิฏ์ฐิโต ยถาปิ ปัส์เส ชนตํ สมัน์ตโต,
ตถูปมํ ธัม์มมยํ สุเมธโส ปาสาทมารุย์ห สมัน์ตจัก์ขุ,
โสกาวติณ์ณํ ชนตมเปตโสโก อเวก์ขัส์สุ ชาติชราภิภูตัน์ติ.

อุฏ์เฐหิ วีร วิชิตสังคาม สัต์ถวาห อนณ วิจร โลเก,
เทเสตุ ภควา ธัมมํ อัญ์ญาตาโร ภวิส์สัน์ตีติ

อถ โข ภควา พ๎รห๎มุโน จ อัช์เฌสนํ วิทิต์วา สัต์เตสุ จ การุญ์ญตํ ปฏิจ์จ พุท์ธจัก์ขุนา โลกํ โวโลเกสิ. อัท์ทสา โข ภควา พุท์ธจัก์ขุนา โลกํ โวโลเกน์โต สัต์เต อัป์ปรชัก์เข มหารชัก์เข ติก์ขิน์ท์ริเย มุทิน์ท์ริเย ส๎วาการे ท๎วาการे สุวิญ์ญาปเย ทุวิญ์ญาปเย อัป์เปกัจ์เจ ปรโลกวัช์ชภยทัส์สาวิโน วิหรัน์เต. เสย์ยถาปิ นาม อุป์ปลินิยํ วา ปทุมินิยํ วา ปุณ์ฑรีกินิยํ วา อัป์เปกัจ์จานิ อุป์ปลานิ วา ปทุมานิ วา ปุณ์ฑรีกานิ วา อุทเก ชาตานิ อุทเก สํวัฑ์ฒานิ อุทกานุค์คตานิ อัน์โตนิม์มุค์คโปสีนิ, อัป์เปกัจ์จานิ อุป์ปลานิ วา ปทุมานิ วา ปุณ์ฑรีกานิ วา อุทเก ชาตานิ อุทเก สํวัฑ์ฒานิ สโมทกํ ฐิตานิ, อัป์เปกัจ์จานิ อุป์ปลานิ วา ปทุมานิ วา ปุณ์ฑรีกานิ วา อุทเก ชาตานิ อุทเก สํวัฑ์ฒานิ อุทกํ อัจ์จุค์คัม์ม ติฏ์ฐัน์ติ อนุปลิต์ตานิ อุทเกน; เอวเมว ภควา พุท์ธจัก์ขุนา โลกํ โวโลเกน์โต อัท์ทส สัต์เต อัป์ปรชัก์เข มหารชัก์เข ติก์ขิน์ท์ริเย มุทิน์ท์ริเย ส๎วาการे ท๎วาการे สุวิญ์ญาปเย ทุวิญ์ญาปเย อัป์เปกัจ์เจ ปรโลกวัช์ชภยทัส์สาวิโน วิหรัน์เต; ทิส๎วาน พ๎รห๎มานํ สหัม์ปตึ คาถาย ปัจ์จภาสิ

"อปารุตา เต อมตัส์ส ท๎วารา เย โสตวัน์โต ปมุญ์จัน์ตุ สัท์ธํ,
วิหึสสัญ์ญี ปคุณํ นภาสึ ธัม์มํ ปณีตํ มนุเชสุ พ๎รห๎เมติ

อถ โข พฺรหฺมา สหมฺปติ "กตาวกาโส โขมฺหิ ภควตา ธมฺมเทสนายาติ ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

ทุติยํ คารวสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา อุรุเวลายํ วิหรติ นชฺชา เนรญฺชราย ตีเร อชปาลนิโคฺรเธ ปฐมาภิสมฺพุทฺโธ. อถ โข ภควโต รโหคตสฺส ปฏิสลฺลีนสฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุทปาทิ "ทุกฺขํ โข อคารโว วิหรติ อปฺปติสฺโส, กํ นุ ขฺวาหํ สมณํ วา พฺราหฺมณํ วา สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหเรยฺยนฺติ. อถ โข ภควโต เอตทโหสิ "อปริปุณฺณสฺส โข สีลกฺขนฺธสฺส ปาริปูริยา อญฺญํ สมณํ วา พฺราหฺมณํ วา สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหเรยฺยํ, น โข ปนาหํ ปสฺสามิ สเทวเก โลเก สมารเก สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺราหฺมณิยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย อตฺตนา สีลสมฺปนฺนตรํ อญฺญํ สมณํ วา พฺราหฺมณํ วา, ยมหํ สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหเรยฺยํ; อปริปุณฺณสฺส โข สมาธิกฺขนฺธสฺส ปาริปูริยา อญฺญํ สมณํ วา พฺราหฺมณํ วา สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหเรยฺยํ, น โข ปนาหํ ปสฺสามิ สเทวเก โลเก ฯเปฯ อตฺตนา สมาธิสมฺปนฺนตรํ อญฺญํ สมณํ วา พฺราหฺมณํ วา, ยมหํ สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหเรยฺยํ; อปริปุณฺณสฺส โข ปญฺญากฺขนฺธสฺส ปาริปูริยา อญฺญํ สมณํ วา พฺราหฺมณํ วา สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหเรยฺยํ, น โข ปนาหํ ปสฺสามิ สเทวเก โลเก สมารเก สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺราหฺมณิยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย อตฺตนา ปญฺญาสมฺปนฺนตรํ อญฺญํ สมณํ วา

พ์ราห์มณํ วา, ยมหํ สัก์กัต์วา ครุกัต์วา อุปนิส์สาย วิหเรย์ยํ; อปริปุณ์ณัส์ส โข วิมุต์ติก์ขัน์ธัส์ส ปาริปูริยา อัญ์ญํ สมณํ วา พ์ราห์มณํ วา สัก์กัต์วา ครุกัต์วา อุปนิส์สาย วิหเรย์ยํ, น โข ปนาหํ ปัส์สามิ สเทวเก โลเก ฯเป๋ฯ อัต์ตนา วิมุต์ติสัม์ปัน์นตรํ อัญ์ญํ สมณํ วา พ์ราห์มณํ วา, ยมหํ สัก์กัต์วา ครุกัต์วา อุปนิส์สาย วิหเรย์ยํ; อปริปุณ์ณัส์ส โข วิมุต์ติญาณทัส์สนัก์ขัน์ธัส์ส ปาริปูริยา อัญ์ญํ สมณํ วา พ์ราห์มณํ วา สัก์กัต์วา ครุกัต์วา อุปนิส์สาย วิหเรย์ยํ, น โข ปนาหํ ปัส์สามิ สเทวเก โลเก สมารเก สพ์รห์มเก สัส์สมณ-พ์ราห์มณิยา ปชาย สเทวมนุส์สาย อัต์ตนา วิมุต์ติญาณทัส์สน-สัม์ปัน์นตรํ อัญ์ญํ สมณํ วา พ์ราห์มณํ วา, ยมหํ สัก์กัต์วา ครุกัต์วา อุปนิส์สาย วิหเรย์ยํ; ยัน์นูนาหํ ย์วายํ ธัม์โม มยา อภิสัม์พุท์โธ, ตเมว ธัม์มํ สัก์กัต์วา ครุกัต์วา อุปนิส์สาย วิหเรย์ยัน์ติ.

อถ โข พ์รห์มา สหัม์ปติ ภควโต เจตสา เจโตปริวิตัก์กมัญ์ญาย เสย์ยถาปิ พลวา นาม ปุริโส สัม์มิญ์ชิตํ วา พาหํ ปสาเรย์ย ปสาริตํ วา พาหํ สัม์มิญ์เชย์ย, เอวเมว พ์รห์มโลเก อัน์ตรหิโต ภควโต ปุรโต ปาตุรโหสิ. อถ โข พ์รห์มา สหัม์ปติ เอกํสํ อุต์ตราสังคํ กริต์วา เยน ภควา เตนาญ์ชลึ ปณาเมต์วา ภควัน์ตํ เอตทโวจ "เอวเมตํ ภควา, เอวเมตํ สุคต, เยปิ เต ภัน์เต อเหสุํ อตีตมัท์ธานํ อรหัน์โต สัม์มาสัม์พุท์ธา, เตปิ ภควัน์โต ธัม์มัญ์เญว สัก์กัต์วา ครุกัต์วา อุปนิส์สาย วิหรึสุ; เยปิ เต ภัน์เต ภวิส์สัน์ติ อนาคตมัท์ธานํ อรหัน์โต สัม์มาสัม์พุท์ธา,

เตปิ ภควนฺโต ธมฺมญฺเญว สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหรึสุ; ภควาปิ ภนฺเต เอตรหิ อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ธมฺมญฺเญว สกฺกตฺวา ครุกตฺวา อุปนิสฺสาย วิหรตูติ. อิทมโวจ พฺรหฺมา สหมฺปติ; อิทํ วตฺวา อถาปรํ เอตทโวจ

"เย จ อตีตา สมฺพุทฺธา เย จ พุทฺธา อนาคตา,
โย เจตรหิ สมฺพุทฺโธ พหุนฺนํ โสกนาสโน.
สพฺเพ สทฺธมฺมครุโน วิหรึสุ วิหรนฺติ จ,
อถาปิ วิหริสฺสนฺติ เอสา พุทฺธาน ธมฺมตา.
ตสฺมา หิ อตฺตกาเมน มหตฺตมภิกงฺขตา
สทฺธมฺโม ครุกาตพฺโพ สรํ พุทฺธาน สาสนนฺติ.

ตติยํ พฺรหฺมเทวสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตริสฺสา พฺราหฺมณิยา พฺรหฺมเทโว นาม ปุตฺโต ภควโต สนฺติเก อนคาริยํ ปพฺพชิโต โหติ. อถ โข อายสฺมา พฺรหฺมเทโว เอโก วูปกฏฺโฐ อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหรนฺโต น จิรสฺเสว ยสฺสตฺถาย กุลปุตฺตา สมฺม เทว อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชนฺติ, ตทนุตฺตรํ พฺรหฺมจริยปริโยสานํ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหาสิ; "ขีณา ชาติ, วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตฺถตฺตายาติ อพฺภญฺญาสิ. อญฺญตโร จ ปนายสฺมา พฺรหฺมเทโว อรหตํ อโหสิ.

อถ โข อายสฺมา พฺรหฺมเทโว ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย

สาวัต์ถิยํ ปิณ์ฑาย ปาวิสิ; สาวัต์ถิยํ สปทานํ ปิณ์ฑาย จรมาโน เยน สกมาตุ นิเวสนํ เตนุปสํกมิ. เตน โข ปน สมเยน อายัส์มโต พ์รห์มเทวัส์ส มาตา พ์ราห์มณี พ์รห์มุโน อาหุตึ นิจ์จํ ปัค์คัณ์หาติ. อถ โข พ์รห์มุโน สหัม์ปติส์ส เอตทโหสิ "อยํ โข อายัส์มโต พ์รห์มเทวัส์ส มาตา พ์ราห์มณี พ์รห์มุโน อาหุตึ นิจ์จํ ปัค์คัณ์หาติ, ยัน์นูนาหํ ตํ อุปสํกมิต์วา สํเวเชย์ยัน์ติ. อถ โข พ์รห์มา สหัม์ปติ เสย์ยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สัม์มิญ์ชิตํ วา พาหํ ปสาเรย์ย ปสาริตํ วา พาหํ สัม์มิญ์เชย์ย, เอวเมว พ์รห์มโลเก อัน์ตรหิโต อายัส์มโต พ์รห์มเทวัส์ส มาตุ นิเวสเน ปาตุรโหสิ. อถ โข พ์รห์มา สหัม์ปติ เวหาสัณ์ฐิโต อายัส์มโต พ์รห์มเทวัส์ส มาตรํ พ์ราห์มณึ คาถาหิ อัช์ฌภาสิ

"ทูเร อิโต พ์ราห์มณิ พ์รห์มโลโก ยัส์สาหุตึ ปัค์คัณ์หาสิ นิจ์จํ,
เนตาทิโส พ์ราห์มณิ พ์รห์มภัก์โข กึ ชป์ปสิ พ์รห์มปถํ อชานํ.
เอโส หิ เต พ์ราห์มณิ พ์รห์มเทโว นิรูปธิโก อติเทวปัต์โต,
อกิญ์จโน ภิก์ขุ อนัญ์ญโปสิ โย เต โส ปิณ์ฑาย ฆรํ ปวิฏ์โฐ,
อาหุนิโย เวทคู ภาวิตัต์โต นราน เทวาน จ ทัก์ขิเณย์โย,
พาหิต์วา ปาปานิ อนุปลิต์โต ฆาเสสนํ อิริยติ สีติภูโต.
น ตัส์ส ปัจ์ฉา น ปุรัต์ถมัต์ถิ สัน์โต วิธูโม อนิโฆ นิราโส,
นิก์ขิต์ตทัณ์โฑ ตสถาวเรสุ โส ต์ยาหุตึ ภุญ์ชตุ อัค์คปิณ์ฑํ.
วิเสนิภูโต อุปสัน์ตจิต์โต นาโคว ทัน์โต จรติ อเนโช,

ภิกฺขุ สุสีโล สุวิมุตฺตจิตฺโต โส ตฺยาหุติ ภุญฺชตุ อคฺคปิณฺฑํ.
ตสฺมึ ปสนฺนา อวิกมฺปมานา ปติฏฺฐเปหิ ทกฺขิณํ ทกฺขิเณยฺเย,
กโรหิ ปุญฺญํ สุขมายติกํ ทิสฺวา มุนึ พฺราหฺมณิ โอฆติณฺณํ.
ตสฺมึ ปสนฺนา อวิกมฺปมานา ปติฏฺฐเปติ ทกฺขิณํ ทกฺขิเณยฺเย,
อกาสิ ปุญฺญํ สุขมายติกํ ทิสฺวา มุนึ พฺราหฺมณิ โอฆติณฺณนฺติ.

จตุตฺถํ พกสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน พกสฺส พฺรหฺมุโน เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ โหติ "อิทํ นิจฺจํ อิทํ ธุวํ อิทํ สสฺสตํ อิทํ เกวลํ อิทํ อจวนธมฺมํ, อิทํ หิ น ชายติ น ชียติ น มียติ น จวติ น อุปปชฺชติ, อิโต จ ปนญฺญํ อุตฺตรึ นิสฺสรณํ นตฺถีติ. อถ โข ภควา พกสฺส พฺรหฺมุโน เจตสา เจโตปริวิตกฺกมญฺญาย เสยฺยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สมฺมิญฺชิตํ วา พาหํ ปสาเรยฺย ปสาริตํ วา พาหํ สมฺมิญฺเชยฺย, เอวเมว เชตวเน อนฺตรหิโต ตสฺมึ พฺรหฺมโลเก ปาตุรโหสิ. อทฺทสา โข พโก พฺรหฺมา ภควนฺตํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํ; ทิสฺวาน ภควนฺตํ เอตทโวจ "เอหิ โข มาริส, สฺวาคตํ เต มาริส, จิรสฺสํ โข มาริส อิมํ ปริยายมกาสิ ยทิทํ อิธาคมนาย, อิทํ หิ มาริส นิจฺจํ อิทํ ธุวํ อิทํ สสฺสตํ อิทํ เกวลํ อิทํ อจวนธมฺมํ, อิทญฺหิ น ชายติ น ชียติ น มียติ น จวติ น อุปปชฺชติ, อิโต จ ปนญฺญํ อุตฺตรึ นิสฺสรณํ นตฺถีติ.

เอวํ วุต์เต ภควา พกํ พ์รห์มานํ เอตทโวจ "อวิช์ชาคโต วต โภ พโก พ์รห์มา, อวิช์ชาคโต วต โภ พโก พ์รห์มา, ยัต์ร หิ นาม อนิจ์จํ เยว สมานํ "นิจ์จัน์ติ วัก์ขติ, อธุวํ เยว สมานํ "ธุวัน์ติ วัก์ขติ, อสัส์สตํ เยว สมานํ "สัส์สตัน์ติ วัก์ขติ, อเกวลํ เยว สมานํ "เกวลัน์ติ วัก์ขติ, จวนธัม์มํ เยว สมานํ "อจวนธัม์มัน์ติ วัก์ขติ; ยัต์ถ จ ปน ชายติ จ มิย์ยติ จ จวติ จ อุปปัช์ชติ จ, ตํ ตถา วัก์ขติ "อิทํ หิ น ชายติ น ชิย์ยติ น มิย์ยติ น จวติ น อุปปัช์ชตีติ. สัน์ตัญ์จ ปนัญ์ญํ อุต์ตรึ นิส์สรณํ "นัต์ถัญ์ญํ อุต์ตรึ นิส์สรณัน์ติ วัก์ขตีติ.

ท์วาสัต์ตติ โคตม ปุญ์ญกัม์มา วสวัต์ติโน ชาติชรํ อตีตา,
อยมัน์ติมา เวทคู พ์รห์มุปปัต์ติ อัส์มาภิชัป์ปัน์ติ ชนา อเนกาติ.
อัป์ปํ หิ เอตํ น หิ ทีฆมายุํ ยํ ต์วํ พก มัญ์ญสิ ทีฆมายุํ,
สตํ สหัส์สานํ นิรัพ์พุทานํ อายุํ ปชานามิ ต์วาหํ พ์รห์เม.
อนัน์ตทัส์สี ภควาหมัส์มิ ชาติชรํ โสกมุปาติวัต์โต,
กึ เม ปุราณํ วตสีลวัต์ตํ อาจิก์ขเม ตํ ยมหํ วิชัญ์ญา.
ยํ ต์วํ อปาเยสิ พหู มนุส์เส ปิปาสิเต ฆัม์มนิ สัม์ปเรเต,
ตัน์เต ปุราณํ วตสีลวัต์ตํ สุต์ตัป์ปพุท์โธว อนุส์สรามิ.
ยํ เอณิกูลัส์มิํ ชนํ คหีตํ อโมจยี คัย์หกํ นิยมานํ,
ตัน์เต ปุราณํ วตสีลวัต์ตํ สุต์ตัป์ปพุท์โธว อนุส์สรามิ.

คงฺคาย โสตสฺมึ คหีตนาวํ ลุทฺเธน นาเคน มนุสฺสกมฺยา,
อโมจยิตฺถ พลสา ปสยฺห ตนฺเต ปุราณํ วต สีลวตฺตํ,
สุตฺตปฺปพุทฺโธว อนุสฺสรามิ. กปฺโป จ เต ปฏฺจโร อโหสึ
สมฺพุทฺธิวนฺตํ วติ นํ อมญฺญึ, ตนฺเต ปุราณํ วต สีลวตฺตํ
สุตฺตปฺปพุทฺโธว ณนุสฺสรามิ.
อทฺธา ปชานาสิ มเมตมายุํ อญฺญมฺปิ ชานาสิ ตถา หิ พุทฺโธ,
ตถา หิ ตฺยายํ ชลิตานุภาโว โอภาสยํ ติฏฺฐติ พฺรหฺมโลกนฺติ.

ปญฺจมํ อปราทิฏฺฐิสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส พฺรหฺมุโน เอวรูปํ ปาปกํ ทิฏฺฐิคตํ อุปฺปนฺนํ โหติ "นตฺถิ โส สมโณ วา พฺราหฺมโณ วา, โย อิธ อาคจฺเฉยฺยาติ. อถ โข ภควา ตสฺส พฺรหฺมุโน เจตสา เจโตปริวิตกฺกมญฺญาย เสยฺยถาปิ นาม พลวา ปุริโส ฯเปฯ ตสฺมึ พฺรหฺมโลเก ปาตุรโหสิ. อถ โข ภควา ตสฺส พฺรหฺมุโน อุปริเวหาสํ ปลฺลงฺเกน นิสีทิ เตโชธาตุํ สมาปชฺชิตฺวา.

อถ โข อายสฺมโต มหาโมคฺคลฺลานสฺส เอตทโหสิ "กหํ นุ โข ภควา เอตรหิ วิหรตีติ. อทฺทสา โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน ภควนฺตํ ทิพฺเพน จกฺขุนา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุสเกน ตสฺส พฺรหฺมุโน อุปริเวหาสํ ปลฺลงฺเกน นิสินฺนํ เตโชธาตุํ สมาปนฺนํ; ทิสฺวาน เสยฺยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สมฺมิญฺชิตํ วา พาหํ ปสาเรยฺย

ปสาริตํ วา พาหํ สัม์มิญ์เชย์ย, เอวเมว เชตวเน อัน์ตรหิโต ตัส์มึ พ์รห์มโลเก ปาตุรโหสิ. อถ โข อายัส์มา มหาโมค์คัล์ลาโน ปุรัต์ถิมํ ทิสํ นิส์สาย ตัส์ส พ์รห์มุโน อุปริเวหาสํ ปัล์ลังเกน นิสีทิ เตโชธาตุํ สมาปัช์ชิต์วา นีจตรกํ ภควโต.

อถ โข อายัส์มโต มหากัส์สปัส์ส เอตทโหสิ "กหํ นุ โข ภควา เอตรหิ วิหรตีติ. อัท์ทสา โข อายัส์มา มหากัส์สโป ภควัน์ตํ ทิพ์เพน จัก์ขุนา ฯเปฯ ทิส์วาน เสย์ยถาปิ นาม พลวา ปุริโส ฯเปฯ เอวเมว เชตวเน อัน์ตรหิโต ตัส์มึ พ์รห์มโลเก ปาตุรโหสิ. อถ โข อายัส์มา มหากัส์สโป ทัก์ขิณํ ทิสํ นิส์สาย ตัส์ส พ์รห์มุโน อุปริเวหาสํ ปัล์ลังเกน นิสีทิ เตโชธาตุํ สมาปัช์ชิต์วา นีจตรกํ ภควโต.

อถ โข อายัส์มโต มหากัป์ปินัส์ส เอตทโหสิ "กหํ นุ โข ภควา เอตรหิ วิหรตีติ. อถ โข อายัส์มา มหากัป์ปิโน ภควัน์ตํ ทิพ์เพน จัก์ขุนา ฯเปฯ เตโชธาตุํ สมาปันนํ; ทิส์วาน เสย์ยถาปิ นาม พลวา ปุริโส ฯเปฯ เอวเมว เชตวเน อัน์ตรหิโต ตัส์มึ พ์รห์มโลเก ปาตุรโหสิ. อถ โข อายัส์มา มหากัป์ปิโน ปัจ์ฉิมํ ทิสํ นิส์สาย ตัส์ส พ์รห์มุโน อุปริเวหาสํ ปัล์ลังเกน นิสีทิ เตโชธาตุํ สมาปัช์ชิต์วา นีจตรกํ ภควโต.

อถ โข อายัส์มโต อนุรุท์ธัส์ส เอตทโหสิ "กหํ นุ โข ภควา เอตรหิ วิหรตีติ. อัท์ทสา โข อายัส์มา อนุรุท์โธ ฯเปฯ เตโชธาตุํ

สมาปนฺโน; ทิสฺวาน เสยฺยถาปิ นาม พลวา ปุริโส ฯเปฯ ตสฺมึ พฺรหฺมโลเก ปาตุรโหสิ. อถ โข อายสฺมา อนุรุทฺโธ อุตฺตรํ ทิสํ นิสฺสาย ตสฺส พฺรหฺมุโน อุปริเวหาสํ ปลฺลงฺเกน นิสีทิ เตโชธาตุํ สมาปชฺชิตฺวา นีจตรํ ภควโต.

อถ โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน พฺรหฺมานํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"อชฺชาปิ เต อาวุโส สา ทิฏฺฐิ ยา เต ทิฏฺฐิ ปุเร อหุ,
ปสฺสสิ วีติวตฺตนฺตํ พฺรหฺมโลเก ปภสฺสรนฺติ.
น เม มาริส สา ทิฏฺฐิ ยา เม ทิฏฺฐิ ปุเร อหุ,
ปสฺสามิ วีติวตฺตนฺตํ พฺรหฺมโลเก ปภสฺสรํ,
สฺวาหํ อชฺช กถํ วชฺชํ อหํ นิจฺโจมฺหิ สสฺสโตติ.

อถ โข ภควา ตํ พฺรหฺมานํ สํเวเชตฺวา เสยฺยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สมฺมิญฺชิตํ วา พาหํ ปสาเรยฺย ปสาริตํ วา พาหํ สมฺมิญฺเชยฺย, เอวเมว ตสฺมึ พฺรหฺมโลเก อนฺตรหิโต เชตวเน ปาตุรโหสิ. อถ โข พฺรหฺมา อญฺญตรํ พฺรหฺมปาริสชฺชํ อามนฺเตสิ "เอหิ ตฺวํ มาริส เยนายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน เตนุปสงฺกม; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ มหาโมคฺคลฺลานํ เอวํ วเทหิ "อตฺถิ นุ โข มาริส โมคฺคลฺลาน อญฺเญปิ ตสฺส ภควโต สาวกา เอวํมหิทฺธิกา เอวํมหานุภาวา เสยฺยถาปิ นาม ภวํ โมคฺคลฺลาโน กสฺสโป กปฺปิโน อนุรุทฺโธติ. "เอวํ มาริสาติ โข โส พฺรหฺมปาริสชฺโช ตสฺส พฺรหฺมุโน ปฏิสฺสุณิตฺวา เสยฺยถาปิ พลวา ปุริโส ฯเปฯ

เอวเมว ตสฺมึ พฺรหฺมโลเก อนฺตรหิโต อายสฺมโต มหาโมคฺคลฺลานสฺส ปุรโต ปาตุรโหสิ.

อถ โข โส พฺรหฺมปาริสชฺโช อายสฺมนฺตํ มหาโมคฺคลฺลานํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ. เอกมนฺตํ ฐิโต โส พฺรหฺมปาริสชฺโช อายสฺมนฺตํ มหาโมคฺคลฺลานํ เอตทโวจ "อตฺถิ นุ มาริส ฯเปฯ อนุรุทฺโธติ. อถ โข อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน พฺรหฺมปาริสชฺชํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"เตวิชฺชา อิทฺธิปตฺตา จ เจโตปริยายโกวิทา,
ขีณาสวา อรหนฺโต พหู พุทฺธสฺส สาวกาติ.

อถ โข โส พฺรหฺมปาริสชฺโช อายสฺมโต มหาโมคฺคลฺลานสฺส ภาสิตํ อภินนฺทิตฺวา อนุโมทิตฺวา เยน โส พฺรหฺมา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ พฺรหฺมานํ เอตทโวจ "อายสฺมา มาริส มหาโมคฺคลฺลาโน เอวมาห

"เตวิชฺชา อิทฺธิปตฺตา จ เจโตปริยายโกวิทา,
ขีณาสวา อรหนฺโต พหู พุทฺธสฺส สาวกาติ.

อิทมโวจ พฺรหฺมปาริสชฺโช. อตฺตมโน จ พฺรหฺมา ตสฺส พฺรหฺมปาริสชฺชสฺส ภาสิตํ อภินนฺทีติ.

ฉฏฺฐํ ปมาทสุตฺตํ.

สาวตฺถินิทานํ. เตน โข ปน สมเยน ภควา ทิวาวิหารคโต โหติ ปฏิสลฺลีโน. อถ โข สุพฺรหฺมา จ ปจฺเจกพฺรหฺมา สุทฺธาวาโส

จ ปจฺเจกพฺรหฺมา เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ปจฺเจกํ ทฺวารพาหํ อุปนิสฺสาย อฏฺฐํสุ. อถ โข สุพฺรหฺมา ปจฺเจกพฺรหฺมา สุทฺธาวาสํ ปจฺเจกพฺรหฺมานํ เอตทโวจ "อกาโล โข ตาว มาริส ภควนฺตํ ปยิรุปาสิตุํ, ทิวาวิหารคโต ภควา ปฏิสลฺลีโน จ อมุ จ พฺรหฺมโลโก อิทฺโธ เจว ผีโต จ พฺรหฺมา จ ตตฺถ ปมาทวิหารํ วิหรติ อายาม มาริส, เยน โส พฺรหฺมโลโก เตนุปสงฺกมิสฺสาม; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ พฺรหฺมานํ สํเวเชยฺยามาติ. "เอวํ มาริสาติ โข สุทฺธาวาโส ปจฺเจกพฺรหฺมา สุพฺรหฺมุโน ปจฺเจกพฺรหฺมุโน ปจฺจสฺโสสิ. อถ โข สุพฺรหฺมา ปจฺเจกพฺรหฺมา สุทฺธาวาโส จ ปจฺเจกพฺรหฺมา เสยฺยถาปิ นาม พลวา ปุริโส ฯเปฯ เอวเมว ภควโต ปุรโต อนฺตรหิตา ตสฺมึ พฺรหฺมโลเก ปาตุรเหสุํ. อทฺทสา โข โส พฺรหฺมา เต พฺรหฺมาโน ทูรโตว อาคจฺฉนฺเต; ทิสฺวาน เต พฺรหฺมาโน เอตทโวจ "หนฺท กุโต นุ ตุมฺเห มาริสา อาคจฺฉถาติ. อถ โข มยํ มาริส อาคจฺฉาม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส สนฺติกา, คจฺเฉยฺยาสิ ปน ตฺวํ มาริส ตสฺส ภควโต อุปฏฺฐานํ อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสาติ.

เอวํ วุตฺเต โส พฺรหฺมา ตํ วจนํ อนธิวาเสนฺโต สหสฺสกฺขตฺตุํ อตฺตานํ อภินิมฺมินิตฺวา สุพฺรหฺมานํ ปจฺเจกพฺรหฺมานํ เอตทโวจ "ปสฺสสิ เม โน ตฺวํ มาริส เอวรูปํ อิทฺธานุภาวนฺติ. ปสฺสามิ โข ตฺยาหํ มาริส เอวรูปํ อิทฺธานุภาวนฺติ. โส ขฺวาหํ มาริส เอวํมหิทฺธิโก เอวํมหานุภาโว กสฺส อญฺญสฺส สมณสฺส วา พฺราหฺมณสฺส วา อุปฏฺฐานํ คมิสฺสามีติ.

อถ โข สุพ์รห์มา ปัจ์เจกพ์รห์มา ตํ วิส์หัส์สัก์ขัต์ตุํ อัต์ตานํ อภินิม์มินิต์วา พ์รห์มานํ เอตทโวจ "ปัส์สสิ เม โน ต์วํ มาริส เอวรูปํ ตํ อิท์ธานุภาวัน์ติ. ปัส์สามิ โข ต์ยาหํ มาริส เอวรูปํ อิท์ธานุภาวัน์ติ. ตยา จ โข มาริส มยา จ เส์วว ภควา มหิท์ธิกตโร เจว มหานุภาโว จ, อาคัจ์เฉย์ยาสิ ต์วํ มาริส ตัส์ส ภควโต อุปัฏ์ฐานํ อรหโต สัม์มาสัม์พุท์ธัส์สาติ. อถ โข โส พ์รห์มา สุพ์รห์มานํ ปัจ์เจกพ์รห์มานํ คาถาย อัช์ฌภาสิ

"ตโย สุปัณ์ณา จตุโร จ หํสา พ์ยัค์ฆีนิสา ปัญ์จสตา จ ฌายิโน,
ตยิทํ วิมานํ ชลเต จ พ์รห์ม โอภาสยํ อุต์ตรัส์สํ ทิสายัน์ติ.
กิญ์จาปิ เต ตํ ชลติ วิมานํ โอภาสยํ อุต์ตรัส์สํ ทิสายํ,
รูเป รณํ ทิส์วา สทา ปเวธิตํ ตัส์มา น รูเป รมติ สุเมโธติ.

อถ โข สุพ์รห์มา จ ปัจ์เจกพ์รห์มา สุท์ธาวาโส จ ปัจ์เจกพ์รห์มา ตํ พ์รห์มานํ สํเวเชต์วา ตัต์เถวัน์ตรธายิํสุ. อคมาสิ จ โส พ์รห์มา อปเรน สมเยน ภควโต อุปัฏ์ฐานํ อรหโต สัม์มาสัม์พุท์ธัส์สาติ.

สัต์ตมํ โกกาลิกสุต์ตํ (๑).

สาวัต์ถิยํ ฯเปฯ เตน โข ปน สมเยน ภควา ทิวาวิหารคโต โหติ ปฏิสัล์ลีโน. อถ โข สุพ์รห์มา จ ปัจ์เจกพ์รห์มา สุท์ธาวาโส จ ปัจ์เจกพ์รห์มา เยน ภควา เตนุปสังกมึสุ; อุปสังกมิต์วา ปัจ์เจกํ ท์วารพาหํ นิส์สาย อัฏ์ฐํสุ. อถ โข สุพ์รห์มา ปัจ์เจกพ์รห์มา โกกาลิกํ ภิก์ขุํ อารัพ์ภ ภควโต สัน์ติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

“อัป๎ปเมย์ยํ ปมินัน์โต โกธ วิท์วา วิกัป๎ปเย,
อัป๎ปเมย์ยํ ปมายินํ นิวุตัน์ตํ มัญ์เญ ปุถุช์ชนัน์ติ.

อัฏ์ฐมํ ติส์สกสุต์ตํ.

สาวัต์ถิยํ ฯเปฯ เตน โข ปน สมเยน ภควา ทิวาวิหารคโต โหติ ปฏิสัล์ลีโน. อถ โข สุพ์รห์มา จ ปัจ์เจกพ์รห์มา สุท์ธาวาโส จ ปัจ์เจกพ์รห์มา เยน ภควา เตนุปสังกมิํสุ; อุปสังกมิต์วา ปัจ์เจกํ ท์วารพาหํ นิส์สาย อัฏ์ฐํสุ. อถ โข สุท์ธาวาโส ปัจ์เจกพ์รห์มา กตโมรกติส์สกํ ภิก์ขุํ อารัพ์ภ ภควโต สัน์ติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

“อัป๎ปเมย์ยํ ปมินัน์โต โกธ วิท์วา วิกัป๎ปเย,
อัป๎ปเมย์ยํ ปมายินํ นิวุตัน์ตํ มัญ์เญ อกิส์สวัน์ติ.

นวมํ ตุทุพ์รห์มสุต์ตํ.

สาวัต์ถิยํ ฯเปฯ เตน โข ปน สมเยน โกกาลิโก ภิก์ขุ อาพาธิโก โหติ ทุก์ขิโต พาฬ์หคิลาโน. อถ โข ตุทุปัจ์เจกพ์รห์มา อภิก์กันตาย รัต์ติยา อภิก์กันต์วัณ์ณา เกวลกัป๎ปํ เชตวนํ โอภาเสต์วา เยน โกกาลิโก ภิก์ขุ เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา เวหาสํ ฐิโต โกกาลิกํ ภิก์ขุํ เอตทโวจ “ปสาเทหิ โกกาลิก สาริปุต์ตโมค์คัล์ลาเนสุ จิต์ตํ, เปสลา สาริปุต์ตโมค์คัล์ลานาติ. โกสิ ต์วํ อาวุโสติ. อหํ ตุทุปัจ์เจ-กพ์รห์มาติ. กิน์นุ ต์วํ อาวุโส ภควตา อนาคามี พ์ยากโต? กถัญ์จรหิ อิธาคโตติ. ปัส์ส ยาวัญ์จ เต อิทํ อปรัท์ธัน์ติ.

ปุริสัส์ส หิ ชาตัส์ส กุธารี ชายเต มุเข,
ยาย ฉินฺทติ อัต์ตานํ พาโล ทุพ์ภาสิตํ ภณํ.
โย นิน์ทิยํ ปสํสติ ตํ วา นิน์ทติ โย ปสํสิโย,
วิจินาติ มุเขน โส กลึ กลินา เตน สุขํ น วินฺทติ.
อัป์ปมัต์โต อยํ กลิ โย อัก์เขสุ ธนปราชโย,
สัพ์พัส์สาปิ สหาปิ อัต์ตนา อยเมว มหัน์ตตโร กลิ,
โย สุคเตสุ มนํ ปโทสเย.
สตํ สหัส์สานํ นิรัพ์พุทานํ ฉัต์ตึสติ ปัญ์จ จ อัพ์พุทานิ,
ยมริเย ครหี นิรยํ อุเปติ วาจํ มนัญ์จ ปณิธาย ปาปกัน์ติ.

ทสมํ โกกาลิกสุต์ตํ. (๒)

สาวัต์ถิยํ ฯเปฯ อถ โข โกกาลิโก ภิก์ขุ เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข โกกาลิโก ภิก์ขุ ภควัน์ตํ เอตทโวจ “ปาปิจ์ฉา ภัน์เต สาริปุต์ตโมค์คัล์ลานา ปาปิกานํ อิจ์ฉานํ วสํ คตาติ. เอวํ วุต์เต ภควา โกกาลิกํ ภิก์ขุํ เอตทโวจ “มา เหวํ โกกาลิก อวจ, มา เหวํ โกกาลิก อวจ, ปสาเทหิ โกกาลิก สาริปุต์ตโมค์คัล์ลาเนสุ จิต์ตํ, เปสลา สาริปุต์ตโมค์คัล์ลานาติ. ทุติยัม์ปิ โข โกกาลิโก ภิก์ขุ ภควัน์ตํ เอตทโวจ “กิญ์จาปิ เม ภัน์เต สัท์ธายโก ปัจ์จยโก, อถ โข ปาปิจ์ฉาว

สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานา ปาปกานํ อิจฺฉานํ วสํ คตาติ. ทุติยมฺปิ โข ภควา โกกาลิกํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ "มา เหวํ โกกาลิก อวจ, มา เหวํ โกกาลิก อวจ, ปสาเทหิ โกกาลิก สาริปุตฺตโมคฺคลฺลาเนสุ จิตฺตํ, เปสลา สาริปุตฺต-โมคฺคลฺลานาติ. ตติยมฺปิ โข โกกาลิโก ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ ฯเปฯ อิจฺฉานํ วสํ คตาติ. ตติยมฺปิ โข ภควา โกกาลิกํ ภิกฺขุํ เอตทโวจ ฯเปฯ เปสลา สาริปุตฺตโมคฺคลฺลานาติ.

อถ โข โกกาลิโก ภิกฺขุ อุฏฺฐายาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิ. อจิรปกฺกนฺตสฺส จ โกกาลิกสฺส ภิกฺขุโน สาสปมตฺตีหิ ปีฬกาหิ สพฺโพ กาโย ผุฏฺโฐ อโหสิ, สาสปมตฺติโย หุตฺวา มุคฺคมตฺติโย อเหสุํ, มุคฺคมตฺติโย หุตฺวา กฬายมตฺติโย อเหสุํ, กฬายมตฺติโย หุตฺวา โกลฏฺฐิมตฺติโย อเหสุํ, โกลฏฺฐิมตฺติโย หุตฺวา โกลมตฺติโย อเหสุํ, โกลมตฺติโย หุตฺวา อามลกมตฺติโย อเหสุํ, อามลกมตฺติโย หุตฺวา เวลุวสลาฏุกมตฺติโย อเหสุํ, เวลุวสลาฏุกมตฺติโย หุตฺวา พิลฺลมตฺติโย อเหสุํ, พิลฺลมตฺติโย หุตฺวา ปภิชฺชึสุ, ปุพฺพญฺจ โลหิตญฺจ ปคฺฆรึสุ. อถ โข โกกาลิโก ภิกฺขุ เตเนว อาพาเธน กาลมกาสิ. กาลกโต จ โกกาลิโก ภิกฺขุ ปทุมนิรยํ อุปปชฺชิ สาริปุตฺตโมคฺคลฺลาเนสุ จิตฺตํ อาฆาเตตฺวา.

อถ โข พฺรหฺมา สหมฺปติ อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺโณ เกวลกปฺปํ เชตวนํ โอภาเสตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ.

เอกมนฺตํ ฐิโต โข พฺรหฺมา สหมฺปติ ภควนฺตํ เอตทโวจ "โกกาลิโก ภนฺเต ภิกฺขุ กาลกโต,* กาลกโต จ ภนฺเต โกกาลิโก ภิกฺขุ ปทุมนิรยํ อุปปนฺโน สาริปุตฺตโมคฺคลฺลาเนสุ จิตฺตํ อาฆาเตตฺวาติ. อิทมโวจ พฺรหฺมา สหมฺปติ; อิทํ วตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

อถ โข ภควา ตสฺสา รตฺติยา อจฺจเยน ภิกฺขู อามนฺเตสิ "อิมํ ภิกฺขเว รตฺตึ พฺรหฺมา สหมฺปติ อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺโณ เกวลกปฺปํ เชตวนํ โอภาเสตฺวา เยนาหํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ. เอกมนฺตํ ฐิโต โข ภิกฺขเว พฺรหฺมา สหมฺปติ มํ เอตทโวจ "โกกาลิโก ภนฺเต ภิกฺขุ กาลกโต, กาลกโต จ ภนฺเต โกกาลิโก ภิกฺขุ ปทุมนิรยํ อุปปนฺโน สาริปุตฺตโมคฺคลฺลาเนสุ จิตฺตํ อาฆาเตตฺวาติ. อิทมโวจ ภิกฺขเว พฺรหฺมา สหมฺปติ; อิทํ วตฺวา มํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

เอวํ วุตฺเต อญฺญตโร ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ "กีวทีฆํ นุ โข ภนฺเต ปทุมนิรเย อายุปฺปมาณนฺติ. ทีฆํ โข ภิกฺขุ ปทุมนิรเย อายุปฺปมาณํ, ตํ น สุกรํ สงฺขาตุํ "เอตฺตกานิ วสฺสานิ อิติ วา "เอตฺตกานิ วสฺสสตานิ อิติ วา "เอตฺตกานิ วสฺสสหสฺสานิ อิติ วา "เอตฺตกานิ วสฺสสตสหสฺสานิ อิติ วาติ. สกฺกา ปน ภนฺเต อุปมา กาตุนฺติ.

"สกฺกา ภิกฺขูติ ภควา อโวจ "เสยฺยถาปิ ภิกฺขุ วีสติขาริโก

* กาลงฺกโตติ วา ปาโฐ.

โกสลโก ติลวาโห, ตโต ปุริโส วสฺสสตสฺส วสฺสสตสฺส อจฺจเยน เอกเมกํ ติลํ อุทฺธเรยฺย. ขิปฺปตรํ โข โส ภิกฺขุ วีสติขาริโก โกสลโก ติลวาโห อิมินา อุปกฺกเมน ปริกฺขยํ ปริยาทานํ คจฺเฉยฺย, น เตฺวว เอโก อพฺพุโท นิรโย. เสยฺยถาปิ ภิกฺขุ วีสติ อพฺพุทา นิรยา, เอวเมโก นิรพฺพุโท นิรโย. เสยฺยถาปิ ภิกฺขุ วีสติ นิรพฺพุทา นิรยา, เอวเมโก อพโพ นิรโย. เสยฺยถาปิ ภิกฺขุ วีสติ อพพา นิรยา, เอวเมโก อฏฏโฏ นิรโย. เสยฺยถาปิ ภิกฺขุ วีสติ อฏฏฏา นิรยา, เอวเมโก อหโห นิรโย. เสยฺยถาปิ ภิกฺขุ วีสติ อหหา นิรยา, เอวเมโก กุมุโท นิรโย. เสยฺยถาปิ ภิกฺขุ วีสติ กุมุทา นิรยา, เอวเมโก โสคนฺธิโก นิรโย. เสยฺยถาปิ ภิกฺขุ วีสติ โสคนฺธิกา นิรยา, เอวเมโก อุปฺปลโก นิรโย. เสยฺยถาปิ ภิกฺขุ วีสติ อุปฺปลกา นิรยา, เอวเมโก ปุณฺฑรีโก นิรโย. เสยฺยถาปิ ภิกฺขุ วีสติ ปุณฺฑรีกา นิรยา เอวเมโก ปทุโม นิรโย. ปทุมํ โข ปน ภิกฺขุ นิรยํ โกกาลิโก ภิกฺขุ อุปปนฺโน สาริปุตฺตโมคฺคลฺลาเนสุ จิตฺตํ อาฆาเตตฺวาติ.

อิทมโวจ ภควา; อิทํ วตฺวา สุคโต, อถาปรํ เอตทโวจ สตฺถา

"ปุริสสฺส หิ ชาตสฺส กุธารี ชายเต มุเข,
ยาย ฉินฺทติ อตฺตานํ พาโล ทุพฺภาสิตํ ภณํ.
โย นินฺทิยํ ปสํสติ ตํ วา นินฺทติ โย ปสํสิโย,
วิจินาติ มุเขน โส กลึ กลินา เตน สุขํ น วินฺทติ.
อปฺปมตฺโต อยํ กลิ โย อกฺเขสุ ธนปราชโย,

สัพ์พัส์สาปิ สหาปิ อัต์ตนา   อยเมว มหัน์ตตโร กลิ,
โย สุคเตสุ มนํ ปโทสเย.
สตํ สหัส์สานํ นิรัพ์พุทานํ   ฉัต์ตึสติ ปัญ์จ จ อัพ์พุทานิ
ยมริเย ครหี นิรยํ อุเปติ.   วาจํ มนัญ์จ ปณิธาย ปาปกัน์ติ.

ปฐโม วัค์โค.

ตัส์สุท์ทานํ

“ อายาจนํ คารโว พ์รห์มเทโว   พโก จ พ์รห์มา อปรา จ ทิฏ์ฐิ,
ปมาทโกกาลิกติส์สโก จ ตุทุ จ   พ์รห์มา อปโร โกกาลิโก.

ทุติยวัค์โค ทุติโย.

ปฐมํ สนังกุมารสุต์ตํ.

เอวัม์เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ สัป์ปินีติเร. อถ โข พ์รห์มา สนํกุมาโร อภิก์กันตาย รัต์ติยา อภิก์กัน์ตวัณ์โณ เกวลกัป์ปํ สัป์ปินีติรํ โอภาเสต์วา เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควันตํ อภิวาเทต์วา เอกมันตํ อัฏ์ฐาสิ. เอกมันตํ ฐิโต โข พ์รห์มา สนํกุมาโร ภควโต สันติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

“ ขัต์ติโย เสฏ์โฐ ชเนตัส์มึ   เย โคต์ตปฏิสาริโน,
วิช์ชาจรณสัม์ปัน์โน   โส เสฏ์โฐ เทวมานุเส.

อิทมโวจ พฺรหฺมา สนํกุมาโร, สมนุญฺโญ สตฺถา อโหสิ. อถ โข พฺรหฺมา สนํกุมาโร "สมนุญฺโญ เม สตฺถาติ ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ตตฺเถวนฺตรธายีติ.

ทุติยํ เทวทตฺตสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ คิชฺฌกูเฏ ปพฺพเต อจิรปกฺกนฺเต เทวทตฺเต. อถ โข พฺรหฺมา สหมฺปติ อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺโณ เกวลกปฺปํ คิชฺฌกูฏํ โอภาเสตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ. เอกมนฺตํ ฐิโต โข พฺรหฺมา สหมฺปติ เทวทตฺตํ อารพฺภ ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

ผลํ เว กทลึ หนฺติ ผลํ เวฬุํ ผลํ นฬํ,
สกฺกาโร กาปุริสํ หนฺติ คพฺโภ อสฺสตรึ ยถาติ.

ตติยํ อนฺธกวินฺทสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา มคเธสุ วิหรติ อนฺธกวินฺเท. เตน โข ปน สมเยน ภควา รตฺตนฺธการติมิสายํ อชฺโฌกาเส นิสินฺโน โหติ, เทโว จ เอกเมกํ ผุสายติ. อถ โข พฺรหฺมา สหมฺปติ อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺโณ เกวลกปฺปํ อนฺธกวินฺทํ โอภาเสตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ. เอกมนฺตํ ฐิโต โข พฺรหฺมา สหมฺปติ ภควโต สนฺติเก อิมา คาถาโย อภาสิ

"เสเวถ ปนฺตานิ สยนาสนานิ จเรยฺย สํโยชนวิปฺปโมกฺขา,
ส เจ รตึ นาธิคจฺเฉยฺย ตตฺถ สํเฆ วเส รกฺขิตตฺโต สติมา.
กุลา กุลํ ปิณฺฑิกาย จรนฺโต อินฺทฺริยคุตฺโต นิปโก สติมา,
เสเวถ ปนฺตานิ สยนาสนานิ ภยา ปมุตฺโต อภเย วิมุตฺโต.
ยตฺถ เภรวา สิรึสปา วิชฺชุ สญฺจรติ ถเนติ เทโว,
อนฺธการติมิสาย รตฺติยา นิสีทิ ตตฺถ ภิกฺขุ วิคตโลมหํโส.
อิทญฺจ ชาตุ เม ทิฏฺฐํ น ยิทํ อิติหีติหํ,
เอกสฺมึ พฺรหฺมจริยสฺมึ สหสฺสํ มจฺจุหายินํ.
ภิโย ปญฺจสตา เสกฺขา ทสา จ ทสธา ทส,
โสตํ สมาปนฺนา อติรจฺฉานคามิโน.
อถายํ อิตรา ปชา ปุญฺญภาคาติ เม มโน,
สงฺขาตุํ โนปิ สกฺโกมิ มุสาวาทสฺส โอตฺตปฺปนฺติ.

จตุตฺถํ อรุณวตีสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ ฯเปฯ ตตฺร โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "ภิกฺขโวติ. "ภทนฺเตติ เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว ราชา อโหสิ อรุณวา นาม. รญฺโญ โข ปน ภิกฺขเว อรุณวโต อรุณวตี นาม ราชธานี อโหสิ. อรุณวตึ โข ปน ภิกฺขเว ราชธานึ สิขี ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ อุปนิสฺสาย วิหาสิ. สิขิสฺส โข ปน ภิกฺขเว ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส

อภิภูสมฺภวํ นาม สาวกยุคํ อโหสิ อคฺคยุคํ ภทฺทยุคํ.

อถ โข ภิกฺขเว สิขี ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ อภิภุํ ภิกฺขุํ อามนฺเตสิ "อายาม พฺราหฺมณ เยน อญฺญตโร พฺรหฺมโลโก เตนุปสงฺกมิสฺสาม; ยาว ภตฺตสฺส กาโล ภวิสฺสตีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข ภิกฺขเว อภิภู ภิกฺขุ สิขิสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ปจฺจสฺโสสิ. อถ โข ภิกฺขเว สิขี จ ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ อภิภู จ ภิกฺขุ เสยฺยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สมฺมิญฺชิตํ วา พาหํ ปสาเรยฺย ปสาริตํ วา พาหํ สมฺมิญฺเชยฺย, เอวเมว อรุณวติยา ราชธานิยา อนฺตรหิโต ตสฺมึ พฺรหฺมโลเก ปาตุรเหสุํ. อถ โข ภิกฺขเว สิขี ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ อภิภุํ ภิกฺขุํ อามนฺเตสิ "ปฏิภาตุ พฺราหฺมณ พฺรหฺมุโน จ พฺรหฺมปริสาย จ พฺรหฺมปาริสชฺชานญฺจ ธมฺมี กถาติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข ภิกฺขเว อภิภู ภิกฺขุ สิขิสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ปฏิสฺสุตฺวา พฺรหฺมานญฺจ พฺรหฺมปริสญฺจ พฺรหฺมปาริสชฺเช จ ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสสิ สมาทเปสิ สมุตฺเตเชสิ สมฺปหํเสสิ. ตตฺร สุทํ ภิกฺขเว พฺรหฺมา จ พฺรหฺมปริสา จ พฺรหฺมปาริสชฺชา จ อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ "อจฺฉริยํ วต โภ, อพฺภุตํ วต โภ, กถญฺหิ นาม สตฺถริ สมฺมุขีภูเต สาวโก ธมฺมํ เทเสสฺสตีติ. อถ โข ภิกฺขเว สิขี ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ อภิภุํ ภิกฺขุํ อามนฺเตสิ "อุชฺฌายนฺติ โข เต พฺราหฺมณ พฺรหฺมา จ พฺรหฺมปริสา จ พฺรหฺมปาริสชฺชา จ "อจฺฉริยํ วต โภ, อพฺภุตํ วต โภ, กถญฺหิ นาม สตฺถริ สมฺมุขีภูเต สาวโก ธมฺมํ

เทเสสฺสตีติ. เตนหิ ตฺวํ พฺราหฺมณ ภิยฺโยโส มตฺตาย พฺรหฺมานญฺจ พฺรหฺมปริสญฺจ พฺรหฺมปาริสชฺเช จ สํเวเชหีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข ภิกฺขเว อภิภู ภิกฺขุ สิขิสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ปฏิสฺสุตฺวา ทิสฺสมาเนนปิ กาเยน ธมฺมํ เทเสสิ, อทิสฺสมาเนนปิ กาเยน ธมฺมํ เทเสสิ, ทิสฺสมาเนนปิ เหฏฺฐิเมน อุปฑฺฒกาเยน อทิสฺสมาเนนปิ อุปริเมน อุปฑฺฒกาเยน ธมฺมํ เทเสสิ, ทิสฺสมาเนนปิ อุปริเมน อุปฑฺฒกาเยน อทิสฺสมาเนนปิ เหฏฺฐิเมน อุปฑฺฒกาเยน ธมฺมํ เทเสสิ.

ตตฺร สุทํ ภิกฺขเว พฺรหฺมา จ พฺรหฺมปริสา จ พฺรหฺมปาริสชฺชา จ อจฺฉริยพฺภุตจิตฺตชาตา อเหสุํ "อจฺฉริยํ วต โภ, อพฺภุตํ วต โภ, สมณสฺส มหิทฺธิกตา มหานุภาวตาติ. อถ โข ภิกฺขเว อภิภู ภิกฺขุ สิขึ ภควนฺตํ อรหนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธํ เอตทโวจ "อภิชานามิ ขฺวาหํ ภนฺเต ภิกฺขุสํฆสฺส มชฺเฌ เอวรูปึ วาจํ ภาสิตา "ปโหมิ ขฺวาหํ อาวุโส พฺรหฺมโลเก ฐิโต สหสฺสีโลกธาตุํ สเรน วิญฺญาเปตุนฺติ. เอตสฺส พฺราหฺมณ กาโล, เอตสฺส พฺราหฺมณ กาโล, ยํ ตฺวํ พฺราหฺมณ พฺรหฺมโลเก ฐิโต สหสฺสีโลกธาตุํ สเรน วิญฺญาเปยฺยาสีติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข ภิกฺขเว อภิภู ภิกฺขุ สิขิสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ปฏิสฺสุตฺวา พฺรหฺมโลเก ฐิโต อิมา คาถาโย อภาสิ

อารพฺภถ นิกฺกมถ ยุญฺชถ พุทฺธสาสเน,
ธุนาถ มจฺจุโน เสนํ นฬาคารํว กุญฺชโร.

โย อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อปฺปมตฺโต วิหสฺสติ,
ปหาย ชาติสํสารํ ทุกฺขสฺสนฺตํ กริสฺสตีติ.

อถ โข ภิกฺขเว สิขี จ ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ อภิภู จ ภิกฺขุ พฺรหฺมานญฺจ พฺรหฺมปริสญฺจ พฺรหฺมปาริสชฺเช จ สํเวเชตฺวา เสยฺยถาปิ นาม ฯเปฯ ตสฺมึ พฺรหฺมโลเก อนฺตรหิตา อรุณวติยา ราชธานิยา ปาตุรเหสุํ. อถ โข ภิกฺขเว สิขี ภควา อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ภิกฺขู อามนฺเตสิ "อสฺสุตฺถ โน ตุเมฺห ภิกฺขเว อภิภุสฺส ภิกฺขุโน พฺรหฺมโลเก ฐิตสฺส คาถาโย ภาสมานสฺสาติ. อสฺสุมฺหา โข มยํ ภนฺเต อภิภุสฺส ภิกฺขุโน พฺรหฺมโลเก ฐิตสฺส คาถาโย ภาสมานสฺสาติ. ยถา กถํ ปน ตุเมฺห ภิกฺขเว อสฺสุตฺถ อภิภุสฺส ภิกฺขุโน พฺรหฺมโลเก ฐิตสฺส คาถาโย ภาสมานสฺสาติ. เอวํ โข มยํ ภนฺเต อสฺสุมฺหา อภิภุสฺส ภิกฺขุโน พฺรหฺมโลเก ฐิตสฺส คาถาโย ภาสมานสฺส

"อารพฺภถ นิกฺกมถ ยุญฺชถ พุทฺธสาสเน,
ธุนาถ มจฺจุโน เสนํ นฬาคารํว กุญฺชโร.
โย อิมสฺมึ ธมฺมวินเย อปฺปมตฺโต วิหสฺสติ,
ปหาย ชาติสํสารํ ทุกฺขสฺสนฺตํ กริสฺสตีติ.

เอวํ โข มยํ ภนฺเต อสฺสุมฺหา อภิภุสฺส ภิกฺขุโน พฺรหฺมโลเก ฐิตสฺส คาถาโย ภาสมานสฺสาติ. สาธุ สาธุ ภิกฺขเว, สาธุ โข ตุเมฺห ภิกฺขเว อสฺสุตฺถ อภิภุสฺส ภิกฺขุโน พฺรหฺมโลเก ฐิตสฺส คาถาโย ภาสมานสฺสาติ.

อิทมโวจ ภควา. อัต์ตมนา เต ภิก์ขู ภควโต ภาสิตํ อภินัน์ทุน์ติ.

ปัญ์จมํ ปรินิพ์พานสุต์ตํ.

เอกํ สมยํ ภควา กุสินารายํ วิหรติ อุปวัต์ตเน มัล์ลานํ สาลวเน อัน์ตเรน ยมกสาลานํ ปรินิพ์พานสมเย. อถ โข ภควา ภิก์ขู อามัน์เตสิ "หัน์ททานิ ภิก์ขเว อามัน์ตยามิ โว วยธัม์มา สํขารา อัป์ปมาเทน สัม์ปาเทถาติ, อยํ ตถาคตัส์ส ปัจ์ฉิมา วาจา. อถ โข ภควา ปฐมัช์ฌานํ สมาปัช์ชิ, ปฐมัช์ฌานา วุฏ์ฐหิต์วา ทุติยัช์ฌานํ สมาปัช์ชิ, ทุติยัช์ฌานา วุฏ์ฐหิต์วา ตติยัช์ฌานํ สมาปัช์ชิ, ตติยัช์ฌานา วุฏ์ฐหิต์วา จตุต์ถัช์ฌานํ สมาปัช์ชิ; จตุต์ถัช์ฌานา วุฏ์ฐหิต์วา อากาสานัญ์จายตนํ สมาปัช์ชิ, อากาสานัญ์จายตนา วุฏ์ฐหิต์วา วิญ์ญาณัญ์จายตนํ สมาปัช์ชิ, วิญ์ญาณัญ์จายตนา วุฏ์ฐหิต์วา อากิญ์จัญ์ญายตนํ สมาปัช์ชิ, อากิญ์จัญ์ญายตนา วุฏ์ฐหิต์วา เนว-สัญ์ญานาสัญ์ญายตนํ สมาปัช์ชิ, เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตนา วุฏ์ฐหิต์วา สัญ์ญาเวทยิตนิโรธํ สมาปัช์ชิ; สัญ์ญาเวทยิตนิโรธา วุฏ์ฐหิต์วา เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตนํ สมาปัช์ชิ, เนวสัญ์ญานาสัญ์ญายตนา วุฏ์ฐหิต์วา อากิญ์จัญ์ญายตนํ สมาปัช์ชิ, อากิญ์จัญ์ญายตนา วุฏ์ฐหิต์วา วิญ์ญาณัญ์จายตนํ สมาปัช์ชิ, วิญ์ญาณัญ์จายตนา วุฏ์ฐหิต์วา อากาสานัญ์จายตนํ สมาปัช์ชิ; อากาสานัญ์จายตนา วุฏ์ฐหิต์วา จตุต์ถัช์ฌานํ สมาปัช์ชิ, จตุต์ถัช์ฌานา วุฏ์ฐหิต์วา ตติยัช์ฌานํ สมาปัช์ชิ, ตติยัช์ฌานา วุฏ์ฐหิต์วา ทุติยัช์ฌานํ

สมาปชฺชิ, ทุติยชฺฌานา วุฏฺฐหิตฺวา ปฐมชฺฌานํ สมาปชฺชิ, ปฐมชฺฌานา วุฏฺฐหิตฺวา ทุติยชฺฌานํ สมาปชฺชิ, ทุติยชฺฌานา วุฏฺฐหิตฺวา ตติยชฺฌานํ สมาปชฺชิ, ตติยชฺฌานา วุฏฺฐหิตฺวา จตุตฺถชฺฌานํ สมาปชฺชิ. จตุตฺถชฺฌานา วุฏฺฐหิตฺวา สมนนฺตรํ ภควา ปรินิพฺพายิ. ปรินิพฺพุเต ภควติ สห ปรินิพฺพานา พฺรหฺมา สหมฺปติ อิมํ คาถํ อภาสิ

"สพฺเพว นิกฺขิปิสฺสนฺติ ภูตา โลเก สมุสฺสยํ,
ยตฺถ เอตาทิโส สตฺถา โลเก อปฺปฏิปุคฺคโล,
ตถาคโต พลปฺปตฺโต สมฺพุทฺโธ ปรินิพฺพุโตติ.

ปรินิพฺพุเต ภควติ สห ปรินิพฺพานา สกฺโก เทวานมินฺโท อิมํ คาถํ อภาสิ

"อนิจฺจา วต สงฺขารา อุปฺปาทวยธมฺมิโน,
อุปฺปชฺชิตฺวา นิรุชฺฌนฺติ เตสํ วูปสโม สุโขติ.

ปรินิพฺพุเต ภควติ สห ปรินิพฺพานา อายสฺมา อานนฺโท อิมํ คาถํ อภาสิ

ตทาสิ ยํ ภึสนกํ ตทาสิ โลมหํสนํ,
สพฺพาการวรูเปเต สมฺพุทฺเธ ปรินิพฺพุเตติ.

ปรินิพฺพุเต ภควติ สห ปรินิพฺพานา อายสฺมา อนุรุทฺโธ อิมา คาถาโย อภาสิ

"นาหุ อสฺสาสปสฺสาโส ฐิตจิตฺตสฺส ตาทิโน,
อเนโช สนฺติมารพฺภ จกฺขุมา ปรินิพฺพุโต.
อสลฺลีเนน จิตฺเตน เวทนํ อชฺฌวาสยิ,
ปชฺโชตสฺเสว นิพฺพานํ วิโมกฺโข เจตโส อหูติ.

พฺรหฺมสํยุตฺตํ.

ปณฺณกํ.

ตสฺสุทฺทานํ

"พฺรหฺมาสนํ เทวทตฺโต อนฺธกวินฺโท อรุณวตี,
ปรินิพฺพาเนน จ เทสิตํ อิทํ พฺรหฺมปณฺณกํ.•

---

๑ สี. ยุ. เอวํ; อิมสฺมึ จ พฺรหฺมสํยุตฺตสฺสนฺเต

"พฺรหฺมสํยุตฺตํ.

ตสฺสุทฺทานํ

พฺรหฺมายาจนํ คารวญฺจ พฺรหฺมเทโว พโก พฺรหฺมา,
อญฺญตโร จ พฺรหฺมา จ พฺรหฺมโลโก โกกาลิกญฺจ,
อาฬวิกญฺจ ตุทุ จ พฺรหฺมา โกกาลิกภิกฺขุ,
สนงฺกุมาเรน เทวทตฺตํ อนฺธวินฺทํ อรุณวตี,
ปรินิพฺพาเนน ปณฺณรสาตีติ
อีทิสา ปารกฺกมา ทิสฺสนฺติ.

๗.—พฺราหฺมณสํยุตฺตํ.

อรหนฺตวคฺโค ปฐโม.

ปฐมํ ธนญฺชานีสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเป. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภารทฺวาชโคตฺตสฺส พฺราหฺมณสฺส ธนญฺชานี นาม พฺราหฺมณี อภิปฺปสนฺนา โหติ พุทฺเธ จ ธมฺเม จ สํเฆ จ. อถ โข ธนญฺชานี พฺราหฺมณี ภารทฺวาชโคตฺตสฺส พฺราหฺมณสฺส ภตฺตํ อุปสํหรนฺตี อุปกฺขลิตฺวา ติกฺขตฺตุํ อุทานํ อุทาเนสิ "นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส, นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺสาติ. เอวํ วุตฺเต ภารทฺวาชโคตฺโต พฺราหฺมโณ ธนญฺชานึ พฺราหฺมณึ เอตทโวจ "เอวเมวํ ปนายํ วสลี ยสฺมึ วา ตสฺมึ วา ตสฺส มุณฺฑกสฺส สมณสฺส วณฺณํ ภาสติ, อิทานิ ตฺยาหํ วสลิ ตสฺส สตฺถุโน วาทํ อาโรเปสฺสามีติ. น ขฺวาหนฺตํ พฺราหฺมณ ปสฺสามิ สเทวเก โลเก สมารเก สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺราหฺมณิยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย, โย ตสฺส ภควโต วาทํ อาโรเปยฺย อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส; อปิ จ ตฺวํ พฺราหฺมณ คจฺฉ, คนฺตฺวาปิ ชานิสฺสสีติ.

อถ โข ภารทฺวาชโคตฺโต พฺราหฺมโณ กุปิโต อนตฺตมโน เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธึ สมฺโมทิ; สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ภารทฺวาชโคตฺโต พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

กึสุ เฉต์วา สุขํ เสติ กึสุ เฉต์วา น โสจติ,
กิส์สัส์ส เอกธัม์มัส์ส วธํ โรเจสิ โคตมาติ.
โกธํ เฉต์วา สุขํ เสติ โกธํ เฉต์วา น โสจติ,
โกธัส์ส วิสมูลัส์ส มธุรัค์คัส์ส พ์ราห์มณ,
วธํ อริยา ปสํสัน์ติ ตัญ์หิ เฉต์วา น โสจตีติ.

เอวํ วุต์เต ภารท์วาชโคต์โต พ์ราห์มโณ ภควัน์ตํ เอตทโวจ “อภิก์กัน์ตํ โภ โคตม, อภิก์กัน์ตํ โภ โคตม, เสย์ยถาปิ โภ โคตม นิก์กุช์ชิตํ วา อุก์กุช์เชย์ย, ปฏิจ์ฉัน์นํ วา วิวเรย์ย, มูฬ์หัส์ส วา มัค์คํ อาจิก์เขย์ย, อัน์ธกาเร วา เตลปัช์โชตํ ธาเรย์ย ‘จัก์ขุมัน์โต รูปานิ ทัก์ขัน์ตีติ. เอวเมว โภตา โคตเมน อเนกปริยาเยน ธัม์โม ปกาสิโต. เอสาหํ ภวัน์ตํ โคตมํ สรณํ คัจ์ฉามิ ธัม์มัญ์จ ภิก์ขุสํฆัญ์จ, ลเภย์ยาหํ โภโต โคตมัส์ส สัน์ติเก ปัพ์พัช์ชํ, ลเภย์ยํ อุปสัม์ปทัน์ติ. อลัต์ถ โข ภารท์วาชโคต์โต พ์ราห์มโณ ภควโต สัน์ติเก ปัพ์พัช์ชํ, อลัต์ถ อุปสัม์ปทํ. อจิรูปสัม์ปัน์โน โข ปนายัส์มา ภารท์วาโช เอโก วูปกัฏ์โฐ อัป์ปมัต์โต อาตาปี ปหิตัต์โต วิหรัน์โต น จิรัส์เสว ยัส์สัต์ถาย กุลปุต์ตา สัม์ม เทว อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชัน์ติ, ตทนุต์ตรํ พ์รห์มจริยปริโยสานํ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปัช์ช วิหาสิ; “ขีณา ชาติ, วุสิตํ พ์รห์มจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิต์ถัต์ตายาติ อัพ์ภัญ์ญาสิ. อัญ์ญตโร จ ปนายัส์มา ภารท์วาโช อรหตํ อโหสีติ.

ทุติยํ อกฺโกสกสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเป. อสฺโสสิ โข อกฺโกสกภารทฺวาโช พฺราหฺมโณ “ภารทฺวาชโคตฺโต กิร พฺราหฺมโณ สมณสฺส โคตมสฺส สนฺติเก อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิโตติ, กุปิโต อนตฺตมโน เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อสพฺภาหิ ผรุสาหิ วาจาหิ อกฺโกสติ ปริภาสติ. เอวํ วุตฺเต ภควา อกฺโกสกภารทฺวาชํ พฺราหฺมณํ เอตทโวจ “ตํ กึ มญฺญสิ พฺราหฺมณ? อปิ นุ เต อาคจฺฉนฺติ มิตฺตามจฺจา ญาติสาโลหิตา อติถิโยติ. อปฺเปกทา เม โภ โคตม อาคจฺฉนฺติ มิตฺตามจฺจา ญาติสาโลหิตา อติถิโยติ. ตํ กึ มญฺญสิ พฺราหฺมณ? อปิ นุ เตสํ อนุปฺปเทสิ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สายนียํ วาติ. อปฺเปกทา เนสาหํ โภ โคตม อนุปฺปเทมิ ขาทนียํ วา โภชนียํ วา สายนียํ วาติ. สเจ ปน เต พฺราหฺมณ นปฺปฏิคฺคณฺหนฺติ, กสฺส ตํ โหตีติ. สเจ เต โภ โคตม นปฺปฏิคฺคณฺหนฺติ, อมฺหากเมว ตํ โหตีติ. เอวเมว โข พฺราหฺมณ ยํ ตฺวํ อมฺเห อนกฺโกสนฺเต อกฺโกสสิ, อโรเสนฺเต โรเสสิ, อภณฺฑนฺเต ภณฺฑสิ, ตํ เต มยํ นปฺปฏิคฺคณฺหาม; ตเวเวตํ พฺราหฺมณ โหติ, ตเวเวตํ พฺราหฺมณ โหตีติ. โย โข พฺราหฺมณ อกฺโกสนฺตํ ปจฺจกฺโกสติ, โรเสนฺตํ ปฏิโรเสติ, ภณฺฑนฺตํ ปฏิภณฺฑติ, อยํ วุจฺจติ พฺราหฺมณ สมฺภุญฺชติ วีติหรติ, เต มยํ ตยา เนว สมฺภุญฺชาม น วีติหราม;

ตเวเวตํ พ๎ราห๎มณ โหติ, ตเวเวตํ พ๎ราห๎มณ โหตีติ. ภวนฺตํ โข โภ โคตมํ สาวกา ปริสา เอวํ ชานาติ "อรหํ สมโณ โคตโมติ. อิธ จ ปน ภวํ โคตโม กุชฺฌตีติ.

อกฺโกธสฺส กุโต โกโธ ทนฺตสฺส สมชีวิโน,
สมฺมทญฺญาวิมุตฺตสฺส อุปสนฺตสฺส ตาทิโน.
ตสฺเสว เตน ปาปิโย โย กุทฺธํ ปฏิกุชฺฌติ;
กุทฺธํ อปฺปฏิกุชฺฌนฺโต สงฺคามํ เชติ ทุชฺชยํ.
อุภินฺนมตฺถํ จรติ อตฺตโน จ ปรสฺส จ,
ปรํ สงฺกุปิตํ ญตฺวา โย สโต อุปสมฺมติ.
อุภินฺนํ ติกิจฺฉนฺตานํ อตฺตโน จ ปรสฺส จ,
ชนา มญฺญนฺติ "พาโลติ เย ธมฺมสฺส อโกวิทาติ.

เอวํ วุตฺเต อกฺโกสกภารทฺวาโช พ๎ราห๎มโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, ฯเปฯ เอสาหํ ภวนฺตํ โคตมํ สรณํ คจฺฉามิ ธมฺมญฺจ ภิกฺขุสํฆญฺจ, ลเภยฺยาหํ โภโต โคตมสฺส สนฺติเก ปพฺพชฺชํ, ลเภยฺยํ อุปสมฺปทนฺติ. อลตฺถ โข อกฺโกสกภารทฺวาโช พ๎ราห๎มโณ ภควโต สนฺติเก ปพฺพชฺชํ, อลตฺถ อุปสมฺปทํ. อจิรูปสมฺปนฺโน โข ปนายสฺมา อกฺโกสกภารทฺวาโช เอโก วูปกฏฺโฐ อปฺปมตฺโต อาตาปี ปหิตตฺโต วิหรนฺโต น จิรสฺเสว

ยสฺสตฺถาย กุลปุตฺตา สมฺม เทว อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชนฺติ, ตทนุตฺตรํ พฺรหฺมจริยปริโยสานํ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหาสิ; "ขีณา ชาติ, วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตฺถตฺตายาติ อพฺภญฺญาสิ. อญฺญตโร จ ปนายสฺมา ภารทฺวาโช อรหตํ อโหสีติ.

ตติยํ อสุรินฺทสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเป. อสฺโสสิ โข อสุรินฺทกภารทฺวาโช พฺราหฺมโณ "ภารทฺวาชโคตฺโต กิร พฺราหฺมโณ สมณสฺส โคตมสฺส สนฺติเก อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิโตติ กุปิโต อนตฺตมโน เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อสพฺภาหิ ผรุสาหิ วาจาหิ อกฺโกสติ ปริภาสติ. เอวํ วุตฺเต ภควา ตุณฺหี อโหสิ. อถ โข อสุรินฺทกภารทฺวาโช พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ "ชิโตสิ สมณ, ชิโตสิ สมณาติ.

ชยํ เว มญฺญติ พาโล วาจาย ผรุสํ ภณํ,
ชยญฺเจวสฺส ตํ โหติ ยา ติติกฺขา วิชานโต.
ตสฺเสว เตน ปาปิโย โย กุทฺธํ ปฏิกุชฺฌติ,
กุทฺธํ อปฺปฏิกุชฺฌนฺโต สงฺคามํ เชติ ทุชฺชยํ.
อุภินฺนมตฺถํ จรติ อตฺตโน จ ปรสฺส จ,
ปรํ สงฺกุปิตํ ญตฺวา โย สโต อุปสมฺมติ.
อุภินฺนํ ติกิจฺฉนฺตานํ อตฺตโน จ ปรสฺส จ,
ชนา มญฺญนฺติ "พาโลติ เย ธมฺมสฺส อโกวิทาติ.

เอวํ วุตฺเต อสุรินฺทกภารทฺวาโช พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, ฯเปฯ อญฺญตโร จ ปนายสฺมา ภารทฺวาโช อรหตํ อโหสีติ.

จตุตฺถํ พิลงฺคิกสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเป. อสฺโสสิ โข พิลงฺคิกภารทฺวาโช พฺราหฺมโณ "ภารทฺวาชโคตฺโต กิร พฺราหฺมโณ สมณสฺส โคตมสฺส สนฺติเก อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิโตติ กุปิโต อนตฺตมโน เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตุณฺหีภูโต เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ. อถ โข ภควา พิลงฺคิกภารทฺวาชสฺส พฺราหฺมณสฺส เจตสา เจโตปริวิตกฺกมญฺญาย พิลงฺคิกภารทฺวาชํ พฺราหฺมณํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"โย อปฺปทุฏฺฐสฺส นรสฺส ทุสฺสติ สุทฺธสฺส โปสสฺส อนงฺคณสฺส,
ตเมว พาลํ ปจฺเจติ ปาปํ สุขุโม รโช ปฏิวาตํว ขิตฺโตติ.

เอวํ วุตฺเต พิลงฺคิกภารทฺวาโช พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, ฯเปฯ เอสาหํ ภวนฺตํ โคตมํ สรณํ คจฺฉามิ ธมฺมญฺจ ภิกฺขุสงฺฆญฺจ, ลเภยฺยาหํ โภโต โคตมสฺส สนฺติเก ปพฺพชฺชํ, ฯเปฯ ตทนุตฺตรํ พฺรหฺมจริยปริโยสานํ ทิฏฺเฐว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉิกตฺวา อุปสมฺปชฺช วิหาสิ; "ขีณา ชาติ, วุสิตํ พฺรหฺมจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิตฺถตฺตายาติ อพฺภญฺญาสิ. อญฺญตโร จ ปนายสฺมา ภารทฺวาโช อรหตํ อโหสีติ.

ปญฺจมํ อหึสกสุตฺตํ.

สาวตฺถินิทานํ. อถ โข อหึสกภารทฺวาโช พฺราหฺมโณ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธึ สมฺโมทิ; สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อหึสกภารทฺวาโช พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อหึสกาหํ โภ โคตม, อหึสกาหํ โภ โคตมาติ.

"ยถา นามํ ตถา จสฺส สิยา โข ตฺวํ อหึสโก,
โย จ กาเยน วาจาย มนสา จ น หึสติ,
ส เว อหึสโก โหติ โย ปรํ น วิหึสตีติ.

เอวํ วุตฺเต อหึสกภารทฺวาโช พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, ฯเปฯ อญฺญตโร จ ปนายสฺมา ภารทฺวาโช อรหตํ อโหสีติ.

ฉฏฺฐํ ชฏาสุตฺตํ.

สาวตฺถินิทานํ. อถ โข ชฏาภารทฺวาโช พฺราหฺมโณ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธึ สมฺโมทิ; สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ชฏาภารทฺวาโช พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"อนฺโต ชฏา พหิ ชฏา ชฏาย ชฏิตา ปชา,
ตํ ตํ โคตม ปุจฺฉามิ โก อิมํ วิชฏเย ชฏนฺติ.
สีเล ปติฏฺฐาย นโร สปญฺโญ จิตฺตํ ปญฺญญฺจ ภาวยํ,

อาตาปี นิปโก ภิก์ขุ โส อิมํ วิชฏเย ชฏํ.
เยสํ ราโค จ โทโส จ อวิช์ชา จ วิราชิตา,
ขีณาสวา อรหัน์โต เตสํ วิชฏิตา ชฏา.
ยต์ถ นามัญ์จ รูปัญ์จ อเสสํ อุปรุช์ฌติ
ปฏิฆรูปสัญ์ญา จ เอต์เถสา ฉิช์ชเต ชฏาติ.

เอวํ วุต์เต ชฏาภารท์วาโช พ์ราห์มโณ ภควัน์ตํ เอตทโวจ "อภิก์กัน์ตํ โภ โคตม. ฯเปฯ อัญ์ญตโร จ ปนายัส์มา ภารท์วาโช อรหตํ อโหสีติ.

สัต์ตมํ สุท์ธิกสุต์ตํ.

สาวัต์ถินิทานํ. ฯเปฯ อถ โข สุท์ธิกภารท์วาโช พ์ราห์มโณ เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควตา สัท์ธึ สัม์โมทิ; สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข สุท์ธิกภารท์วาโช พ์ราห์มโณ ภควโต สัน์ติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

"น พ์ราห์มโณ สุช์ฌติ โกจิ โลเก สีลวาปิ ตโป กรํ,
วิช์ชาจรณสัม์ปัน์โน โส สุช์ฌติ น อัญ์ญา อิตรา ปชาติ.
พหุม์ปิ ปลปํ ชัป์ปํ น ชัจ์จา โหติ พ์ราห์มโณ,
อัน์โต กสัม์พุสํกิลิฏ์โฐ กุหนา อุปนิส์สิโต.
ขัต์ติโย พ์ราห์มโณ เวส์โส สุท์โท จัณ์ฑาลปุก์กุโส,

อารทฺธวิริโย ปหิตตฺโต   นิจฺจํ ทฬฺหปรกฺกโม,
ปปฺโปติ ปรมํ สุทฺธึ   เอวํ ชานาหิ พฺราหฺมณาติ.

เอวํ วุตฺเต สุทฺธิกภารทฺวาโช พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, ฯเปฯ อญฺญตโร จ ปนายสฺมา ภารทฺวาโช อรหตํ อโหสีติ.

อฏฺฐมํ อคฺคิกสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเป. เตน โข ปน สมเยน อคฺคิกภารทฺวาชสฺส พฺราหฺมณสฺส สปฺปินา ปายาโส สนฺนิหิโต โหติ "อคฺคึ ชุหิสฺสามิ, อคฺคิหุตฺตํ ปริจริสฺสามีติ.

อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย ราชคหํ ปิณฺฑาย ปาวิสิ; ราชคเห สปทานํ ปิณฺฑาย จรมาโน เยน อคฺคิกภารทฺวาชสฺส พฺราหฺมณสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ. อทฺทสา โข อคฺคิกภารทฺวาโช พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ ปิณฺฑาย ฐิตํ; ทิสฺวาน ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"ตีหิ วิชฺชาหิ สมฺปนฺโน   ชาติมา สุตวา พหุ,
วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน   โสมํ ภุญฺเชยฺย ปายสนฺติ.
พหุมฺปิ ปลปํ ชปฺปํ   น ชจฺจา โหติ พฺราหฺมโณ,
อนฺโต กสมฺพุสงฺกิลิฏฺโฐ   กุหนา ปริวาริโต.
ปุพฺเพนิวาสํ โย เวที   สคฺคาปายญฺจ ปสฺสติ,
อโถ ชาติกฺขยํ ปตฺโต   อภิญฺญาโวสิโต มุนิ.

เอตาหิ ตีหิ วิชฺชาหิ เตวิชฺโช โหติ พ๎ราห๎มโณ,
วิชฺชาจรณสมฺปนฺโน โสหํ ภุญฺเชยฺย ปายสนฺติ.

ภุญฺชตุ ภวํ โคตโม พ๎ราห๎มโณ ภวนฺติ.

คาถาภิคีตํ เม อโภชเนยฺยํ สมฺปสฺสตํ พ๎ราห๎มณ เนส ธมฺโม,
คาถาภิคีตํ ปนุทนฺติ พุทฺธา ธมฺเม สติ พ๎ราห๎มณ วุตฺติ เรสา.
อญฺเญน จ เกวลินํ มเหสึ ขีณาสวํ กุกฺกุจฺจวูปสนฺตํ,
อนฺเนน ปาเนน อุปฏฺฐหสฺสุ เขตฺตญฺหิ ตํ ปุญฺญเปกฺขสฺส โหตีติ.

เอวํ วุตฺเต อคฺคิกภารทฺวาโช พ๎ราห๎มโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, ฯเปฯ อญฺญตโร จ ปนายสฺมา ภารทฺวาโช อรหตํ อโหสีติ.

นวมํ สุนฺทริกสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา โกสเลสุ วิหรติ สุนฺทริกาย นทิยา ตีเร. เตน โข ปน สมเยน สุนฺทริกภารทฺวาโช พ๎ราห๎มโณ สุนฺทริกาย นทิยา ตีเร อคฺคึ ชุหติ, อคฺคิหุตฺตํ ปริจรติ. อถ โข สุนฺทริกภารทฺวาโช พ๎ราห๎มโณ อคฺคึ ชุหิตฺวา อคฺคิหุตฺตํ ปริจริตฺวา อุฏฺฐายาสนา สมนฺตา จตุทฺทิสา อนุวิโลเกสิ "โก นุโข อิมํ หพฺยเสสํ ภุญฺเชยฺยาติ. อทฺทสา โข สุนฺทริกภารทฺวาโช พ๎ราห๎มโณ ภควนฺตํ อญฺญตรสฺมึ รุกฺขมูเล สสีสํ ปารุตํ นิสินฺนํ; ทิสฺวาน วาเมน หตฺเถน หพฺยเสสํ คเหตฺวา ทกฺขิเณน หตฺเถน กมณฺฑลุํ คเหตฺวา เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ.

อถ โข ภควา สุนฺทริกภารทฺวาชสฺส พ๎ราห๎มณสฺส ปทสทฺเทน สีสํ

วิวริ. อถ โข สุนฺทริกภารทฺวาโช พฺราหฺมโณ "มุณฺโฑ อยํ ภวํ; มุณฺฑโก อยํ ภวนฺติ, ตโต ปุน นิวตฺติตุกาโม อโหสิ. อถ โข สุนฺทริกภารทฺวาชสฺส พฺราหฺมณสฺส เอตทโหสิ "มุณฺฑาปิ หิ อิเธกจฺเจ พฺราหฺมณา ภวนฺติ, ยนฺนูนาหํ ตํ อุปสงฺกมิตฺวา ชาตึ ปุจฺเฉยฺยนฺติ. อถ โข สุนฺทริกภารทฺวาโช พฺราหฺมโณ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ "กึชจฺโจ ภวนฺติ.

มา ชาตึ ปุจฺฉ จรณญฺจ ปุจฺฉ กฏฺฐา หเว ชายติ ชาตเวโท,
นีจากุลีโนปิ มุนิ ธิติมา อาชานีโย โหติ หิรีนิเสโธ.
สจฺเจน ทนฺโต ทมสา อุเปโต เวทนฺตคู วุสิตพฺรหฺมจริโย,
ยญฺญูปนีโต ตมุปวฺหเยถ กาเลน โส ชุหติ ทกฺขิเณยฺเยติ.
อทฺธา สุยิฏฺฐํ สุหุตํ มม ยิทํ ยํ ตาทิสํ เวทคุมทฺทสามิ,
ตุมฺหาทิสานํ หิ อทสฺสเนน อญฺโญ ชโน ภุญฺชติ หพฺยเสสนฺติ.

ภุญฺชตุ ภวํ โคตโม พฺราหฺมโณ ภวนฺติ.

คาถาภิคีตํ เม อโภชเนยฺยํ สมฺปสฺสตํ พฺราหฺมณ เนส ธมฺโม;
คาถาภิคีตํ ปนุทนฺติ พุทฺธา ธมฺเม สติ พฺราหฺมณ วุตฺติ เรสา.
อญฺเญน จ เกวลินํ มเหสึ ขีณาสวํ กุกฺกุจฺจวูปสนฺตํ,
อนฺเนน ปาเนน อุปฏฺฐหสฺสุ เขตฺตญฺหิ ตํ ปุญฺญเปกฺขสฺส โหตีติ.

อถ กัส๎ส จาหํ โภ โคตม อิมํ หัพ๎ยเสสํ ทัม๎มีติ. น ข๎วาหันตํ พ๎ราห๎มณ ปัส๎สามิ สเทวเก โลเก สมารเก สพ๎รห๎มเก สัส๎สมณพ๎ราห๎มณิยา ปชาย สเทวมนุส๎สาย, ยัส๎เสโส หัพ๎ยเสโส ภุต๎โต สัม๎มาปริณามํ คัจ๎เฉย๎ย อัญ๎ญัต๎ร ตถาคตัส๎ส วา ตถาคตสาวกัส๎ส วา, เตนหิ ต๎วํ พ๎ราห๎มณ ตํ หัพ๎ยเสสํ อัป๎ปหริเต วา ฉัฑ๎เฑหิ, อัป๎ปาณเก วา อุทเก โอปิลาเปหีติ. อถ โข สุนทริกภารท๎วาโช พ๎ราห๎มโณ ตํ หัพ๎ยเสสํ อัป๎ปาณเก อุทเก โอปิลาเปสิ. อถ โข โส หัพ๎ยเสโส อุทเก ปัก๎ขิต๎โต จิจ๎จิฏายติ จิฏิจิฏายติ สันธูปายติ สัม๎ปธูปายติ. เสย๎ยถาปิ นาม ผาโล ทิวสสันตัต๎โต อุทเก ปัก๎ขิต๎โต จิจ๎จิฏายติ จิฏิจิฏายติ สันธูปายติ สัม๎ปธูปายติ, เอวเมวํ โส หัพ๎ยเสโส อุทเก ปัก๎ขิต๎โต จิจ๎จิฏายติ จิฏิจิฏายติ สันธูปายติ สัม๎ปธูปายติ.

อถ โข สุนทริกภารท๎วาโช พ๎ราห๎มโณ สํวิค๎โค โลมหัฏ๎ฐชาโต เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต๎วา เอกมันตํ อัฏ๎ฐาสิ. เอกมันตํ ฐิตํ โข สุนทริกภารท๎วาชํ พ๎ราห๎มณํ ภควา คาถาย อัช๎ฌภาสิ

“มา พ๎ราห๎มณ ทารุสมาทหาโน สุท๎ธึ อมัญ๎ญิ พหิท๎ธา หิ เอตํ,
น หิ เตน สุท๎ธึ กุสลา วทันติ โย พาหิเรน ปริสุท๎ธิมิจ๎เฉ.
หิต๎วา อหํ พ๎ราห๎มณ ทารุทาหํ อัช๎ฌัตตเมว ชลยามิ โชตึ,
นิจ๎จัค๎คินี นิจ๎จสมาหิตัต๎โต อรหํ อหํ พ๎รห๎มจริยํ จรามิ.

มาโน หิ เต พฺราหฺมณ ขาริภาโร โกโธ ธูโม ภสฺมนิ โมสวชฺชํ,
ชิวฺหา สุชา หทยํ โชติฐานํ อตฺตา สุทนฺโต ปุริสสฺส โชติ.
ธมฺโม รหโท พฺราหฺมณ สีลติตฺโถ อนาวิโล สพฺภิ สตํ ปสตฺโถ,
ยตฺถ หเว เวทคุโน สินาตา อนลฺลคตฺตาว ตรนฺติ ปารํ.
สจฺจํ ธมฺโม สํยโม พฺรหฺมจริยํ มชฺเฌสิตา พฺราหฺมณ พฺรหฺมปตฺติ,
สตุชฺชุภูเตสุ นโม กโรหิ ตมหํ นรํ "ธมฺมสารีติ พฺรูมีติ.

เอวํ วุตฺเต สุนฺทริกภารทฺวาโช พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, ฯเปฯ อญฺญตโร จ ปนายสฺมา ภารทฺวาโช อรหตํ อโหสีติ.

ทสมํ พหุธีติสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา โกสเลสุ วิหรติ อญฺญตรสฺมึ วนสณฺเฑ. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตรสฺส ภารทฺวาชโคตฺตสฺส พฺราหฺมณสฺส จตุทฺทส พลิพทฺทา นฏฺฐา โหนฺติ. อถ โข ภารทฺวาชโคตฺโต พฺราหฺมโณ เต พลิพทฺเท คเวสนฺโต เยน โส วนสณฺโฑ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อทฺทส ภควนฺตํ ตสฺมึ วนสณฺเฑ นิสินฺนํ ปลฺลงฺกํ อาภุชิตฺวา อุชุํ กายํ ปณิธาย ปริมุขํ สตึ อุปฏฺฐเปตฺวา; ทิสฺวาน เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต สนฺติเก อิมา คาถาโย อภาสิ

น หิ นูนิมสฺส สมณสฺส พลิพทฺทา จตุทฺทส,
อชฺชสฏฺฐึ น ทิสฺสนฺติ เตนายํ สุมโน สุขี.

น ห นูนิมสฺส สมณสฺส ติลา เขตฺตสฺมึ ปาปิกา,
เอกปณฺณา ทุปณฺณา จ เตนายํ สมโณ สุขี.
น ห นูนิมสฺส สมณสฺส ตุจฺฉโกฏฺฐสฺมึ มูสิกา,
อุสฺโสฬฺหิกาย นจฺจนฺติ เตนายํ สมโณ สุขี.
น ห นูนิมสฺส สมณสฺส สนฺถาโร สตฺตมาสิโก,
อุปฺปาทเกหิ สญฺฉนฺโน เตนายํ สมโณ สุขี.
น ห นูนิมสฺส สมณสฺส วิธวา ปุตฺตธีตโร,
เอกปุตฺตา ทุปุตฺตา จ เตนายํ สมโณ สุขี.
น ห นูนิมสฺส สมณสฺส ปิงฺคลา ติลกาหตา,
โสตฺตํ ปาเทน โพเธติ เตนายํ สมโณ สุขี.
น ห นูนิมสฺส สมณสฺส ปจฺจูสมฺหิ อิณายิกา,
"เทถ เทถาติ โจเทนฺติ เตนายํ สมโณ สุขีติ.
"น ห มยฺหํ พ๎ราห๎มณ ผลิพทฺธา รตฺติทส,
อชฺชสฏฺฐึ น ทิสฺสนฺติ เตนาหํ พ๎ราห๎มณ สุขี.
น ห มยฺหํ พ๎ราห๎มณ ติลา เขตฺตสฺมึ ปาปิกา,
เอกปณฺณา ทุปณฺณา จ เตนาหํ พ๎ราห๎มณ สุขี.
น ห มยฺหํ พ๎ราห๎มณ ตุจฺฉโกฏฺฐสฺมึ มูสิกา,
อุสฺโสฬฺหิกาย นจฺจนฺติ เตนาหํ พ๎ราห๎มณ สุขี.
น ห มยฺหํ พ๎ราห๎มณ สนฺถาโร สตฺตมาสิโก,
อุปฺปาทเกหิ สญฺฉนฺโน เตนาหํ พ๎ราห๎มณ สุขี.

น ห มัย์หํ พ์ราห์มณ วิธวา ปุต์ตธีตโร,
เอกปุต์ตา ท์วิปุต์ตา จ เตนาหํ พ์ราห์มณ สุขี.
น ห มัย์หํ พ์ราห์มณ ปิงคลา ติลกาหตา,
โสต์ตํ ปาเทน โพเธติ เตนาหํ พ์ราห์มณ สุขี.
น ห มัย์หํ พ์ราห์มณ ปัจ์จูสัม์หิ อิณายิกา,
เทถ เทถาติ โจเทน์ติ เตนาหํ พ์ราห์มณ สุขีติ.

เอวํ วุต์เต ภารท์วาชโคต์โต พ์ราห์มโณ ภควน์ตํ เอตทโวจ "อภิก์กน์ตํ โภ โคตม, อภิก์กน์ตํ โภ โคตม, เสย์ยถาปิ โภ โคตม นิก์กุช์ชิตํ วา อุก์กุช์เชย์ย, ปฏิจ์ฉน์นํ วา วิวเรย์ย, มูฬ์หัส์ส วา มัค์คํ อาจิก์เขย์ย, อน์ธกาเร วา เตลปัช์โชตํ ธาเรย์ย "จัก์ขุมัน์โต รูปานิ ทัก์ขน์ตีติ: เอวเมวํ โภตา โคตเมน อเนกปริยาเยน ธัม์โม ปกาสิโต, เอสาหํ ภวน์ตํ โคตมํ สรณํ คัจ์ฉามิ ธัม์มัญ์จ ภิก์ขุสํฆัญ์จ, ลเภย์ยาหํ โภโต โคตมัส์ส สัน์ติเก ปัพ์พัช์ชํ, ลเภย์ยํ อุปสัม์ปทัน์ติ. อลัต์ถ โข ภารท์วาชโคต์โต พ์ราห์มโณ ภควโต สัน์ติเก ปัพ์พัช์ชํ, อลัต์ถ อุปสัม์ปทํ. อจิรูปสัม์ปน์โน จ ปนายัส์มา ภารท์วาโช เอโก วูปกัฏ์โฐ อัป์ปมัต์โต อาตาปี ปหิตัต์โต วิหรน์โต น จิรัส์เสว ยัส์สัต์ถาย กุลปุต์ตา สัม์มเทว อคารัส์มา อนคาริยํ ปัพ์พชน์ติ, ตทนุต์ตรํ พ์รห์มจริยปริโยสานํ ทิฏ์เฐว ธัม์เม สยํ อภิญ์ญา สัจ์ฉิกัต์วา อุปสัม์ปช์ช วิหาสิ; "ขีณา ชาติ, วุสิตํ พ์รห์มจริยํ, กตํ กรณียํ, นาปรํ อิต์ถัต์ตายาติ อัพ์ภัญ์ญาสิ.

อัญ์ญตโร จ ปนายัส์มา ภารท์วาโช อรหตํ อโหสีติ.

อรหัน์ตวัค์โค ปฐโม.

ตัส์สุท์ทานํ.

"ธนัญ์ชานี จ อัก์โกสํ อสุรินท พิลังคิกํ,
อหึสกํ ชฏา เจว สุท์ธิกัญ์เจว อัค์คิกา,
สุน์ทริกา พหุธีติ เยน จ เต ทสาติ.

อุปาสกวัค์โค ทุติโย.

ปฐมํ กสิสุต์ตํ.

เอวัม์เม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา มคเธสุ วิหรติ ทัก์ขิณาคิริส์มึ เอกนาฬายํ พ์ราห์มณคาเม. เตน โข ปน สมเยน กสิภารท์วาชัส์ส พ์ราห์มณัส์ส ปัญ์จมัต์ตานิ นังคลสตานิ ปยุต์ตานิ โหน์ติ วัป์ปกาเล.

อถ โข ภควา ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย เยน กสิภารท์วาชัส์ส พ์ราห์มณัส์ส กัม์มัน์โต เตนุปสังกมิ. เตน โข ปน สมเยน กสิภารท์วาชัส์ส พ์ราห์มณัส์ส ปริเวสนา วัต์ตติ. อถ โข ภควา เยน ปริเวสนา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา เอกมัน์ตํ อัฏ์ฐาสิ. อัท์ทสา โข กสิภารท์วาโช พ์ราห์มโณ ภควัน์ตํ ปิณ์ฑาย ฐิตํ; ทิส์วาน ภควัน์ตํ เอตทโวจ "อหํ โข สมณ กสามิ จ วปามิ จ, กสิต์วา จ วปิต์วา จ ภุญ์ชามิ; ต์วัม์ปิ สมณ กส จ วปัส์สุ จ, กสิต์วา จ วปิต์วา จ ภุญ์ชัส์สุ. อหัม์ปิ โข

พฺราหฺมณ กสามิ จ วปามิ จ; กสิตฺวา จ วปิตฺวา จ ภุญฺชามีติ. น โข ปน มยํ ปสฺสาม โภโต โคตมสฺส ยุคํ วา นงฺคลํ วา ผาลํ วา ปาจนํ วา พลิพทฺเท วา, อถ จ ปน ภวํ โคตโม เอวมาห "อหมฺปิ โข พฺราหฺมณ กสามิ จ วปามิ จ; กสิตฺวา จ วปิตฺวา จ ภุญฺชามีติ. อถ โข กสิภารทฺวาโช พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"กสฺสโก ปฏิชานาสิ น จ ปสฺสามิ เต กสึ,
กสฺสโก ปุจฺฉิโต พฺรูหิ กถํ ชาเนมุ ตํ กสินฺติ.
สทฺธา พีชํ ตโป วุฏฺฐิ ปญฺญา เม ยุคนงฺคลํ,
หิริ อีสา มโน โยตฺตํ สติ เม ผาลปาจนํ.
กายคุตฺโต วจีคุตฺโต อาหาเร อุทเร ยโต,
สจฺจํ กโรมิ นิทฺทานํ โสรจฺจํ เม ปโมจนํ.
วิริยํ เม ธุรโธรยฺหํ โยคกฺเขมาธิวาหนํ,
คจฺฉติ อนิวตฺตนฺตํ ยตฺถ คนฺตฺวา น โสจติ.
เอวเมสา กสี กฏฺฐา สา โหติ อมตปฺผลา,
เอตํ กสึ กสิตฺวาน สพฺพทุกฺขา ปมุจฺจตีติ.

ภุญฺชตุ ภวํ โคตโม กสฺสโก ภวํ, ยญฺหิ ภวํ โคตโม อมตปฺผลมฺปิ กสตีติ

คาถาภิคีตํ เม อโภชเนยฺยํ สมฺปสฺสตํ พฺราหฺมณ เอส ธมฺโม,
คาถาภิคีตํ ปนุทนฺติ พุทฺธา ธมฺเม สติ พฺราหฺมณ วุตฺติเรสา,

อัญ์เญน จ เกวลินํ มเหสึ ขีณาสวํ กุกกุจ์จวูปสัน์ตํ,
อัน์เนน ปาเนน อุปัฏ์ฐหัส์สุ เขต์ตัญ์หิ ตํ ปุญ์ญเปก์ขัส์ส โหตีติ.

เอวํ วุต์เต กสิภารท์วาโช พ์ราห์มโณ ภควัน์ตํ เอตทโวจ "อภิก์กัน์ตํ โภ โคตม, อภิก์กัน์ตํ โภ โคตม, ฯ เป ฯ อัช์ชตัค์เค ปาณุเปตํ สรณังคตัน์ติ.

ทุติยํ อุทยสุต์ตํ.

สาวัต์ถินิทานํ. อถ โข ภควา ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย เยน อุทยัส์ส พ์ราห์มณัส์ส นิเวสนํ เตนุปสังกมิ. อถ โข อุทโย พ์ราห์มโณ ภควโต ปัต์ตํ โอทเนน ปูเรสิ.

ทุติยัม์ปิ โข ภควา ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย เยน อุทยัส์ส พ์ราห์มณัส์ส นิเวสนํ เตนุปสังกมิ. ทุติยัม์ปิ โข อุทโย พ์ราห์มโณ ภควโต ปัต์ตํ โอทเนน ปูเรสิ.

ตติยัม์ปิ โข ภควา ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย เยน อุทยัส์ส พ์ราห์มณัส์ส นิเวสนํ เตนุปสังกมิ. ตติยัม์ปิ โข อุทโย พ์ราห์มโณ ภควโต ปัต์ตํ โอทเนน ปูเรต์วา ภควัน์ตํ เอตทโวจ "ปกัฏ์ฐก์วายํ สมโณ โคตโม ปุนัป์ปุนํ อาคัจ์ฉตีติ.

"ปุนัป์ปุนํ เจว วปัน์ติ พีชํ ปุนัป์ปุนํ วัส์สติ เทวราชา,
ปุนัป์ปุนํ เขต์ตํ กสัน์ติ กัส์สกา ปุนัป์ปุนํ ธัญ์ญมุเปน์ติ รัฏ์ฐํ.
ปุนัป์ปุนํ ยาจกา ยาจยัน์ติ ปุนัป์ปุนํ ทานปตี ททัน์ติ.

ปุนัปปุนํ ทานปตี ททิต์วา ปุนัปปุนํ สัค์คมุเปน์ติ ฐานํ.
ปุนัปปุนํ ขีรณิกา ทุหัน์ติ ปุนัปปุนํ วัจ์โฉ อุเปติ มาตรํ,
ปุนัปปุนํ กิลมติ ผัน์ทติ จ ปุนัปปุนํ คัพ์ภมุเปติ มัน์โท.
ปุนัปปุนํ ชายติ มิย์ยติ จ ปุนัปปุนํ สีวถิกํ หรัน์ติ,
มัค์คัญ์จ ลัท์ธา อปุนัพ์ภวาย ปุนัปปุนํ ชายติ ภูริปัญ์โญติ.

เอวํ วุต์เต อุทโย พ์ราห์มโณ ภควัน์ตํ เอตทโวจ "อภิก์กัน์ตํ โภ โคตม, อภิก์กัน์ตํ โภ โคตม, ฯเปฯ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ธาเรตุ อัช์ชตัค์เค ปาณุเปตํ สรณังคตัน์ติ.

ตติยํ เทวหิตสุต์ตํ.

สาวัต์ถิยํ วิหรติ เชตวเน ฯเปฯ เตน โข ปน สมเยน ภควา วาเตหาพาธิโก โหติ, อายัส์มา จ อุปวาโณ ภควโต อุปัฏ์ฐาโก โหติ. อถ โข ภควา อายัส์มัน์ตํ อุปวาณํ อามัน์เตสิ "อิงฆ เม ต์วํ อุปวาณ อุโณ์หทกํ ชานาหีติ. "เอวํ ภัน์เตติ โข อายัส์มา อุปวาโณ ภควโต ปฏิส์สุต์วา นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย เยน เทวหิตัส์ส พ์ราห์มณัส์ส นิเวสนํ เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ตุณ์หีภูโต เอกมัน์ตํ อัฏ์ฐาสิ. อัท์ทสา โข เทวหิโต พ์ราห์มโณ อายัส์มัน์ตํ อุปวาณํ ตุณ์หีภูตํ เอกมัน์ตํ ฐิตํ; ทิส์วาน อายัส์มัน์ตํ อุปวาณํ คาถาย อัช์ฌภาสิ

"ตุณ์หีภูโต ภวํ ติฏ์ฐํ มุณ์โฑ สํฆาฏิปารุโต;
กึ ปัต์ถยาโน กึ เอสํ กึ นุ ยาจิตุมาคโต.

อรหํ สุคโต โลเก วาเตหาพาธิโก มุนิ,
สเจ อุโณ์หทกํ อัต์ถิ มุนิโน เทหิ พ์ราห์มณ;
ปูชิโต ปูชเนย์ยานํ สัก์กเรย์ยานํ สัก์กโต,
อปจิโต อปจิเนย์ยานํ ตัส์ส อิจ์ฉามิ หาตเว.

อถ โข เทวหิโต พ์ราห์มโณ อุโณ์หทกัส์ส กาชํ ปุริเสน คาหาเปต์วา ผาณิตัส์ส จ ปุฏํ จ อายัส์มโต อุปวาณัส์ส ปาหาสิ. อถ โข อายัส์มา อุปวาโณ เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อุโณ์หทเกน นหาเปต์วา อุโณ์หทเกน ผาณิตํ อาโลเฬต์วา ภควโต ปาทาสิ. อถ โข ภควโต โส อาพาโธ ปฏิปัส์สัม์ภิ.

อถ โข เทวหิโต พ์ราห์มโณ เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควตา สัท์ธึ สัม์โมทิ; สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข เทวหิโต พ์ราห์มโณ ภควัน์ตํ คาถาย อัช์ฌภาสิ

"กัต์ถ ทัช์ชา เทย์ยธัม์มํ กัต์ถ ทิน์นํ มหัป์ผลํ,
กถํ หิ ยชมานัส์ส กัต์ถ อิช์ฌติ ทัก์ขิณา.

ปุพ์เพนิวาสํ โย เวทิ สัค์คาปายัญ์จ ปัส์สติ,
อโถ ชาติก์ขยํ ปัต์โต อภิญ์ญา โวสิโต มุนิ,

เอตฺถ ทชฺชา เทยฺยธมฺมํ เอตฺถ ทินฺนํ มหปฺผลํ,
เอวํ หิ ยชมานสฺส เอวํ อิชฺฌติ ทกฺขิณาติ.

เอวํ วุตฺเต เทวหิโต พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, ฯเปฯ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณงฺคตนฺติ.

จตุตฺถํ มหาสาลสุตฺตํ.

สาวตฺถินิทานํ. อถ โข อญฺญตโร พฺราหฺมณมหาสาโล ลูโข ลูขปาปุรโณ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธึ สมฺโมทิ; สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข ตํ พฺราหฺมณมหาสาลํ ภควา เอตทโวจ "กินฺนุ ตฺวํ พฺราหฺมณ ลูโข ลูขปาปุรโณติ. อิธ เม โภ โคตม จตฺตาโร ปุตฺตา, เต มํ ทาเรหิ สํปุจฺฉ ฆรา นิกฺขาเมนฺตีติ. เตนหิ ตฺวํ พฺราหฺมณ อิมา คาถาโย ปริยาปุณิตฺวา สภายํ มหาชนกาเย สนฺนิปติเต ปุตฺเตสุ จ สนฺนิสินฺเนสุ ภาสสฺสุ

"เยหิ ชาเตหิ นนฺทิสฺสํ เยสญฺจ ภวมิจฺฉิสํ,
เต มํ ทาเรหิ สํปุจฺฉ สาว วาเรนฺติ สูกรํ.
อสนฺตา กิร มํ ชมฺมา ตาต ตาตาติ ภาสเร,
รกฺขสา ปุตฺตรูเปน เต ชหนฺติ วโยคตํ.
อสฺโสว ชิณฺโณ นิพฺโภโค ขาทนา อปนียติ,
พาลกานํ ปิตา เถโร ปราคาเรสุ ภิกฺขติ.

ทัณ์โฑว กิร เม เสย์โย ยัญ์ จ ปุต์ตา อนัส์สวา,
จัณ์ฑัม์ปิ โคณํ วาเรติ อโถ จัณ์ฑัม์ปิ กุก์กุรํ.
อัน์ธกาเร ปุเร โหติ คัม์ภีเร คาธเมธติ,
ทัณ์ฑัส์ส อานุภาเวน ขลิต์วา ปฏิติฏ์ฐติ.

อถ โข โส พ์ราห์มณมหาสาโล ภควโต สัน์ติเก อิมา คาถาโย ปริยาปุณิต์วา สภายํ มหาชนกาเย สัน์นิปติเต ปุต์เตสุ จ สัน์นิสิน์เนสุ อภาสิ

"เยหิ ชาเตหิ นัน์ทิส์สํ เยสัญ์จ ภวมิจ์ฉิสํ,
เต มํ ทาเรหิ สํปุจ์ฉ สาว วาเรน์ติ สูกรํ.
อสัน์ตา กิร มํ ชัม์มา ตาต ตาตาติ ภาสเร,
รัก์ขสา ปุต์ตรูเปน เต ชหัน์ติ วโยคตํ.
อัส์โสว ชิณ์โณ นิพ์โภโค ขาทนา อปนียติ,
พาลกานํ ปิตา เถโร ปราคาเรสุ ภิก์ขติ.
ทัณ์โฑว กิร เม เสย์โย ยัญ์เจ ปุต์ตา อนัส์สวา,
จัณ์ฑัม์ปิ โคณํ วาเรติ อโถ จัณ์ฑัม์ปิ กุก์กุรํ.
อัน์ธกาเร ปุเร โหติ คัม์ภีเร คาธเมธติ,
ทัณ์ฑัส์ส อานุภาเวน ขลิต์วา ปฏิติฏ์ฐติ.

อถ โข นํ พ์ราห์มณมหาสาลํ ปุต์ตา ฆรํ เนต์วา น์หาเปต์วา ปัจ์เจกํ ทุส์สยุเคน อัจ์ฉาเทสุํ. อถ โข โส พ์ราห์มณมหาสาโล เอกํ ทุส์สยุคํ อาทาย เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา

ภควตา สัท์ธึ สัม์โมทิ; สัม์โมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรต์วา เอกมัน์ตํ นิสีทิ. เอกมัน์ตํ นิสิน์โน โข โส พ์ราห์มณมหาสาโล ภควัน์ตํ เอตทโวจ "มยํ โภ โคตม พ์ราห์มณา นาม อาจริยัส์ส อาจริยธนํ ปริเยสาม, ปฏิค์คัณ์หาตุ เม ภวํ โคตโม อาจริโย อาจริยภาคัน์ติ. ปฏิค์คเหสิ ภควา อนุกัม์ปํ อุปาทาย. อถ โข โส พ์ราห์มณมหาสาโล ภควัน์ตํ เอตทโวจ "อภิก์กัน์ตํ โภ โคตม, ฯเปฯ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ธาเรตุ อัช์ชตัค์เค ปาณุเปตํ สรณังคตัน์ติ.

ปัญ์จมํ มานัต์ถัท์ธสุต์ตํ.

สาวัต์ถินิทานํ. เตน โข ปน สมเยน มานัต์ถัท์โธ นาม พ์ราห์มโณ สาวัต์ถิยํ ปฏิวสติ. โส เนว มาตรํ อภิวาเทติ. น ปิตรํ อภิวาเทติ, น อาจริยํ อภิวาเทติ, น เชฏ์ฐภาตรํ อภิวาเทติ.

เตน โข ปน สมเยน ภควา มหติยา ปริสาย ปริวุโต ธัม์มํ เทเสติ. อถ โข มานัต์ถัท์ธัส์ส พ์ราห์มณัส์ส เอตทโหสิ "อยํ โข สมโณ โคตโม มหติยา ปริสาย ปริวุโต ธัม์มํ เทเสติ, ยัน์นูนาหํ เยน สมโณ โคตโม เตนุปสังกเมย์ยํ, สเจ มํ สมโณ โคตโม อาลปิส์สติ, อหัม์ปิ ตํ อาลปิส์สามิ; โน เจ มํ สมโณ โคตโม อาลปิส์สติ, อหัม์ปิ ตํ นาลปิส์สามีติ. อถ โข มานัต์ถัท์โธ พ์ราห์มโณ เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา เอกมัน์ตํ อัฏ์ฐาสิ. อถ โข ภควา นาลปติ. อถ โข มานัต์ถัท์โธ พ์ราห์มโณ "นายํ สมโณ โคตโม กิญ์จิ ชานาตีติ ตโต ปุน นิวัต์ติตุกาโม

อโหสิ. อถ โข ภควา มานัตถัทธัสส พ์ราห์มณัสส เจตสา เจโตปริวิตักกมัญญาย มานัตถัทธํ พ์ราห์มณํ คาถาย อัชฌภาสิ

"น มานํ พ์ราห์มณ สาธุ อัตถิ กัสสีธ พ์ราห์มณ,
เยน อัตเถน อาคัญฉิ ตเมวมนุพ์รูหเยติ.

อถ โข มานัตถัทโธ พ์ราห์มโณ "จิตตํ เม สมโณ โคตโม ชานาตีติ ตัตเถว ภควโต ปาเทสุ สิรสา นิปติตวา ภควโต ปาทานิ มุเขน ปริจุมพติ, ปาณีหิ จ ปริสัมพาหติ, นามํ จ สาเวติ "มานัตถัทธาหํ โภ โคตม, มานัตถัทธาหํ โภ โคตมาติ. อถ โข สา ปริสา อัพภุตจิตตชาตา อโหสิ "อัจฉริยํ วต โภ, อัพภุตํ วต โภ, อยัญหิ มานัตถัทโธ พ์ราห์มโณ เนว มาตรํ อภิวาเทติ, น ปิตรํ อภิวาเทติ, น อาจริยํ อภิวาเทติ, น เชฏฐภาตรํ อภิวาเทติ, อถ จ ปน สมโณ โคตโม เอวรูปํ ปรมนิปัจจการํ กโรตีติ. อถ โข ภควา มานัตถัทธํ พ์ราห์มณํ เอตทโวจ "อลํ พ์ราห์มณ อุฏเฐหิ, สเก อาสเน นิสีท, ยโต เต มยิ จิตตํ ปสันนันติ. อถ โข มานัตถัทโธ พ์ราห์มโณ [illegible] นิสีทิตวา ภควันตํ คาถาย อัชฌภาสิ

"[illegible] สัวัสส สคารโว,
กยัสส อปจ[illegible]สุ กยัสส สาธุ สุปูชิตาติ.
มาตริ ปิตริ วาปิ อโถ เชฏฐัมหิ ภาตริ,
อาจริเย จตุตถัมหิ เตสุ อัสส สคารโว.
ตยัสส อปจิตา อัสสุ เต จัสสุ สาธุ ปูชิตา,

อรหนฺเต สีติภูเต กตกิจฺเจ อนาสเว,
นิหจฺจ มานํ อตฺถทฺโธ เตน อนุสเยน อนุตฺตเรติ.

เอวํ วุตฺเต มานตฺถทฺโธ พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, ฯเปฯ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณงฺคตนฺติ.

ฉฏฺฐํ ปจฺจนิกสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ปจฺจนิกสาโต นาม พฺราหฺมโณ สาวตฺถิยํ ปฏิวสติ. อถ โข ปจฺจนิกสาตสฺส พฺราหฺมณสฺส เอตทโหสิ "ยนฺนูนาหํ เยน สมโณ โคตโม เตนุปสงฺกเมยฺยํ, ยํ ยเทว สมโณ โคตโม ภาสิสฺสติ ตํ ตเทวสฺสาหํ ปจฺจนิกสฺสนฺติ.

เตน โข ปน สมเยน ภควา อชฺโฌกาเส จงฺกมติ. อถ โข ปจฺจนิกสาโต พฺราหฺมโณ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ จงฺกมนฺตํ อนุจงฺกมมาโน ภควนฺตํ เอตทโวจ "ภณ สมณ ธมฺมนฺติ.

น ปจฺจนิกสาเตน สุวิชานํ สุภาสิตํ,
อุปกฺกิลิฏฺฐจิตฺเตน สารมฺภ พหุเลน จ.
โย จ วิเนยฺย สารมฺภํ อปฺปสาทญฺจ เจตโส,
อาฆาตํ ปฏินิสฺสชฺช ส เว ชญฺญา สุภาสิตนฺติ.

เอวํ วุตฺเต ปจฺจนิกสาโต พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, ฯเปฯ อุปาสกํ มํ

ภวํ โคตโม ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณงฺคตนฺติ.

สตฺตมํ นวกมฺมิกสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา โกสเลสุ วิหรติ อญฺญตรสฺมึ วนสณฺเฑ. เตน โข ปน สมเยน นวกมฺมิกภารทฺวาโช พฺราหฺมโณ ตสฺมึ วนสณฺเฑ กมฺมนฺตํ การาเปติ. อทฺทสา โข นวกมฺมิกภารทฺวาโช พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ อญฺญตรสฺมึ สาลรุกฺขมูเล นิสินฺนํ ปลฺลงฺกํ อาภุชิตฺวา อุชุํ กายํ ปณิธาย ปริมุขํ สตึ อุปฏฺฐเปตฺวา. ทิสฺวานสฺส เอตทโหสิ "อหํ โข อิมสฺมึ วนสณฺเฑ กมฺมนฺตํ การาเปนฺโต รมามิ, อยํ สมโณปิ กึ การาเปนฺโต รมตีติ. อถ โข นวกมฺมิกภารทฺวาโช พฺราหฺมโณ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ, อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"เก นุ กมฺมนฺตา กยิรนฺติ ภิกฺขุ สาลวเน ภวํ,
เยเนกโก อรญฺญสฺมึ รตึ วินฺทติ โคตโมติ.
น เม วนสฺมึ กรณียมตฺถิ อุจฺฉินฺนมูลํ เม วนํ วิสูกํ,
สฺวาหํ วเน นิพฺพนโถ วิสลฺโล เอโก รเม อรตึ วิปฺปหายาติ.

เอวํ วุตฺเต นวกมฺมิกภารทฺวาโช พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, ฯเปฯ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณงฺคตนฺติ.

อฏฺฐมํ กฏฺฐหารสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา โกสเลสุ วิหรติ อญฺญตรสฺมึ วนสณฺเฑ.

เตน โข ปน สมเยน อัญ์ญตรัส์ส ภารท์วาชโคต์ตัส์ส พ์ราห์มณัส์ส สัม์พหุลา อัน์เตวาสิกา กัฏ์ฐหารกา มาณวกา เยน โส วนสัณ์โฑ เตนุปสังกมึสุ; อุปสังกมิต์วา อัท์ทสํสุ ภควันตํ ตัส์มึ วนสัณ์เฑ นิสิน์นํ บัล์ลังกํ อาภุชิต์วา อุชุํ กายํ ปณิธาย ปริมุขํ สตึ อุปัฏ์ฐเปต์วา; ทิส์วาน เยน ภารท์วาชโคต์โต พ์ราห์มโณ เตนุปสังกมึสุ; อุปสังกมิต์วา ภารท์วาชโคต์ตํ พ์ราห์มณํ เอตทโวจุํ "ยัค์เฆ ภวํ ชาเนย์ย "อสุกัส์มึ วนสัณ์เฑ สมโณ นิสิน์โน บัล์ลังกํ อาภุชิต์วา อุชุํ กายํ ปณิธาย ปริมุขํ สตึ อุปัฏ์ฐเปต์วาติ.

อถ โข ภารท์วาชโคต์โต พ์ราห์มโณ เตหิ มาณวเกหิ สัท์ธึ เยน โส วนสัณ์โฑ เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา อัท์ทส ภควันตํ ตัส์มึ วนสัณ์เฑ นิสิน์นํ บัล์ลังกํ อาภุชิต์วา อุชุํ กายํ ปณิธาย ปริมุขํ สตึ อุปัฏ์ฐเปต์วา; ทิส์วาน เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควันตํ คาถาย อัช์ฌภาสิ

"คัม์ภีรรูเป พหุเภรเว วเน สุญ์ญํ อรัญ์ญํ วิชนํ วิคาหิย,
อนิญ์ชมาเนน ฐิเตน วัค์คุนา สุจารุรูปํ วต ภิก์ขุ ฌายสิ.
น ยัต์ถ คีตํ นปิ ยัต์ถ วาทิตํ เอโก อรัญ์เญ วนวัส์สิโต มุนิ,
อัจ์เฉรรูปํ ปฏิภาติ มํ อิทํ ยเทกโก บีติมโน วเน วเส.
มัญ์ญามหํ โลกาธิปติสหัพ์ยตํ อากํขมาโน ติทิวํ อนุต์ตรํ,
กัส์มา ภวํ วิชนมรัญ์ญมัส์สิโต ตโป อิธ กุพ์พติ พ์รห์มบัต์ติยาติ.
ยา กาจิ กังขา อภินันทนา วา อเนกธาตูสุ ปุถู สทา สิตา,

อญฺญาณมูลปฺปภวา ปชปฺปิตา สพฺพา มยา พฺยนฺตีกตา สมูลิกา.
สฺวาหํ อกงฺโข อสิโต อนุปโย สพฺเพสุ ธมฺเมสุ วิสุทฺธทสฺสโน,
ปปฺปุยฺย สมฺโพธิมนุตฺตรํ สิวํ ฌายามหํ พฺรหฺมรโห วิสารโทติ.

เอวํ วุตฺเต ภารทฺวาชโคตฺโต พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, ฯเปฯ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณงฺคตนฺติ.

นวมํ มาตุโปสกสุตฺตํ.

สาวตฺถินิทานํ. อถ โข มาตุโปสโก พฺราหฺมโณ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธึ สมฺโมทิ; สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข มาตุโปสโก พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อหญฺหิ โภ โคตม ธมฺเมน ภิกฺขํ ปริเยสามิ; ธมฺเมน ภิกฺขํ ปริเยสิตฺวา มาตาปิตโร โปเสมิ. กจฺจาหํ โภ โคตม เอวํการี กิจฺจการี โหมีติ. ตคฺฆ ตฺวํ พฺราหฺมณ เอวํการี กิจฺจการี อโหสิ. โย โข พฺราหฺมณ ธมฺเมน ภิกฺขํ ปริเยสติ; ธมฺเมน ภิกฺขํ ปริเยสิตฺวา มาตาปิตโร โปเสติ, พหุํ โส ปุญฺญํ ปสวตีติ. ฯเปฯ

"โย มาตรํ ปิตรํ วา มจฺโจ ธมฺเมน โปสติ,
ตาย นํ ปาริจริยาย มาตาปิตูสุ ปณฺฑิตา,
อิเธว นํ ปสํสนฺติ เปจฺจ สคฺเค ปโมทตีติ.

เอวํ วุตฺเต มาตุโปสโก พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, ฯเปฯ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณงฺคตนฺติ.

ทสมํ ภิกฺขกสุตฺตํ.

สาวตฺถินิทานํ. อถ โข ภิกฺขโก พฺราหฺมโณ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธึ สมฺโมทิ; สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข ภิกฺขโก พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อหมสฺมิ โภ โคตม ภิกฺขโก, ภวมฺปิ ภิกฺขโก, อิธ โน กึ นานากรณนฺติ.

"น เตน ภิกฺขโก โหติ ยาวตา ภิกฺขเต ปเร,
วิสฺสํ ธมฺมํ สมาทาย ภิกฺขุ โหติ น ตาวตา.
โยธ ปุญฺญญฺจ ปาปญฺจ ปวาเหตฺวา พฺรหฺมจริยํ,
สํขาย โลเก จรติ ส เว "ภิกฺขูติ วุจฺจตีติ.

เอวํ วุตฺเต ภิกฺขโก พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, ฯเปฯ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณงฺคตนฺติ.

เอกาทสมํ สํครวสุตฺตํ.

สาวตฺถินิทานํ. เตน โข ปน สมเยน สํครโว นาม พฺราหฺมโณ สาวตฺถิยํ ปฏิวสติ, อุทกสุทฺธิโก อุทเกน สุทฺธึ ปจฺเจติ, สายปาตํ อุทโกโรหณานุโยคมนุยุตฺโต วิหรติ. อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย สาวตฺถิยํ ปิณฺฑาย ปาวิสิ; สาวตฺถิยํ ปิณฺฑาย จริตฺวา ปจฺฉาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺโต เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ "อิธ ภนฺเต สํครโว นาม พฺราหฺมโณ สาวตฺถิยํ ปฏิวสติ, อุทกสุทฺธิโก อุทเกน สุทฺธึ ปจฺเจติ, สายปาตํ อุทโกโรหณานุโยคมนุยุตฺโต วิหรติ. สาธุ ภนฺเต ภควา เยน สํครวสฺส พฺราหฺมณสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมตุ

อนุกมฺปํ อุปาทายาติ. อธิวาเสสิ ภควา ตุณฺหีภาเวน. อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย เยน สงฺครวสฺส พฺราหฺมณสฺส นิเวสนํ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ. อถ โข สงฺครโว พฺราหฺมโณ เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สทฺธึ สมฺโมทิ; สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ วีติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺนํ โข สงฺครวํ พฺราหฺมณํ ภควา เอตทโวจ "สจฺจํ กิร ตฺวํ พฺราหฺมณ อุทกสุทฺธิโก อุทเกน สุทฺธึ ปจฺเจสิ, สายปาตํ อุทโกโรหณานุโยคมนุยุตฺโต วิหรสีติ. เอวํ โภ โคตมาติ. กึ ปน ตฺวํ พฺราหฺมณ อตฺถวสํ สมฺปสฺสมาโน อุทกสุทฺธิโก อุทเกน สุทฺธึ ปจฺเจสิ, สายปาตํ อุทโกโรหณานุโยคมนุยุตฺโต วิหรสีติ. อิธ เม โภ โคตม ยํ ทิวา ปาปกมฺมํ กตํ โหติ ตํ สายํ นฺหาเนน ปวาเหมิ. ยํ รตฺตึ ปาปกมฺมํ กตํ โหติ ตํ ปาตํ นฺหาเนน ปวาเหมิ. อิมํ จ ขฺวาหํ โภ โคตม อตฺถวสํ สมฺปสฺสมาโน อุทกสุทฺธิโก อุทเกน สุทฺธึ ปจฺเจมิ, สายปาตํ อุทโกโรหณานุโยคมนุยุตฺโต วิหรามีติ.

"ธมฺโม รหโท พฺราหฺมณ สีลติตฺโถ อนาวิโล สพฺภิ สตํ ปสตฺโถ,
ยตฺถ หเว เวทคุโน สินาตา อนลฺลคตฺตาว ตรนฺติ ปารนฺติ.

เอวํ วุตฺเต สงฺครโว พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ เอตทโวจ "อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, ฯเปฯ อุปาสกํ มํ ภวํ โคตโม ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณงฺคตนฺติ.

ทฺวาทสมํ โขมทุสฺสสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สกฺเกสุ วิหรติ โขมทุสฺสนฺนาม สกฺยานํ นิคโม. อถ โข ภควา ปุพฺพณฺหสมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจีวรมาทาย โขมทุสฺสํ ปิณฺฑาย ปาวิสิ. เตน โข ปน สมเยน โขมทุสฺสกา พฺราหฺมณคหปติกา สภายํ สนฺนิปติตา โหนฺติ เกนจิ เทว กรณีเยน,

เทโว จ เอกเมกํ ผุสายติ. อถ โข ภควา เยน สา สภา เตนุปสงฺกมิ. อทฺทสํสุ โข โขมทุสฺสกา พฺราหฺมณคหปติกา ภควนฺตํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํ; ทิสฺวาน เอตทโวจุํ "เก จ มุณฺฑกา สมณกา? เก จ สภาธมฺมํ ชานิสฺสนฺตีติ. อถ โข ภควา โขมทุสฺสเก พฺราหฺมณคหปติเก คาถาย อชฺฌภาสิ

"เนสา สภา ยตฺถ น สนฺติ สนฺโต สนฺโต น เต เย น วทนฺติ ธมฺมํ,
ราคญฺจ โทสญฺจ ปหาย โมหํ ธมฺมํ วทนฺตา จ ภวนฺติ สนฺโตติ.

เอวํ วุตฺเต โขมทุสฺสกา พฺราหฺมณคหปติกา ภควนฺตํ เอตทโวจุํ "อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม, เสยฺยถาปิ โภ โคตม นิกฺกุชฺชิตํ วา อุกฺกุชฺเชยฺย, ปฏิจฺฉนฺนํ วา วิวเรยฺย, มูฬฺหสฺส วา มคฺคํ อาจิกฺเขยฺย, อนฺธกาเร วา เตลปชฺโชตํ ธาเรยฺย "จกฺขุมนฺโต รูปานิ ทกฺขนฺตีติ. เอวเมว โภตา โคตเมน อเนกปริยาเยน ธมฺโม ปกาสิโต. เอเต มยํ ภวนฺตํ โคตมํ สรณํ คจฺฉาม ธมฺมญฺจ ภิกฺขุสํฆญฺจ, อุปาสเก โน ภวํ โคตโม ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปเต สรณงฺคเตติ.

อุปาสกวคฺโค ทุติโย.

ตสฺสุทฺทานํ

"กสี อุทโย เทวหิโต อญฺญตรมหาสาลํ,
มานตฺถทฺธญฺจ ปจฺจนิกญฺจ นวกมฺมํ กฏฺฐหารํ,
มาตุโปสกํ ภิกฺขโก สงฺครโว โขมทุสฺเสน ทฺวาทสาติ.

พฺราหฺมณสํยุตฺตํ สมตฺตํ.

---

๘. — วังคีสสํยุตฺตํ.

๑

ปฐมํ นิกฺขนฺตสุตฺตํ.

เอวัมเม สุตํ. เอกํ สมยํ อายัสมา วังคีโส อาฬวิยํ วิหรติ อัคคาฬเว เจติเย อายัสมตา นิโคฺรธกัปเปน อุปัชฌาเยน สัทธึ. เตน โข ปน สมเยน อายัสมา วังคีโส นโว โหติ อจิรปัพพชิโต โอหิยยโก วิหารปาโล. อถ โข สัมพหุลา อิตถิโย สมลังกริตฺวา เยนาราโม เตนุปสังกมึสุ วิหารเปกขิกาโย. อถ โข อายัสมโต วังคีสัสส ตา อิตถิโย ทิสฺวา อนภิรติ อุปปัชชติ, ราโค จิตตํ อนุทธํเสติ. อถ โข อายัสมโต วังคีสัสส เอตทโหสิ "อลาภา วต เม น วต เม ลาภา, ทุลลัทธํ วต เม น วต เม สุลัทธํ, ยัสส เม อนภิรติ อุปปันนา, ราโค จิตตํ อนุทธํเสติ, ตํ กุเตตถ ลัพภา, ยํ เม ปโร อนภิรตึ วิโนเทตฺวา อภิรตึ อุปปาเทยยุํ, ยันนูนาหํ อัตตนาว อัตตโน อนภิรตึ วิโนเทตฺวา อภิรตึ อุปปาเทยยันติ. อถ โข อายัสมา วังคีโส อัตตนาว อัตตโน อนภิรตึ วิโนเทตฺวา อภิรตึ อุปปาเทตฺวา ตายํ เวลายํ อิมา คาถาโย อภาสิ

"นิกขันตํ วต มํ สันตํ อคารัสฺมานคาริยํ,
วิตักกา อุปธาวันติ ปคัพภา กัณฺหโต อิเม.
อุคคปุตตา มหิสสาสา สิกขิตา ทัฬฺหธัมมิโน,
สมันตา ปริกิเรยยุํ สหัสสํ อปลายินํ.
สเจปิ เอตตกา ภิยโย อาคมิสสันติ อิตถิโย,
เนว มํ พฺยาธยิสสันติ ธัมเม สัมฺหิ ปติฏฐิตํ.
สักขี หิ เม สุตํ เอตํ พุทธัสสาทิจจพันธุโน,
นิพพานคมนํ มัคคํ ตัตถ เม นิรโต มโน.

เอวญฺเจ มํ วิหรนฺตํ ปาปิมา อุปคจฺฉสิ.
ตถา มจฺจุ กริสฺสามิ น เม มคฺคมฺปิ ทกฺขสีติ.

ทุติยํ อรติสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ อายสฺมา วงฺคีโส อาฬวิยํ วิหรติ อคฺคาฬเว เจติเย อายสฺมตา นิโคฺรธกปฺเปน อุปชฺฌาเยน สทฺธึ. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา นิโคฺรธกปฺโป ปจฺฉาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺโต วิหารํ ปวิสติ, สายํ วา นิกฺขมติ อปรชฺชุ วา กาเล. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมโต วงฺคีสสฺส อนภิรติ อุปฺปนฺนา โหติ, ราโค จิตฺตํ อนุทฺธํเสติ. อถ โข อายสฺมโต วงฺคีสสฺส เอตทโหสิ "อลาภา วต เม น วต เม ลาภา, ทุลฺลทฺธํ วต เม น วต เม สุลทฺธํ, ยสฺส เม อนภิรติ อุปฺปนฺนา, ราโค จิตฺตํ อนุทฺธํเสติ, ตํ กุเตตฺถ ลพฺภา, ยํ เม ปโร อนภิรตึ วิโนเทตฺวา อภิรตึ อุปฺปาเทยฺย, ยนฺนูนาหํ อตฺตนาว อตฺตโน อนภิรตึ วิโนเทตฺวา อภิรตึ อุปฺปาเทยฺยนฺติ. อถ โข อายสฺมา วงฺคีโส อตฺตนาว อตฺตโน อนภิรตึ วิโนเทตฺวา อภิรตึ อุปฺปาเทตฺวา ตายํ เวลายํ อิมา คาถาโย อภาสิ

"อรติญฺจ รติญฺจ ปหาย สพฺพโส เคหสิตญฺจ วิตกฺกํ,
วนถํ น กเรยฺย กุหิญฺจิ นิพฺพนโถ อนโต ส หิ ภิกฺขุ.
ยมิธ ปถวิญฺจ เวหาสํ รูปคตญฺจ ชคโตคธํ,
กิญฺจิ ปริชียติ สพฺพมนิจฺจํ เอวํ สเมจฺจ จรนฺติ มุตตฺตา.
อุปธีสุ ชนา คธิตาเส ทิฏฺฐสุเต ปฏิเฆ จ มุเต จ,
เอตฺถ วิโนทย ฉนฺทมเนโช โย เอตฺถ น ลิมฺปติ ตํ มุนิมาหุ.
อถ สฏฺฐิสิตา สวิตกฺกา ปุถุชนตาย อธมฺมนิวิฏฺฐา,
น จ วคฺคคตสฺส กุหิญฺจิ โน ปน ทุฏฺฐุลฺลภาณี ส ภิกฺขุ.

ทัพ์โพ จิรรัต์ตสมาหิโต อกุหโก นิปโก อปิหาลุ,
สัน์ตํ ปทํ อัช์ฌคมา มุนิ ปฏิจ์จ ปรินิพ์พุโต กังขติ กาลัน์ติ.

ตติยํ เปสลาติมัญ์ญนาสุต์ตํ.

เอกํ สมยํ อายัส์มา วังคีโส อาฬวิยํ วิหรติ อัค์คาฬเว เจติเย อายัส์มตา นิโค์รธกัป์เปน อุปัช์ฌาเยน สัท์ธึ. เตน โข ปน สมเยน อายัส์มา วังคีโส อัต์ตโน ปฏิภาเณน อัญ์เญ เป่สเล ภิก์ขู อติมัญ์ญติ. อถ โข อายัส์มโต วังคีสัส์ส เอตทโหสิ "อลาภา วต เม น วต เม ลาภา, ทุล์ลัท์ธํ วต เม น วต เม สุลัท์ธํ, ย์วาหํ อัต์ตโน ปฏิภาเณน อัญ์เญ เปสเล ภิก์ขู อติมัญ์ญามีติ. อถ โข อายัส์มา วังคีโส อัต์ตนาว อัต์ตโน วิป์ปฏิสารํ อุป์ปาเทต์วา ตายํ เวลายํ อิมา คาถาโย อภาสิ

"มานสํ ชหัส์สุ โคตม มานป์ปถัญ์จ ชหัส์สุ,
อเสสํ มานป์ปถัม์หิ มุจ์ฉิโต วิป์ปฏิสารีหุวา จิรรัต์ตํ.
มัก์เขน มัก์ขิตา ปชา มานหตา นิรยํ ปปตัน์ติ,
โสจัน์ติ ชนา จิรรัต์ตํ มานหตา นิรยํ อุปปัน์นา.
น หิ โสจติ ภิก์ขุ กทาจิ มัค์คชิโน สัม์มาปฏิปัน์โน,
กิต์ติญ์จ สุขัญ์จ อนุโภติ ธัม์มทโสติ ตมาหุ ตถัต์ตํ.
ตัส์มา อขิโลธ ปธานวา นีวรณานิ ปหาย วิสุท์โธ,
มานัญ์จ ปหาย อเสสํ วิช์ชายัน์ตกโร สมิตาวีติ.

จตุต์ถํ อานัน์ทสุต์ตํ.

เอกํ สมยํ อายัส์มา อานัน์โท สาวัต์ถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณ์ฑิกัส์ส อาราเม. อถ โข อายัส์มา อานัน์โท ปุพ์พัณ์หสมยํ นิวาเสต์วา ปัต์ตจีวรมาทาย สาวัต์ถิยํ ปิณ์ฑาย ปาวิสิ อายัส์มตา วังคีเสน ปัจ์ฉาสมเณน. เตน โข ปน สมเยน อายัส์มโต วังคีสัส์ส

อนภิรติ อุปฺปนฺนา โหติ, ราโค จิตฺตํ อนุทฺธํเสติ. อถ โข อายสฺมา วงฺคีโส อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"กามราเคน ฑยฺหามิ จิตฺตํ เม ปริฑยฺหติ,
สาธุ นิพฺพาปนํ พฺรูหิ อนุกมฺปาย โคตมาติ.
สญฺญาย วิปริเยสา จิตฺตนฺเต ปริฑยฺหติ,
นิมิตฺตํ ปริวชฺเชหิ สุภํ ราคูปสญฺหิตํ.
สํขาเร ปรโต ปสฺส ทุกฺขโต มา จ อตฺตโต,
นิพฺพาเปหิ มหาราคํ มา ฑยฺหิตฺโถ ปุนปฺปุนํ.
อสุภาย จิตฺตํ ภาเวหิ เอกคฺคํ สุสมาหิตํ,
สติ กายคตา ตฺยตฺถุ นิพฺพิทาพหุโล ภว.
อนิมิตฺตญฺจ ภาเวหิ มานานุสยมุชฺชห,
ตโต มานาภิสมยา อุปสนฺโต จริสฺสสีติ.

บญฺจมํ สุภาสิตสุตฺตํ.

สาวตฺถินิทานํ. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "ภิกฺขโวติ. "ภทนฺเตติ เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "จตูหิ ภิกฺขเว องฺเคหิ สมนฺนาคตา วาจา สุภาสิตา โหติ โน ทุพฺภาสิตา อนวชฺชา จ อนนุวชฺชา จ วิญฺญูนํ. กตเมหิ จตูหิ ? อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ สุภาสิตํ เยว ภาสติ โน ทุพฺภาสิตํ, ธมฺมํ เยว ภาสติ โน อธมฺมํ, ปิยํ เยว ภาสติ โน อปฺปิยํ, สจฺจํ เยว ภาสติ โน อลิกํ. อิเมหิ โข ภิกฺขเว จตูหิ องฺเคหิ สมนฺนาคตา วาจา สุภาสิตา โหติ โน ทุพฺภาสิตา อนวชฺชา จ อนนุวชฺชา จ วิญฺญูนนฺติ. อิทมโวจ ภควา; อิทํ วตฺวา สุคโต, อถาปรํ เอตทโวจ สตฺถา

"สุภาสิตํ อุตฺตมมาหุ สนฺโต ธมฺมํ ภเณ นาธมฺมนฺตํ ทุติยํ,
ปิยํ ภเณ นาปฺปิยนฺตํ ตติยํ สจฺจํ ภเณ นาลิกนฺตํ จตุตฺถนฺติ.

อถ โข อายสฺมา วงฺคีโส อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา เยน ภควา เตนญฺชลึ ปณาเมตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ "ปฏิภาติ มํ ภควา, ปฏิภาติ มํ สุคตาติ. "ปฏิภาตุ ตํ วงฺคีสาติ ภควา อโวจ. อถ โข อายสฺมา วงฺคีโส ภควนฺตํ สมฺมุขา สรูปาหิ คาถาหิ อภิตฺถวิ

"ตเมว วาจํ ภาเสยฺย ยายตฺตานํ น ตาปเย,
ปเร จ น วิหึเสยฺย สา เว วาจา สุภาสิตา.
ปิยวาจเมว ภาเสยฺย ยา วาจา ปฏินนฺทิตา,
ยํ อนาทาย ปาปานิ ปเรสํ ภาสเต ปิยํ.
สจฺจํ เว อมตา วาจา เอส ธมฺโม สนนฺตโน,
สจฺเจ อตฺเถ จ ธมฺเม จ อาหุ สนฺโต ปติฏฺฐิตา.
ยํ พุทฺโธ ภาสติ วาจํ เขมํ นิพฺพานปตฺติยา,
ทุกฺขสฺสนฺตกิริยาย สา เว วาจานมุตฺตมาติ.

ฉฏฺฐํ สาริปุตฺตสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ อายสฺมา สาริปุตฺโต สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺสาราเม. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา สาริปุตฺโต ภิกฺขู ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสติ สมาทเปติ สมุตฺเตเชติ สมฺปหํเสติ โปริยา วาจาย วิสฺสฏฺฐาย อเนลคฬาย อตฺถสฺส วิญฺญาปนิยา, เต จ ภิกฺขู อฏฺฐิกตฺวา มนสิกตฺวา สพฺพเจตโส สมนฺนาหริตฺวา โอหิตโสตา ธมฺมํ สุณนฺติ. อถ โข อายสฺมโต วงฺคีสสฺส เอตทโหสิ "อยํ โข อายสฺมา สาริปุตฺโต ภิกฺขู ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสติ ฯเปฯ อตฺถสฺส วิญฺญาปนิยา, เต จ ภิกฺขู อฏฺฐิกตฺวา ฯเปฯ ธมฺมํ สุณนฺติ. ยนฺนูนาหํ อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ สมฺมุขา สรูปาหิ คาถาหิ อภิตฺถเวยฺยนฺติ.

อถ โข อายสฺมา วงฺคีโส อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา เยนายสฺมา สาริปุตฺโต เตนญฺชลิมฺปณาเมตฺวา อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ เอตทโวจ "ปฏิภาติ มํ อาวุโส สาริปุตฺต, ปฏิภาติ มํ อาวุโส สาริปุตฺตาติ. ปฏิภาตุ ตํ อาวุโส วงฺคีสาติ. อถ โข อายสฺมา วงฺคีโส อายสฺมนฺตํ สาริปุตฺตํ สมฺมุขา สรูปาหิ คาถาหิ อภิตฺถวิ

"คมฺภีรปญฺโญ เมธาวี มคฺคามคฺคสฺส โกวิโท,
สาริปุตฺโต มหาปญฺโญ ธมฺมํ เทเสติ ภิกฺขุนํ.
สงฺขิตฺเตนปิ เทเสติ วิตฺถาเรนปิ ภาสติ,
สาลิกา วิย นิคฺโฆโส ปฏิภาณํ อุทีริยิ.
ตสฺส ตํ เทสยนฺตสฺส สุณนฺติ มธุรํ คิรํ,
สเรน รชนีเยน สวนีเยน วคฺคุนา,
อุทคฺคจิตฺตา มุทิตา โสตํ โอเธนฺติ ภิกฺขโวติ.

สตฺตมํ ปวารณาสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ ปุพฺพาราเม มิคารมาตุปาสาเท มหตา ภิกฺขุสํเฆน สทฺธึ ปญฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสเตหิ สพฺเพเหว อรหนฺเตหิ. เตน โข ปน สมเยน ภควา ตทหุโปสเถ ปณฺณรเส ปวารณาย ภิกฺขุสํฆปริวุโต อพฺโภกาเส นิสินฺโน โหติ. อถ โข ภควา ตุณฺหีภูตํ ภิกฺขุสํฆํ อนุวิโลเกตฺวา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "หนฺททานิ ภิกฺขเว ปวารยามิ โว, น จ เม กิญฺจิ ครหถ กายิกํ วา วาจสิกํ วาติ.

เอวํ วุตฺเต อายสฺมา สาริปุตฺโต อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา เยน ภควา เตนญฺชลิมฺปณาเมตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ "น โข มยํ ภนฺเต ภควโต กิญฺจิ ครหาม กายิกํ วา วาจสิกํ วา, ภควา หิ ภนฺเต อนุปฺปนฺนสฺส มคฺคสฺส อุปฺปาเทตา อสญฺชาตสฺส มคฺคสฺส สญฺชเนตา อนกฺขาตสฺส มคฺคสฺส อกฺขาตา มคฺคญฺญู

มคฺควิทู มคฺคโกวิโท, มคฺคานุคา จ ภนฺเต เอตรหิ สาวกา วิหรนฺติ ปจฺฉา สมนฺนาคตา, อหญฺจ โข ภนฺเต ภควนฺตํ ปวาเรมิ, น จ เม ภควา กิญฺจิ ครหติ กายิกํ วา วาจสิกํ วาติ. น ขฺวาหํ เต สาริปุตฺต กิญฺจิ ครหามิ กายิกํ วา วาจสิกํ วา. ปณฺฑิโต ตฺวํ สาริปุตฺต, มหาปญฺโญ ตฺวํ สาริปุตฺต, ปุถุปญฺโญ ตฺวํ สาริปุตฺต, หาสปญฺโญ ตฺวํ สาริปุตฺต, ชวนปญฺโญ ตฺวํ สาริปุตฺต, ติกฺขปญฺโญ ตฺวํ สาริปุตฺต, นิพฺเพธิกปญฺโญ ตฺวํ สาริปุตฺต. เสยฺยถาปิ สาริปุตฺต รญฺโญ จกฺกวตฺติสฺส เชฏฺฐปุตฺโต ปิตรา ปวตฺติตํ จกฺกํ สมฺมเทว อนุปฺปวตฺเตติ. เอวเมว โข ตฺวํ สาริปุตฺต มยา อนุตฺตรํ ธมฺมจกฺกํ ปวตฺติตํ สมฺมเทว อนุปฺปวตฺเตสีติ. โน เจ กิร เม ภนฺเต ภควา กิญฺจิ ครหติ กายิกํ วา วาจสิกํ วา, อิเมสํ ปน ภนฺเต ภควา ปญฺจนฺนํ ภิกฺขุสตานํ น กิญฺจิ ครหติ กายิกํ วา วาจสิกํ วาติ. อิเมสมฺปิ ขฺวาหํ สาริปุตฺต ปญฺจนฺนํ ภิกฺขุสตานํ น กิญฺจิ ครหามิ กายิกํ วา วาจสิกํ วา, อิเมสํ หิ สาริปุตฺต ปญฺจนฺนํ ภิกฺขุสตานํ สฏฺฐี ภิกฺขู เตวิชฺชา สฏฺฐี ภิกฺขู ฉฬภิญฺญา สฏฺฐี ภิกฺขู อุภโตภาควิมุตฺตา, อถ อิตเร ปญฺญาวิมุตฺตาติ.

อถ โข อายสฺมา วงฺคีโส อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา เยน ภควา เตนญฺชลิมฺปณาเมตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ "ปฏิภาติ มํ ภควา, ปฏิภาติ มํ สุคตาติ. "ปฏิภาตุ ตํ วงฺคีสาติ ภควา อโวจ. อถ โข อายสฺมา วงฺคีโส ภควนฺตํ สมฺมุขา สรูปาหิ คาถาหิ อภิตฺถวิ

"อชฺช ปณฺณรเส วิสุทฺธิยา ภิกฺขุปญฺจสตา สมาคตา,
สํโยชนพนฺธนจฺฉิทา อนีฆา ขีณปุนพฺภวา อิสี.
จกฺกวตฺติ ยถา ราชา อมจฺจปริวาริโต,
สมนฺตา อนุปริเยติ สาครนฺตํ มหึ อิมํ.

เอวํ วิชิตสงฺคามํ สตฺถวาหํ อนุตฺตรํ,
สาวกา ปยิรุปาสนฺติ เตวิชฺชา มจฺจุหายิโน.
สพฺเพ ภควโต ปุตฺตา ปลาเปตฺถ น วิชฺชติ,
ตณฺหาสลฺลสฺส หนฺตารํ วนฺเท อาทิจฺจพนฺธุนนฺติ.

อฏฺฐมํ ปโรสหสฺสสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม มหตา ภิกฺขุสํเฆน สทฺธึ อฑฺฒเตฬเสหิ ภิกฺขุสเตหิ. เตน โข ปน สมเยน ภควา ภิกฺขู นิพฺพานปฏิสํยุตฺตาย ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสติ สมาทเปติ สมุตฺเตเชติ สมฺปหํเสติ, เต จ ภิกฺขู อฏฺฐิกตฺวา มนสิกตฺวา สพฺพเจตโส สมนฺนาหริตฺวา โอหิตโสตา ธมฺมํ สุณนฺติ.

อถ โข อายสฺมโต วงฺคีสสฺส เอตทโหสิ "อยํ โข ภควา ภิกฺขู นิพฺพานปฏิสํยุตฺตาย ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสติ สมาทเปติ สมุตฺเตเชติ สมฺปหํเสติ, เต จ ภิกฺขู อฏฺฐิกตฺวา มนสิกตฺวา สพฺพเจตโส สมนฺนาหริตฺวา โอหิตโสตา ธมฺมํ สุณนฺติ; ยนฺนูนาหํ ภควนฺตํ สมฺมุขา สรูปาหิ คาถาหิ อภิตฺถเวยฺยนฺติ. อถ โข อายสฺมา วงฺคีโส อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา เยน ภควา เตนญฺชลิมฺปณาเมตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ "ปฏิภาติ มํ ภควา, ปฏิภาติ มํ สุคตาติ. "ปฏิภาตุ ตํ วงฺคีสาติ ภควา อโวจ. อถ โข อายสฺมา วงฺคีโส ภควนฺตํ สมฺมุขา สรูปาหิ คาถาหิ อภิตฺถวิ

"ปโรสหสฺสํ ภิกฺขูนํ สุคตํ ปยิรุปาสติ,
เทเสนฺตํ วิรชํ ธมฺมํ นิพฺพานํ อกุโตภยํ.
สุณนฺติ ธมฺมํ วิมลํ สมฺมาสมฺพุทฺธเทสิตํ,
โสภติ วต สมฺพุทฺโธ ภิกฺขุสํฆปุรกฺขโต.
นาคนาโมสิ ภควา อิสีนํ อิสิสตฺตโม,

มหาเมโฆว หุตฺวาน สาวเก อภิวสฺสติ.
ทิวาวิหารา นิกฺขมฺม สตฺถุทสฺสนกามตา,
สาวโก เต มหาวีร ปาเท วนฺทติ วงฺคีโสติ.

กึ นุ เต วงฺคีส อิมา คาถาโย ปุพฺเพ ปริวิตกฺกิตา ? อุทาหุ ฐานโสว ตํ ปฏิภนฺตีติ. น โข เม ภนฺเต อิมา คาถาโย ปุพฺเพ ปริวิตกฺกิตา, อถ โข ฐานโสว มํ ปฏิภนฺตีติ. เตนหิ ตํ วงฺคีส ภิยฺโยโส มตฺตาย ปุพฺเพ อปริวิตกฺกิตา คาถาโย ปฏิภนฺตูติ. "เอวํ ภนฺเตติ โข อายสฺมา วงฺคีโส ภควโต ปฏิสฺสุตฺวา ภิยฺโยโส มตฺตาย ภควนฺตํ ปุพฺเพ อปริวิตกฺกิตาหิ คาถาหิ อภิตฺถวิ

"อุมฺมคฺคสตํ[๑] มารสฺส อภิภุยฺย จรสิ ปภิชฺช ขิลานิ,
ตํ ปสฺสถ พนฺธปมุญฺจกรํ อสิตํ ภาคโส ปวิภชฺชํ.
โอฆสฺส หิ นิตฺถรณตฺถํ อเนกวิหิตํ มคฺคํ อกฺขาสิ,
ตสฺมึ เจ อมเต อกฺขาเต ธมฺมทฺทสา ฐิตา อสํหีรา.
ปชฺโชตกโร อติวิชฺฌ ธมฺมํ สพฺพฏฺฐีนํ อติกฺกมมทฺทส,
ญตฺวา จ สจฺฉิกตฺวา จ อคฺคํ โส เทสยิ ทสฏฺฐานํ.
เอวํ สุเทสิเต ธมฺเม โก ปมาโท วิชานตํ,
ตสฺมา หิ ตสฺส ภควโต สาสเน อปฺปมตฺโต สทา นมสฺสมนุสิกฺเขติ.

นวมํ โกณฺฑญฺญสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเป. อถ โข อายสฺมา อญฺญาโกณฺฑญฺโญ สุจิรสฺเสว เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต ปาเทสุ สิรสา นิปติตฺวา ภควโต ปาทานิ มุเขน จ ปริจุมฺพติ ปาณีหิ จ ปริสมฺพาหติ นามญฺจ สาเวติ "โกณฺฑญฺโญหํ ภควา โกณฺฑญฺโญหํ สุคตาติ.

---

๑ อ. เอวํ; ยุ. อุมฺมคฺคปถํ.

อถ โข อายสฺมโต วงฺคีสสฺส เอตทโหสิ "อยํ โข อายสฺมา อญฺญาโกณฺฑญฺโญ สุจิรสฺเสว เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต ปาเทสุ สิรสา นิปติตฺวา ภควโต ปาทานิ มุเขน จ ปริจุมฺพติ ปาณีหิ จ ปริสมฺพาหติ นามญฺจ สาเวติ "โกณฺฑญฺโญหํ ภควา โกณฺฑญฺโญหํ สุคตาติ. ยนฺนูนาหํ อายสฺมนฺตํ อญฺญาโกณฺฑญฺญํ ภควโต สมฺมุขา สรูปาหิ คาถาหิ อภิตฺถเวยฺยนฺติ. อถ โข อายสฺมา วงฺคีโส อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา เยน ภควา เตนญฺชลิมฺปณาเมตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ "ปฏิภาติ มํ ภควา, ปฏิภาติ มํ สุคตาติ. ปฏิภาตุ ตํ วงฺคีสาติ ภควา อโวจ. อถ โข อายสฺมา วงฺคีโส อายสฺมนฺตํ อญฺญาโกณฺฑญฺญํ ภควโต สมฺมุขา สรูปาหิ คาถาหิ อภิตฺถวิ

"พุทฺธานุพุทฺโธ โส เถโร โกณฺฑญฺโญ ติพฺพนิกฺกโม,
ลาภี สุขวิหารานํ วิเวกานํ อภิณฺหโส.
ยํ สาวเกน ปตฺตพฺพํ สตฺถุสาสนการินา,
สพฺพสฺส ตํ อนุปฺปตฺตํ อปฺปมตฺตสฺส สิกฺขโต.
มหานุภาโว เตวิชฺโช เจโตปริยายโกวิโท,
โกณฺฑญฺโญ พุทฺธทายาโท ปาเท วนฺทติ สตฺถุโนติ.

ทสมํ โมคฺคลฺลานสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ อิสิคิลิปสฺเส กาฬสิลายํ มหตา ภิกฺขุสํเฆน สทฺธึ ปญฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสเตหิ สพฺเพเหว อรหนฺเตหิ. เตสํ สุทํ อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน เจตสา จิตฺตํ สมนฺเนสติ วิปฺปมุตฺตํ นิรุปธึ.

อถ โข อายสฺมโต วงฺคีสสฺส เอตทโหสิ "อยํ โข ภควา ราชคเห วิหรติ อิสิคิลิปสฺเส กาฬสิลายํ มหตา ภิกฺขุสํเฆน สทฺธึ ปญฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสเตหิ สพฺเพเหว อรหนฺเตหิ, เตสํ สุทํ อายสฺมา มหาโมคฺคลฺลาโน

เจตสา จิตฺตํ สมนฺเนสติ วิปฺปมุตฺตํ นิรุปธึ, ยนฺนูนาหํ อายสฺมนฺตํ มหาโมคฺคลฺลานํ ภควโต สมฺมุขา สรูปาหิ คาถาหิ อภิตฺถเวยฺยนฺติ. อถ โข อายสฺมา วังคีโส อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา เยน ภควา เตนญฺชลิมฺปณาเมตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ "ปฏิภาติ มํ ภควา, ปฏิภาติ มํ สุคตาติ. "ปฏิภาตุ ตํ วังคีสาติ ภควา อโวจ. อถ โข อายสฺมา วังคีโส อายสฺมนฺตํ มหาโมคฺคลฺลานํ ภควโต สมฺมุขา สรูปาหิ คาถาหิ อภิตฺถวิ

"นคสฺส ปสฺเส อาสีนํ มุนึ ทุกฺขสฺส ปารคุํ,
สาวกา ปยิรุปาสนฺติ เตวิชฺชา มจฺจุหายิโน.
เต เจตสา อนุปริเยสติ โมคฺคลฺลาโน มหิทฺธิโก,
จิตฺตํ เนสํ สมนฺเนสํ วิปฺปมุตฺตํ นิรูปธึ.
เอวํ สพฺพงฺคสมฺปนฺนํ มุนึ ทุกฺขสฺส ปารคุํ,
อเนกาการสมฺปนฺนํ ปยิรุปาสนฺติ โคตมนฺติ.

เอกาทสมํ คคฺคราสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา จมฺปายํ วิหรติ คคฺคราย โปกฺขรณิยา ตีเร มหตา ภิกฺขุสํเฆน สทฺธึ ปญฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสเตหิ สตฺตหิ จ อุปาสกสเตหิ อเนเกหิ จ เทวตาสหสฺเสหิ. ตฺยาสฺสุทํ ภควา อติโรจติ วณฺเณน เจว ยสสา จ.

อถ โข อายสฺมโต วังคีสสฺส เอตทโหสิ "อยํ โข ภควา จมฺปายํ วิหรติ คคฺคราย โปกฺขรณิยา ตีเร มหตา ภิกฺขุสํเฆน สทฺธึ ปญฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสเตหิ สตฺตหิ จ อุปาสกสเตหิ อเนเกหิ จ เทวตาสหสฺเสหิ, ตฺยาสฺสุทํ ภควา อติโรจติ วณฺเณน เจว ยสสา จ, ยนฺนูนาหํ ภควนฺตํ สมฺมุขา สรูปาย คาถาย อภิตฺถเวยฺยนฺติ. อถ โข อายสฺมา วังคีโส อุฏฺฐายาสนา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา เยน ภควา เตนญฺชลิมฺปณาเมตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ "ปฏิภาติ มํ ภควา, ปฏิภาติ มํ สุคตาติ. "ปฏิภาตุ ตํ วังคีสาติ ภควา อโวจ. อถ โข อายสฺมา วังคีโส

ภควนฺตํ สมฺมุขา สรูปาย คาถาย อภิตฺถวิ

"จนฺโท ยถา วิคตวลาหเก นเภ วิโรจติ วิคตมโลว ภาณุมา,
เอวมฺปิ องฺคีรส ตฺวํ มหามุนิ อติโรจสิ ยสสา สพฺพโลกนฺติ.

ทฺวาทสมํ วงฺคีสสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ อายสฺมา วงฺคีโส สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา วงฺคีโส อจิรอรหตฺตปฺปตฺโต โหติ, วิมุตฺติสุขํ ปฏิสํเวที ตายํ เวลายํ อิมา คาถาโย อภาสิ

"กาเวยฺยมตฺตา วิจริมฺห ปุพฺเพ คามา คามํ ปุรา ปุรํ,
อถทฺทสาม สมฺพุทฺธํ สทฺธา โน อุปปชฺชถ.
โส เม ธมฺมมเทเสสิ ขนฺเธ อายตนานิ ธาตุโย,
ตสฺสาหํ ธมฺมํ สุตฺวาน ปพฺพชึ อนคาริยํ.
พหุนฺนํ วต อตฺถาย โพธิมชฺฌคมา มุนิ,
ภิกฺขูนํ ภิกฺขุนีนญฺจ เย นิยามคตทฺทสา.
สฺวาคตํ วต เม อาสิ มม พุทฺธสฺส สนฺติเก,
ติสฺโส วิชฺชา อนุปฺปตฺตา กตํ พุทฺธสฺส สาสนํ.
ปุพฺเพนิวาสํ ชานามิ ทิพฺพจกฺขุํ วิโสธิตํ,
เตวิชฺโช อิทฺธิปฺปตฺโตมฺหิ เจโตปริยายโกวิโทติ.

วงฺคีสสํยุตฺตํ สมตฺตํ.

ตสฺส อุทฺทานํ

"นิกฺขนฺตอรติ เจว เปสลาอติมญฺญนา,
อานนฺเทน สุภาสิตา สาริปุตฺตปวารณา,
ปโรสหสฺสํ โกณฺฑญฺโญ โมคฺคลฺลาเนน คคฺครา,
วงฺคีเสน ทฺวาทสาติ.

๙.— วนสํยุตฺตํ.

ปฐมํ วิเวกสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ อญฺญตโร ภิกฺขุ โกสเลสุ วิหรติ อญฺญตรสฺมึ วนสณฺเฑ. เตน โข ปน สมเยน โส ภิกฺขุ ทิวาวิหารคโต ปาปเก อกุสเล วิตกฺเก วิตกฺเกติ เคหนิสฺสิเต. อถ โข ยา ตสฺมึ วนสณฺเฑ อธิวตฺถา เทวตา ตสฺส ภิกฺขุโน อนุกมฺปิกา อตฺถกามา ตํ ภิกฺขุํ สํเวเชตุกามา เยน โส ภิกฺขุ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ คาถาหิ อชฺฌภาสิ

"วิเวกกาโมสิ วนํ ปวิฏฺโฐ อถ เต มโน นิจฺฉรติ พหิทฺธา,
ตฺวํ ชโน ชนสฺมึ วินยสฺสุ ฉนฺทํ ตโต สุขี โหหิสิ วีตราโค.
อรตึ ปชหาสิ สโต ภวาสิ สตํ ตํ สารยามเส,
ปาตาลรโช หิ ทุตฺตโร มา ตํ กามรโช อวาหริ.
สกุโณ ยถา ปํสุกุณฺฑิโต วิธูนํ ปาตยติ สิตํ รชํ,
เอวํ ภิกฺขุ ปธานวา สติมา ปาตยติ สิตํ รชนฺติ.

อถ โข โส ภิกฺขุ ตาย เทวตาย สํเวชิโต สํเวคมาปาทีติ.

ทุติยํ อุปฏฺฐานสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ อญฺญตโร ภิกฺขุ โกสเลสุ วิหรติ อญฺญตรสฺมึ วนสณฺเฑ. เตน โข ปน สมเยน โส ภิกฺขุ ทิวาวิหารคโต สุปติ. อถ โข ยา ตสฺมึ วนสณฺเฑ อธิวตฺถา เทวตา ตสฺส ภิกฺขุโน อนุกมฺปิกา อตฺถกามา ตํ ภิกฺขุํ สํเวเชตุกามา เยน โส ภิกฺขุ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ คาถาหิ อชฺฌภาสิ

"อุฏฺเฐหิ ภิกฺขุ กึ โสปิ โก อตฺโถ สุปิเตน เต,
อาตุรสฺส หิ เต นิทฺทา สลฺลวิทฺธสฺส รุปฺปโต.
ยาย สทฺธาย ปพฺพชิโต อคารสฺมาอนคาริยํ,
ตเมว สทฺธํ พฺรูเหหิ มา นิทฺทาย วสํ คมิ.
อนิจฺจา อทฺธุวา กามา เยสุ มนฺโทว มุจฺฉิโต,
พทฺเธสุ มุตฺตํ อสิตํ กสฺมา ปพฺพชิตํ ตเป.
ฉนฺทราคสฺส วินยา อวิชฺชาสมติกฺกมา,
ตํ ญาณํ ปรโมทาตํ กสฺมา ปพฺพชิตํ ตเป.
เภตฺวา อวิชฺชํ วิชฺชาย อาสวานํ ปริกฺขยา,
อโสกํ อนุปายาสํ กสฺมา ปพฺพชิตํ ตเป.
อารทฺธวิริยํ ปหิตตฺตํ นิจฺจํ ทฬฺหปรกฺกมํ,
นิพฺพานํ อภิกงฺขนฺตํ กสฺมา ปพฺพชิตํ ตเปติ.

ตติยํ กสฺสปโคตฺตสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ อายสฺมา กสฺสปโคตฺโต โกสเลสุ วิหรติ อญฺญตรสฺมึ วนสณฺเฑ. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา กสฺสปโคตฺโต ทิวาวิหารคโต อญฺญตรํ เฉตํ โอวทติ. อถ โข ยา ตสฺมึ วนสณฺเฑ อธิวตฺถา เทวตา อายสฺมโต กสฺสปโคตฺตสฺส อนุกมฺปิกา อตฺถกามา อายสฺมนฺตํ กสฺสปโคตฺตํ สํเวเชตุกามา เยนายสฺมา กสฺสปโคตฺโต เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ กสฺสปโคตฺตํ คาถาหิ อชฺฌภาสิ

คิริทุคฺคจรํ เฉตํ อปฺปปญฺญํ อเจตสํ,
อกาเล โอวทํ ภิกฺขุ มนฺโทว ปฏิภาติ มํ.
สุณาติ น วิชานาติ อาโลเกติ น ปสฺสติ,
ธมฺมสฺมึ ภญฺญมานสฺมึ อตฺถํ พาโล น พุชฺฌติ.

• ยุ. กา.

สเจปิ ทส ปชฺโชเต ธารยิสฺสสิ กสฺสป,
เนว ทกฺขสิ รูปานิ จกฺขุหิสฺส น วิชฺชตีติ.

อถ โข อายสฺมา กสฺสปโคตฺโต ตาย เทวตาย สํเวชิโต สํเวคมาปาทีติ.

จตุตฺถํ สมฺพหุลสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ สมฺพหุลา ภิกฺขู โกสเลสุ วิหรนฺติ อญฺญตรสฺมึ วนสณฺเฑ. อถ โข เต ภิกฺขู วสฺสํ วุตฺถา เตมาสจฺจเยน จาริกํ ปกฺกมึสุ. อถ โข ยา ตสฺมึ วนสณฺเฑ อธิวตฺถา เทวตา เต ภิกฺขู อปสฺสนฺตี ปริเทวมานา ตายํ เวลายํ อิมํ คาถํ อภาสิ

"อรติ วิย เมชฺช ขายติ พหุเก ทิสฺวาน วิวิตฺเต อาสเน,
เต จิตฺตกถา พหุสฺสุตา โกเม โคตมสาวกา คตาติ.

เอวํ วุตฺเต อญฺญตรา เทวตา ตํ เทวตํ คาถาย อชฺฌภาสิ
"มคธํ คตา โกสลํ คตา เอกจฺจิยา ปน วชฺชิภูมิยา,
มคา วิย สํฆจาริโน อนิเกตา วิหรนฺติ ภิกฺขโวติ.

ปญฺจมํ อานนฺทสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ อายสฺมา อานนฺโท โกสเลสุ วิหรติ อญฺญตรสฺมึ วนสณฺเฑ. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา อานนฺโท อติเวลํ คิหิสญฺญตฺติพหุโล วิหรติ. อถ โข ยา ตสฺมึ วนสณฺเฑ อธิวตฺถา เทวตา อายสฺมโต อานนฺทสฺส อนุกมฺปิกา อตฺถกามา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ สํเวเชตุกามา เยนายสฺมา อานนฺโท เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"รุกฺขมูลคหนํ ปสกฺกิย นิพฺพานํ หทยสฺมึ โอปิย,
ฌาย โคตม มา ปมาโท กึ เต ปิฬิปิฬิกา กริสฺสตีติ.

อถ โข อายสฺมา อานนฺโท ตาย เทวตาย สํเวชิโต สํเวคมาปาทีติ.

ฉฏฺฐํ อนุรุทฺธสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ อายสฺมา อนุรุทฺโธ โกสเลสุ วิหรติ อญฺญตรสฺมึ วนสณฺเฑ. อถ โข อญฺญตรา ตาวตึสกายิกา เทวตาชาลินี นาม อายสฺมโต อนุรุทฺธสฺส ปุราณทุติยิกา เยนายสฺมา อนุรุทฺโธ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ อนุรุทฺธํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"ตตฺถ จิตฺตํ ปณิเธหิ ยตฺถ เต วุสิตํ ปุเร,
ตาวตึเสสุ เทเวสุ สพฺพกามสมิทฺธิสุ.
ปุรกฺขโต ปริวุโต เทวคเณหิ* โสภสีติ.
ทุคฺคตา เทวกญฺญาโย สกฺกายสฺมึ ปติฏฺฐิตา,
เต จาปิ ทุคฺคตา สตฺตา เทวกญฺญาหิ ปตฺถิตาติ.
น เต สุขํ ปชานนฺติ เย น ปสฺสนฺติ นนฺทนํ,
อาวาสํ นรเทวานํ ติทสานํ ยสสฺสินนฺติ.
น ตฺวํ พาเล วิชานาสิ ยถา อรหตํ วโจ,
อนิจฺจา สพฺเพ สงฺขารา อุปฺปาทวยธมฺมิโน,
อุปฺปชฺชิตฺวา นิรุชฺฌนฺติ เตสํ วูปสโม สุโข.
นตฺถิทานิ ปุนาวาโส เทวกายสฺมิ ชาลินิ,
วิกฺขีโณ ชาติสํสาโร นตฺถิทานิ ปุนพฺภโวติ.

สตฺตมํ นาคทตฺตสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ อายสฺมา นาคทตฺโต โกสเลสุ วิหรติ อญฺญตรสฺมึ วนสณฺเฑ. เตน โข ปน สมเยน อายสฺมา นาคทตฺโต อติกาเลน คามํ ปวิสติ, อติทิวา ปฏิกฺกมติ. อถ โข ยา ตสฺมึ วนสณฺเฑ อธิวตฺถา เทวตา อายสฺมโต นาคทตฺตสฺส อนุกมฺปิกา อตฺถกามา อายสฺมนฺตํ นาคทตฺตํ สํเวเชตุกามา เยนายสฺมา นาคทตฺโต เตนุปสงฺกมิ;

---

* ยุ. เทวกญฺญาหิ.

อุปสงฺกมิตฺวา ตายสฺมนฺตํ นาคทตฺตํ คาถาหิ อชฺฌภาสิ

"กาเล ปวิสฺส นาคทตฺต ทิวา จ อาคนฺตฺวา อติเวล
จารี, สํสฏฺโฐ คหฏฺเฐหิ สมานสุขทุกฺโข.
ภายามิ นาคทตฺตํ สุปฺปคพฺภํ กุเลสุ วินิพทฺธํ,
มา เหว มจฺจุรญฺโญ พลวโต อนฺตกสฺส วสเมสิ."

อถ โข อายสฺมา นาคทตฺโต ตาย เทวตาย สํเวชิโต สํเวคมาปาทีติ.

อฏฺฐมํ กุลฆรณีสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ อญฺญตโร ภิกฺขุ โกสเลสุ วิหรติ อญฺญตรสฺมึ วนสณฺเฑ. เตน โข ปน สมเยน โส ภิกฺขุ อญฺญตรสฺมึ กุเล อติเวลํ อชฺโฌคาฬฺหปฺปตฺโต วิหรติ. อถ โข ยา ตสฺมึ วนสณฺเฑ อธิวตฺถา เทวตา ตสฺส ภิกฺขุโน อนุกมฺปิกา อตฺถกามา ตํ ภิกฺขุํ สํเวเชตุกามา ยา ตสฺมึ กุเล กุลฆรณี ตสฺสา วณฺณํ อภินิมฺมินิตฺวา เยน โส ภิกฺขุ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"นทีตีเรสุ สณฺฐาเน สภาสุ รถิยาสุ จ,
ชนา สงฺคมฺม มนฺเตนฺติ มญฺจ ตญฺจ กิมนฺตรนฺติ.
พหู หิ สทฺทา ปจฺจูหา ขมิตพฺพา ตปสฺสินา,
น เตน มงฺกุ โหตพฺพํ น หิ เตน กิลิสฺสติ.
โย จ สทฺทปริตฺตาสี วเน วาตมิโค ยถา,
ลหุจิตฺโตติ ตํ อาหุ นาสฺส สมฺปชฺชเต วตนฺติ.

นวมํ วชฺชิปุตฺตสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ อญฺญตโร วชฺชิปุตฺตโก ภิกฺขุ เวสาลิยํ วิหรติ อญฺญตรสฺมึ วนสณฺเฑ. เตน โข ปน สมเยน เวสาลิยํ สพฺพรตฺติวาโร * โหติ. อถ โข โส ภิกฺขุ เวสาลิยํ ตุริยตาฬิตวาทิตนิคฺโฆสสทฺทํ สุตฺวา

* ยุ, อ. สพฺพรตฺติจาโร.

ปริเทวมาโน ตายํ เวลายํ อิมํ คาถํ อภาสิ

"เอกกา มยํ อรญฺเญ วิหราม อปวิฏฺฐํว วนสฺมึ ทารุกํ,
เอตาทิสิกาย รตฺติยา โก สุ นามมฺเหหิ ปาปิโยติ.

อถ โข ยา ตสฺมึ วนสณฺเฑ อธิวตฺถา เทวตา ตสฺส ภิกฺขุโน อนุกมฺปิกา อตฺถกามา ตํ ภิกฺขุํ สํเวเชตุกามา เยน โส ภิกฺขุ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"เอกโกว ตฺวํ อรญฺเญ วิหรสิ อปวิฏฺฐํว วนสฺมึ ทารุกํ,
ตสฺส เต พหุกา ปิหยนฺติ เนรยิกา วิย สคฺคคามินนฺติ.

อถ โข โส ภิกฺขุ ตาย เทวตาย สํเวชิโต สํเวคมาปาทีติ.

ทสมํ สชฺฌายสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ อญฺญตโร ภิกฺขุ โกสเลสุ วิหรติ อญฺญตรสฺมึ วนสณฺเฑ. เตน โข ปน สมเยน โส ภิกฺขุ ยํ สุทํ ปุพฺเพ อติเวลํ สชฺฌายพหุโล วิหรติ. โส อปเรน สมเยน อปฺโปสฺสุกฺโก ตุณฺหีภูโต สงฺกสายติ. อถ โข ยา ตสฺมึ วนสณฺเฑ อธิวตฺถา เทวตา ตสฺส ภิกฺขุโน ธมฺมํ อสุณนฺตี เยน โส ภิกฺขุ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"กสฺมา ตุวํ ธมฺมปทานิ ภิกฺขุ นาธียสิ ภิกฺขุหิ สํวสนฺโต,
สุตฺวาน ธมฺมํ ลภติปฺปสาทํ ทิฏฺเฐว ธมฺเม ลภติปฺปสํสนฺติ.
อหุ ปุเร ธมฺมปเทสุ ฉนฺโท ยาว วิราเคน สมาคมิมฺห,
ยโต วิราเคน สมาคมิมฺห ยํ กิญฺจิ ทิฏฺฐํว สุตํ มุตํ วา,
อญฺญาย นิกฺเขปนมาหุ สนฺโตติ.

เอกาทสมํ อโยนิโสมนสิการสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ อญฺญตโร ภิกฺขุ โกสเลสุ วิหรติ อญฺญตรสฺมึ วนสณฺเฑ. เตน โข ปน สมเยน โส ภิกฺขุ ทิวาวิหารคโต ปาปเก

อกุสเล วิตกฺเก วิตกฺเกติ. เสยฺยถีทํ ? กามวิตกฺกํ พฺยาปาทวิตกฺกํ วิหึสาวิตกฺกํ. อถ โข ยา ตสฺมึ วนสณฺเฑ อธิวตฺถา เทวตา ตสฺส ภิกฺขุโน อนุกมฺปิกา อตฺถกามา ตํ ภิกฺขุํ สํเวเชตุกามา เยน โส ภิกฺขุ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ คาถาหิ อชฺฌภาสิ

"อโยนิโส มนสิการา โส วิตกฺเกหิ ขชฺชสิ,
อโยนิโส ปฏินิสฺสชฺช โยนิโส อนุวิจินฺตย.
สตฺถารํ ธมฺมํ อารพฺภ สํฆํ สีลานิ วตฺตโน,
อธิคจฺฉสิ ปาโมชฺชํ ปีติสุขมสํสยํ.
ตโต ปามุชฺชพหุโล ทุกฺขสฺสนฺตํ กริสฺสสีติ.

อถ โข โส ภิกฺขุ ตาย เทวตาย สํเวชิโต สํเวคมาปาทีติ.

ทฺวาทสมํ มชฺฌนฺติกสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ อญฺญตโร ภิกฺขุ โกสเลสุ วิหรติ อญฺญตรสฺมึ วนสณฺเฑ. อถ โข ยา ตสฺมึ วนสณฺเฑ อธิวตฺถา เทวตา เยน โส ภิกฺขุ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตสฺส ภิกฺขุโน สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

"ฐิเต มชฺฌนฺติเก กาเล สนฺนิสินฺเนสุ ปกฺขิสุ,
สณเตว พฺรหารญฺญํ ตํ ภยํ ปฏิภาติ มํ,
ฐิเต มชฺฌนฺติเก กาเล สนฺนิสินฺเนสุ ปกฺขิสุ,
สณเตว พฺรหารญฺญํ สา รติ ปฏิภาติ มนฺติ.

เตรสมํ ปากตินฺทฺริยสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ สมฺพหุลา ภิกฺขู โกสเลสุ วิหรนฺติ อญฺญตรสฺมึ วนสณฺเฑ อุทฺธตา อุนฺนฬา จปลา มุขรา วิกิณฺณวาจา มุฏฺฐสฺสติโน อสมฺปชานา อสมาหิตา วิพฺภนฺตจิตฺตา ปากตินฺทฺริยา. อถ โข ยา ตสฺมึ วนสณฺเฑ อธิวตฺถา เทวตา เตสํ ภิกฺขูนํ อนุกมฺปิกา อตฺถกามา เต ภิกฺขู สํเวเชตุกามา เยน เต ภิกฺขู เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เต ภิกฺขู คาถาหิ อชฺฌภาสิ

"สุชีวิโน ปุเร อาสุํ ภิกฺขู โคตมสาวกา,
อนิจฺฉา ปิณฺฑํ เอสนา อนิจฺฉา สยนาสนํ.
โลเก อนิจฺจตํ ญตฺวา ทุกฺขสฺสนฺตํ อกํสุ เต,
ทุปฺโปสํ กตฺวา อตฺตานํ คาเม คามณิกา วิย.
ภุตฺวา ภุตฺวา นิปชฺชนฺติ ปราคาเรสุ มุจฺฉิตา,
สํฆสฺส อญฺชลึ กตฺวา อิเธกจฺเจ วทามหํ.
อปวิฏฺฐา อนาถา เต ยถา เปตา ตเถว เต,
เย โข ปมตฺตา วิหรนฺติ เต เม สนฺธาย ภาสิตํ,
เย อปฺปมตฺตา วิหรนฺติ นโม เตสํ กโรมหนฺ"ติ.

อถ โข เต ภิกฺขู ตาย เทวตาย สํเวชิตา สํเวคมาปาทุนฺติ.

จุทฺทสมํ ปทุมปุปฺผสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ อญฺญตโร ภิกฺขุ โกสเลสุ วิหรติ อญฺญตรสฺมึ วนสณฺเฑ. เตน โข ปน สมเยน โส ภิกฺขุ ปจฺฉาภตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺโต โปกฺขรณึ โอคาเหตฺวา ปทุมํ อุปสิงฺฆติ. อถ โข ยา ตสฺมึ วนสณฺเฑ อธิวตฺถา เทวตา ตสฺส ภิกฺขุโน อนุกมฺปิกา อตฺถกามา ตํ ภิกฺขุํ สํเวเชตุกามา เยน โส ภิกฺขุ เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ตํ ภิกฺขุํ คาถาย อชฺฌภาสิ.

"ยเมตํ วาริชํ ปุปฺผํ อทินฺนํ อุปสิงฺฆสิ,
เอกงฺคเมตํ เถยฺยานํ คนฺธตฺเถโนสิ มาริสาติ.
น หรามิ น ภญฺชามิ อารา สิงฺฆามิ วาริชํ,
อถ เกน นุ วณฺเณน คนฺธตฺเถโนติ วุจฺจติ.
ยฺวายํ ภิสานิ ขณติ ปุณฺฑรีกานิ ภญฺชติ,
เอวํ อากิณฺณกมฺมนฺโต กสฺมา เอโส น วุจฺจติ.
อากิณฺณลุทฺโธ ปุริโส ธาติเจลํว มกฺขิโต,
ตสฺมึ เม วจนํ นตฺถิ ตญฺจ อรหามิ วตฺตเว.

อนงฺคณสฺส โปสสฺส นิจฺจํ สุจิคเวสิโน,
วาลคฺคมตฺตํ ปาปสฺส อพฺภามตฺตํว ขายติ.
อตฺถา มํ ยกฺข ชานาสิ อโถ มํ อนุกมฺปสิ,
ปุนปิ ยกฺข วชฺชาสิ ยทา ปสฺสสิ เอทิสํ.
เนว ตํ อุปชีวามิ นปิ เต ภตฺตกมฺหเส,
ตฺวเมว ภิกฺขุ ชาเนยฺย เยน คจฺเฉยฺย สุคฺคตินฺติ.

อถ โข สา ภิกฺขุ ตาย เทวตาย สํเวชิโต สํเวคมาปาทีติ.

วนสํยุตฺตํ สมตฺตํ.

ตสฺสุทฺทานํ

"วิเวกํ อุปฏฺฐานญฺจ กสฺสปโคตฺเตน สมฺพหุลา,
อานนฺโท อนุรุทฺธญฺจ นาคทตฺตญฺจ กุลฆรณี,
วชฺชิปุตฺโต จ เวสาลี สชฺฌาเยน อโยนิโส,
มชฺฌนฺติกาลมฺหิ ปากตินฺทฺริยา ปทุมปุปฺเผน จุทฺทส ภเวติ.

๑๐.—ยักขสํยุตตํ.

๑

ปฐมํ อินทกสุตตํ.

เอวัมเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ อินทกูเฏ ปัพพเต อินทกัสส ยักขัสส ภวเน. อถ โข อินทโก ยักโข เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา ภควันตํ คาถาย อัชฌภาสิ

"รูปํ น ชีวันติ วทันติ พุทธา | กถํ นวยํ วินทติมํ สรีรํ,
กุตัสส อัฏฐียกปิณฑเมติ | กถํ นวยํ สัชชติ คัพภัสมินติ.
ปฐมํ กลลํ โหติ | กลลา โหติ อัพพุทํ,
อัพพุทา ชายเต เปสี | เปสี นิพพัตตตี ฆโน,
ฆนา ปสาขา ชายันติ | เกสา โลมา นขาปิ จ.
ยัญจัสส ภุญชติ มาตา | อันนํ ปานัญจ โภชนํ,
เตน โส ตัตถ ยาเปติ | มาตุกุจฉิคโต นโรติ.

ทุติยํ สักกสุตตํ.

เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ คิชฌกูเฏ ปัพพเต. อถ โข สักกนามโก ยักโข เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิตวา ภควันตํ คาถาย อัชฌภาสิ

"สัพพคันถัปปหีนัสส | วิปปมุตตัสส เต สโต,
สมณัสส น ตํ สาธุ | ยทัญญมนุสาสตีติ.
เยน เกนจิ วัณเณน | สํวาโส สักก ชายติ,
น ตํ อรหติ สัปปัญโญ | มนสา อนุกัมปิตุํ.
มนสา เจ ปสันเนน | ยทัญญมนุสาสติ,
น เตน โหติ สํยุตโต | ยานุกัมปา อนุทยาติ.

ตติยํ สูจิโลมสุตตํ.

เอกํ สมยํ ภควา คยายํ วิหรติ ฏงฺกิตมญฺเจ สูจิโลมสฺส ยกฺขสฺส ภวเน. เตน โข ปน สมเยน ขโร จ ยกฺโข สูจิโลโม จ ยกฺโข ภควโต อวิทูเร อติกฺกมนฺติ. อถ โข ขโร ยกฺโข สูจิโลมํ ยกฺขํ เอตทโวจ "เอโส สมโณติ. เนโส สมโณ, สมณโก เอโส, ยาว ชานามิ ยทิ วา โส สมโณ ยทิ วา สมณโกติ. อถ โข สูจิโลโม ยกฺโข เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต กายํ อุปนาเมสิ. อถ โข ภควา กายํ อปนาเมสิ. อถ โข สูจิโลโม ยกฺโข ภควนฺตํ เอตทโวจ "ภายสิ มํ สมณาติ. น ขฺวาหนฺตํ อาวุโส ภายามิ, อปิ จ เต สมฺผสฺโส ปาปโกติ. ปญฺหํ ตํ สมณ ปุจฺฉิสฺสามิ; สเจ เม สมณ น พฺยากริสฺสสิ, จิตฺตํ วา เต ขิปิสฺสามิ, หทยํ วา เต ผาเลสฺสามิ, ปาเทสุ วา คเหตฺวา ปารคงฺคาย ขิปิสฺสามีติ. น ขฺวาหนฺตํ อาวุโส ปสฺสามิ สเทวเก โลเก สมารเก สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺราหฺมณิยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย; โย เม จิตฺตํ วา ขิเปยฺย, หทยํ วา ผาเลยฺย, ปาเทสุ วา คเหตฺวา ปารคงฺคาย ขิเปยฺย; อปิ จ ตฺวํ อาวุโส ปุจฺฉ ยทากงฺขสีติ.

"ราโค จ โทโส จ กุโตนิทานา อรตี รติ โลมหํโส กุโตชา,
กุโต สมุฏฺฐาย มโนวิตกฺกา กุมารกา ธงฺกมิโวสฺสชนฺตีติ.
ราโค จ โทโส จ อิโตนิทานา อรตี รติ โลมหํโส อิโตชา,
อิโต สมุฏฺฐาย มโนวิตกฺกา กุมารกา ธงฺกมิโวสฺสชนฺติ.
เสฺนหชา อตฺตสมฺภูตา นิโคฺรธสฺเสว ขนฺธชา,
ปุถู วิสตฺตา กาเมสุ มาลุวา วิตตา วเน.
เย นํ ปชานนฺติ ยโตนิทานํ เต นํ วิโนเทนฺติ สุโณหิ ยกฺข,
เต ทุตฺตรํ โอฆมิมํ ตรนฺติ อติณฺณปุพฺพํ อปุนพฺภวายาติ.

จตุตฺถํ มณิภทฺทสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา มคเธสุ วิหรติ มณิมาฬเก เจติเย มณิภทฺทสฺส ยกฺขสฺส ภวเน. อถ โข มณิภทฺโท ยกฺโข เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

(สติมโต สทา ภทฺทํ สติมา สุขเมธติ,
สติมโต สุเว เสยฺโย เวรา จ ปริมุจฺจติ.[๑])
สติมโต สทา ภทฺทํ สติมา สุขเมธติ,
สติมโต สุเว เสยฺโย เวรา น ปริมุจฺจติ.
ยสฺส สพฺพมโหรตฺตึ อหึสาย รโต มโน,
เมตฺตํโส สพฺพภูเตสุ เวรนฺตสฺส น เกนจีติ.

ปญฺจมํ สานุสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตริสฺสา อุปาสิกาย สานุ นาม ปุตฺโต ยกฺเขน คหิโต โหติ. อถ โข สา อุปาสิกา ปริเทวมานา ตายํ เวลายํ อิมา คาถาโย อภาสิ

"จาตุทฺทสึ ปญฺจทสึ ยา จ ปกฺขสฺส อฏฺฐมึ,
ปาฏิหาริกปกฺขญฺจ อฏฺฐงฺคสุสมาคตํ.
อุโปสถํ อุปวสนฺติ พฺรหฺมจริยํ จรนฺติ เย,
น เตหิ ยกฺขา กีฬนฺติ อิติ เม อรหตํ สุตํ.
สาทานิ อชฺช ปสฺสามิ ยกฺขา กีฬนฺติ สานุนาติ..
จาตุทฺทสึ ปญฺจทสึ ยา จ ปกฺขสฺส อฏฺฐมึ,
ปาฏิหาริกปกฺขญฺจ อฏฺฐงฺคสุสมาคตํ.
อุโปสถํ อุปวสนฺติ พฺรหฺมจริยํ จรนฺติ เย,

---

๑ พ. ม. โปตฺถเก เยวายํ คาถา น ทิสฺสติ.

น เตหิ ยักขา กีฬันติ สาหุ เต อรหตํ สุตํ.
สานุํ ปพุทธํ วัชชาสิ ยักขานํ วจนํ อิทํ,
มากาสิ ปาปกํ กัมมํ อาวิ วา ยทิ วา รโห.
สเจว ปาปกํ กัมมํ กริสสสิ กโรสิ วา,
น เต ทุกขา ปมุตยัตถิ อุปปัจจาปิ ปลายโตติ.
มตํ วา อัมม โรทันติ โย วา ชีวํ น ทิสสติ,
ชีวันตํ อัมม ปัสสันตี กัสมา มํ อัมม โรทสีติ.
มตํ วา ปุตต โรทันติ โย วา ชีวํ น ทิสสติ,
โย จ กาเม จชิตวาน ปุน ราคัจฉเต อิธ.
ตํ วาปิ ปุตต โรทันติ ปุน ชีวํ มโต หิ โส.
กุกกุฬา อุพภโต ตาต กุกกุฬํ ปติตุมิจฉสิ,
นรกา อุพภโต ตาต นรกํ ปติตุมิจฉสิ.
อภิธาวถ ภัททันเต กัสส อุชฌาปยามเส,
อาทิตตา นิพภตํ ภัณฑํ ปุน ฑัยหิตุมิจฉสีติ.

ฉัฏฐํ ปิยังกรสุตตํ.

เอกํ สมยํ อายัสมา อนุรุทโธ สาวัตถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฑิกัสส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน อายัสมา อนุรุทโธ รัตติยา ปัจจูสสมยํ ปัจจุฏฐาย ธัมมปทานิ ภาสติ. อถ โข ปิยังกรมาตา ยักขินี ปุตตกํ เอวํ โตเสสิ

"มา สัททมกริ ปิยังกร ภิกขุ ธัมมปทานิ ภาสติ,
อปิ จ ธัมมปทํ วิชานิย ปฏิปัชเชม หิตาย โน สิยาติ.
ปาเณสุ จ สัญญมามเส สัมปชานมุสา น ภณามเส,
สิกเขม สุสีลยัตตโน อปิ มุจเจม ปิสาจโยนิยาติ.

สตฺตมํ ปุนพฺพสุสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภควา ภิกฺขู นิพฺพานปฏิสํยุตฺตาย ธมฺมิยา กถาย สนฺทสฺเสติ สมาทเปติ สมุตฺเตเชติ สมฺปหํเสติ, เต จ ภิกฺขู อฏฺฐิกตฺวา มนสิกตฺวา สพฺพเจตโส สมนฺนาหริตฺวา โอหิตโสตา ธมฺมํ สุณนฺติ. อถ โข ปุนพฺพสุมาตา ยกฺขินี ปุตฺตกํ เอวํ โตเสสิ

"ตุณฺหี อุตฺตริเก โหหิ ตุณฺหี โหหิ ปุนพฺพสุ,
ยาวาหํ พุทฺธเสฏฺฐสฺส ธมฺมํ โสสฺสามิ สตฺถุโน.
นิพฺพานํ ภควา อาห สพฺพคนฺถปฺปโมจนํ,
อติเวลา จ เม โหติ อสฺมึ ธมฺเม ปิยายนา.
ปิโย โลเก สโก ปุตฺโต ปิโย โลเก สโก ปติ,
ตโต ปิยตรํ มยฺหํ อสฺส ธมฺมสฺส มคฺคนา.
น หิ ปุตฺโต ปติ วาปิ ปิโย ทุกฺขา ปโมจเย,
ยถา สทฺธมฺมสฺสวนํ ทุกฺขา โมเจติ ปาณินํ.
โลเก ทุกฺขปเรตสฺมึ ชรามรณสํยุตฺเต,
ชรามรณโมกฺขาย ยํ ธมฺมํ อภิสมฺพุธํ,
ตํ ธมฺมํ โสตุมิจฺฉามิ ตุณฺหี โหหิ ปุนพฺพสูติ.
อมฺม น พฺยาหริสฺสามิ ตุณฺหีภูตายมุตฺตรา,
ธมฺมเมว นิสาเมหิ สทฺธมฺมสฺสวนํ สุขํ,
สทฺธมฺมสฺส อนญฺญาย อมฺม ทุกฺขํ จรามเส.
เอส เทวมนุสฺสานํ สมฺมูฬฺหานํ ปภงฺกโร,
พุทฺโธ อนฺติมสารีโร ธมฺมํ เทเสติ จกฺขุมา.
สาธุ โข ปณฺฑิโต นาม ปุตฺโต ชาโต อุเร สโย,
ปุตฺโต เม พุทฺธเสฏฺฐสฺส ธมฺมสุทฺธํ ปิยายติ.

ปุนปฺผุสุ สุขี โหหิ อชฺชาหมฺหิ สมุคฺคตา,
ทิฏฺฐานิ อริยสจฺจานิ อุตฺตราปิ สุณาตุ เมติ.

อฏฺฐมํ สุทตฺตสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ สีตวเน. เตน โข ปน สมเยน อนาถปิณฺฑิโก คหปติ ราชคหํ อนุปฺปตฺโต โหติ เกนจิเทว กรณีเยน. อสฺโสสิ โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ "พุทฺโธ กิร โลเก อุปฺปนฺโนติ, ตาว เทว จ ปน ภควนฺตํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตุกาโม โหติ. อถ โข อนาถปิณฺฑิกสฺส คหปติสฺส เอตทโหสิ "อกาโล โข อชฺช ภควนฺตํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิตุํ, เสฺวทานาหํ กาเลน ภควนฺตํ ทสฺสนาย อุปสงฺกมิสฺสามีติ. พุทฺธคตาย สติยา นิปชฺชิ, รตฺติยา สุทํ ติกฺขตฺตุํ วุฏฺฐาสิ "ปภาตนฺติ มญฺญมาโน. อถ โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ เยน สีวถิกทฺวารํ เตนุปสงฺกมิ. อมนุสฺสา ทฺวารํ วิวรึสุ. อถ โข อนาถปิณฺฑิกสฺส คหปติสฺส นครมฺหา นิกฺขมนฺตสฺส อาโลโก อนฺตรธายิ, อนฺธกาโร ปาตุรโหสิ, ภยํ ฉมฺภิตตฺตํ โลมหํโส อุทปาทิ. ตโต จ ปุน นิวตฺติตุกาโม อโหสิ. อถ โข สีวโก ยกฺโข อนฺตรหิโต สทฺทํ อนุสฺสาเวสิ

"สตํ หตฺถี สตํ อสฺสา สตํ อสฺสตรี รถา,
สตํ กญฺญาสหสฺสานิ อามุตฺตมณิกุณฺฑลา,
เอกสฺส ปทวีติหารสฺส กลํ นาคฺฆนฺติ โสฬสึ.
อภิกฺกม คหปติ อภิกฺกม คหปติ,
อภิกฺกมนนฺเต เสยฺโย โน ปฏิกฺกมนนฺติ.

อถ โข อนาถปิณฺฑิกสฺส คหปติสฺส อนฺธกาโร อนฺตรธายิ, อาโลโก ปาตุรโหสิ, ยํ อโหสิ ภยํ ฉมฺภิตตฺตํ โลมหํโส โส ปฏิปฺปสฺสมฺภิ.

ทุติยมฺปิ โข อนาถปิณฺฑิกสฺส คหปติสฺส อาโลโก อนฺตรธายิ, อนฺธกาโร ปาตุรโหสิ, ภยํ ฉมฺภิตตฺตํ โลมหํโส อุทปาทิ. ตโต จ ปุน

นิวตฺติตุกาโม อโหสิ. ทุติยมฺปิ โข สีวโก ยกฺโข อนฺตรหิโต สทฺทมนุสฺสาเวสิ

"สตํ หตฺถี สตํ อสฺสา ฯเปฯ กลํ นาคฺฆนฺติ โสฬสึ.
อภิกฺกม คหปติ อภิกฺกม คหปติ,
อภิกฺกมนนฺเต เสยฺโย โน ปฏิกฺกมนนฺติ.

อถ โข อนาถปิณฺฑิกสฺส คหปติสฺส อนฺธกาโร อนฺตรธายิ, อาโลโก ปาตุรโหสิ, ยํ อโหสิ ภยํ ฉมฺภิตตฺตํ โลมหํโส โส ปฏิปฺปสฺสมฺภิ.

ตติยมฺปิ โข อนาถปิณฺฑิกสฺส คหปติสฺส อาโลโก อนฺตรธายิ, อนฺธกาโร ปาตุรโหสิ, ภยํ ฉมฺภิตตฺตํ โลมหํโส อุทปาทิ. ตโต จ ปุน นิวตฺติตุกาโม อโหสิ. ตติยมฺปิ โข สีวโก ยกฺโข อนฺตรหิโต สทฺทมนุสฺสาเวสิ

"สตํ หตฺถี สตํ อสฺสา ฯเปฯ กลํ นาคฺฆนฺติ โสฬสึ.
อภิกฺกม คหปติ อภิกฺกม คหปติ,
อภิกฺกมนนฺเต เสยฺโย โน ปฏิกฺกมนนฺติ.

อถ โข อนาถปิณฺฑิกสฺส คหปติสฺส อนฺธกาโร อนฺตรธายิ, อาโลโก ปาตุรโหสิ, ยํ อโหสิ ภยํ ฉมฺภิตตฺตํ โลมหํโส โส ปฏิปฺปสฺสมฺภิ. อถ โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ เยน สีตวนํ เตนุปสงฺกมิ. เตน โข ปน สมเยน ภควา รตฺติยา ปจฺจูสสมยํ ปจฺจุฏฺฐาย อชฺโฌกาเส จงฺกมติ. อทฺทสา โข ภควา อนาถปิณฺฑิกํ คหปตึ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํ; ทิสฺวาน จงฺกมา โอโรหิตฺวา ปญฺญตฺเต อาสเน นิสีทิ. นิสชฺช โข ภควา อนาถปิณฺฑิกํ คหปตึ เอตทโวจ "เอหิ สุทตฺตาติ. อถ โข อนาถปิณฺฑิโก คหปติ "นาเมน มํ ภควา อาลปตีติ ตตฺเถว ภควโต ปาเทสุ สิรสา นิปติตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ "กจฺจิ ภนฺเต ภควา สุขํ วสิตฺถาติ.*

* พ. เอวํ; ยุ. สุขมสยิตฺถาติ.

"สัพฺพทา เว สุขํ เสติ พฺราหฺมโณ ปรินิพฺพุโต,
โย น ลิมฺปติ กาเมสุ สีติภูโต นิรูปธิ.
สัพฺพา อาสัตฺติโย เฉตฺวา วิเนยฺย หทเย ทรํ,
อุปสันฺโต สุขํ เสติ สันฺตึ ปปฺปุยฺย เจตสาติ.

นวมํ สุกฺกาสุตฺตํ (๑).

เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลันฺทกนิวาเป. เตน โข ปน สมเยน สุกฺกา ภิกฺขุนี มหติยา ปริสาย ปริวุตา ธัมฺมํ เทเสติ. อถ โข สุกฺกาย ภิกฺขุนิยา อภิปฺปสันฺโน ยักฺโข ราชคเห รถิกาย รถิกํ สิงฺฆาฏเกน สิงฺฆาฏกํ อุปสังกมิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมา คาถาโย อภาสิ

"กิมฺเม กตา ราชคเห มนุสฺสา มธุปีตาว เสยเร,
เย สุกฺกํ น ปยิรุปาสันฺติ เทเสนฺตึ อมตํ ปทํ.
ตัญฺจ ปน อัปฺปฏิวานียํ อเสจนกโมชวํ,
ปิวันฺติ มัญฺเญ สัปฺปัญฺญา วลาหกมิว ปนฺถคูติ.

ทสมํ สุกฺกาสุตฺตํ (๒).

เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลันฺทกนิวาเป. เตน โข ปน สมเยน อัญฺญตโร อุปาสโก สุกฺกาย ภิกฺขุนิยา โภชนํ อทาสิ. อถ โข สุกฺกาย ภิกฺขุนิยา อภิปฺปสันฺโน ยักฺโข ราชคเห รถิกาย รถิกํ สิงฺฆาฏเกน สิงฺฆาฏกํ อุปสังกมิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมํ คาถํ อภาสิ

"ปุญฺญํ วต ปสวิ พหุํ สัปฺปัญฺโญ วตายมุปาสโก,
โย สุกฺกาย อทาสิ โภชนํ สัพฺพคันฺเถหิ วิปฺปมุตฺตายาติ.

เอกาทสมํ จีราสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเป. เตน โข ปน สมเยน อญฺญตโร อุปาสโก จีราย* ภิกฺขุนิยา จีวรํ อทาสิ. อถ โข จีราย ภิกฺขุนิยา อภิปฺปสนฺโน ยกฺโข ราชคเห รถิกาย รถิกํ สิงฺฆาฏเกน สิงฺฆาฏกํ อุปสงฺกมิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมํ คาถํ อภาสิ

"ปุญฺญํ วต ปสวิ พหุํ สปฺปญฺโญ วตายมุปาสโก,
โย จีราย อทาสิ จีวรํ สพฺพโยเคหิ วิปฺปมุตฺตายาติ.

ทฺวาทสมํ อาฬวกสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา อาฬวิยํ วิหรติ อาฬวกสฺส ยกฺขสฺส ภวเน. อถ โข อาฬวโก ยกฺโข เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ "นิกฺขม สมณาติ. "สาธาวุโสติ ภควา นิกฺขมิ. ปวิส สมณาติ. "สาธาวุโสติ ภควา ปาวิสิ. ทุติยมฺปิ โข อาฬวโก ยกฺโข ภควนฺตํ เอตทโวจ "นิกฺขม สมณาติ. "สาธาวุโสติ ภควา นิกฺขมิ. ปวิส สมณาติ. "สาธาวุโสติ ภควา ปาวิสิ. ตติยมฺปิ โข อาฬวโก ยกฺโข ภควนฺตํ เอตทโวจ "นิกฺขม สมณาติ. "สาธาวุโสติ ภควา นิกฺขมิ. ปวิส สมณาติ. "สาธาวุโสติ ภควา ปาวิสิ. จตุตฺถมฺปิ โข อาฬวโก ยกฺโข ภควนฺตํ เอตทโวจ "นิกฺขม สมณาติ. น ขฺวาหํ อาวุโส นิกฺขมิสฺสามิ, ยนฺเต กรณียํ ตํ กโรหีติ. ปญฺหํ ตํ สมณ ปุจฺฉิสฺสามิ; สเจ เม น พฺยากริสฺสสิ, จิตฺตํ วา เต ขิปิสฺสามิ, หทยํ วา เต ผาเลสฺสามิ, ปาเทสุ วา คเหตฺวา ปารคงฺคาย ขิปิสฺสามีติ. น ขฺวาหนฺตํ อาวุโส ปสฺสามิ สเทวเก โลเก สมารเก สพฺรหฺมเก สสฺสมณพฺราหฺมณิยา ปชาย สเทวมนุสฺสาย, โย เม จิตฺตํ วา ขิเปยฺย หทยํ วา ผาเลยฺย ปาเทสุ วา คเหตฺวา ปารคงฺคาย

* ยุ. เอวํ; สี. วีราย.

ขิเปยฺย; อปิ จ ตฺวํ อาวุโส ปุจฺฉ ยทากงฺขสิ.

"กึสูธ วิตฺตํ ปุริสสฺส เสฏฺฐํ กึสุ สุจิณฺณํ สุขมาวหาติ,
กึสุ หเว สาธุตรํ รสานํ กถํชีวึ ชีวิตมาหุ เสฏฺฐนฺติ.
สทฺธีธ วิตฺตํ ปุริสสฺส เสฏฺฐํ ธมฺโม สุจิณฺโณ สุขมาวหาติ,
สจฺจํ หเว สาธุตรํ รสานํ ปญฺญาชีวึ ชีวิตมาหุ เสฏฺฐนฺติ.
กถํสุ ตรติ โอฆํ กถํสุ ตรติ อณฺณวํ,
กถํสุ ทุกฺขมจฺเจติ กถํสุ ปริสุชฺฌตีติ.
สทฺธาย ตรติ โอฆํ อปฺปมาเทน อณฺณวํ,
วิริเยน ทุกฺขมจฺเจติ ปญฺญาย ปริสุชฺฌตีติ.
กถํสุ ลภเต ปญฺญํ กถํสุ วินฺทเต ธนํ,
กถํสุ กิตฺตึ ปปฺโปติ กถํ มิตฺตานิ คนฺถติ,
อสฺมา โลกา ปรํ โลกํ กถํ เปจฺจ น โสจตีติ.
สทฺทหาโน อรหตํ ธมฺมํ นิพฺพานปตฺติยา,
สุสฺสูสํ ลภเต ปญฺญํ อปฺปมตฺโต วิจกฺขโณ.
ปฏิรูปการี ธุรวา อุฏฺฐาตา วินฺทเต ธนํ,
สจฺเจน กิตฺตึ ปปฺโปติ ททํ มิตฺตานิ คนฺถติ.
ยสฺเสเต จตุโร ธมฺมา สทฺธสฺส ฆรเมสิโน,
สจฺจํ ธมฺโม ธิติ จาโค ส เว เปจฺจ น โสจติ.
อิงฺฆ อญฺเญปิ ปุจฺฉสฺสุ ปุถู สมณพฺราหฺมเณ,
ยทิ สจฺจา ทมา จาคา ขนฺตฺยา ภิยฺโยธ วิชฺชตีติ.
กถํนุ ทานิ ปุจฺเฉยฺยํ ปุถู สมณพฺราหฺมเณ,
โยหํ อชฺช ปชานามิ โย อตฺโถ สมฺปรายิโก.
อตฺถาย วต เม พุทฺโธ วาสายาฬวิมาคมา,
โยหํ อชฺช ปชานามิ ยตฺถ ทินฺนํ มหปฺผลํ,

โส อหํ วิจริสฺสามิ คามา คามํ ปุรา ปุรํ,
นมสฺสมาโน สมฺพุทฺธํ ธมฺมสฺส จ สุธมฺมตนฺติ.

ยกฺขสํยุตฺตํ สมตฺตํ.

ตสฺสุทฺทานํ

"อินฺทโก สกฺกสูจิ จ มณิภทฺโท จ สานุ จ,
ปิยงฺกรปุนพฺพสุ สุทตฺโต จ เทฺว สุกฺกา จีรา
อาฬวเกน เทฺวาทสาติ.

๑๑.—สักกสํยุตตํ.

ปฐมวคฺโค ปฐโม.

ปฐมํ สุวีรสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "ภิกฺขโวติ. "ภทนฺเตติ เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว อสุรา เทเว อภิยํสุ. อถ โข ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท สุวีรํ เทวปุตฺตํ อามนฺเตสิ "เอเต ตาต สุวีร อสุรา เทเว อภิยนฺติ, คจฺฉ ตาต สุวีร อสุเร ปจฺจุยฺยาหีติ. "เอวํ ภทฺทนฺตวาติ โข ภิกฺขเว สุวีโร เทวปุตฺโต สกฺกสฺส เทวานมินฺทสฺส ปฏิสฺสุตฺวา ปมาทํ อาปาเทสิ.

ทุติยมฺปิ โข ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท สุวีรํ เทวปุตฺตํ อามนฺเตสิ "เอเต ตาต สุวีร อสุรา เทเว อภิยนฺติ, คจฺฉ ตาต สุวีร อสุเร ปจฺจุยฺยาหีติ. "เอวํ ภทฺทนฺตวาติ โข ภิกฺขเว สุวีโร เทวปุตฺโต สกฺกสฺส เทวานมินฺทสฺส ปฏิสฺสุตฺวา ทุติยมฺปิ ปมาทํ อาปาเทสิ.

ตติยมฺปิ โข ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท สุวีรํ เทวปุตฺตํ อามนฺเตสิ "เอเต ตาต สุวีร อสุรา เทเว อภิยนฺติ, คจฺฉ ตาต สุวีร อสุเร ปจฺจุยฺยาหีติ. "เอวํ ภทฺทนฺตวาติ โข ภิกฺขเว สุวีโร เทวปุตฺโต สกฺกสฺส เทวานมินฺทสฺส ปฏิสฺสุตฺวา ตติยมฺปิ ปมาทํ อาปาเทสิ. อถ โข ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท สุวีรํ เทวปุตฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"อนุฏฺฐหํ อวายามํ สุขํ ยตฺราธิคจฺฉติ,
สุวีร ตตฺถ คจฺฉาหิ มญฺจ ตตฺเถว ปาปยาติ.

อลสฺวายํ* อนุฏฺฐาตา น จ กิจฺจานิ การเย,
สพฺพกามสมิทฺธสฺส ตมฺเม สกฺก วรํ ทิสาติ.
ยตฺถาลโส อนุฏฺฐาตา อจฺจนฺตสุขเมธติ,
สุวีร ตตฺถ คจฺฉาหิ มญฺจ ตตฺเถว ปาปยาติ.
อกมฺมุนา เทวเสฏฺฐ สกฺก วินฺเทมุ ยํ สุขํ,
อโสกํ อนุปายาสํ ตมฺเม สกฺก วรํ ทิสาติ.
สเจ อตฺถิ อกมฺเมน โกจิ กฺวจิ น ชีวติ,
นิพฺพานสฺส หิ โส มคฺโค สุวีร ตตฺถ คจฺฉาหิ,
มญฺจ ตตฺเถว ปาปยาติ.

โส หิ นาม ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท สกํ ปุญฺญผลํ อุปชีวมาโน เทวานํ ตาวตึสานํ อิสฺสริยาธิปจฺจํ รชฺชํ กาเรนฺโต อุฏฺฐานวิริยสฺส วณฺณวาที ภวิสฺสติ. อิธ เขฺวตํ ภิกฺขเว โสเภถ, ยํ ตุเมฺห เอวํ สฺวากฺขาเต ธมฺมวินเย ปพฺพชิตา สมานา อุฏฺฐเหยฺยาถ ฆเฏยฺยาถ วายเมยฺยาถ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนธิคตสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตสฺส สจฺฉิกิริยายาติ.

ทุติยํ สุสิมสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "ภิกฺขโวติ. ภทนฺเตติ เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว อสุรา เทเว อภิยํสุ. อถ โข ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท สุสิมํ เทวปุตฺตํ อามนฺเตสิ "เอเต ตาต สุสิม อสุรา เทเว อภิยนฺติ, คจฺฉ ตาต สุสิม อสุเร ปจฺจุยฺยาหีติ. "เอวํ ภทฺทนฺตวาติ โข ภิกฺขเว สุสิโม เทวปุตฺโต สกฺกสฺส เทวานมินฺทสฺส ปฏิสฺสุตฺวา ปมาทํ อาปาเทสิ.

* อ. เอวํ; ยุ. อลสสฺส.

ทุติยมฺปิ โข ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท สุสีมํ เทวปุตฺตํ อามนฺเตสิ ฯเปฯ ทุติยมฺปิ ปมาทํ อาปาเทสิ.

ตติยมฺปิ โข ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท สุสีมํ เทวปุตฺตํ อามนฺเตสิ "เอเต ตาต สุสีม อสุรา เทเว อภิยนฺติ, คจฺฉ ตาต สุสีม อสุเร ปจฺจุยฺยาหีติ. "เอวํ ภทฺทนฺตวาติ โข ภิกฺขเว สุสีโม เทวปุตฺโต สกฺกสฺส เทวานมินฺทสฺส ปฏิสฺสุตฺวา ตติยมฺปิ ปมาทํ อาปาเทสิ. อถ โข ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท สุสีมํ เทวปุตฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"อนุฏฺฐหํ อวายามํ สุขํ ยตฺราธิคจฺฉติ,
สุสีม ตตฺถ คจฺฉาหิ มญฺจ ตตฺเถว ปาปยาติ.
อลสฺวายํ อนุฏฺฐาตา น จ กิจฺจานิ การเย,
สพฺพกามสมิทฺธสฺส ตํ เม สกฺก วรํ ทิสาติ.
ยตฺถาลโส อนุฏฺฐาตา อจฺจนฺตสุขเมธติ,
สุสีม ตตฺถ คจฺฉาหิ มญฺจ ตตฺเถว ปาปยาติ.
อกมฺมุนา เทวเสฏฺฐ สกฺก วินฺเทมุ ยํ สุขํ,
อโสกํ อนุปายาสํ ตํ เม สกฺก วรํ ทิสาติ.
สเจ อตฺถิ อกมฺเมน โกจิ กฺวจิ น ชีวติ,
นิพฺพานสฺส หิ โส มคฺโค สุสีม ตตฺถ คจฺฉาหิ,
มญฺจ ตตฺเถว ปาปยาติ.

โส หิ นาม ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท สกํ ปุญฺญผลํ อุปชีวมาโน เทวานํ ตาวตึสานํ อิสฺสริยาธิปจฺจํ รชฺชํ กาเรนฺโต อุฏฺฐานวิริยสฺส วณฺณวาที ภวิสฺสติ. อิธ เขฺวตํ ภิกฺขเว โสเภถ, ยํ ตุเมฺห เอวํ สฺวากฺขาเต ธมฺมวินเย ปพฺพชิตา สมานา อุฏฺฐเหยฺยาถ ฆเฏยฺยาถ วายเมยฺยาถ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา อนธิคตสฺส อธิคมาย

ธสํฉฺฉกตสฺส สํฉฺฉกิริยายาติ.

ตติยํ ธชคฺคสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "ภิกฺขโวติ. "ภทนฺเตติ เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว เทวาสุรสงฺคาโม สมุปพฺยูโฬฺห อโหสิ. อถ โข ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท เทเว ตาวตึเส อามนฺเตสิ "สเจ มาริสา เทวานํ สงฺคามคตานํ อุปฺปชฺเชยฺย ภยํ วา ฉมฺภิตตฺตํ วา โลมหํโส วา, มเมว ตสฺมึ สมเย ธชคฺคํ อุลฺโลเกยฺยาถ. มมํ หิ โว ธชคฺคํ อุลฺโลกยตํ ยมฺภวิสฺสติ ภยํ วา ฉมฺภิตตฺตํ วา โลมหํโส วา, โส ปหียิสฺสติ. โน เจ เม ธชคฺคํ อุลฺโลเกยฺยาถ, อถ ปชาปติสฺส เทวราชสฺส ธชคฺคํ อุลฺโลเกยฺยาถ. ปชาปติสฺส หิ โว เทวราชสฺส ธชคฺคํ อุลฺโลกยตํ ยมฺภวิสฺสติ ภยํ วา ฉมฺภิตตฺตํ วา โลมหํโส วา, โส ปหียิสฺสติ. โน เจ ปชาปติสฺส เทวราชสฺส ธชคฺคํ อุลฺโลเกยฺยาถ, อถ วรุณสฺส เทวราชสฺส ธชคฺคํ อุลฺโลเกยฺยาถ. วรุณสฺส หิ โว เทวราชสฺส ธชคฺคํ อุลฺโลกยตํ ยมฺภวิสฺสติ ภยํ วา ฉมฺภิตตฺตํ วา โลมหํโส วา, โส ปหียิสฺสติ. โน เจ วรุณสฺส เทวราชสฺส ธชคฺคํ อุลฺโลเกยฺยาถ, อถ อีสานสฺส เทวราชสฺส ธชคฺคํ อุลฺโลเกยฺยาถ. อีสานสฺส หิ โว เทวราชสฺส ธชคฺคํ อุลฺโลกยตํ ยมฺภวิสฺสติ ภยํ วา ฉมฺภิตตฺตํ วา โลมหํโส วา, โส ปหียิสฺสติ. ตํ โข ปน ภิกฺขเว สกฺกสฺส วา เทวานมินฺทสฺส ธชคฺคํ อุลฺโลกยตํ ปชาปติสฺส วา เทวราชสฺส ธชคฺคํ อุลฺโลกยตํ วรุณสฺส วา เทวราชสฺส ธชคฺคํ อุลฺโลกยตํ อีสานสฺส วา เทวราชสฺส ธชคฺคํ อุลฺโลกยตํ ยมฺภวิสฺสติ ภยํ วา ฉมฺภิตตฺตํ วา โลมหํโส วา, โส ปหีเยถาปิ โนปิ ปหีเยถ.

ตํ กิส์ส เหตุ ? สัก์โก หิ ภิก์ขเว เทวานมิน์โท อวีตราโค อวีตโทโส อวีตโมโห ภีรุ ฉัม์ภี อุต์ราสี ปลายีติ.

อหัญ์จ โข ภิก์ขเว เอวํ วทามิ "สเจ ตุม์หากํ ภิก์ขเว อรัญ์ญคตานํ วา รุก์ขมูลคตานํ วา สุญ์ญาคารคตานํ วา อุปัป์ชเชย์ย ภยํ วา ฉัม์ภิตัต์ตํ วา โลมหํโส วา, มเมว ตัส์มึ สมเย อนุส์สเรย์ยาถ "อิติปิ โส ภควา อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธ วิช์ชาจรณสัม์ปัน์โน สุคโต โลกวิทู อนุต์ตโร ปุริสทัม์มสารถิ สัต์ถา เทวมนุส์สานํ พุท์โธ ภควาติ. มมํ หิ โว ภิก์ขเว อนุส์สรตํ ยัม์ภวิส์สติ ภยํ วา ฉัม์ภิตัต์ตํ วา โลมหํโส วา, โส ปหียิส์สติ. โน เจ มํ อนุส์สเรย์ยาถ, อถ ธัม์มํ อนุส์สเรย์ยาถ "ส์วาก์ขาโต ภควตา ธัม์โม สัน์ทิฏ์ฐิโก อกาลิโก เอหิปัส์สิโก โอปนยิโก ปัจ์จัต์ตํ เวทิตัพ์โพ วิญ์ญูหีติ. ธัม์มํ หิ โว ภิก์ขเว อนุส์สรตํ ยัม์ภวิส์สติ ภยํ วา ฉัม์ภิตัต์ตํ วา โลมหํโส วา, โส ปหียิส์สติ. โน เจ ธัม์มํ อนุส์สเรย์ยาถ, อถ สํฆํ อนุส์สเรย์ยาถ "สุปฏิปัน์โน ภควโต สาวกสํโฆ, อุชุปฏิปัน์โน ภควโต สาวกสํโฆ, ญายปฏิปัน์โน ภควโต สาวกสํโฆ, สามีจิปฏิปัน์โน ภควโต สาวกสํโฆ, ยทิทํ จัต์ตาริ ปุริสยุคานิ อัฏ์ฐ ปุริสปุค์คลา; เอส ภควโต สาวกสํโฆ อาหุเนย์โย ปาหุเนย์โย ทัก์ขิเณย์โย อัญ์ชลิกรณีโย อนุต์ตรํ ปุญ์ญัก์เขต์ตํ โลกัส์สาติ. สํฆํ หิ โว ภิก์ขเว อนุส์สรตํ ยัม์ภวิส์สติ ภยํ วา ฉัม์ภิตัต์ตํ วา โลมหํโส วา, โส ปหียิส์สติ. ตํ กิส์ส เหตุ ? ตถาคโต หิ ภิก์ขเว อรหํ สัม์มาสัม์พุท์โธ วีตราโค วีตโทโส วีตโมโห อภีรุ อัจ์ฉัม์ภี อนุต์ราสี อปลายีติ.

อิทมโวจ ภควา; อิทํ วัต์วาน สุคโต, อถาปรํ เอตทโวจ สัต์ถา

"อรัญ์เญ รุก์ขมูเล วา สุญ์ญาคาเรว ภิก์ขโว,

อนุสฺสเรถ สมฺพุทฺธํ ภยํ ตุมฺหาก โน สิยา.
โน เจ พุทฺธํ สเรยฺยาถ โลกเชฏฺฐํ นราสภํ,
อถ ธมฺมํ สเรยฺยาถ นิยฺยานิกํ สุเทสิตํ.
โน เจ ธมฺมํ สเรยฺยาถ นิยฺยานิกํ สุเทสิตํ
อถ สงฺฆํ สเรยฺยาถ ปุญฺญกฺเขตฺตํ อนุตฺตรํ.
เอวํ พุทฺธํ สรนฺตานํ ธมฺมํ สงฺฆญฺจ ภิกฺขโว,
ภยํ วา ฉมฺภิตตฺตํ วา โลมหํโส น เหสฺสตีติ.

จตุตฺถํ เวปจิตฺติสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. ฯเปฯ ภควา เอตทโวจ "ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว เทวาสุรสงฺคาโม สมุปพฺยูโฬฺห อโหสิ. อถ โข ภิกฺขเว เวปจิตฺติ อสุรินฺโท อสุเร อามนฺเตสิ "สเจ มาริสา เทวาสุรสงฺคาเม สมุปพฺยูเฬฺห อสุรา ชิเนยฺยุํ เทวา ปราชิเนยฺยุํ, เยน นํ สกฺกํ เทวานมินฺทํ กณฺฐปญฺจเมหิ พนฺธเนหิ พนฺธิตฺวา มม สนฺติเก อาเนยฺยาถ อสุรปุรนฺติ. สกฺโกปิ โข ภิกฺขเว เทวานมินฺโท เทเว ตาวตึเส อามนฺเตสิ "สเจ มาริสา เทวาสุรสงฺคาเม สมุปพฺยูเฬฺห เทวา ชิเนยฺยุํ อสุรา ปราชิเนยฺยุํ, เยน นํ เวปจิตฺตึ อสุรินฺทํ กณฺฐปญฺจเมหิ พนฺธเนหิ พนฺธิตฺวา มม สนฺติเก อาเนยฺยาถ สุธมฺมํ สภนฺติ. ตสฺมึ โข ปน ภิกฺขเว สงฺคาเม เทวา ชินึสุ อสุรา ปราชินึสุ. อถ โข ภิกฺขเว เทวา ตาวตึสา เวปจิตฺตึ อสุรินฺทํ กณฺฐปญฺจเมหิ พนฺธเนหิ พนฺธิตฺวา สกฺกสฺส เทวานมินฺทสฺส สนฺติเก อาเนสุํ สุธมฺมํ สภํ. ตตฺร สุทํ ภิกฺขเว เวปจิตฺติ อสุรินฺโท กณฺฐปญฺจเมหิ พนฺธเนหิ พทฺโธ สกฺกํ เทวานมินฺทํ สุธมฺมํ สภํ ปวิสนฺตญฺจ นิกฺขมนฺตญฺจ อสพฺภาหิ ผรุสาหิ วาจาหิ อกฺโกสติ ปริภาสติ. อถ โข ภิกฺขเว มาตลิ สงฺคาหโก สกฺกํ

เทวานมินฺทํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"ภยา นุ มฆวา สกฺก ทุพฺพเลฺยน ติติกฺขสิ,
สุณนฺโต ผรุสํ วาจํ สมฺมุขา เวปจิตฺติโน."
นาหํ ภยา น ทุพฺพเลฺยา ขมามิ เวปจิตฺติโน,
กถญฺหิ มาทิโส วิญฺญู พาเลน ปฏิสํยุเช.
ภิยฺโย พาลา ปภิชฺเชยฺยุํ โน จสฺส ปฏิเสธโก,
ตสฺมา ภุเสน ทณฺเฑน ธีโร พาลํ นิเสธเย.
เอตเทว อหํ มญฺเญ พาลสฺส ปฏิเสธนํ,
ปรํ สงฺกุปิตํ ญตฺวา โย สโต อุปสมฺมติ.
เอตเทว ติติกฺขาย วชฺชํ ปสฺสามิ วาสว,
ยทา นํ มญฺญติ พาโล ภยา มฺยายํ ติติกฺขติ.
อชฺฌารูหติ ทุมฺเมโธ โคว ภิยฺโย ปลายินํ.
กามํ มญฺญตุ วา มา วา ภยา มฺยายํ ติติกฺขติ,
สทตฺถปรมา อตฺถา ขนฺตฺยา ภิยฺโย น วิชฺชติ.
โย หเว พลวา สนฺโต ทุพฺพลสฺส ติติกฺขติ,
ตมาหุ ปรมํ ขนฺตึ นิจฺจํ ขมติ ทุพฺพโล.
อพลนฺตํ พลํ อาหุ ยสฺส พาลพลํ พลํ,
พลวสฺส ธมฺมคุตฺตสฺส ปฏิวตฺตา น วิชฺชติ.
ตสฺเสว เตน ปาปิโย โย กุทฺธํ ปฏิกุชฺฌติ,
กุทฺธํ อปฺปฏิกุชฺฌนฺโต สงฺคามํ เชติ ทุชฺชยํ.
อุภินฺนมตฺถํ จรติ อตฺตโน จ ปรสฺส จ,
ปรํ สงฺกุปิตํ ญตฺวา โย สโต อุปสมฺมติ.
อุภินฺนํ ติกิจฺฉนฺตานํ อตฺตโน จ ปรสฺส จ,
ชนา มญฺญนฺติ พาโลติ เย ธมฺมสฺส อโกวิทา.

โส หิ นาม ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท สกํ ปุญฺญผลํ อุปชีวมาโน เทวานํ ตาวตึสานํ อิสฺสริยาธิปจฺจํ รชฺชํ กาเรนฺโต ขนฺติโสรจฺจสฺส วณฺณวาที ภวิสฺสติ. อิธ โข ตํ ภิกฺขเว โสเภถ, ยํ ตุมฺเห เอวํ สฺวากฺขาเต ธมฺมวินเย ปพฺพชิตา สมานา ขมา จ ภเวยฺยาถ โสรตา จาติ.

บัญฺจมํ สุภาสิตชยสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. ตตฺร โข ฯเปฯ เอตทโวจ "ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว เทวาสุรสงฺคาโม สมุปพฺยูโฬฺห อโหสิ. อถ โข ภิกฺขเว เวปจิตฺติ อสุรินฺโท สกฺกํ เทวานมินฺทํ เอตทโวจ "โหตุ เทวานมินฺท สุภาสิเตน ชโยติ. โหตุ เวปจิตฺติ สุภาสิเตน ชโยติ. อถ โข ภิกฺขเว เทวา จ อสุรา จ ปาริสชฺเช ฐเปสุํ "อิเม โน สุภาสิตํ ทุพฺภาสิตํ อาชานิสฺสนฺตีติ. อถ โข ภิกฺขเว เวปจิตฺติ อสุรินฺโท สกฺกํ เทวานมินฺทํ เอตทโวจ "ภณ เทวานมินฺท คาถนฺติ.

เอวํ วุตฺเต ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท เวปจิตฺตึ อสุรินฺทํ เอตทโวจ "ตุมฺเห เขฺวตฺถ เวปจิตฺติ ปุพฺพเทวา, ภณ เวปจิตฺติ คาถนฺติ. เอวํ วุตฺเต ภิกฺขเว เวปจิตฺติ อสุรินฺโท อิมํ คาถํ อภาสิ

"ภิยฺโย พาลา ปภุชฺเฌยฺยุํ โน จสฺส ปฏิเสธโก,
ตสฺมา ภุเสน ทณฺเฑน ธีโร พาลํ นิเสธเยติ.

ภาสิตาย โข ปน ภิกฺขเว เวปจิตฺตินา อสุรินฺเทน คาถาย อสุรา อนุโมทึสุ, เทวา ตุณฺหี อเหสุํ. อถ โข ภิกฺขเว เวปจิตฺติ อสุรินฺโท สกฺกํ เทวานมินฺทํ เอตทโวจ "ภณ เทวานมินฺท คาถนฺติ. เอวํ วุตฺเต ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท อิมํ คาถํ อภาสิ

"เอตเทว อหํ มญฺเญ พาลสฺส ปฏิเสธนํ,

ปรํ สํกุปิตํ ญัต์วา โย สโต อุปสัม์มตีติ.

ภาสิตาย โข ปน ภิก์ขเว สัก์เกน เทวานมิน์เทน คาถาย เทวา อนุโมทึสุ, อสุรา ตุณ์หี อเหสุํ. อถ โข ภิก์ขเว สัก์โก เทวานมิน์โท เวปจิต์ตึ อสุรินท์ เอตทโวจ "ภณ เวปจิต์ติ คาถัน์ติ. เอวํ วุต์เต ภิก์ขเว เวปจิต์ติ อสุริน์โท อิมํ คาถํ อภาสิ

"เอตเทว ติติก์ขาย วัช์ชํ ปัส์สามิ วาสว,
ยทา นํ มัญ์ญติ พาโล ภยา ม์ยายํ ติติก์ขติ,
อัช์ฌารูหติ ทุม์เมโธ โคว ภิย์โย ปลายินัน์ติ.

ภาสิตาย โข ปน ภิก์ขเว เวปจิต์ตินา อสุริน์เทน คาถาย อสุรา อนุโมทึสุ, เทวา ตุณ์หี อเหสุํ. อถ โข ภิก์ขเว เวปจิต์ติ อสุริน์โท สัก์กํ เทวานมิน์ทํ เอตทโวจ "ภณ เทวานมิน์ท คาถัน์ติ. เอวํ วุต์เต ภิก์ขเว สัก์โก เทวานมิน์โท อิมา คาถาโย อภาสิ

"กามํ มัญ์ญตุ วา มา วา ภยา ม์ยายํ ติติก์ขติ,
สทัต์ถปรมา อัต์ถา ขัน์ต์ยา ภิย์โย น วิช์ชติ.
โย หเว พลวา สัน์โต ทุพ์พลัส์ส ติติก์ขติ,
ตมาหุ ปรมํ ขัน์ตึ นิจ์จํ ขมติ ทุพ์พโล.
อพลัน์ตํ พลํ อาหุ ยัส์ส พาลพลํ พลํ,
พลวัส์ส ธัม์มคุต์ตัส์ส ปฏิวัต์ตา น วิช์ชติ.
ตัส์เสว เตน ปาปิโย โย กุท์ธํ ปฏิกุช์ฌติ,
กุท์ธํ อัป์ปฏิกุช์ฌัน์โต สังคามํ เชติ ทุช์ชยํ.
อุภิน์นมัต์ถํ จรติ อัต์ตโน จ ปรัส์ส จ,
ปรํ สํกุปิตํ ญัต์วา โย สโต อุปสัม์มติ.
อุภิน์นํ ติกิจ์ฉัน์ตานํ อัต์ตโน จ ปรัส์ส จ,
ชนา มัญ์ญัน์ติ พาโลติ เย ธัม์มัส์ส อโกวิทาติ.

ภาสิตาสุ โข ปน ภิกฺขเว สกฺเกน เทวานมินฺเทน คาถาสุ เทวา อนุโมทึสุ, อสุรา ตุณฺหี อเหสุํ. อถ โข ภิกฺขเว เทวานญฺจ อสุรานญฺจ ปาริสชฺชา เอตทโวจุํ "ภาสิตา โข เวปจิตฺตินา อสุรินฺเทน คาถาโย, ตา จ โข สทณฺฑาวจรา สสตฺถาวจรา อิติ ภณฺฑนํ อิติ วิคฺคโห อิติ กลโห; ภาสิตา โข สกฺเกน เทวานมินฺเทน คาถาโย, ตา จ โข อทณฺฑาวจรา อสตฺถาวจรา อิติ อภณฺฑนํ อิติ อวิคฺคโห อิติ อกลโห; สกฺกสฺส เทวานมินฺทสฺส สุภาสิเตน ชโยติ. อิติ โข ภิกฺขเว สกฺกสฺส เทวานมินฺทสฺส สุภาสิเตน ชโย อโหสิ.

ฉฏฺฐํ กุลาวกสุตฺตํ.

สาวตฺถินิทานํ. ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว เทวาสุรสงฺคาโม สมุปพฺยูฬฺโห อโหสิ. ตสฺมึ โข ปน ภิกฺขเว สงฺคาเม อสุรา ชินึสุ, เทวา ปราชินึสุ. ปราชิตา จ โข ภิกฺขเว เทวา อปายํเสฺวว อุตฺตเรน มุขา อภิยํเสฺวว เน อสุรา. อถ โข ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท มาตลึ สงฺคาหกํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"กุลาวกา มาตลิ สิมฺพลิสฺมึ อีสามุเขน ปริวชฺชยสฺสุ,
กามํ จชาม อสุเรสุ ปาณํ มา ยิเม ทิชา วิกุลาวา อเหสุนฺติ.

เอวํ ภทฺทนฺตวาติ โข ภิกฺขเว มาตลิ สงฺคาหโก สกฺกสฺส เทวานมินฺทสฺส ปฏิสฺสุตฺวา สหสฺสยุตฺตํ อาชญฺญรถํ ปจฺจุทาวตฺเตสิ. อถ โข ภิกฺขเว อสุรานํ เอตทโหสิ "ปจฺจุทาวตฺโต โขทานิ สกฺกสฺส เทวานมินฺทสฺส สหสฺสยุตฺโต อาชญฺญรโถ, ทุติยมฺปิ โข เทวา อสุเรหิ สงฺคาเมสฺสนฺตีติ. อสุรา ภีตา อสุรปุรเมว ปาวิสึสุ. อิติ โข ภิกฺขเว สกฺกสฺส เทวานมินฺทสฺส ธมฺเมเนว ชโย อโหสีติ.

สตฺตมํ นทุพฺภิยสุตฺตํ.

สาวตฺถินิทานํ. ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว สกฺกสฺส เทวานมินฺทสฺส รโหคตสฺส

ปฏิสัล์ลีนัส์ส เอวํ เจตโส ปริวิตัก์โก อุทปาทิ "โยปิ เม อัส์ส ปัจ์จัต์ถิโก, ตัส์สปาหํ น ทุพ์เภย์ยัน์ติ. อถ โข ภิก์ขเว เวปจิต์ติ อสุริน์โท สัก์กัส์ส เทวานมิน์ทัส์ส เจตสา เจโตปริวิตัก์กมัญ์ญาย เยน สัก์โก เทวานมิน์โท เตนุปสังกมิ. อัท์ทสา โข ภิก์ขเว สัก์โก เทวานมิน์โท เวปจิต์ตึ อสุริน์ทํ ทูรโตว อาคัจ์ฉัน์ตํ; ทิส์วาน เวปจิต์ตึ อสุริน์ทํ เอตทโวจ "ติฏ์ฐ เวปจิต์ติ คหิโตสีติ. ยเทว เต มาริส ปุพ์เพ จิต์ตํ, ตเทว ต์วํ มาริส ชหาสีติ. สปัส์สุ จ เม เวปจิต์ติ อทุพ์ภายาติ.

"ยํ มุสา ภณโต ปาปํ ยํ อริยูปวาทิโน,
มิต์ตัท์ทุโน จ ยํ ปาปํ ยํ ปาปํ อกตัญ์ญุโน,
ตเมว ปาปํ ผุสตุ โย เต ทุพ์เภ สุชัม์ปตีติ.

อัฏ์ฐมํ วิโรจนอสุริน์ทสุต์ตํ.

เอกํ สมยํ ภควา สาวัต์ถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณ์ฑิกัส์ส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภควา ทิวาวิหารคโต โหติ ปฏิสัล์ลีโน. อถ โข สัก์โก จ เทวานมิน์โท เวโรจโน จ อสุริน์โท เยน ภควา เตนุปสังกมึสุ; อุปสังกมิต์วา ปัจ์เจกํ ท์วารพาหํ นิส์สาย อัฏ์ฐํสุ.

อถ โข เวโรจโน อสุริน์โท ภควโต สัน์ติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

"วายเมเถว ปุริโส ยาว อัต์ถัส์ส นิป์ปทา,
นิป์ผัน์นโสภโน อัต์โถ เวโรจนวโจ อิทัน์ติ.
วายเมเถว ปุริโส ยาว อัต์ถัส์ส นิป์ปทา,
นิป์ผัน์นโสภิโน อัต์ถา ขัน์ต์ยา ภิย์โย น วิช์ชตีติ.
สัพ์เพ สัต์ตา อัต์ถชาตา ตัต์ถ ตัต์ถ ยถารหํ,
สํโยคปรมาเต์วว สัม์โภคา สัพ์พปาณินํ,
นิป์ผัน์นโสภิโน อัต์ถา เวโรจนวโจ อิทัน์ติ.

สพฺเพ สตฺตา อตฺถชาตา ตตฺถ ตตฺถ ยถารหํ,
สํโยคปรมาเตฺวว สมฺโภคา สพฺพปาณินํ,
นิปฺผนฺนโสภิโน อตฺถา ขนฺตฺยา ภิยฺโย น วิชฺชตีติ.

นวมํ อารญฺญกสุตฺตํ.

สาวตฺถินิทานํ. ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว สมฺพหุลา อิสโย สีลวนฺโต กลฺยาณธมฺมา อรญฺญายตเน ปณฺณกุฏีสุ สมฺมนฺติ. อถ โข ภิกฺขเว สกฺโก จ เทวานมินฺโท เวปจิตฺติ จ อสุรินฺโท เยน เต อิสโย สีลวนฺโต กลฺยาณธมฺมา เตนุปสงฺกมึสุ. อถ โข ภิกฺขเว เวปจิตฺติ อสุรินฺโท อฏลิโย อุปาหนา อาโรหิตฺวา ขคฺคํ โอลคฺเคตฺวา ฉตฺเตน ธาริยมาเนน อคฺคทฺวาเรน อสฺสมํ ปวิสิตฺวา เต อิสโย สีลวนฺเต กลฺยาณธมฺเม อปพฺยามโต กริตฺวา อติกฺกมิ. อถ โข ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท อฏลิโย อุปาหนา โอโรหิตฺวา ขคฺคํ อญฺเญสํ ทตฺวา ฉตฺตํ อปนาเมตฺวา ทฺวาเรเนว อสฺสมํ ปวิสิตฺวา เต อิสโย สีลวนฺเต กลฺยาณธมฺเม อนุวาตํ ปญฺชลิโก นมสฺสมาโน อฏฺฐาสิ. อถ โข ภิกฺขเว เต อิสโย สีลวนฺโต กลฺยาณธมฺมา สกฺกํ เทวานมินฺทํ คาถาย อชฺฌภาสึสุ

"คนฺโธ อิสีนํ จิรทิกฺขิตานํ กายา จุโต คจฺฉติ มาลุเตน,
อิโต ปฏิกฺกมฺม สหสฺสเนตฺต คนฺโธ อิสีนํ อสุจิ เทวราชาติ.
คนฺโธ อิสีนํ จิรทิกฺขิตานํ กายา จุโต คจฺฉติ มาลุเตน,
สุจิตฺรปุปฺผํ สิรสฺมึว มาลํ คนฺธํ เอตํ ปฏิกงฺขาม ภนฺเต,
น เหตฺถ เทวา ปฏิกูลสญฺญิโนติ.

ทสมํ สมุทฺทกสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. ตตฺร โข ฯเปฯ เอตทโวจ "ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว สมฺพหุลา

อิสโย สีลวัน์โต กัล์ยาณธัม์มา สมุท์ทตีเร ปัณ์ณกุฏีสุ สัม์มัน์ติ.

เตน โข ปน สมเยน ภิก์ขเว เทวาสุรสังคาโม สมุปัพ์ยูฬ์โห อโหสิ. อถ โข ภิก์ขเว เตสํ อิสีนํ สีลวัน์ตานํ กัล์ยาณธัม์มานํ เอตทโหสิ “ธัม์มิกา โข เทวา อธัม์มิกา อสุรา, สิยาปิ โน อสุรโต ภยํ, ยัน์นูน มยํ สัม์พรํ อสุริน์ทํ อุปสังกมิต์วา อภยทัก์ขิณํ ยาเจย์ยามาติ. อถ โข ภิก์ขเว เต อิสโย สีลวัน์โต กัล์ยาณธัม์มา เสย์ยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สัม์มิญ์ชิตํ วา พาหํ ปสาเรย์ย ปสาริตํ วา พาหํ สัม์มิญ์เชย์ย, เอวเมว สมุท์ทตีเร ปัณ์ณกุฏีสุ อัน์ตรหิตา สัม์พรัส์ส อสุริน์ทัส์ส สัม์มุเข ปาตุรเหสุํ. อถ โข ภิก์ขเว เต อิสโย สีลวัน์โต กัล์ยาณธัม์มา สัม์พรํ อสุริน์ทํ คาถาย อัช์ฌภาสึสุ

“อิสโย สัม์พรํ ปัต์ตา ยาจัน์ติ อภยทัก์ขิณํ,
กามํ กโรสิ เต ทาตุํ ภยัส์ส อภยัส์ส วาติ.
อิสีนํ อภยํ นัต์ถิ ทุฏ์ฐานํ สัก์กเสวินํ,
อภยํ ยาจมานานํ ภยเมว ททามิ โวติ.
อภยํ ยาจมานานํ ภยเมว ททาสิ โน,
ปฏิค์คัณ์หาม เต เอกํ อภยํ โหตุ เต ภยํ.
ยาทิสํ ลภเต พีชํ ตาทิสํ ลภเต ผลํ,
กัล์ยาณการี กัล์ยาณํ ปาปการี จ ปาปกํ,
ปวุต์ตํ ตาต เต พีชํ ผลํ ปัจ์จนุโภส์สสีติ.

อถ โข ภิก์ขเว เต อิสโย สีลวัน์โต กัล์ยาณธัม์มา สัม์พรํ อสุริน์ทํ อภิสปิต์วา เสย์ยถาปิ นาม พลวา ปุริโส สัม์มิญ์ชิตํ วา พาหํ ปสาเรย์ย ปสาริตํ วา พาหํ สัม์มิญ์เชย์ย, เอวเมว สัม์พรัส์ส อสุริน์ทัส์ส สัม์มุเข อัน์ตรหิตา สมุท์ทตีเร ปัณ์ณกุฏีสุ ปาตุรเหสุํ.

อถ โข ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท เตหิ อิสีหิ สีลวนฺเตหิ กลฺยาณธมฺเมหิ อภิสปิโต รตฺติยา สุทํ ติกฺขตฺตุํ อุพฺพิชฺชตีติ.

ปฐโม วคฺโค.

ตสฺสุทฺทานํ

"สุวีรํ สุสิมญฺเจว ธชคฺคํ เวปจิตฺติโน,
สุภาสิตํชยญฺเจว กุลาวกํ นทุพฺภิยํ,
วิโรจนอสุรินฺโท อิสโย อรญฺญกญฺเจว
อิสโย จ สมุทฺทกาติ.

ทุติยวคฺโค ทุติโย.

ปฐมํ เทวสุตฺตํ (๑).

เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. ตตฺร ฯเปฯ เอตทโวจ "สกฺกสฺส ภิกฺขเว เทวานมินฺทสฺส ปุพฺเพ มนุสฺสภูตสฺส สตฺต วตปทานิ สมตฺตานิ สมาทินฺนานิ อเหสุํ, เยสํ สมาทินฺนตฺตา สกฺโก สกฺกตฺตํ อชฺฌคา. กตมานิ สตฺต ? ยาวชีวํ มาตาเปตฺติภโร อสฺสํ; ยาวชีวํ กุเล เชฏฺฐาปจายี อสฺสํ; ยาวชีวํ สณฺหวาโจ อสฺสํ; ยาวชีวํ อปิสุณวาโจ อสฺสํ; ยาวชีวํ วิคตมลมจฺเฉเรน เจตสา อคารํ อชฺฌาวเสยฺยํ มุตฺตจาโค ปยตปาณิ โวสฺสคฺครโต ยาจโยโค ทานสํวิภาครโต; ยาวชีวํ สจฺจวาโจ อสฺสํ; ยาวชีวํ อกฺโกธโน อสฺสํ, สเจปิ เม โกโธ อุปฺปชฺเชยฺย ขิปฺปเมว นํ ปฏิวิเนยฺยนฺติ. สกฺกสฺส ภิกฺขเว เทวานมินฺทสฺส ปุพฺเพ มนุสฺสภูตสฺส อิมานิ สตฺต วตปทานิ สมตฺตานิ สมาทินฺนานิ อเหสุํ, เยสํ สมาทินฺนตฺตา สกฺโก สกฺกตฺตํ อชฺฌคาติ. อิทมโวจ ภควา; อิทํ วตฺวาน สุคโต, อถาปรํ เอตทโวจ สตฺถา

"มาตาเปตฺติภรํ ชนฺตุํ กุเล เชฏฺฐาปจายินํ,
สณฺหํ สขิลสมฺภาสํ เปสุเณยฺยปฺปหายินํ,
มจฺเฉรวินเย ยุตฺตํ สจฺจํ โกธาภิภุํ นรํ,
ตํ เว เทวา ตาวตึสา อาหุ สปฺปุริโส อิติ.

ทุติยํ เทวสุตฺตํ (๒).

เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขู ฯเปฯ เอตทโวจ "สกฺโก ภิกฺขเว เทวานมินฺโท ปุพฺเพ มนุสฺสภูโต สมาโน มโฆ นาม มาณโว อโหสิ, ตสฺมา "มฆวาติ วุจฺจติ. สกฺโก ภิกฺขเว เทวานมินฺโท ปุพฺเพ มนุสฺสภูโต สมาโน ปุเร ทานํ อทาสิ, ตสฺมา "ปุรินฺทโทติ วุจฺจติ. สกฺโก ภิกฺขเว เทวานมินฺโท ปุพฺเพ มนุสฺสภูโต สมาโน สกฺกจฺจํ ทานํ อทาสิ, ตสฺมา "สกฺโกติ วุจฺจติ. สกฺโก ภิกฺขเว เทวานมินฺโท ปุพฺเพ มนุสฺสภูโต สมาโน อาวสถํ อทาสิ, ตสฺมา "วาสโวติ วุจฺจติ. สกฺโก ภิกฺขเว เทวานมินฺโท สหสฺสมฺปิ อตฺถานํ มุหุตฺเตน จินฺเตติ, ตสฺมา "สหสฺสกฺโขติ วุจฺจติ. สกฺกสฺส ภิกฺขเว เทวานมินฺทสฺส สุชา นาม อสุรกญฺญา ปชาปติ, ตสฺมา "สุชมฺปตีติ วุจฺจติ. สกฺโก ภิกฺขเว เทวานมินฺโท เทวานํ ตาวตึสานํ อิสฺสริยาธิปจฺจํ รชฺชํ กาเรติ, ตสฺมา "เทวานมินฺโทติ วุจฺจติ. สกฺกสฺส ภิกฺขเว เทวานมินฺทสฺส ปุพฺเพ มนุสฺสภูตสฺส สตฺต วตปทานิ สมตฺตานิ สมาทินฺนานิ อเหสุํ, เยสํ สมาทินฺนตฺตา สกฺโก สกฺกตฺตํ อชฺฌคา. กตมานิ สตฺต ? ยาวชีวํ มาตาเปตฺติภโร อสฺสํ; ยาวชีวํ กุเล เชฏฺฐาปจายี อสฺสํ; ยาวชีวํ สณฺหวาโจ อสฺสํ; ยาวชีวํ อปิสุณวาโจ อสฺสํ; ยาวชีวํ วิคตมลมจฺเฉเรน เจตสา อคารํ อชฺฌาวเสยฺยํ มุตฺตจาโค ปยตปาณี โวสฺสคฺครโต ยาจโยโค ทานสํวิภาครโต; ยาวชีวํ สจฺจวาโจ

อสฺสํ; ยาวชีวํ อกฺโกธโน อสฺสํ, สเจปิ เม โกโธ อุปฺปชฺเชยฺย ขิปฺปเมว นํ ปฏิวิเนยฺยนฺติ. สกฺกสฺส ภิกฺขเว เทวานมินฺทสฺส ปุพฺเพ มนุสฺสภูตสฺส อิมานิ สตฺต วตปทานิ สมตฺตานิ สมาทินฺนานิ อเหสุํ, เยสํ สมาทินฺนตฺตา สกฺโก สกฺกตฺตํ อชฺฌคาติ. ฯเปฯ

"มาตาเปตฺติภรํ ชนฺตุํ กุเล เชฏฺฐาปจายินํ,
สณฺหํ สขิลสมฺภาสํ เปสุเณยฺยปฺปหายินํ,
มจฺเฉรวินเย ยุตฺตํ สจฺจํ โกธาภิภุํ นรํ,
ตํ เว เทวา ตาวตึสา อาหุ สปฺปุริโส อิตีติ.

ตติยํ เทวสุตฺตํ (๓).

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา เวสาลิยํ วิหรติ มหาวเน กูฏาคารสาลายํ. อถ โข มหาลิ ลิจฺฉวี เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทิ. เอกมนฺตํ นิสินฺโน โข มหาลิ ลิจฺฉวี ภควนฺตํ เอตทโวจ "ทิฏฺโฐ โว ภนฺเต[๑] สกฺโก เทวานมินฺโทติ. ทิฏฺโฐ โข เม มหาลิ สกฺโก เทวานมินฺโทติ. โส หิ นูน ภนฺเต สกฺกปฏิรูปโก ภวิสฺสติ, ทุทฺทโส หิ ภนฺเต สกฺโก เทวานมินฺโทติ. สกฺกญฺจาหํ มหาลิ ปชานามิ สกฺกกรเณ จ ธมฺเม, เยสญฺจ ธมฺมานํ สมาทินฺนตฺตา สกฺโก สกฺกตฺตํ อชฺฌคา, ตญฺจ ปชานามิ. สกฺโก มหาลิ เทวานมินฺโท ปุพฺเพ มนุสฺสภูโต สมาโน มโฆ นาม มาณโว อโหสิ, ตสฺมา "มฆวาติ วุจฺจติ. สกฺโก มหาลิ เทวานมินฺโท ปุพฺเพ มนุสฺสภูโต สมาโน ปุเร ทานํ อทาสิ, ตสฺมา "ปุรินฺทโทติ วุจฺจติ. สกฺโก มหาลิ เทวานมินฺโท ปุพฺเพ มนุสฺสภูโต สมาโน สกฺกจฺจํ ทานํ อทาสิ, ตสฺมา สกฺโกติ วุจฺจติ. สกฺโก มหาลิ เทวานมินฺโท ปุพฺเพ มนุสฺสภูโต สมาโน อาวสถํ

---

๑. สี. ยุ. ทิฏฺโฐ โน ภนฺเต ภควตา.

อหาสิ, ตสฺมา "วาสโวติ วุจฺจติ. สกฺโก มหาลิ เทวานมินฺโท สหสฺสมฺปิ อตฺถานํ มุหุตฺเตน จินฺเตติ, ตสฺมา "สหสฺสกฺโขติ วุจฺจติ. สกฺกสฺส มหาลิ เทวานมินฺทสฺส สุชา นาม อสุรกญฺญา ปชาปตี, ตสฺมา "สุชมฺปตีติ วุจฺจติ. สกฺโก มหาลิ เทวานมินฺโท เทวานํ ตาวตึสานํ อิสฺสริยาธิปจฺจํ รชฺชํ กาเรติ, ตสฺมา "เทวานมินฺโทติ วุจฺจติ. สกฺกสฺส มหาลิ เทวานมินฺทสฺส ปุพฺเพ มนุสฺสภูตสฺส สตฺต วตปทานิ สมตฺตานิ สมาทินฺนานิ อเหสุํ, เยสํ สมาทินฺนตฺตา สกฺโก สกฺกตฺตํ อชฺฌคา. กตมานิ สตฺต ? ยาวชีวํ มาตาเปตฺติภโร อสฺสํ; ยาวชีวํ กุเล เชฏฺฐาปจายี อสฺสํ; ยาวชีวํ สณฺหวาโจ อสฺสํ; ยาวชีวํ อปิสุณวาโจ อสฺสํ; ยาวชีวํ วิคตมลมจฺเฉเรน เจตสา อคารํ อชฺฌาวเสยฺยํ มุตฺตจาโค ปยตปาณี โวสฺสคฺครโต ยาจโยโค ทานสํวิภาครโต; ยาวชีวํ สจฺจวาโจ อสฺสํ; ยาวชีวํ อกฺโกธโน อสฺสํ, สเจปิ เม โกโธ อุปฺปชฺเชยฺย ขิปฺปเมว นํ ปฏิวิเนยฺยนฺติ. สกฺกสฺส มหาลิ เทวานมินฺทสฺส ปุพฺเพ มนุสฺสภูตสฺส อิมานิ สตฺต วตปทานิ สมตฺตานิ สมาทินฺนานิ อเหสุํ, เยสํ สมาทินฺนตฺตา สกฺโก สกฺกตฺตํ อชฺฌคาติ. ฯเปฯ

"มาตาเปตฺติภรํ ชนฺตุํ กุเล เชฏฺฐาปจายินํ,
สณฺหํ สขิลสมฺภาสํ เปสุเณยฺยปฺปหายินํ,
มจฺเฉรวินเย ยุตฺตํ สจฺจํ โกธาภิภุํ นรํ,
ตํ เว เทวา ตาวตึสา อาหุ สปฺปุริโส อิตีติ.

จตุตฺถํ ทฬิทฺทสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ เวฬุวเน กลนฺทกนิวาเป. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขู อามนฺเตสิ "ภิกฺขโวติ. "ภทนฺเตติ เต ภิกฺขู ภควโต ปจฺจสฺโสสุํ. ภควา เอตทโวจ "ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว อญฺญตโร ปุริโส อิมสฺมึ เยว ราชคเห มนุสฺสทฬิทฺโท อโหสิ

มนุสฺสกปโณ มนุสฺสวราโก. โส ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย สทฺธํ สมาทิยิ สีลํ สมาทิยิ สุตํ สมาทิยิ จาคํ สมาทิยิ ปญฺญํ สมาทิยิ. โส ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย สทฺธํ สมาทิยิตฺวา สีลํ สมาทิยิตฺวา สุตํ สมาทิยิตฺวา จาคํ สมาทิยิตฺวา ปญฺญํ สมาทิยิตฺวา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชิ เทวานํ ตาวตึสานํ สหพฺยตํ. โส อญฺเญ เทเว อติโรจติ วณฺเณน เจว ยสสา จ.

ตตฺร สุทํ ภิกฺขเว เทวา ตาวตึสา อุชฺฌายนฺติ ขียนฺติ วิปาเจนฺติ "อจฺฉริยํ วต โภ อพฺภุตํ วต โภ, อยํ หิ เทวปุตฺโต ปุพฺเพ มนุสฺสภูโต สมาโน มนุสฺสทลิทฺโท อโหสิ มนุสฺสกปโณ มนุสฺสวราโก, โส กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปนฺโน เทวานํ ตาวตึสานํ สหพฺยตํ, โส อญฺเญ เทเว อติโรจติ วณฺเณน เจว ยสสา จาติ. อถ โข ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท เทเว ตาวตึเส อามนฺเตสิ "มา โข ตุมฺเห มาริสา เอตสฺส เทวปุตฺตสฺส อุชฺฌายิตฺถ; เอโส โข มาริสา เทวปุตฺโต ปุพฺเพ มนุสฺสภูโต สมาโน ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย สทฺธํ สมาทิยิ สีลํ สมาทิยิ สุตํ สมาทิยิ จาคํ สมาทิยิ ปญฺญํ สมาทิยิ; โส ตถาคตปฺปเวทิเต ธมฺมวินเย สทฺธํ สมาทิยิตฺวา สีลํ สมาทิยิตฺวา สุตํ สมาทิยิตฺวา จาคํ สมาทิยิตฺวา ปญฺญํ สมาทิยิตฺวา กายสฺส เภทา ปรมฺมรณา สุคตึ สคฺคํ โลกํ อุปปนฺโน เทวานํ ตาวตึสานํ สหพฺยตํ; โส อญฺเญ เทเว อติโรจติ วณฺเณน เจว ยสสา จาติ. อถ โข ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท เทเว ตาวตึเส อนุนยมาโน ตายํ เวลายํ อิมา คาถาโย อภาสิ

"ยสฺส สทฺธา ตถาคเต อจลา สุปติฏฺฐิตา,
สีลญฺจ ยสฺส กลฺยาณํ อริยกนฺตํ ปสํสิตํ,
สํเฆ ปสาโท ยสฺสตฺถิ อุชุภูตญฺจ ทสฺสนํ,

"อทฺทิฏฺโฐติ ตํ อาหุ อโมฆํ ตสฺส ชีวิตํ.
ตสฺมา สทฺธญฺจ สีลญฺจ ปสาทํ ธมฺมทสฺสนํ,
อนุยุญฺเชถ เมธาวี สรํ พุทฺธานสาสนนฺติ.

บญฺจมํ รามเณยฺยกสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. อถ โข สกฺโก เทวานมินฺโท เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ. เอกมนฺตํ ฐิโต โข สกฺโก เทวานมินฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ "กึ นุ โข ภนฺเต ภูมิรามเณยฺยกนฺติ.

"อารามเจตฺยา วนเจตฺยา โปกฺขรญฺญา สุนิมฺมิตา,
มนุสฺสรามเณยฺยสฺส กลํ นาคฺฆนฺติ โสฬสึ.
คาเม วา ยทิ วารญฺเญ นินฺเน วา ยทิ วา ถเล,
ยตฺถ อรหนฺโต วิหรนฺติ ตํ ภูมิรามเณยฺยกนฺติ.

ฉฏฺฐํ ยชมานสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห วิหรติ คิชฺฌกูเฏ บพฺพเต. อถ โข สกฺโก เทวานมินฺโท เยน ภควา เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ. เอกมนฺตํ ฐิโต โข สกฺโก เทวานมินฺโท ภควนฺตํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"ยชมานานํ มนุสฺสานํ ปุญฺญเปกฺขานปาณินํ,
กโรตํ โอปธิกํ ปุญฺญํ กตฺถ ทินฺนํ มหปฺผลนฺติ.
จตฺตาโร จ ปฏิปนฺนา จตฺตาโร จ ผเล ฐิตา,
เอส สํโฆ อุชุภูโต ปญฺญาสีลสมาหิโต.
ยชมานานํ มนุสฺสานํ ปุญฺญเปกฺขานปาณินํ,
กโรตํ โอปธิกํ ปุญฺญํ สํเฆ ทินฺนํ มหปฺผลนฺติ.

สตฺตมํ วนฺทนสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน ภควา ทิวาวิหารคโต โหติ ปฏิสลฺลีโน. อถ โข สกฺโก จ เทวานมินฺโท พฺรหฺมา จ สหมฺปติ เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ปจฺเจกํ ทฺวารพาหํ นิสฺสาย อฏฺฐํสุ. อถ โข สกฺโก เทวานมินฺโท ภควโต สนฺติเก อิมํ คาถํ อภาสิ

"อุฏฺฐาหิ วีร วิชิตสงฺคาม ปนฺนภาร อนณ วิจร โลเก,
จิตฺตญฺจ เต สุวิมุตฺตํ จนฺโท ยถา ปนฺนรสาย รตฺตินฺติ.

น โข เทวานมินฺท ตถาคตา เอวํ วนฺทิตพฺพา. เอวญฺจ โข เทวานมินฺท ตถาคตา วนฺทิตพฺพา

"อุฏฺฐาหิ วีร วิชิตสงฺคาม สตฺถวาห อนณ วิจร โลเก,
เทเสตุ ภควา ธมฺมํ อญฺญาตาโร ภวิสฺสนฺตีติ.

อฏฺฐมํ สกฺกนมสฺสนสุตฺตํ (๑).

สาวตฺถินิทานํ. ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท มาตลึ สงฺคาหกํ อามนฺเตสิ "โยเชหิ สมฺม มาตลิ สหสฺสยุตฺตํ อาชญฺญรถํ, อุยฺยานภูมึ คจฺฉาม สุภูมึ ทสฺสนายาติ. "เอวํ ภทฺทนฺตวาติ โข ภิกฺขเว มาตลิ สงฺคาหโก สกฺกสฺส เทวานมินฺทสฺส ปฏิสฺสุตฺวา สหสฺสยุตฺตํ อาชญฺญรถํ โยเชตฺวา สกฺกสฺส เทวานมินฺทสฺส ปฏิเวเทสิ "ยุตฺโต โข เต มาริส สหสฺสยุตฺโต อาชญฺญรโถ, ยสฺสทานิ กาลํ มญฺญสีติ. อถ โข ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท เวชยนฺตปาสาทา โอโรหนฺโต อญฺชลึ กตฺวา สุทํ ปุถุทฺทิสา นมสฺสติ. อถ โข ภิกฺขเว มาตลิ สงฺคาหโก สกฺกํ เทวานมินฺทํ คาถาย อชฺฌภาสิ

---

๑. ม. เอวํ; ยุ. ปญฺชลิโก.

"ตํ นมสฺสนฺติ เตวิชฺชา สพฺเพ ภุมฺมา จ ขตฺติยา,
จตฺตาโร จ มหาราชา ติทสา จ ยสสฺสิโน,
อถ โก นาม โส ยกฺโข ยํ ตฺวํ สกฺก นมสฺสสิ.
ยํ นมสฺสนฺติ เตวิชฺชา สพฺเพ ภุมฺมา จ ขตฺติยา,
จตฺตาโร จ มหาราชา ติทสา จ ยสสฺสิโน.
อหญฺจ สีลสมฺปนฺเน จิรรตฺตสมาหิเต,
สมฺมา ปพฺพชิเต วนฺเท พฺรหฺมจริยปรายเน.
เย คหฏฺฐา ปุญฺญกรา สีลวนฺโต อุปาสกา,
ธมฺเมน ทารํ โปเสนฺติ เต นมสฺสามิ มาตลีติ.
เสฏฺฐา หิ กิร โลกสฺมึ เย ตฺวํ สกฺก นมสฺสสิ,
อหมฺปิ เต นมสฺสามิ เย นมสฺสสิ วาสวาติ.
อิทํ วตฺวาน มฆวา เทวราชา สุชมฺปติ,
ปุถุทฺทิสา นมสฺสิตฺวา ปมุโข รถมารุหีติ.

นวมํ สกฺกนมสฺสนสุตฺตํ (๒).

สาวตฺถินิทานํ. ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท มาตลึ สงฺคาหกํ อามนฺเตสิ "โยเชหิ สมฺม มาตลิ สหสฺสยุตฺตํ อาชญฺญรถํ, อุยฺยานภูมึ คจฺฉาม สุภูมึ ทสฺสนายาติ. "เอวํ ภทฺทนฺตวาติ โข ภิกฺขเว มาตลิ สงฺคาหโก สกฺกสฺส เทวานมินฺทสฺส ปฏิสฺสุตฺวา สหสฺสยุตฺตํ อาชญฺญรถํ โยเชตฺวา สกฺกสฺส เทวานมินฺทสฺส ปฏิเวเทสิ "ยุตฺโต โข เต มาริส สหสฺสยุตฺโต อาชญฺญรโถ, ยสฺสทานิ

กาลํ มญฺญสีติ. อถ โข ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท เวชยนฺตปาสาทา โอโรหนฺโต อญฺชลึ กตฺวา สุทํ ภควนฺตํ นมสฺสติ. อถ โข ภิกฺขเว มาตลิ สงฺคาหโก สกฺกํ เทวานมินฺทํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"ยํ หิ เทวา มนุสฺสา จ ตํ นมสฺสนฺติ วาสว,
อถ โก นาม โส ยกฺโข ยํ ตฺวํ สกฺก นมสฺสสีติ.
โย อิธ สมฺมาสมฺพุทฺโธ อสฺมึ โลเก สเทวเก,
อโนมนามํ สตฺถารํ ตํ นมสฺสามิ มาตลิ.
เยสํ ราโค จ โทโส จ อวิชฺชา จ วิราชิตา,
ขีณาสวา อรหนฺโต เต นมสฺสามิ มาตลิ.
เย ราคโทสวินยา อวิชฺชาสมติกฺกมา,
เสกฺขา อปจยารามา อปฺปมตฺตานุสิกฺขเร,
เต นมสฺสามิ มาตลีติ.
เสฏฺฐา หิ กิร โลกสฺมึ เย ตฺวํ สกฺก นมสฺสสิ,
อหมฺปิ เต นมสฺสามิ เย นมสฺสสิ วาสวาติ.
อิทํ วตฺวาน มฆวา เทวราชา สุชมฺปติ,
ภควนฺตํ นมสฺสิตฺวา ปมุโข รถมารุหีติ.

ทสมํ สกฺกนมสฺสนสุตฺตํ (๓).

สาวตฺถินิทานํ. ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท มาตลึ สงฺคาหกํ อามนฺเตสิ "โยเชหิ สมฺม มาตลิ สหสฺสยุตฺตํ อาชญฺญรถํ, อุยฺยานภูมึ คจฺฉาม สุภูมึ ทสฺสนายาติ. "เอวํ ภทฺทนฺตวาติ โข ภิกฺขเว มาตลิ สงฺคาหโก สกฺกสฺส เทวานมินฺทสฺส ปฏิสฺสุตฺวา สหสฺสยุตฺตํ อาชญฺญรถํ โยเชตฺวา สกฺกสฺส เทวานมินฺทสฺส ปฏิเวเทสิ "ยุตฺโต โข เต มาริส สหสฺสยุตฺโต อาชญฺญรโถ, ยสฺสทานิ กาลํ มญฺญสีติ. อถ โข ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท เวชยนฺตปาสาทา โอโรหนฺโต

อัญชลึ กัตวา สุทํ ภิกขุสังฆํ นมัสสติ. อถ โข ภิกขเว มาตลิ สังคาหโก สักกํ เทวานมินทํ คาถาย อัชฌภาสิ

"ตํ หิ เอเต นมัสเสยยุํ ปูติเทหสยา นรา,
นิมุคคา กุณปัสมิเต ขุปปิปาสา สมัปปิตา.
กึ นุ เตสํ ปิหยสิ อนาคาราน วาสว,
อาจารํ อิสีนํ พรูหิ ตํ สุโณม วโจ ตวาติ.
เอตํ เตสํ ปิหยามิ อนาคาราน มาตลิ,
ยัมหา คามา ปักกมันติ อนเปกขา วชันติ เต.
น เตสํ โกฏเฐ โอเปนติ น กุมภา น กโฬปิยํ,
ปรนิฏฐิตเมสนา เตน ยาเปนติ สุพพตา.
สุมันตมันติโน ธีรา ตุณหีภูตา สมัญจรา,
เทวา วิรุทธา อสุเรหิ ปุถุมัจจา จ มาตลิ.
อวิรุทธา วิรุทเธสุ อัตตทัณเฑสุ นิพพุตา,
สาทาเนสุ อนาทานา เต นมัสสามิ มาตลีติ.
เสฏฐา หิ กิร โลกัสมึ เย ตวํ สักก นมัสสสิ,
อหัมปิ เต นมัสสามิ เย นมัสสสิ วาสวาติ.
อิทํ วัตวาน มฆวา เทวราชา สุชัมปติ,
ภิกขุสังฆํ นมัสสิตวา ปมุโข รถมารุหีติ.

ทุติโย วัคโค.

ตัสสุทธานํ

"วตปเทน* ตโย วุตตา ทฬิททัญจ รามเณยยกํ,
ยชมานัญจ วันทนา ตโย สักกนมัสสนาติ.

---

*. ยุ. เทวา ปน.

สัก์กปัญ์จกํ ตติยํ.

ปฐมํ ฌัต์วาสุต์ตํ.

เอกํ สมยํ ภควา สาวัต์ถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณ์ฑิกัส์ส อาราเม. อถ โข สัก์โก เทวานมิน์โท เยน ภควา เตนุปสังกมิ; อุปสังกมิต์วา ภควัน์ตํ อภิวาเทต์วา เอกมัน์ตํ อัฏ์ฐาสิ. เอกมัน์ตํ ฐิโต โข สัก์โก เทวานมิน์โท ภควัน์ตํ คาถาย อัช์ฌภาสิ

“กึสุ ฌัต์วา สุขํ เสติ กึสุ ฌัต์วา น โสจติ,
กิส์สัส์ส เอกธัม์มัส์ส วธํ โรเจสิ โคตมาติ.
โกธํ ฌัต์วา สุขํ เสติ โกธํ ฌัต์วา น โสจติ,
โกธัส์ส วิสมูลัส์ส มธุรัค์คัส์ส วาสว,
วธํ อริยา ปสํสัน์ติ ตํ หิ ฌัต์วา น โสจตีติ.

ทุติยํ ทุพ์พัณ์ณิยสุต์ตํ.

สาวัต์ถินิทานํ. ภูตปุพ์พํ ภิก์ขเว อัญ์ญตโร ยัก์โข ทุพ์พัณ์โณ โอโกฏิมโก สัก์กัส์ส เทวานมิน์ทัส์ส อาสเน นิสิน์โน อโหสิ. ตัต์ร สุทํ ภิก์ขเว เทวา ตาวตึสา อุช์ฌายัน์ติ ขียัน์ติ วิปาเจน์ติ “อัจ์ฉริยํ วต โภ อัพ์ภุตํ วต โภ, อยํ ยัก์โข ทุพ์พัณ์โณ โอโกฏิมโก สัก์กัส์ส เทวานมิน์ทัส์ส อาสเน นิสิน์โนติ. ยถา ยถา โข ภิก์ขเว เทวา ตาวตึสา อุช์ฌายัน์ติ ขียัน์ติ วิปาเจน์ติ, ตถา ตถา โส ยัก์โข อภิรูปตโร เจว โหติ ทัส์สนียตโร จ ปาสาทิกตโร จ. อถ โข ภิก์ขเว เทวา ตาวตึสา เยน สัก์โก เทวานมิน์โท เตนุปสังกมึสุ; อุปสังกมิต์วา สัก์กํ เทวานมิน์ทํ เอตทโวจุํ “อิธ เต มาริส อัญ์ญตโร ยัก์โข ทุพ์พัณ์โณ โอโกฏิมโก ตุม์หากํ อาสเน นิสิน์โน. ตัต์ร สุทํ มาริส เทวา ตาวตึสา อุช์ฌายัน์ติ ขียัน์ติ วิปาเจน์ติ “อัจ์ฉริยํ

วต โภ อพฺภุตํ วต โภ, อยํ ยกฺโข ทุพฺพณฺโณ โอโกฏิมโก สกฺกสฺส เทวานมินฺทสฺส อาสเน นิสินฺโนติ. ยถา ยถา โข มาริส เทวา ตาวตึสา อุชฺฌายนฺติ ขิยฺยนฺติ วิปาเจนฺติ, ตถา ตถา โส ยกฺโข อภิรูปตโร เจว โหติ ทสฺสนียตโร จ ปาสาทิกตโร จาติ. โส หิ นูน มาริส โกธภกฺโข ยกฺโข ภวิสฺสตีติ. อถ โข ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท เยน โส โกธภกฺโข ยกฺโข เตนุปสงฺกมิ; อุปสงฺกมิตฺวา เอกํสํ อุตฺตราสงฺคํ กริตฺวา ทกฺขิณชาณุมณฺฑลํ ปฐวิยํ นิหนฺตฺวา เยน โส โกธภกฺโข ยกฺโข เตนญฺชลึ ปณาเมตฺวา ติกฺขตฺตุํ นามํ สาเวติ "สกฺกาหํ มาริส เทวานมินฺโท, สกฺกาหํ มาริส เทวานมินฺโทติ. ยถา ยถา โข ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท นามํ สาเวติ, ตถา ตถา โส ยกฺโข ทุพฺพณฺณตโร เจว อโหสิ โอโกฏิมกตโร จ, ทุพฺพณฺณตโร เจว หุตฺวา โอโกฏิมกตโร จ ตตฺเถวนฺตรธายิ.

อถ โข ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท สเก อาสเน นิสีทิตฺวา เทเว ตาวตึเส อนุนยมาโน ตายํ เวลายํ อิมา คาถาโย อภาสิ

"น สูปหตจิตฺโตมฺหิ นาวฏฺเฏน สุวานโย,
น โว จิราหํ กุชฺฌามิ โกโธ มยินาว ติฏฺฐติ.
กุทฺธาหํ น ผรุสํ พฺรูมิ น จ ธมฺมานิ กิตฺตเย,
สนฺนิคฺคณฺหามิ อตฺตานํ สมฺปสฺสํ อตฺถมตฺตโนติ.

ตติยํ มายาสุตฺตํ.

สาวตฺถินิทานํ. ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว เวปจิตฺติ อสุรินฺโท อาพาธิโก อโหสิ ทุกฺขิโต พาฬฺหคิลาโน. อถ โข ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท เยน เวปจิตฺติ อสุรินฺโท เตนุปสงฺกมิ คิลานปุจฺฉโก. อทฺทสา โข ภิกฺขเว เวปจิตฺติ อสุรินฺโท สกฺกํ เทวานมินฺทํ ทูรโตว อาคจฺฉนฺตํ; ทิสฺวาน สกฺกํ เทวานมินฺทํ เอตทโวจ "ติกิจฺฉ มํ เทวานมินฺทาติ.

วาเจหิ มํ เวปจิตฺติ สมฺพริมายนฺติ. น ตาวาหํ วาเจมิ, ยาวาหํ มาริส อสุเร ปฏิปุจฺฉามีติ. อถ โข ภิกฺขเว เวปจิตฺติ อสุรินฺโท อสุเร ปฏิปุจฺฉิ "วาเจมหํ มาริสา สกฺกํ เทวานมินฺทํ สมฺพริมายนฺติ. มา โข ตฺวํ มาริส วาเจสิ สกฺกํ เทวานมินฺทํ สมฺพริมายนฺติ. อถ โข ภิกฺขเว เวปจิตฺติ อสุรินฺโท สกฺกํ เทวานมินฺทํ คาถาย อชฺฌภาสิ

"มายาวี มฆวา สกฺก เทวราชา สุชมฺปติ,
อุเปติ นิรยํ โฆรํ สมฺพโรว สตํ สมนฺติ.

จตุตฺถํ อจฺจยสุตฺตํ.

เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. เตน โข ปน สมเยน เทฺว ภิกฺขู สมฺปโยเชสุํ. ตตฺเรโก ภิกฺขุ อจฺจสรา. อถ โข โส ภิกฺขุ ตสฺส ภิกฺขุโน สนฺติเก อจฺจยํ อจฺจยโต เทเสติ, โส ภิกฺขุ น ปฏิคฺคณฺหาติ.

อถ โข สมฺพหุลา ภิกฺขู เยน ภควา เตนุปสงฺกมึสุ; อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ นิสีทึสุ. เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข เต ภิกฺขู ภควนฺตํ เอตทโวจุํ "อิธ ภนฺเต เทฺว ภิกฺขู สมฺปโยเชสุํ. ตตฺเรโก ภิกฺขุ อจฺจสรา. อถ โข ภนฺเต โส ภิกฺขุ ตสฺส ภิกฺขุโน สนฺติเก อจฺจยํ อจฺจยโต เทเสติ; โส ภิกฺขุ น ปฏิคฺคณฺหาตีติ. เทฺวเม ภิกฺขเว พาลา: โย จ อจฺจยํ อจฺจยโต น ปสฺสติ, โย จ อจฺจยํ เทเสนฺตสฺส ยถาธมฺมํ น ปฏิคฺคณฺหาติ. อิเม โข ภิกฺขเว เทฺว พาลา. เทฺวเม ภิกฺขเว ปณฺฑิตา: โย จ อจฺจยํ อจฺจยโต ปสฺสติ, โย จ อจฺจยํ เทเสนฺตสฺส ยถาธมฺมํ ปฏิคฺคณฺหาติ. อิเม โข ภิกฺขเว เทฺว ปณฺฑิตา.

ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท สุธมฺมายํ สภายํ เทเว ตาวตึเส อนุนยมาโน ตายํ เวลายํ อิมํ คาถํ อภาสิ

"โกโธ โว วสมายาตุ มา จ มิตฺเต หิ โว ชรา,
อครหิยํ มา ครหิตฺถ มา จ ภาสิตฺถ เปสุณํ,
อถ ปาปชนํ โกโธ ปพฺพโตวาภิมทฺทตีติ.

ปญฺจมํ อกฺโกธสุตฺตํ.

เอวมฺเม สุตํ. เอกํ สมยํ ภควา สาวตฺถิยํ วิหรติ เชตวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราเม. ตตฺร โข ภควา ภิกฺขู ฯเปฯ ภควา เอตทโวจ "ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว สกฺโก เทวานมินฺโท สุธมฺมายํ สภายํ เทเว ตาวตึเส อนุนยมาโน ตายํ เวลายํ อิมํ คาถํ อภาสิ

"มา โว โกโธ อชฺฌภวิ มา จ กุชฺฌิตฺถ กุชฺฌตํ,
อกฺโกโธ อวิหึสา จ อริเยสุ วสติ สทา.
อถ ปาปชนํ โกโธ ปพฺพโตวาภิมทฺทตีติ.

สกฺกปญฺจกํ.

ตตฺรุทฺทานํ

"ฆตฺวา ทุพฺพณฺณิยมายา อจฺจเยน อกฺโกธโน,
เทสิตํ พุทฺธเสฏฺเฐน อิทํ สกฺกปญฺจกํ.

สกฺกสํยุตฺตํ สมตฺตํ.

เอกาทสสํยุตฺตํ สมตฺตํ.

เทวตา เทวปุตฺโต จ ราชา มาโร จ ภิกฺขุนี,
พฺรหฺมา พฺราหฺมณวงฺคีโส วนยกฺเขน วาสโวติ.

สคาถวคฺโค นิฏฺฐิโต.

